

ویژه
کنکوری‌های
۱۴۰۳

۱۴۰۲/۱۲/۰۴

آزمون
دهم
حضور

دفترچه شماره ۱

سال تحصیلی
۱۴۰۲ - ۱۴۰۳

روان‌شناسی	جامعه‌شناسی	علوم و فنون ادبی	ریاضی و آمار
درس ۵ تا ۷ (از ابتدای درس «تفکر (۱) حل مسئله» تا پایان درس «انگیزه و نگرش») صفحه ۱۱۲ تا ۱۸۵	جامعه‌شناسی دوازدهم درس ۷ (نابرابری اجتماعی) صفحه ۷۱ تا ۸۵ جامعه‌شناسی یازدهم درس ۵ تا ۸ (از ابتدای درس «باورها و ارزش های بنیادین فرهنگ غرب» تا پایان درس «تحولات نظام جهانی») صفحه ۳۵ تا ۷۲	علوم و فنون ادبی دوازدهم درس ۸ (اختیارات شاعری (۲): وزنی) + درس ۹ (اغراق، ابهام و ایهام تناسب) صفحه ۸۳ تا ۹۲ علوم و فنون ادبی یازدهم درس ۴ (سبک‌شناسی قرن‌های هفتم، هشتم و نهم (سبک عراقی)) + درس ۷ (تاریخ ادبیات فارسی در قرن‌های دهم و یازدهم) صفحه ۳۶ تا ۴۱ و ۵۸ تا ۶۲	ریاضی و آمار دوازدهم فصل سوم، درس ۱ «دنباله هندسی» صفحه ۷۳ تا ۸۵ ریاضی و آمار یازدهم فصل اول، درس ۲ (استدلال ریاضی) + فصل دوم، درس ۱ (توابع ثابت، چندضایط‌های و همانی) صفحه ۱۲ تا ۳۳

آزمون آزمایشی خیلی سبز

گروه آزمایشی علوم انسانی

• نام و نام خانوادگی: • شماره داوطلبی:

عنوان مواد امتحانی آزمون. تعداد. شماره سؤالات و مدت پاسخ‌گویی

ردیف	مواد امتحانی	تعداد سؤال	از شماره	تا شماره	مدت پاسخ‌گویی	ملاحظات
۱	ریاضی	۲۰ سؤال	۱	۲۰	۳۰ دقیقه	۸۰ سؤال ۹۰ دقیقه
۲	زبان و ادبیات فارسی	۳۰ سؤال	۲۱	۵۰	۳۰ دقیقه	
۳	علوم اجتماعی	۱۵ سؤال	۵۱	۶۵	۱۵ دقیقه	
۴	روان‌شناسی	۱۵ سؤال	۶۶	۸۰	۱۵ دقیقه	

اساتید، مشاوران و دانش‌آموزان گرامی:

نظرات، پیشنهادات، انتقادات و بازخوردهای خود نسبت به سؤالات این آزمون را می‌توانید
از طریق آیدی @Kheilisabz_edit در همه پیام‌رسان‌ها با ما به اشتراک بگذارید.

Azmoon.kheilisabz.com

ریاضی و آمار یازدهم: صفحه‌های ۱۲ تا ۳۳، ریاضی و آمار دوازدهم: صفحه‌های ۷۳ تا ۸۵

۱- کدام گزینه همواره صحیح است؟ (تمام عبارتها تعریف شده هستند.)

$$x > y \Rightarrow x^4 > y^4 \quad (۱) \quad x > y \Rightarrow \frac{1}{x} < \frac{1}{y} \quad (۲)$$

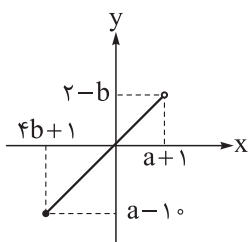
$$\frac{\sqrt{2}x + \sqrt{3}y}{\sqrt{6xy}} = \frac{x+y}{xy} \quad (۳) \quad \left| \frac{x-y}{x+y} \right| = \frac{|x-y|}{|x+y|} \quad (۴)$$

۲- تابع $f(x) = ax + b$ تابعی ثابت با برد $\{a+2, c-1\}$ است. مقدار $a+b+c$ کدام است؟

- (۱) ۳ (۲) ۴ (۳) ۵ (۴) ۲

۳- در جدول ارزش گذاری گزاره $[p \Rightarrow (q \Leftrightarrow r) \wedge p] \Rightarrow [(q \Rightarrow r) \wedge (r \Rightarrow q)]$ ، ۸ سطر وجود دارد که ارزش تای آنها درست است.

- (۱) ۵ (۲) ۶ (۳) ۷ (۴) ۸

۴- شکل مقابل مربوط به یک تابع همانی است. مقدار $a \times b$ کدام است؟

- (۱) ۳ (۲) -۳ (۳) ۶ (۴) -۶

۵- اضلاع یک مربع را k درصد کاهش داده‌ایم. اگر مساحت مربع ۳۶ درصد کم شده باشد، محیط آن چند درصد کم شده است؟

- (۱) ۲۰ (۲) ۲۵ (۳) ۴۰ (۴) ۸۰

۶- اگر تابع $f(x) = \begin{cases} ax - k + 1 & ; x \geq 0 \\ (\frac{b|x|}{2x} - 3)x & ; x < 0 \end{cases}$ همانی باشد، حاصل $f(a+b+k)$ کدام است؟

- (۱) -۶ (۲) ۶ (۳) -۸ (۴) ۸

۷- در تابع ثابت f ، اگر $f(a) \times f(b) - 4 = f(a) + f(b)$ و $f(-a) \times f(-b) = m + 2\sqrt{n}$ باشد، مجموع دو عدد طبیعی m و n کدام است؟

- (۱) ۱۰ (۲) ۱۱ (۳) ۱۲ (۴) ۱۳

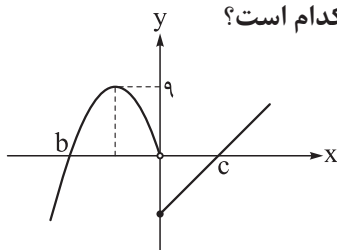
محل انجام محاسبات

۸- تابع همانی f در نقاطی به طول های α^2 و β با سهمی $y = x^2 - x - 8$ برخورد دارد. اگر تابع $g(x) = (\alpha^2 + m)x + \beta + m$ تابعی با برد تک عضوی باشد، مقدار $g(m) - f(m)$ کدام است؟

- (۱) ۲ (۲) -۲ (۳) ۴ (۴) -۴

۹- نمودار تابع $f(x) = \begin{cases} -x^2 + mx & x < 0 \\ 2x + b & x \geq 0 \end{cases}$ به صورت مقابل است. مقدار $\frac{m+b}{c}$ کدام است؟

- (۱) -۱ (۲) -۲ (۳) -۳ (۴) -۴

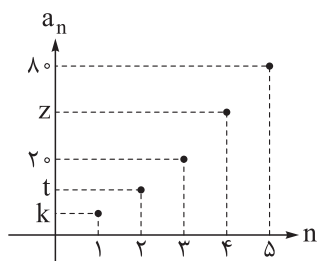
۱۰- نمودار تابع $f(x) = \begin{cases} 3-x & x \geq -1 \\ 2x+8 & x < -1 \end{cases}$ نمودار تابع همانی g را در نقطه A و نمودار تابع ثابت h را در نقطه B قطع می کند. اگر طول نقاط A و B قرینه هم باشد، میانگین عرض نقاط A و B کدام است؟

- (۱) ۳ (۲) ۳/۲۵ (۳) ۳/۵ (۴) ۳/۷۵

۱۱- در یک دنباله هندسی با جمله اول $\frac{15}{8}$ و نسبت مشترک ۲، جمله نهم کدام است؟

- (۱) ۲۴۰ (۲) ۳۶۰ (۳) ۴۸۰ (۴) ۹۶۰

۱۲- شکل زیر قسمتی از نمودار یک دنباله هندسی است. مجموع جمله هجدهم و هفدهم این دنباله چند برابر جمله پانزدهم آن است؟

- (۱) ۱۲ (۲) ۱۶ (۳) ۱۸ (۴) ۲۴

۱۳- مجموع ۸ جمله اول دنباله با رابطه بازگشتی $\begin{cases} a_{n+1} + 2a_n = 0 \\ a_1 = -15 \end{cases}$ کدام است؟

- (۱) ۱۲۲۵ (۲) ۱۲۷۵ (۳) ۱۳۲۵ (۴) ۱۳۷۵

محل انجام محاسبات

۱۴- جمله پنجم و هشتم یک دنباله هندسی به ترتیب ۲۴۰ و ۳۰ هستند. مجموع جمله اول و دوم این دنباله کدام است؟

- (۱) ۵۰۴۰ (۲) ۵۱۸۰ (۳) ۵۴۲۰ (۴) ۵۷۶۰

۱۵- اعداد $x-10$ ، $x+5$ و $x+65$ به ترتیب جملات اول، سوم و پنجم یک دنباله هندسی اند. اگر مجموع ۸ جمله اول این دنباله برابر با S_8 باشد، اختلاف مقادیر ممکن برای S_8 کدام است؟

- (۱) ۱۷۰۰ (۲) ۱۶۰۰ (۳) ۱۵۰۰ (۴) ۱۴۰۰

۱۶- جمله چهارم یک دنباله هندسی ۸۱ و جمله ششم آن برابر ۷۲۹ است. کدام گزینه در مورد جمله عمومی یا رابطه بازگشتی این دنباله، درست است؟

(۱) $a_n = 3^{-n}$ (۲) $a_{n+1} = 3a_n$ و $a_1 = -3$

(۳) $a_n = (-3)^n$ (۴) $a_{n+1} = -3a_n$ و $a_1 = 3$

۱۷- مجموع جملات دوم و سوم یک دنباله هندسی ۱۰۸ و مجموع جملات پنجم و ششم آن ۵۰۰ است. جمله اول این دنباله کدام است؟

- (۱) $24/3$ (۲) ۲۵ (۳) ۲۷ (۴) $12/5$

۱۸- ریشه کوچک تر معادله $\text{sign}(x^2 + x - 12) = 0$ ، جمله اول یک دنباله هندسی و ریشه بزرگ تر معادله $(\frac{1}{y})! = 24$ ، نسبت مشترک آن دنباله هندسی می باشد. جمله یازدهم این دنباله کدام است؟

- (۱) $\frac{1}{128}$ (۲) $\frac{1}{256}$ (۳) $-\frac{1}{128}$ (۴) $-\frac{1}{256}$

۱۹- جملات اول، دوم و چهارم یک دنباله هندسی کاهشی به ترتیب سه جمله متوالی از یک دنباله حسابی با اختلاف

مشترک ۲ هستند. نسبت مشترک دنباله هندسی چه قدر از $\frac{\sqrt{5}}{2}$ کم تر است؟ (جمله اول دنباله هندسی مثبت است.)

- (۱) $0/5$ (۲) ۱ (۳) $1/5$ (۴) ۲

۲۰- در یک دنباله هندسی با نسبت مشترک $\frac{2}{3}$ ، مجموع جملات با شروع از $\frac{243}{8}$ و ختم به $\frac{8}{3}$ برابر با $\frac{A}{B}$ است. اگر A

و B اعداد طبیعی باشند، حداقل مقدار $A+B$ کدام است؟

- (۱) ۲۰۸۱ (۲) ۲۰۸۲ (۳) ۲۰۸۳ (۴) ۲۰۸۴

علوم و فنون ادبی یازدهم: صفحه ۳۶ تا ۴۱ و ۵۸ تا ۶۲، علوم و فنون ادبی دوازدهم: صفحه ۸۳ تا ۹۲

۲۱- در کدام مورد، ویژگی‌های فکری سبک عراقی (در نثر) آمده است؟

- (۱) مقام معشوق اندک‌اندک متعالی گردید تا آن‌جا که گاه با معبود یکی شد.
- (۲) عرفان و شرح اصطلاحات آن درسی شد و مفاهیم آن پیچیده جلوه شدند.
- (۳) تاریخ‌نویسی در این دوره به اسلوب ساده رواج یافت، هرچند نمونه‌هایی با نثر پیچیده نیز در میان تاریخ‌های این دوره یافت می‌شود.
- (۴) نظم و نثر با یکدیگر درآمیخته شدند.

۲۲- موارد زیر به ترتیب، درباره چه کسی است؟

- از مفاخر هنر در دوره شاه اسماعیل صفوی است.
- او را به سبب سرودن غزل‌های خیال‌انگیز و به کار بردن مضمون‌های بدیع و گاه دور از ذهن می‌شناسیم.
- شاعر سبک هندی که برخی از تک‌بیت‌های غزلش شاهکارهایی از ذوق و اندیشه‌اند و بسیاری از آن‌ها به صورت ضرب‌المثل رواج یافته‌اند.
- وی با به کار بردن مضمون‌های ابداعی فراوان «خلاق‌المعانی ثانی» لقب گرفت.

- (۱) رضا عباسی - وحشی بافقی - بیدل دهلوی - صائب تبریزی
- (۲) بهزاد - بیدل دهلوی - صائب تبریزی - کلیم کاشانی
- (۳) رضا عباسی - بیدل دهلوی - صائب تبریزی - کلیم کاشانی
- (۴) بهزاد - وحشی بافقی - بیدل دهلوی - کلیم کاشانی

۲۳- کدام مورد بیانگر ویژگی‌های «ادبی شعر» در قرن‌های «هفتم، هشتم و نهم» است؟

- (۱) ردیف‌های فعلی و اسمی دشوار در شعر به کار گرفته شد.
- (۲) شعر این دوره از دربار خارج شد؛ قصیده از رونق افتاد و غزل عارفانه و عاشقانه رواج یافت.
- (۳) استفاده از ردیف‌های طولانی و خوش‌آهنگ در شعر این دوره رایج است.
- (۴) شاعرانی که به زبان مردم کوچه و بازار شعر می‌گفتند، به قالب‌هایی مانند مستزاد، چهارپاره، ترانه و تصنیف رغبت بیشتری داشتند.

۲۴- از دیدگاه تاریخ ادبیات، کدام یک از قسمت‌های مشخص‌شده، نادرست است؟

- «از ویژگی‌های نثر سبک عراقی، ورود لغات قبایل مختلف ترک و مغول به زبان فارسی است، اما در دوره تیمور سرعت رشد آن کم‌تر شد. ^۱ امیر علیشیر نوایی چند کتاب از جمله «محاکمة اللغتين» ^۲ را به ترکی نوشت و ملاحسین واعظ کاشفی، ^۱ کلیله و دمنه را به انشای دوره خود بازگرداند و آن را «انوار سهیلی» نامید. حاشیه‌نویسی‌های ^۳ متعددی نیز به نثر ساده ^۴ بر تاریخ‌های قدیم انجام گرفت.»

- (۱) ۱ (۲) ۲ (۳) ۳ (۴) ۴

۲۵- کدام عبارات، از نظر تاریخ ادبیات درست است؟

- (الف) در قرن یازدهم شاعران به تکرار موضوعات و تمثیلات کهن در شعر ادامه دادند.
 - (ب) باباغانی شیرازی، وحشی بافقی و کلیم کاشانی از شاعران مشهور قرن دهم هجری هستند.
 - (ج) مکتب وقوع در قرن دهم هجری نتیجه چاره‌اندیشی شاعران برای تغییر سبک و رهایی از گرفتاری تقلید بود.
 - (د) بی‌توجهی حکومت صفوی به شعر ستایشی و درباری، موجب مهاجرت شاعران به دربار هند شد.
- (۱) ب - ج (۲) ج - د (۳) الف - ب (۴) الف - د

۲۶- معروف ترین شاعر سبک هندی کیست و چه لقبی داشت؟

- (۱) بیدل دهلوی، شاعر استعاره‌های رنگین
(۲) وحشی بافقی، شاعر واقع‌گرا
(۳) کلیم کاشانی، خلاق المعانی ثانی
(۴) صائب تبریزی، خداوندگار مضامین تازه شعری

۲۷- متن زیر کدام شاعر را معرفی می‌کند؟

«وی در سرودن شعر مذهبی معروف و ترکیب‌بند عاشورایی‌اش زبانزد است. این بیت، مطلع ترکیب‌بند اوست:
باز این چه شورش است که در خلق عالم است باز این چه نوحه و چه عزا و چه ماتم است»

- (۱) شاه‌نعمت‌الله ولی
(۲) کلیم کاشانی
(۳) محتشم کاشانی
(۴) بابافغانی شیرازی

۲۸- با توجه به ویژگی‌های فکری سبک خراسانی و عراقی، کدام ابیات متعلق به سبک خراسانی و کدام مربوط به سبک عراقی است؟

- (الف) کتبت قصّة شوقی و مدمعی باکی
(ب) خرد بهتر از هر چه ایزد بداد
(ج) آلا وقت صبح است، نه گرم است و نه سرد است
(د) آمد بر من، که؟ یار، کی؟ وقت سحر
(ه) آن چه سعی است من اندر طلبت بنمایم

- (۱) ب، ج، ه: سبک خراسانی - الف، د: سبک عراقی
(۲) ب، ج، د: سبک خراسانی - الف، ه: سبک عراقی
(۳) ج، الف، ه: سبک خراسانی - ب، د: سبک عراقی
(۴) ج، د، ه: سبک خراسانی - الف، ب: سبک عراقی

۲۹- در کدام بیت، هر دو آرایه «ایهام» و «ایهام تناسب» یافت می‌شوند؟

- (۱) بگذشت و نظر بر من بیچاره نیفکند
(۲) تا به گفتار درآمد دهن شیرین
(۳) هندو به پیش خال تو باشد به چاکری
(۴) کمند عنبری از چین زلف دل‌بند است

- او با دگران و من مسکین نگرانش
بیم آن است که شوری به جهان درفکنم
مهر رخ تو راست مه و زهره مشتری
فروغ مشتری از عکس روی دلدار است

۳۰- آرایه‌های «تلمیح، تشبیه، تضمین و مجاز» به ترتیب، در کدام ابیات آمده است؟

- (الف) به نقش روی تو هر آدمی که دل نهد
(ب) مگذر ای خاطره او ز کنارم مگذر
(ج) ماه کنعانم برفت از کلبه احزان ولی
(د) چون خواجه تن تنها با سوز تو دمسازم

- من آدمیش نگویم که نقش دیوار است
موج بی ساحل اشکم سر طوفان دارم
عکس رویش بر در و دیوار می‌یابم هنوز
ای پادشه خوبان، داد از غم تنهایی

- (۱) ج - الف - د - ب
(۲) ب - الف - د - ج
(۳) ب - د - ج - الف
(۴) ج - د - الف - ب

۳۱- همه آرایه‌های «تشبیه، تلمیح و مجاز» در کدام بیت، یافت می‌شوند؟

- (۱) من آن نگین سلیمان به هیچ نستادم
(۲) تا کجا راحت پذیرم یا کجا یابم قرار
(۳) به چشم خود گذر عمر خویش می‌بینم
(۴) طوفان نوح را به نظر درنیآورد

- که گاه گاه بر او دست اهرمن باشد
برگ خشکم در کف باد صبا افتاده‌ام
نشسته‌ام لب جویی و آب می‌گذرد
شور محبتی که در آب و گل من است

۳۲- آرایه مقابل کدام بیت نادرست است؟

- (۱) نیستی را مشتری شو تا ز کیوان بگذری
(۲) مشک ختنی هر دم در زلف تو آویزد
(۳) گر به خیال روی او در رخ مه نظر کنم
(۴) هر کسی را تو اگر زنده به جان می بینی
- ملک درویشی مستخر کن که سلطانی کنی (ایهام تناسب)
شمع فلکی هر شب پیش قمرت میرد (موازنه)
مردم چشمم از حیا آب کند سحاب را (اغراق)
جان هر زنده دلی زنده به جانانه ماست (تکرار)

۳۳- کدام گزینه ترتیب وجود آرایه های «ایهام، تضمین، ایهام تناسب، لف و نشر، پارادوکس» را در ابیات زیر اثبات می کند؟

- (الف) شهریاریم و گدای در آن خواجه که گفت
(ب) گفت و خوش گفت برو خرقة بسوزان حافظ
(ج) در چنگ تو همچون نی می نالم و می زارم
(د) دوش گفتی ماجرای وصل و هجرانت به من
(ه) هم کهن شد هم مکرر جامه ناموس و ننگ
- خوش تر از فکر می و جام چه خواهد بودن
یا رب این قلب شناسی ز که آموخته بود
بر بوی تو همچون عود می سوزم و می سازم
هم امید لطف و هم بیم ستم دادی مرا
گر دلم خواهد لباسی نو کنم، عریان شوم
- (۱) الف - ب - ه - ج - د (۲) ج - الف - ب - د - ه (۳) ب - الف - ج - د - ه (۴) د - ب - ج - ه - الف

۳۴- در کدام گزینه تمام آرایه های داخل کمانک به درستی ذکر شده است؟

- (۱) بی زلف سرکشش سرسودایی از ملال
(۲) من مات صورت تو که در کارگاه حسن
(۳) مژه و ابروی او دیدم و با دل گفتم
(۴) کس مبادا به سیه روزی ما در ره عشق
- همچون بنفشه بر سر زانو نهاده ایم (استعاره مکنیه - کنایه - استعاره مصرحه)
خورشید را گدا و تو را شاه می کشند (تضاد - لف و نشر - استعاره)
که به جان از پی آن تیر و کمان بایدرفت (لف و نشر - استعاره مصرحه - استعاره مکنیه)
که فلک تیره شد از تیرگی کوکب ما (کنایه - پارادوکس - تشخیص)

۳۵- کدام گزینه فاقد «پارادوکس» است و در آن «تلمیح و لف و نشر» دیده می شود؟

- (۱) هم بکشد و هم زنده کند خشمش و جودش
(۲) کفر و ایمان را هم اندر تیرگی هم در صفا
(۳) هر که دل از دست داد و عشوه دنیا خرید
(۴) جام جم گر طلبی مجلس ما را دریاب
- آن موسی عمران بود این عیسی مریم
نیست دارالملک جز رخسار و زلف مصطفی
یوسف خود را به سیم قلب سودا کرد و رفت
کز گدایی در میکده سلطان شده ایم

۳۶- در هر دو بیت زیر همه آرایه های گزینه ها دیده می شود، به جز گزینه

- (الف) مرغ دل باز هوادار کمان ابرویی است
(ب) در مجلس دهر ساز مستی پست است
(۱) تشبیه (۲) ایهام تناسب (۳) مراعات نظیر (۴) ایهام
- ای کبوتر نگران باش که شاهین آمد
نه چنگ به قانون و نه دف بر دست است

۳۷- در کدام گزینه، اختیار شاعری «ابدال» به کار رفته است؟

- (۱) رأی همه زیرکان بسته تقدیر توست
(۲) وصل تو سیمرغ گشت بر سر کوی عدم
(۳) موسی چون مست گشت عربده آغاز کرد
(۴) همت کزوبیان شعبده دست توست
- جان همه عاشقان سغبه سودای توست
خاطر بی خاطران مسکن و مأوای توست
صبر به غایت رسید وقت تجلای توست
سرمه روحانیان خاک کف پای توست

۳۸- کدام گزینه، اختیار شاعری وزنی دارد؟

- (۱) گر نکند هیچ کس جمع کلام مرا
(۲) ناز آن لبها ز خط از قدردانی می کشم
(۳) دل را به هم شکن که از این بحر پرخطر
(۴) از سینه صدچاک خودصائب شکایت چون کند
- سینه مردم بس است نسخه اشعار من
از سیاهی ناز آب زندگانی می کشم
تا نشکند سفینه به ساحل نمی رسد
بر قدر روزن می فتد خورشید در هر خانه ای

۳۹- در کدام گزینه سه نوع اختیار شاعری وزنی وجود دارد؟

- (۱) هر که با ما می‌کند بیگانگی
(۲) نمی‌توان به شب آتش نهفته داشت حزین
(۳) ابر با چتر فریدون آمد
(۴) عشقت آمیخت به دل درد فراوانی را
- معنی بیگانه می‌دانیم ما
نهان به زلف، دل داغدار نتوان بست
لاله را از کف جم، جام رسید
ریخت در پیرهنم خار بیابانی را

۴۰- کدام گزینه، اختیار شاعری «ابدال» و «فاعلاتن به جای فعلاتن» دارد؟

- (۱) تا بود بار غمت بر دل بی هوش مرا
(۲) من در این جای همین صورت بی‌جانم و بس
(۳) صبح می‌خندد و من گریه‌کنان از غم دوست
(۴) ماجرای عقل پرسیدم ز عشق
- سوز عشقت ننشاند ز جگر جوش مرا
دلیم آن جاست که آن دلبر عیار آن جاست
ای دم صبح چه داری خبر از مقدم دوست
گفت محزون است و فرمانیش نیست

۴۱- در کدام گزینه، اختیار وزنی «قلب» وجود دارد؟

- (۱) کشته معشوق را درد نباشد که خلق
(۲) میرم و هم‌چنان رود نام تو بر زبان من
(۳) ای که نصیحتم کنی کز پی او دگر مرو
(۴) نسبت ذات تو را به ماسوا کی توان
- زنده به جانند و ما زنده به تأثیر او
ریزم و هم‌چنان بود مهر تو در مفاصلم
در نظر سبکتکین عیب ایاز می‌کنی
نزد وجودت بود کون و مکان چون عدم

۴۲- با توجه به دو بیت زیر، کدام گزینه درست است؟

- «از همه خوبی که بجویی ز دوست
چند همی‌پرسی دین تو چیست»
(۱) در هر دو بیت، مجموعاً یک «ابدال» وجود دارد.
(۲) در هر دو بیت، یک اختیار شاعری «قلب» وجود دارد.
(۳) در بیت اول، «ابدال» به کار رفته است.
(۴) در بیت دوم، اختیار شاعری «قلب» وجود دارد.
- بوسه‌ای از دوست حلال است و بس
دین من امروز سؤال است و بس

۴۳- کدام ابیات، اختیار شاعری وزنی دارند؟

- (الف) سزد که روی عبادت نهند بر در حکمش
(ب) چه کند پای‌بند مهر کسی
(ج) برگ خزان رسیده بی طاقتم رهی
(د) یعقوب اگر زنده شود باز به عالم
(ه) از عشق نرنجیم و گر مایه رنج است
- مصورى که تواند نگاشت نقش چنین را
که نبیند جفای اصحابش
یک بوسه نسیم ز جا می‌برد مرا
شناسدت ای ترک ز پیغمبر چاهی
با نیش بسازیم اگر نوش ندارد
- (۱) الف - ب
(۲) ج - د
(۳) ب - ه
(۴) الف - د

۴۴- در کدام گزینه، دو نوع اختیار وزنی رخ داده است؟

- (۱) گمراهان را به ره آرد به سخن گفتن خود
(۲) شاه گیتی به سخن گفتن او دارد گوش
(۳) هر کجا رفت چنان رفت که سلطان فرمود
(۴) عالمی را برهانید ز بند احزان

۴۵- در تمام گزینه‌ها به جز اختیار وزنی به کار رفته است.

- (۱) هیچ خردمند نپرسد ز مست
(۲) زیر زمین خیز و نهفتی بجو
(۳) نازنینا نیازمند توام
(۴) از باده عشق نیست گردد
- مصلحت مردم هشیار را
پس به فلک بر شو بی نردبان
عمر اگر بود می‌کشم نازت
تا دل ز هر آنچه هست گیرد

۴۶- مفهوم کدام بیت، در مقابل آن نادرست آمده است؟

(۱) بگذار تا بگیریم چون ابر در بهاران	کز سنگ ناله خیزد روز وداع یاران (اجازه وداع یافتن)
(۲) ای صبح شب نشینان جانم به طاقت آمد	از بس که دیرماندی چون شام روزه داران (سخت گذشتن شب فراق برای عاشقان)
(۳) چندین که بر شمردم از ماجرای عشقت	اندوه دل نگفتم آلا یک از هزاران (بسیاری غم عشق)
(۴) سعدی به روزگاران مهری نشسته در دل	بیرون نمی توان کرد آلا به روزگاران (سخت فراموش شدن عشق)

۴۷- مفهوم کدام بیت، دورتر از مفهوم مشترک سایر ابیات است؟

(۱) عرضه کردم دو جهان بر دل کارافتاده	به جز از عشق تو باقی همه فانی دانست
(۲) سعدی به روزگاران مهری نشسته در دل	بیرون نمی توان کرد آلا به روزگاران
(۳) تو مپندار که دور از تو اگر خاک شوم	آتش عشق من از باد هوا بنشیند
(۴) نبرم از تو امید ای نگارین	که تا از من نبرد جان شیرین

۴۸- مفهوم «گله از بی توجهی معشوق» در کدام ابیات دیده می شود؟

(الف) ما ز سر سودای تو بگذاشتیم	دل ز تو یکبارگی برداشتیم
(ب) دیربست که دلدار پیامی نفرستاد	ننوشت سلامی و کلامی نفرستاد
(ج) من به زبان اشک خود می دهمت سلام و تو	بر سر آتش دلم همچو زبانه می روی
(د) به صد جان ارزد آن رغبت که جانان	نخواهم گوید و خواهد به صد جان
(ه) پیش کمان ابرویش لابه همی کنم ولی	گوش کشیده است از آن گوش به من نمی کند
- (۱) الف - ج - ه (۲) ب - ه - ج (۳) د - ب - الف (۴) ج - ب - د

۴۹- کدام گزینه با سایر ابیات، قرابت مفهومی ندارد؟

(۱) با که گویم به جهان محرم کو؟	چه خبر گویم با بی خبران؟
(۲) بیگانه را ز راز دل ما چه آگهی؟	با آشنای دوست توان گفت حال دوست
(۳) سعدی سخن یار نگوید بر اغیار	هرگز نبرد سوخته ای قصه به خامی
(۴) کسی را در این بزم ساغر دهند	که داروی بی هوشی اش در دهند

۵۰- بیت زیر با کدام گزینه قرابت معنایی ندارد؟

«تو با خدای خود انداز کار و دل خوش دار	که رحم اگر نکند مدعی خدا بکند»
(۱) تو کار خویش به فضل خدای کن تفویض	به روز دولت و نکبت که کار، کار خداست
(۲) کار خود را به خدا بازگذار	که نمی بینم از این بهتر کار
(۳) از چشم رأفت حق یا رب عنایتش باد	کز چشم رأفتش هست با اهل حق عنایت
(۴) این همه تکیه ها غم و هوس است	تکیه که رحمت خدای بس است

جامعه‌شناسی یازدهم: صفحه‌های ۳۵ تا ۷۲، جامعه‌شناسی دوازدهم: صفحه‌های ۷۱ تا ۸۵

۵۱- موارد کدام گزینه در ارتباط با «فرهنگ معاصر غرب و نظام نوین جهانی» درست است؟

- (۱) سکولاریسم، فلسفه‌های روشنگری را از لایه‌های سطحی فرهنگ غرب به لایه‌های عمیق آن تسری داد. - دولت‌های سکولار برای ایجاد یک سیاست سکولار از طریق سازمان‌های فراماسونری بر نخبگان سیاسی جوامع غربی تأثیر می‌گذاشتند.
- (۲) از پایان قرن بیستم با افول حس‌گرایی فرهنگ غرب رفتار بحران معرفت‌شناختی شده است. - کشورهای غربی به اقتضای بازار مصرف برخی صنایع وابسته را به کشورهای استعمارزده منتقل و از این طریق توزیع جهانی ثروت را تعدیل کردند.
- (۳) به دلیل توجه ادبیات مدرن به سلوک‌های معنوی، رمان در فرهنگ غرب بیشترین اهمیت را پیدا کرده است. - در فرهنگ معاصر غرب متناسب با باورها و ارزش‌هایی مانند سکولاریسم، اومانیسم و روشنگری، یک نظام سیاسی کاملاً دنیوی شکل گرفت.
- (۴) روشنگری در معنای خاص در طول بیش از چهارصد سال فرهنگ جدید غرب، شکل‌های مختلفی پیدا کرده است. - کشورهای غربی برای تأمین منافع اقتصادی خود نیازمند در هم شکستن مقاومت فرهنگی اقوامی بودند که سلطه آن‌ها را تحمل نمی‌کردند.

۵۲- در ارتباط با باورها و ارزش‌های بنیادین فرهنگ غرب:

- (الف) حقوق انسان در فرهنگ اومانیستی غرب بر چه اساسی شکل می‌گیرد؟
- (ب) وجه مشترک اشکال مختلف روشنگری در معنای خاص کدام است؟
- (ج) مطابقت دادن حرکات نماز با حرکات ورزشی و بیان مفیدبودن آن نشانه چیست؟
- (د) افرادی که درون فرهنگ دینی زندگی می‌کنند اما دنیا را هدف برتر خود قرار داده‌اند، چه عملکردی خواهند داشت؟
- (۱) تمایلات دنیوی انسان‌ها - کنار گذاشتن وحی و شهود - توجیه هنجارها و رفتارهای دینی با تفاسیر دنیوی - از آشکار کردن اهداف دنیوی خود پرهیز می‌کنند.
- (۲) فطرت الهی انسان‌ها - همراهی با سکولاریسم و اومانیسم - پیگیری ابعاد نفسانی و معنوی در سایه نیازهای دنیوی و این جهانی - نفس‌پرستی خود را در قالب مفاهیم دنیوی پنهان می‌کنند.
- (۳) خواسته‌ها، عادات و تمایلات طبیعی انسان‌ها - نفی حس و تجربه - به خدمت گرفتن هنجارها و رفتارهای دنیوی در جهت اهداف دینی - از آشکار کردن اهداف معنوی پرهیز می‌کنند.
- (۴) حالات معنوی آدمیان در زندگی این جهانی - افول تجربه‌گرایی - پوشش دینی‌دادن به رفتارها و هنجارهای دنیوی - بدون نیاز به توجیه آسمانی و الهی، اهداف دنیوی خود را به رسمیت می‌شناسند.

۵۳- به ترتیب هر یک از عبارتهای زیر مربوط به کدام قسمت در جدول است؟

روشنگری در معنای خاص		
پیامد	ویژگی	دوره زمانی
«و»	«ب»	قرون هفدهم و هجدهم
«الف»	«ه»	قرون نوزدهم و بیستم
«د»	«ج»	پایان قرن بیستم

- برخی انسان‌ها در عین اعتقاد به خداوند باور دارند که او هیچ برنامه‌ای برای هدایت انسان ارائه نکرده است.
- در فرهنگ غرب، امکان تشخیص درستی یا نادرستی باورها و اندیشه‌ها و خوب یا بد بودن هنجارها و رفتارها از بشر سلب شده است.
- علم تجربی سکولار توان داوری ارزشی را ندارد و صرفاً به عنوان ابزاری در خدمت اهداف دنیوی قرار می‌گیرد.
- نوعی روشنگری با رویکردی دنیوی است که ضمن همراهی با شناخت عقلی، مرجعیت وحی را نمی‌پذیرند.

(۲) و - د - الف - ب

(۱) ج - د - و - ب

(۴) ب - ج - الف - ه

(۳) و - د - ب - ه

۵۴- به ترتیب عبارات مرتبط با مفاهیم «رنسانس»، «حرکت‌های پروتستانی»، «لیبرالیسم» و «اومانیزم» کدام است؟

- (۱) غرب در این زمان به فرهنگ مسیحیت بازگشت. - حرکت‌های نوع دوم بخشی از اروپای مسیحی را از تسلط کلیسا خارج ساختند. - متناسب با باورها و ارزش‌های بنیادین غرب است. - سکولاریسم از نتایج منطقی اومانیزم است.
- (۲) از قرن سیزدهم تا پانزدهم میلادی را شامل می‌شود. - حرکت‌های نوع دوم مورد هجوم کاتولیک‌ها و دیگر پروتستان‌ها قرار گرفتند. - براساس اصالت‌بخشیدن به انسان دنیوی شکل می‌گیرد. - از نتایج منطقی سکولاریسم است.
- (۳) به معنای تجدید حیات و تولد دوباره است. - حرکت‌های نوع دوم امکان گسترش پیدا نکردند. - خواست و اراده آدمی را مبدأ قانون‌گذاری می‌داند. - در بخش‌های مختلف غرب نظیر هنر، ادبیات و حقوق بروز یافته است.
- (۴) در این دوره رویکرد معنوی و دینی به عالم در سطوح مختلف ظاهر شد. - حرکت‌های نوع دوم از حمایت قدرت‌های محلی برخوردار بودند. - آن را جایزدانستن همه امور در قیاس با خواست انسان تعریف کرده‌اند. - مهم‌ترین ویژگی انسان‌شناختی فرهنگ معاصر غرب است.

۵۵- کدام یک مقایسه درستی از جامعه جهانی قبل از ظهور غرب جدید و بعد از ظهور آن، ارائه داده است؟

- (۱) در سده‌های نوزدهم و بیستم سازماندهی اقتصادی جدیدی شکل گرفت که جوامع غربی را به جوامع مرکزی تبدیل کرد، در مقابل قبل از ظهور غرب جدید فرهنگ‌های مختلف توان عبور از مرزهای جغرافیایی خود از طریق روابط تجاری را نداشتند.
- (۲) جامعه جهانی قبل از ظهور غرب جدید به گونه‌ای بود که روابط اقتصادی، سیاسی و فرهنگی تعاملات فرهنگی را تحت تأثیر قرار نمی‌داد، اما فرهنگ غرب از سده هفدهم تا بیستم شکل جدیدی به روابط میان جوامع با جامعه جهانی بخشید.
- (۳) قبل از ظهور غرب جدید، اگر برخی کشورها مورد هجوم نظامی قرار می‌گرفتند، می‌توانستند با ظرفیت فرهنگی خود گروه مهاجم را درون خود هضم و جذب کنند، اما در فرهنگ جدید غرب، فرهنگ همه جوامع در حاشیه روابط سیاسی و اقتصادی، وضعیتی متزلزل پیدا کرده است.
- (۴) قبل از ظهور غرب جدید فرهنگ‌ها و تمدن‌های مختلف هر یک در بخشی از جهان حاکمیت سیاسی مربوط به خود را به وجود آورده بودند، در مقابل در سده‌های هفدهم و هجدهم سازماندهی مرکز و پیرامون در جامعه جهانی به وجود آمد.

۵۶- کدام یک، فرایند تکوین نظام نوین جهانی را به درستی ترسیم کرده است؟

- (۱) جدایی رسمی دولت‌ها از دین - تبلیغ مسیحیت و گسترش قدرت جهانی فرهنگ غرب - رشد تجارت، برده‌داری و انتقال برده‌های سیاه‌پوست آفریقایی به مزارع آمریکایی - ادغام جوامع در نظام نوین جهانی
- (۲) زوال تدریجی قدرت کلیسا - جایگاه برتر بازرگانان نسبت به زمین‌داران - به خدمت گرفتن مبلغان مذهبی و سازمان‌های فراماسونری - اختلال در فرهنگ عمومی جوامع غیرغربی
- (۳) حاکمیت فئودال‌ها و اربابان بزرگ - رشد تجارت و برده‌داری و انتقال ثروت به جوامع اروپایی - تبلیغ مسیحیت در جهت گسترش قدرت جهانی فرهنگ غرب - نفوذ اقتصادی و سیاسی فرهنگ غرب در برخی جوامع
- (۴) جایگاه برتر بازرگانان نسبت به زمین‌داران - سرعت‌بخشیدن به انباشت ثروت سرمایه‌داران - شکل‌گیری دولت - ملت‌های جدید با ویژگی‌های نژادی و قومی - استعمار و ادغام جوامع در نظام نوین جهانی

۵۷- علت پدیدآیی هر یک از وضعیت‌های زیر به ترتیب در کدام گزینه آمده است؟

- شناسایی و مدیریت تغییرات اقتصادی در سطح جهان
- تداوم انتقال ثروت به طرف کشورهای غربی
- خودباختگی فرهنگی در جوامع غیرغربی

- (۱) شکل‌گیری نهادهای بین‌المللی و بازارهای مشترک منطقه‌ای - سلب قدرت چانه‌زنی از کشورهای استعمارزده - از بین رفتن حالت خلاق و فعال جامعه در گزینش عناصر فرهنگی
- (۲) استفاده شرکت‌های بین‌المللی از شبکه‌های عظیم اطلاعاتی - وابستگی اقتصادی کشورهای استعمارزده به کشورهای استعمارگر - برخورد استعماری غرب
- (۳) محدودنشدن سرمایه‌گذاری شرکت‌های بین‌المللی به منطقه‌ای خاص - استعمار - برخورد استعماری غرب با جوامع غیرغربی
- (۴) حمایت اقتصاد سرمایه‌محور از سیاست‌های قومی و منطقه‌ای - تک‌محصولی‌شدن اقتصاد کشورهای استعمارزده - از بین رفتن حالت خلاق و فعال جامعه در گزینش عناصر فرهنگی

۵۸- پاسخ هر یک از پرسش‌های زیر به ترتیب در کدام گزینه آمده است؟

- کدام مورد از ویژگی‌های دولت - ملت‌های جدید در اروپای غربی بود؟
- در دوره رنسانس، فرهنگ غرب به چه دلیلی به سوی حذف پوشش دینی گام برداشت؟
- کشورهای کم‌تر توسعه‌یافته به چه علت در برابر امپراتوری رسانه‌ای غرب آسیب‌پذیرند؟
- وضعیت کشور چین در دوره ادغام جوامع در نظام نوین جهانی چگونه بود؟
- (۱) قومی و سکولار - انکار دخالت دین در امور دنیوی - عدم انتقال دانش‌های راهبردی به کشورهای استعمارزده - فروپاشی در اثر نفوذ گروه‌های مبلغ مسیحی، فراماسونری و تهدید نظامی
- (۲) هویت معنوی و دینی - بسط و گسترش ابعاد دنیوی خود - عدم انتقال دانش‌های راهبردی به کشورهای استعمارزده - برقراری روابط تجاری تحت شرایط مورد نظر کشورهای استعمارگر پس از تهدید کشورهای اروپایی
- (۳) دینی و اساطیری - انکار دخالت دین در امور دنیوی - نداشتن منابع و امکانات لازم برای حفظ استقلال فرهنگی - وابستگی به کشورهای اروپایی از حیث اقتصاد و فروپاشی اقتصادی
- (۴) ناسیونالیستی و قومی - بسط و گسترش ابعاد دنیوی خود - نداشتن منابع و امکانات لازم برای حفظ استقلال فرهنگی - تبدیل‌شدن به کشوری ضعیف در اثر تهدید نظامی و نفوذ گروه‌های مبلغ مسیحی

۵۹- در متن زیر، به ترتیب به کدام نوع از تفاوت‌ها یا نابرابری‌ها اشاره شده است؟

«عوامل محیطی بسیاری از جمله مذهب، نژاد، سطح تحصیلات والدین و ... بر نقش‌پذیری جنسیتی افراد تأثیرگذار است. از سوی دیگر این نقش‌ها نیز بر طیف وسیعی از ویژگی‌های هویتی مانند درآمد افراد اثر می‌گذارد.»

- (۱) تفاوت اسمی - تفاوت اسمی - تفاوت رتبه‌ای - تفاوت اسمی - نابرابری اجتماعی
- (۲) نابرابری طبیعی - نابرابری طبیعی - تفاوت رتبه‌ای - نابرابری طبیعی - تفاوت رتبه‌ای
- (۳) نابرابری طبیعی - نابرابری طبیعی - نابرابری اجتماعی - تفاوت اسمی - تفاوت رتبه‌ای
- (۴) تفاوت اسمی - تفاوت اسمی - تفاوت رتبه‌ای - نابرابری طبیعی - نابرابری اجتماعی

۶۰- در رابطه با رویکردهای مختلف نسبت به مسئله نابرابری اجتماعی، به ترتیب «باور رویکرد لیبرالی»، «نقطه ضعف

مخالفان قشربندی اجتماعی» و «انتقاد رویکرد عادلانه نسبت به رویکرد کمونیستی» در کدام گزینه آمده است؟

- (۱) نابرابری‌های اجتماعی برای بقای جامعه ضرورت دارد. - انگیزه رقابت را از بین می‌برند. - افرادی که در طبقه پایین متولد می‌شوند، حتی با داشتن شایستگی امکان رقابت ندارند.
- (۲) از گذشته تا به حال هیچ جامعه‌ای بدون قشربندی اجتماعی نبوده است. - با حذف مالکیت خصوصی انگیزه رقابت از بین می‌رود. - جامعه وظیفه دارد با فراهم‌آوردن امکان رقابت، نقطه شروع رقابت را یکسان نمایند.
- (۳) نابرابری‌های اجتماعی از تفاوت‌ها یا نابرابری‌های طبیعی ناشی می‌شوند. - با حذف مالکیت خصوصی طبقه پایین نخواهیم داشت. - افراد توانمند به اندازه استحقاقی که دارند از مزایای اجتماعی برخوردار نمی‌شوند.
- (۴) با تأکید بر کارکردهای قشربندی آن را تأیید و تثبیت می‌کنند. - به دلیل از بین رفتن انگیزه رقابت، راه پیشرفت مادی مسدود می‌گردد. - به دلیل ناعادلانه‌بودن با فطرت انسانی سازگار نیست و به شکست می‌انجامد.

۶۱- موارد کدام گزینه نشان‌دهنده نتایج غلبه رویکرد تبیینی در جامعه‌شناسی است؟

- (۱) ارزش، قلمرو تفسیر یعنی کشف و بازخوانی واقعیت‌ها معرفی شد. - کار داوری درباره ارزش‌ها خارج از قلمرو علوم اجتماعی قرار می‌گیرد. - از پیوند دانش و ارزش سخن به میان آمد.
- (۲) انتقاد از وضعیت موجود و تجویز راه حل برای بهتر شدن آن کار علم نیست. - از پیوند دانش و ارزش سخن به میان آمد و راه داوری علمی بسته شد. - دانش قلمرو تبیین و ارزش قلمرو تفسیر معرفی شد.
- (۳) کار داوری درباره ارزش‌ها خارج از قلمرو علوم اجتماعی قرار می‌گیرد. - دانش، قلمرو تبیین یعنی کشف و بازخوانی واقعیت‌هاست. - انتقاد از وضعیت موجود و تجویز راه حل برای بهتر شدن آن کار علم نبود.
- (۴) دانش، قلمرو تبیین یعنی خلق و بازسازی واقعیت‌ها معرفی شد. - تجویز راه حل برای بهتر شدن وضعیت موجود و رسیدن به وضعیت مطلوب کار علم نیست. - انسان در برابر وضعیت موجود منفعل و مجبور می‌شود.

۶۲- موارد کدام گزینه بیانگر اصول سه‌گانه‌ای است که جامعه‌شناسی انتقادی در نقد و ارزیابی زندگی اجتماعی انسان‌ها نادیده می‌گیرد؟

- (۱) اولاً حقایق و ارزش‌هایی وجود دارد که ساخته و پرداخته ذهن انسان‌ها و فرهنگ‌های بشری نیستند؛ ثانیاً انسان امکان شناخت و دریافت این حقایق را دارد؛ ثالثاً انسان به سبب اشتباهات احتمالی خود از شناخت حقایق دست نمی‌کشد.
- (۲) اولاً حقایق و ارزش‌هایی فراتر از انسان وجود دارد که هستی آن‌ها وابسته به انسان نیست؛ ثانیاً انسان ضمن توانایی شناخت این حقایق باید برای دسترسی به آن‌ها تلاش کند؛ ثالثاً انسان در شناخت صحیح حقایق و ارزش‌ها هیچ‌گاه دچار خطا و اشتباه نمی‌شود.
- (۳) اولاً حقایق و ارزش‌هایی فراتر از انسان وجود ندارد؛ ثانیاً این حقایق از جایی به جایی دیگر و از زمانی به زمان دیگر تغییر می‌کنند؛ ثالثاً انسان امکان شناخت و دریافت این حقایق را دارد و برای دسترسی به آن‌ها تلاش می‌کند.
- (۴) اولاً حقایق و ارزش‌هایی وجود دارد که ساخته و پرداخته ذهن انسان‌ها است؛ ثانیاً انسان‌ها پس از شناخت این حقایق، حتماً زندگی خود را براساس آن سامان می‌دهند؛ ثالثاً امکان خطا و اشتباه در شناخت حقایق وجود دارد.

۶۳- در بین عبارتهای زیر کدام موارد درست است؟

- (الف) هنگامی که یک فرهنگ در سطح جهانی غالب باشد، به میزانی که آن فرهنگ ویژگی‌های مطلوب یک فرهنگ جهانی را داشته باشد، جامعه جهانی از انسجام برخوردار خواهد بود.
- (ب) از دیدگاه شهید مطهری، انسان در غرب تا حدود یک ماشین تنزل پیدا کرده و روح و اصالت او انکار شده است؛ هم‌چنین اعتقاد به علت غایی و هدف‌داشتن طبیعت، یک عقیده ارتجاعی تلقی می‌گردد.
- (ج) جامعه‌شناسان انتقادی برخلاف جامعه‌شناسان تفسیری بر توانایی و خلاقیت انسان‌ها در ساختن جهان اجتماعی تأکید می‌کنند و کم‌توجهی رویکرد تفسیری به ساختارهای اجتماعی را درست نمی‌دانند.
- (د) در رویکرد لیبرالی نسبت به مسئله نابرابری‌ها، عدالت اقتصادی مهم دانسته می‌شود و اعتقاد بر آن است که با توزیع برابر ثروت، عدالت برقرار می‌شود.

(۱) الف - د (۲) د - ج - الف (۳) د - ج - ب (۴) ب - الف

۶۴- به ترتیب هر یک از موارد زیر، مربوط به کدام دوره تاریخی یا کدام اندیشه است؟

- فتودالیسم نوعی برده‌داری بود؛ زیرا کشاورزان وابسته به زمین‌های اربابان خود بودند.
- برخی اندیشمندان نقش انسان‌ها و جوامع در پدید آمدن یا ادامه یافتن قشربندی را نادیده می‌گیرند.
- با غفلت از نگاه توحیدی به عالم خداوندگاران متکثر پرستیده می‌شدند.

- (۱) قرون وسطی - طبیعی دانستن قشربندی اجتماعی - فرهنگ اساطیری یونان و روم باستان
- (۲) رنسانس - بی‌توجهی به یکسان‌ساختن نقطه شروع رقابت‌ها در زندگی اجتماعی - قرون وسطی
- (۳) قرون وسطی - ضروری دانستن نابرابری اجتماعی برای زندگی انسان - فرهنگ معنوی و دینی یونان و روم باستان
- (۴) یونان و روم باستان - تأکید بر کارکردهای قشربندی اجتماعی - یونان و روم باستان

۶۵- پاسخ هر یک از پرسش‌های زیر به ترتیب در کدام گزینه آمده است؟

- کدام‌یک از پیامدهای تحریفات صورت‌گرفته در مسیحیت قرون وسطی از لحاظ اندیشه و نظر است؟
- چرا رویکرد انتقادی معتقد است که جامعه‌شناسی برای داوری و انتقاد به معیارهای علمی نیاز دارد؟
- کانون‌های ثروت و قدرت از چه طریقی موانع موجود بر سر راه تجارت بین‌المللی را برمی‌دارند؟
- چه گروهی پس از فرو ریختن اقتدار کلیسا فرصت بروز و ظهور پیدا کرد؟

- (۱) توجیه عملکرد دنیوی با پوشش دینی - برای فراهم کردن زمینه شکل‌گیری ساختارهای اجتماعی انسانی‌تر و اخلاقی‌تر - بازارهای مشترک منطقه‌ای - قدرت‌هایی که به دنبال توجیه رفتارهای سکولار خود در پوشش دینی بودند.
- (۲) آمیخته‌شدن مسیحیت با رویکردهای اساطیری - برای ارزیابی وضعیت مطلوب با این معیارها و ترسیم وضعیت مطلوب - سازمان‌های بین‌المللی - پادشاهان و قدرت‌های محلی که حرکت‌های دنیوی را آغاز کرده بودند.
- (۳) تقابل عقل و ایمان در اندیشه کلیسا - برای ارائه راه حل‌های علمی در جهت تثبیت نابرابری‌های اجتماعی - بازارهای مشترک منطقه‌ای - پادشاهان و قدرت‌های محلی که دخالت دین در امور دنیوی را انکار می‌کردند.
- (۴) قبول تثلیث و دورماندن از ابعاد عقلانی توحید - برای حفظ وضع موجود و تثبیت نظم اجتماعی جامعه - سازمان‌های بین‌المللی - پادشاهان و قدرت‌هایی که به انتقاد از عملکرد آباء کلیسا پرداختند.

۶۶- در هر یک از عبارتهای زیر به ترتیب کدام عامل بر فرایند حل مسئله مؤثر بوده است؟

- متین که در آزمون ورودی تیزهوشان موفق بوده راحت‌تر از پس آزمون کنکور برمی‌آید.
- مشاور سحر از او می‌خواهد که تعامل خود و همکلاسی‌هایش را با عینک تازه‌ای ببیند.
- سولماز با وجود استفاده از تجربه تربیت فرزند اولش، در تربیت فرزند دومش ناموفق است.

(۱) اثر انتقال - اثر نهفتگی - نوع نگاه به مسئله

(۲) تجربه گذشته - نوع نگاه به مسئله - تجربه گذشته

(۳) اثر انتقال - نوع نگاه به مسئله - نوع نگاه به مسئله

(۴) تجربه گذشته - اثر نهفتگی - اثر انتقال

۶۷- با توجه به ویژگی‌های مسئله به ترتیب کدام یک از پیش‌بینی‌های ذکر شده در مورد افراد زیر درست‌تر است؟

- مهری علت بداخلاقی‌های همسرش را نمی‌داند.
- افسون برای پذیرفته شدن در آزمون تافل با جدیت تمام در کلاس‌های زبان شرکت می‌کند.
- بهرام به همکلاسی‌های جدیدش می‌گوید مراقب باشید پا روی دُم من نگذارید، من موقع عصبانیت نمی‌توانم خشم خودم را کنترل کنم.

(۱) مهری راه حل مسئله را نمی‌داند. - احتمال انتخاب راه حل مناسب در افسون زیاد است. - بهرام از راه حل‌های غیرمنطقی استفاده می‌کند.

(۲) درک مهری از مسئله ناقص است. - افسون موانع احتمالی را به خوبی می‌شناسد. - بهرام باید شناسایی مشکل را به مشاور بسپارد.

(۳) مهری احتمالاً از راه‌های غیرمنطقی استفاده می‌کند. - افسون موانع احتمالی را به خوبی می‌شناسد. - درک بهرام از مسئله ناقص است.

(۴) مهری هدف را به صراحت تعریف نکرده است. - احتمال انتخاب راه حل مناسب در افسون زیاد است. - بهرام موانع احتمالی را به خوبی نمی‌شناسد.

۶۸- در ارتباط با «حل مسئله»، کدام گزینه پاسخ عبارتهای زیر است؟

- این گزاره که «علی برای مشکل انتخاب اولویت برای خواندن درس‌هایش، از روشی که بار قبل برای برنامه‌نویسی به کار برده بود، استفاده کرد.» به کدام موضوع اشاره دارد؟

• چه عواملی را باید در حل مسئله «گره‌زدن دو طناب با انبردست» در نظر گرفت؟

- «مدیر یک کارگاه تولیدی محصولات چوبی قصد دارد برای بالابردن کیفیت محصولات، از مرغوب‌ترین چوب بازار استفاده کند، اما چون ممکن است هزینه تولید بالا برود، نمی‌تواند مطمئن باشد که فروشش بالا رفته و سود مورد نظر را به دست آورد» این مسئله از کدام نوع است؟

(۱) تعمیم‌پذیری مسئله - روش‌های موجود، امکانات، هدف - خوب تعریف شده

(۲) لزوم تشخیص دقیق مسئله - ظرفیت‌های موجود، انتخاب‌های ممکن، موانع - خوب تعریف شده

(۳) تعمیم‌پذیری مسئله - هدف، امکانات، موانع - خوب تعریف نشده

(۴) لزوم تشخیص دقیق مسئله - ظرفیت‌های موجود، انتخاب‌های ممکن، موانع - خوب تعریف نشده

۶۹- هر یک از موارد زیر به ترتیب مربوط به کدام نوع تصمیم‌گیری هستند؟

- انتخاب شغل میان وکالت و قضاوت
- انتخاب ثبت مالکیت مثنوی معنوی به نام ایران یا ترکیه
- انتخاب نظام سیاسی بین جمهوری و پادشاهی
- انتخاب رنگ مبلمان محل کار
- (۱) فردی - مهم پیچیده - گروهی مهم - ساده معمولی
- (۲) مهم پیچیده - فردی - گروهی پیچیده - معمولی پیچیده
- (۳) گروهی - گروهی پیچیده - فردی - معمولی فردی
- (۴) گروهی - مهم ساده - مهم پیچیده - ساده فردی

۷۰- به ترتیب، هر یک از موارد «الف»، «ب» و «ج» در موقعیت‌های زیر به کدام‌یک از روش‌های حل مسئله اشاره دارند؟
 سارا وقتی به خانه رسید، «مطابق هر شب، دو صفحه از تکلیف ده‌صفحه‌ای زبانش را انجام داد تا برای روزی که کلاس زبان دارد آماده شود (الف)». او «سپس مشغول مرتب کردن اتاقش شد و سعی کرد اول از میز تحریرش شروع کند، سپس به سراغ کمدش رفته و در نهایت تمام اتاق را سامان داد (ب)»، «سپس سعی کرد برای انتخاب موضوع انشایش در سر میز شام از سایر اعضای خانواده کمک بگیرد و ایده‌های آن‌ها را بشنود و در نهایت با توجه به نکاتی که معلم گفته بود یک موضوع را انتخاب کرد (ج)».

- (۱) الف) خردکردن - ب) کاهش تفاوت وضعیت موجود با مطلوب - ج) بارش مغزی
- (۲) الف) مهندسی معکوس - ب) تحلیلی - ج) کاهش تفاوت وضعیت موجود با مطلوب
- (۳) الف) خردکردن - ب) اکتشافی - ج) شروع از آخر
- (۴) الف) شروع از آخر - ب) تحلیلی - ج) مهندسی معکوس

۷۱- رابطه کدام‌یک از زوج متغیرهای زیر مستقیم است؟ (یعنی با افزایش یکی از متغیرها، متغیر دیگر نیز افزوده می‌شود).

- الف) حالت عاطفی ناخوشایند ناشی از ناتوانی در حل مسئله - استفاده از روش‌های تهاجمی
- ب) آگاهی از مهارت‌های حل مسئله - استفاده از روش‌های پرخاشگرانه
- ج) خروج از فشار روانی مستمر - آموختن روش‌های حل مسئله کارآمد
- د) پرورش مهارت‌های حل مسئله مثمر ثمر - کاهش تجربه ناکامی
- (۱) الف - ب
- (۲) الف - ب - د
- (۳) الف - ج - د
- (۴) ج - ب

۷۲- به ترتیب «در کدام‌یک از حالات تصمیم‌گیری اطمینان کافی به نتایج تصمیم‌گیری وجود ندارد» و «زمانی که علی‌رغم وجود خطر، مسیر آینده با خطای می‌شود، چه ملاکی مد نظر بوده است»؟

- (۱) مواقعی که تصمیم‌گیری با خطا همراه است. - خطر از دست دادن
- (۲) مواقعی که تصمیم‌گیری با خطر همراه است. - هزینه‌های قبلی
- (۳) زمانی که میزان سودمندی کم‌تر از هزینه‌هاست. - خطر از دست دادن
- (۴) زمانی که هزینه‌ها بیشتر از مزیت‌هاست. - هزینه‌های قبلی

۷۳- به ترتیب، سبک تصمیم‌گیری در هر یک از افراد مشخص شده در موقعیت‌های زیر کدام است؟

- میلاد متوجه شد بعد از دو هفته هنوز تعمیرکار ماشینش را آماده نکرده است و با او دست به گریبان شد.
- ستایش بعد از این که متوجه می‌شود خواهرش در دانشگاه شهر دیگری پذیرفته شده است همان رشته و دانشگاه خواهرش را انتخاب کرد.

• رضا بین گذراندن یک دوره آموزشی و شروع به کار در رشته پرستاری، باید تصمیم بگیرد. او در نهایت با توجه به اهداف بلندمدتش و مشورت با متخصصان وارد شغل پرستاری شد، ولی به دلیل شیوع یک بیماری، رضا متوجه می‌شود که شیفت‌هایش سنگین است و به فکر جابه‌جایی بخشی که در آن کار می‌کند افتاد، اما مدتی اقدام نمی‌کند تا شاید با کاهش بیماری همه چیز خودبه‌خود بهتر شده و بخش خلوت‌تر شود.

- (۱) تکانشی - احساسی - اجتنابی
(۲) احساسی - وابسته - منطقی
(۳) تکانشی - وابسته - منطقی
(۴) احساسی - احساسی - اجتنابی

۷۴- مدیر مدرسه‌ای برای انتخاب معلم درس روان‌شناسی مردد است. هر یک از اقدامات زیر، به ترتیب مصداق کدام یک از مراحل تصمیم‌گیری او است؟

- بررسی رزومه شغلی هر یک از گزینه‌های تدریس
 - حمایت از معلم انتخاب‌شده در طی سال تحصیلی
 - برگزاری نظرسنجی از دانش‌آموزان در انتهای سال
- (۱) مرحله چهارم - مرحله پنجم - مرحله ششم
(۲) مرحله سوم - مرحله پنجم - مرحله ششم
(۳) مرحله چهارم - مرحله ششم - مرحله هفتم
(۴) مرحله سوم - مرحله ششم - مرحله هفتم

۷۵- به ترتیب در هر یک از افراد زیر وجود کدام یک از موانع تصمیم‌گیری مشهود است؟

- سینا علی‌رغم تسلط به درس با این که پاسخ سؤال معلم را می‌دانست دستش را برای پاسخ دادن بالا نبرد.
- مزده برخلاف توصیه‌های مادرش در مورد پوشیدن لباس گرم، از لج او پلیورش را برنداشت.
- هر چه پدر علی به او می‌گوید: این دوستان جدیدی که انتخاب کرده‌ای افراد سالمی به نظر نمی‌آیند و ممکن است روی تو هم تأثیر منفی بگذارند، علی نمی‌پذیرد و می‌گوید من تحت تأثیر آن‌ها قرار نمی‌گیرم.

- (۱) سوگیری تأیید - اعتماد افراطی - سوگیری تأیید
(۲) کوچک‌شمردن خود - کنترل نکردن هیجانات - اعتماد افراطی
(۳) سوگیری تأیید - کوچک‌شمردن خود - اعتماد افراطی
(۴) کوچک‌شمردن خود - اعتماد افراطی - سوگیری تأیید

۷۶- به ترتیب، پاسخ هر یک از سؤالات زیر در کدام گزینه آمده است؟

- (الف) کدام یک عاملی مشترک در شکل‌دهی رفتار انسان و حیوان است؟
(ب) در کدام موقعیت ماندگاری رفتار بیشتر است؟
(ج) مقاومت در برابر تغییر در نگرش‌های شکل گرفته به دلیل تبعیت از کدام عامل است؟

- (۱) انگیزه - انگیزه درونی - اصل هماهنگی شناختی
(۲) نگرش - انگیزه درونی - نظام ارزشی فرد
(۳) نگرش - اسناد بیرونی - نظام ارزشی فرد
(۴) انگیزه - اسناد بیرونی - اصل هماهنگی شناختی

۷۷- درستی و نادرستی هر یک از عبارات زیر به ترتیب در کدام گزینه آمده است؟

- اراده به معنی اعتقاد قوی به انجام‌پذیری و شدنی‌بودن کاری است.
 - عوامل درون‌فردی مانند احساس ارزشمندی در درک کارایی و کنترل کاذب مؤثر است.
 - اراده قوی فرد را از بیراهه‌رفتن و گم‌کردن خواسته مصون می‌دارد.
 - عوامل بین‌فردی مانند عدم حمایت اجتماعی، هدفمندی فرد را تضعیف می‌کند.
- (۱) درست - درست - درست - درست (۲) درست - درست - درست - نادرست
(۳) نادرست - نادرست - نادرست - نادرست (۴) نادرست - نادرست - درست - درست

۷۸- کدام یک از اشخاص زیر درگیر «ناهماهنگی شناختی» نیست؟

- (۱) فردی که می‌گوید همسر خود را دوست دارد، اما نمی‌تواند به او ابراز محبت کند.
- (۲) فردی که به مراقبت همسر خود اعتماد داشته، اما نمی‌تواند فرزندشان را با او تنها بگذارد.
- (۳) فردی که به تعهد همسر خود باور داشته، اما دائماً او را کنترل می‌کند.
- (۴) فردی که باورهای همسرش را دوست دارد، اما خودش باورهای دیگری دارد.

۷۹- درستی یا نادرستی عبارتهای زیر به ترتیب کدام است؟

- کسی که می‌خواهد باورهای خود را محکم و استوار کند، عامل هدفمندی نگرش در او مطرح است.
 - هماهنگی شواهد محیطی با ادراک کنترل موجود در افراد باعث اثربخشی و سازندگی ادراک آنها می‌شود.
 - رفتار یک فرد برای کشیدن سیگار، متأثر از ارزیابی او از سیگار کشیدن است.
 - اشاره به معایب چیزی که انتخاب کرده‌ایم به ناهماهنگی شناختی منجر می‌شود.
- (۱) نادرست - درست - نادرست - نادرست (۲) نادرست - نادرست - درست - درست
(۳) درست - درست - درست - نادرست (۴) درست - درست - درست - درست

۸۰- به ترتیب درستی یا نادرستی عبارات زیر در کدام گزینه آمده است؟

- کسانی که شکست را به عوامل پایدار مانند استعداد و بدشانسی نسبت می‌دهند دچار یأس و دلسردی در مسابقات بعدی می‌شوند.
- افراد ناتوانی که بین رفتار خود و پیامد آن رابطه‌ای نمی‌بینند و تلاشی نمی‌کنند به درماندگی آموخته‌شده دچار شده‌اند.
- وقتی افراد شکست را به چیزی نسبت می‌دهند که نمی‌توانند آن را کنترل کنند انگیزه بسیار کمی برای جبران آن خواهند داشت.
- برای رشد و پیشرفت هر کشوری لازم است هم موانع بیرونی شناسایی شوند و هم از روش درست اسناددهی مانند اسناد به عوامل غیر قابل کنترل درونی و پایدار استفاده شود.

- (۱) نادرست - نادرست - درست - نادرست (۲) نادرست - درست - درست - نادرست
(۳) درست - درست - درست - نادرست (۴) درست - نادرست - نادرست - درست

دوستان عزیز خیلی سبز، سلام؛
فایل پاسخنامه این آزمون را که شامل درس نامه، نکات کنکوری، پاسخ تشریحی و ... است، ساعت ۱۴ امروز از
صفحه شخصی خودتان در سایت آزمون خیلی سبز دریافت کنید.
همچنین شما می توانید همین امشب کارنامه اولیه آزمونتان را در صفحه شخصی خود مشاهده بفرمایید.
برای دسترسی به صفحه شخصی خود وارد سایت آزمون خیلی سبز به آدرس: azmoon.kheilisabz.com شوید
و کدی را که توسط مدرسه و یا نمایندگی های آزمون های خیلی سبز به شما داده شده، در محل مشخص شده در
سایت ثبت بفرمایید.

ویژه
کنکوری‌های
۱۴۰۳

۱۴۰۲/۱۲/۰۴

آزمون
دهم
حضور

دفترچه شماره ۲

سال تحصیلی
۱۴۰۲ - ۱۴۰۳

عربی	تاریخ	جغرافیا	فلسفه و منطق	اقتصاد
عربی، زبان قرآن دوازدهم درس ۳ (فقط تمرین درس) + درس ۴ (فقط متن درس) صفحه ۵۸ تا ۴۷ عربی، زبان قرآن یازدهم درس ۳ + درس ۴ صفحه ۶۴ تا ۳۱	تاریخ دوازدهم درس ۸ و ۹ («جنگ جهانی دوم و جهان پس از آن») («نهضت ملی‌شدن صنعت نفت ایران») صفحه ۱۳۶ تا ۹۹ تاریخ یازدهم درس ۵ تا ۸ (از ابتدای درس «تثبیت و گسترش اسلام در دوران خلفای نخستین» تا پایان درس «اسلام در ایران») زمینه‌های ظهور تمدن اسلامی - ایرانی» صفحه ۸۸ تا ۴۲	جغرافیای دوازدهم فنون و مهارت‌های جغرافیایی (۲) + بخشی از درس ۵ (تا ابتدای مبحث خشکسالی) صفحه ۹۷ تا ۷۳ جغرافیای یازدهم درس ۴ تا ۶ (از ابتدای درس «ناهمواری‌ها و اشکال زمین» تا پایان درس «نواحی فرهنگی») صفحه ۸۲ تا ۳۷	فلسفه دوازدهم درس ۸ و ۹ («عقل در فلسفه - قسمت دوم») («آغاز فلسفه در جهان اسلام») صفحه ۷۷ تا ۵۹ منطق درس ۹ (قضیه شرطی و قیاس استثنائی) صفحه ۹۶ تا ۸۳ فلسفه یازدهم درس ۹ و ۱۰ («چیستی انسان (۱)») («چیستی انسان (۲)») صفحه ۸۲ تا ۶۹	درس ۸ تا ۱۲ (از ابتدای درس «رکود و بیکاری و فقر» تا پایان درس «بودجه‌بندی») صفحه ۸۱ تا ۱۳۹

آزمون آزمایشی خیلی سبز

گروه آزمایشی علوم انسانی

• نام و نام خانوادگی: • شماره داوطلبی:

عنوان مواد امتحانی آزمون، تعداد، شماره سؤالات و مدت پاسخ‌گویی

ردیف	مواد امتحانی	تعداد سؤال	از شماره	تا شماره	مدت پاسخ‌گویی	ملاحظات
۱	زبان عربی	۲۰ سؤال	۸۱	۱۰۰	۲۰ دقیقه	۸۰ سؤال ۸۰ دقیقه
۲	تاریخ	۱۳ سؤال	۱۰۱	۱۱۳	۲۵ دقیقه	
۳	جغرافیا	۱۲ سؤال	۱۱۴	۱۲۵		
۴	فلسفه و منطق	۲۰ سؤال	۱۲۶	۱۴۵	۲۰ دقیقه	
۵	اقتصاد	۱۵ سؤال	۱۴۶	۱۶۰	۱۵ دقیقه	

اساتید، مشاوران و دانش‌آموزان گرامی؛

نظرات، پیشنهادات، انتقادات و بازخوردهای خود نسبت به سؤالات این آزمون را می‌توانید از طریق آیدی @Kheilisabz_edit در همه پیام‌رسان‌ها با ما به اشتراک بگذارید.

Azmoon.kheilisabz.com

عربی، زبان قرآن یازدهم: صفحه‌های ۳۱ تا ۶۴، عربی، زبان قرآن دوازدهم: صفحه‌های ۴۷ تا ۵۸

• عَيْنُ الْإِنْسَابِ فِي الْجَوَابِ لَتَرْجُمَةَ الْعِبَارَاتِ مِنْ أَوْ إِلَى الْعَرَبِيَّةِ (۸۱ - ۸۸):

۸۱- ﴿مَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيَجْعَلَ عَلَيْكُمْ مِنْ حَرَجٍ وَلَكِنْ يُرِيدُ لِيُطَهِّرَكُمْ وَلِيُتِمَّ عَلَيْكُمْ نِعْمَتَهُ﴾: خداوند ...

- (۱) نخواسته است تا شما در سختی قرار بگیرید، ولی خواسته تا شما را پاک سازد و نعمت خود را بر شما تمام کند.
- (۲) نمی‌خواهد شما را در حالتی بحرانی قرار دهد، بلکه می‌خواهد تا شما پاک گردید و نعمتش بر شما تمام شود.
- (۳) نمی‌خواهد بر شما سختی قرار دهد، اما می‌خواهد شما را پاک کند و نعمت خویش را بر شما تمام نماید.
- (۴) نخواسته تا شما در حالت بحرانی قرار بگیرید، بلکه خواسته تا شما پاکیزه شوید و نعمتش بر شما تمام گردد.

۸۲- «لَا دَابَّةَ فِي الطَّبِيعَةِ إِلَّا وَ لَهَا مَصِيرٌ فِي أَنْ تَصِيدَ وَ تُصَادَ وَ هَذِهِ مِنْ قَوَانِينِ الطَّبِيعَةِ فَإِنَّ الْحَيَوَانَ الَّذِي يَهْجُمُ عَلَى الْآخَرِينَ يَتَعَرَّضُ نَفْسَهُ لِلْأَكْلِ!»

- (۱) هیچ جنبنده‌ای در طبیعت نیست مگر این که سرنوشتی برای شکارشدن و شکارکردن دارد و این از قوانین طبیعت است، چه حیوانی که به دیگران هجوم می‌برد، خودش در معرض خورده‌شدن قرار می‌گیرد!
- (۲) هیچ جنبنده‌ای در طبیعت نیست، جز آن که سرنوشتی در این دارد که شکار کند و شکار شود و این از قوانین طبیعت است، زیرا حیوانی که به دیگران حمله می‌کند، خودش در معرض خورده‌شدن قرار می‌گیرد.
- (۳) این از قانون‌های طبیعت است که هیچ جنبنده‌ای وجود ندارد مگر این که سرنوشتی دارد که با آن شکار کند و شکار شود چراکه حیوانی که به بقیه هجوم می‌برد خودش در برابر خوردن قرار می‌گیرد!
- (۴) هیچ جنبنده‌ای در طبیعت وجود ندارد الا سرنوشتی در این دارد که شکار کند و شکار شود و این از قانون‌های طبیعت است که حیوانی که به دیگران حمله می‌کند باید خودش در معرض خورده‌شدن قرار گیرد!

۸۳- «لَنْ تَجِدَ لُغَةً دُونَ الْمَفْرَدَاتِ الدَّخِيلَةِ لِأَنَّ كُلَّ لُغَةٍ بِحَاجَةٍ إِلَيْهَا لِكَيْ تَجْعَلَهَا غَنِيَّةً فِي الْأُسْلُوبِ وَ الْبَيَانِ»:

- (۱) زبانی بدون واژگان وارد شده یافت نخواهد شد، چه هر زبان به آن‌ها نیازمند است برای این که در اسلوب و شیوه و بیان، غنی گردد!
- (۲) هرگز یک زبان را خالی از کلمات دخیل نخواهی یافت، برای این که تمام زبان‌ها به آن‌ها نیازمندند، در اسلوب و بیان غنی شوند!
- (۳) یک زبان را هرگز بدون کلمات وارد شده نخواهی یافت، زیرا هر زبان برای این که در اسلوب و بیان غنی تر شود، به آن‌ها احتیاج دارد!
- (۴) زبانی را بدون واژگان دخیل نخواهی یافت، چراکه هر زبانی به آن‌ها احتیاج دارد تا آن را در اسلوب و بیان غنی نماید.

۸۴- «عَلَى أَسَاسِ التَّعَالِيمِ الْإِسْلَامِيَّةِ مَنْ يُفَقِّهَ الْجَاهِلَ وَ يَعْلَمَهُ فَنَّا نَافِعًا أَفْضَلُ مِنَ الَّذِي يَدْعُو اللَّهَ فَقَطْ!»:

- (۱) براساس تعلیمات اسلامی کسی که انسان نادان را می‌آموزد و او را هنری سودمند یاد می‌دهد، بهترین کسانی است که فقط خدا را دعا می‌کند!
- (۲) بنابر آموزه‌های اسلام آن که فرد جاهل را دانا می‌کند و هنری سودمند یاد می‌گیرد برتر است از کسی که تنها خدا را دعا می‌کند!
- (۳) بنابر تعلیمات اسلامی آن که شخص نادان را دانا می‌کند تا به او هنر سودمندی یاد دهد از کسی که فقط خدا را فرامی‌خواند، بهتر است!
- (۴) براساس آموزه‌های اسلامی کسی که انسان نادان را دانا می‌کند و به او هنر سودمندی می‌آموزد، بهتر از کسی است که فقط خدا را دعا می‌کند!

۸۵- «قَرَّرَ الْمُزَارِعُ أَنْ يَسْتَشِيرَ خَبِيرَ الزَّرَاعَةِ عَنْ سَبَبِ تَعَرُّضِ الْخَضِرَاوَاتِ فِي الْمَزْرَعَةِ لِلتَّلَفِ لَعَلَّهُ يَتَخَلَّصَ مِنْ هَذِهِ الْمَشْكَلَةِ الْمُؤَلِّمَةِ!»:

کشاورز تصمیم گرفت که ...

(۱) با کارشناس کشاورزی درباره علت در معرض تلف قرار گرفتن سبزیجات در مزرعه مشورت کند شاید او از این مشکل درآورد خلاص شود!

(۲) درباره سبب در معرض نابودی قرار گرفتن سبزیجات در مزرعه با کارشناس کشاورزی مشورت کند شاید او را از این مشکل درآورد خلاص کند!

(۳) سبب در معرض تلف قرار گرفتن سبزیجات در مزرعه را از یک کارشناس کشاورزی جویا شود شاید او از این مشکل درآورد خلاص شود!

(۴) در مشورت با کارشناس کشاورزی، به علت در معرض نابودی قرار گرفتن سبزیجات در مزرعه اشاره کند شاید او از این مشکل درآورد خلاص گردد!

۸۶- عَيِّنِ الْخَطَأَ:

(۱) «أَلَا تَعْلَمُ أَنَّ الْحَوْتَ الْأَزْرَقَ يُعَدُّ أَكْبَرَ كَائِنٍ حَيٍّ فِي الْعَالَمِ!»: آیا نمی‌دانی که نهنگ آبی بزرگ‌ترین موجود زنده در جهان بوده است؟!

(۲) «أَيُّ طَائِرٍ يَسَاعِدُ التَّمْسَاحَ فِي تَنْظِيفِ أَسْنَانِهِ!»: کدام پرنده به تمساح در تمیز کردن دندان‌هایش کمک می‌کند؟!

(۳) «حَيَّةُ الصَّحْرَاءِ تَضَعُ ذَنْبَهَا فِي الرَّمْلِ ثُمَّ تَقِفُ كَالْعَصَا!»: مار صحرا دمش را در ماسه قرار می‌دهد، آن گاه به سان عصا می‌ایستد!

(۴) «رَأَيْتُ أَفْرَاسًا كَانَتْ الْأَفْرَاسُ فِي مَزْرَعَةٍ كَبِيرَةٍ!»: اسب‌هایی را دیدم آن اسب‌ها در مزرعه‌ای بزرگ بودند!

۸۷- عَيِّنِ الصَّحِيحَ:

(۱) «لِلإِنْتِاجِ بَعْضُ الْمَلَابِسِ النَّسَائِيَّةِ وَالرَّجَالِيَّةِ يُسْتَفَادُ مِنَ الْأَقْمِشَةِ الدِّيَبَاجِيَّةِ!»: برای تولید برخی از لباس‌های زنانه و مردانه از پارچه ابریشم استفاده می‌شود!

(۲) «لَا أَدْرِي جَيِّدًا، كَلَّا الْفَرِيقَيْنِ قَوًى وَتَسْجِيلُ الْهَدَفِ بَيْنَهُمَا أَمْرٌ صَعْبٌ جَدًّا!»: خوب نمی‌دانم، هر یک از دو تیم قوی هستند و به ثمر رساندن گل میان آن‌ها واقعاً کار سختی است!

(۳) «يَا لَيْتَ صَدِيقِي إِبْرَاهِيمَ يَأْتِي قَبْلَ بَدَايَةِ الْمُبَارَاةِ وَقَبْلَ أَنْ يَمْلَأَ الْمَلْعَبُ الْمُتَفَرِّجُونَ!»: ای کاش دوستم ابراهیم پیش از آغاز مسابقه و پیش از این که ورزشگاه از تماشاچیان پر شود، بیاید!

(۴) «بِنْظَرَةٍ بَسِيطَةٍ وَسَرِيعَةٍ إِلَى التَّارِيخِ الذَّهَبِيِّ لِلْحَضَارَةِ الْإِسْلَامِيَّةِ سَنَتَحِيرُ كَثِيرًا!»: با نگاهی ساده و گذرا به تاریخ زرین تمدن اسلامی بسیار شگفت‌زده خواهیم شد!

۸۸- «اگر به پندهای تربیتی توجه نکنید دیگران به شما احترام نخواهند گذاشت!»

(۱) إِنْ لَا تَهْتَمُّوا بِمَوَاعِظِ تَرْبَوِيَّةِ فَلَنْ يَحْتَرَمُونَكُمْ الْآخَرُونَ!

(۲) إِذَا لَا تَهْتَمُّونَ بِالْمَوَاعِظِ التَّرْبَوِيَّةِ فَلَنْ يَحْتَرَمَكُمُ الْآخَرُونَ!

(۳) إِنْ لَا تَهْتَمُّوا بِمَوَاعِظِ تَرْبَوِيَّةِ فَلَنْ يَحْتَرَمَكُمُ آخَرُونَ!

(۴) إِذَا لَا تَهْتَمُّونَ بِالْمَوَاعِظِ التَّرْبَوِيَّةِ فَلَنْ يَحْتَرَمُونَكُمْ آخَرُونَ!

• اِقْرَأِ النَّصَّ التَّالِيَ ثُمَّ أَجِبْ عَنِ الْأَسْئَلَةِ (۸۹- ۹۱) بِمَا يَنْسَبُ النَّصَّ:

«الْمَوْهَبَةُ (استعداد) أَوْ الْعَمَلُ الْجَادُّ؛ فِي رَأْيِكُمْ أَنَّ الْإِنْسَانَ الَّذِي يُرِيدُ النَّجَاحَ إِلَى إِلَيْهِمَا يَحْتَاجُ أَكْثَرَ؟ وَ هَلْ أَنْتَ مِمَّنْ يَعْتَقِدُونَ بِأَنَّ كُلَّ إِنْسَانٍ يَجِبُ أَنْ يَعْمَلَ فِي الْمَجَالَاتِ الَّتِي لَدَيْهِ مَوْهَبَةٌ فِيهَا فَقَطْ وَالْعَمَلُ فِي الْمَجَالَاتِ الْأُخْرَى سَيُؤَدِّي إِلَى فَشْلِهِ وَخِيْبَةِ أَمَلِهِ؟ أَخِيرًا أَدْرَكَ الْبَاحِثُونَ وَ عُلَمَاءُ عِلْمِ التَّرْبِيَةِ أَنَّ الْإِنْسَانَ يُمْكِنُ لَهُ النَّجَاحُ فِي أَىِّ مَجَالٍ يَعْزِمُ عَلَيْهِ، بِشَرَطِ أَنْ يَحِبَّ الْحَصُولَ عَلَيْهِ جَدًّا وَ يَبْذُلَ كُلَّ جُهِودِهِ لِتَحْقِيقِهِ. إِذَا بَدَأْنَا الْقِيَامَ بِعَمَلِ بَدِيعِ فَسَنُوجِهِ صَعُوبَاتٍ كَثِيرَةً مُوَاجِهَةً وَ سَوْفَ نَفْشَلُ مَرَّاتٍ، وَلَكِنْ عَلَيْنَا أَنْ لَا نَشْعُرَ بِالْيَاسِ وَ التَّعَبِ بَعْدَ كُلِّ فَشَلٍ بَلْ يَجِبُ أَنْ نَتَعَرَّفَ عَلَى نِقَاطِ الضَّعْفِ لَدَيْنَا لِنَتَغَلَّبَ عَلَيْهَا.

إِنْ مَا نُسَمِّيهِ بِالْمَوْهَبَةِ لَيْسَ إِلَّا سَبَبًا يَزِيدُ سُرْعَتَنَا فِي الْوُصُولِ إِلَى الْهَدَفِ فَلذَا مِنَ الْأَفْضَلِ أَنْ نُسَمِّيَهُ اسْتِعْدَادًا وَ لَكِنَّهُ لَا يَكْفِي وَحْدَهُ. كَثِيرًا مَا شَاهَدْنَا شَخْصًا لَهُ اسْتِعْدَادٌ فِي أَمْرٍ وَ لَكِنَّهُ مَا نَالَهُ لِأَنَّهُ لَمْ يَجْتَهِدْ لَهَا بِقَدْرِ مَا يَحْتَاجُ إِلَيْهِ.»

۸۹- أَيْ إِنْسَانٍ سَيَصِيرُ لَاعِبًا مُمْتَازًا فِي كُرَةِ الْقَدَمِ؟

- (۱) كُلُّ مَنْ يَحِبُّ كُرَةَ الْقَدَمِ وَلَدِيهِ مَوْهِبَةً فِيهَا!
(۲) إِنَّ الَّذِي يَبْذُلُ كُلَّ جُودِهِ لَهَا وَ إِنْ لَمْ يَحِبَّهَا!
(۳) الَّذِي يَكُونُ لَدَيْهَا قُدْرَاتٌ لَا نَرَاهَا فِي الْآخِرِينَ!
(۴) مَنْ يَسْعَى لَهَا سَعْيًا كَثِيرًا وَ هُوَ رَاغِبٌ فِيهَا!

۹۰- «الْفُشْلُ عِنْدَ الْقِيَامِ بِعَمَلٍ ...» عَيْنُ الْخَطَا:

- (۱) أَمْرٌ طَبِيعِيٌّ يَحْدُثُ لِكُلِّ مَنْ يَبْدَأُ الْعَمَلَ!
(۲) لَا يَحْدُثُ إِلَّا لِلَّذِينَ لَا يَعْرِفُونَ نِقَاطَ ضَعْفِهِمْ!
(۳) قَدْ يَتَسَبَّبُ إِلَى تَقَرُّبِنَا الْأَكْثَرُ مِنَ النِّجَاحِ!
(۴) يُصْبِحُ عَامِلًا مَهْمًا لِنَجَاحِنَا إِذَا نَوَاجِهَهُ رَاجِينَ!

۹۱- عَيْنُ الصَّحِيحِ:

- (۱) لِلْوُصُولِ إِلَى مَا نَتَمَنَّى نَحْتَاجُ إِلَى الْعَزْمِ وَ الْإِسْتِعْدَادِ مَعًا!
(۲) إِنَّ الَّذِينَ لَهُمْ اسْتِعْدَادٌ فِي أَمْرِ يَنَالُونَهُ وَ إِنْ لَمْ يَكُونُوا دُؤُوبِينَ!
(۳) النَّجَاحُ الْحَقِيقِيُّ هُوَ الَّذِي يَحِبُّ الْفُشْلَ عِنْدَ الْعَمَلِ وَ يَسْتَقْبِلُهُ!
(۴) أَهَمُّ الْأَسْبَابِ فِي الْوُصُولِ إِلَى مَا نُرِيدُ هِيَ مَوْهِبَةُ أُعْطَاهَا اللَّهُ!
• عَيْنُ الْخَطَا فِي الْإِعْرَابِ وَ التَّحْلِيلِ الصَّرْفِيِّ: (۹۲ - ۹۳):

۹۲- «الْجَادُّ - يَعْتَقِدُونَ - أَدْرَكَ - النَّجَاحَ»:

- (۱) الْجَادُّ: اسْمٌ - مَفْرُودٌ مَذْكَرٌ - عَلَى وَزْنِ «فَاعِلٌ» - مَعْرَبٌ - مَعْرَفٌ بِأَلْ / صِفَةٌ وَ مَوْصُوفُهَا «الْعَمَلُ»
(۲) يَعْتَقِدُونَ: فِعْلٌ مُضَارِعٌ - لِلْغَائِبِينَ - مُزِيدٌ ثَلَاثِي - لَهُ حُرُوفَانِ زَائِدَانِ - مَعْلُومٌ / فِعْلٌ وَ فَاعِلٌ وَ الْجُمْلَةُ فَعْلِيَّةٌ
(۳) أَدْرَكَ: فِعْلٌ مَاضٍ - لِلْمُخَاطَبِ - مُزِيدٌ ثَلَاثِي - مِنْ بَابِ إِفْعَالٍ - مُتَعَدٍّ / فِعْلٌ وَ فَاعِلُهُ «الْبَاحِثُونَ»
(۴) النَّجَاحُ: اسْمٌ - مَفْرُودٌ مَذْكَرٌ - مُصَدَّرٌ مِنْ «نَجَحَ، يَنْجَحُ» - مَعْرَبٌ - مَعْرِفَةٌ / فَاعِلٌ وَ مَرْفُوعٌ بِالضَّمَّةِ

۹۳- «سَنَوَاجِهَ - يَزِيدُ - اسْتِعْدَادٌ - شَاهَدْنَا»:

- (۱) سَنَوَاجِهَ: فِعْلٌ مُسْتَقْبَلٌ - لِلْمُتَكَلِّمِ مَعَ الْغَيْرِ - مُزِيدٌ ثَلَاثِي مِنْ بَابِ مَفَاعَلَةٍ - مَعْلُومٌ / فِعْلٌ وَ مَفْعُولُهُ «صُعُوبَاتٌ»
(۲) يَزِيدُ: فِعْلٌ مُضَارِعٌ - لِلْغَائِبِ - حُرُوفُهُ أَصْلِيَّةٌ كُلُّهَا (= مَجْرَدٌ ثَلَاثِي) - مُتَعَدٍّ / فِعْلٌ مَعَ فَاعِلِهِ يَصِفُ نَكْرَةً
(۳) اسْتِعْدَادًا: مَفْرُودٌ مَذْكَرٌ - مُصَدَّرٌ مُزِيدٌ ثَلَاثِي (مَاضِيهِ: اسْتَعَدَّ) - مَعْرَبٌ - نَكْرَةٌ / مَفْعُولٌ وَ مَنْصُوبٌ بِالْفَتْحَةِ
(۴) شَاهَدْنَا: فِعْلٌ مَاضٍ - لِلْمُتَكَلِّمِ مَعَ الْغَيْرِ - اسْمٌ مَفْعُولُهُ: مُشْهُودٌ - مُتَعَدٍّ - مَعْلُومٌ / فِعْلٌ وَ مَفْعُولُهُ «شَخْصًا»

۹۴- عَيْنُ الْخَطَا فِي ضَبْطِ حَرَكَاتِ الْكَلِمَاتِ:

- (۱) الطَّلَابُ يَهْتَمُّونَ بِتَدْرِيسِ مُعَلِّمِهِمْ مِنْ بَدَايَةِ الدَّرْسِ إِهْتِمَامًا دَقِيقًا!
(۲) كَانَ مُسْلِمُو الْعَالَمِ يَجْتَهِدُونَ لِتَقَدُّمِ الْعُلُومِ عِنْدَ الْمُسْلِمِينَ مِنَ الْقَدِيمِ!
(۳) إِنْ تُحَاوَلِي فِي مَسِيرِ أَهْدَاكَ تَصْلِي إِلَيْهَا حَتَّى لَوْ اسْتَغْرَقَ وَقْتُ طَوِيلًا!
(۴) الْبَخِيلُ يَعْيشُ فِي الدُّنْيَا عَيْشَ الْفُقَرَاءِ وَ يُحَاسِبُ فِي الْآخِرَةِ مُحَاسِبَةَ الْأَغْنِيَاءِ!

۹۵- عَيْنُ مَا يَسْتَنْتِجُ مِنَ الْآيَةِ: ﴿لَا يَبَاسُ مِنْ رُوحِ اللَّهِ إِلَّا الْقَوْمُ الْكَافِرُونَ﴾

- (۱) كُلُّ النَّاسِ يَبْأَسُونَ مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ إِلَّا الْكَافِرَ!
(۲) إِنَّ الْكَافِرَ يَبْأَسُونَ مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ!
(۳) الْقَوْمُ الْوَحِيدُ الَّذِينَ يَبْأَسُونَ مِنْ رُوحِ اللَّهِ هُمُ الْكَافِرُونَ!
(۴) لَا يَبْأَسُ الْقَوْمُ الْكَافِرَ إِلَّا مِنْ رُوحِ اللَّهِ!

۹۶- عَيْنُ اسْمٍ لَهُ تَنْوِينٌ وَ لَكِنَّهُ مَعْرِفَةٌ:

- (۱) مُعَلِّمُنَا سَعِيدٌ لِأَنَّهُ تَلَامِيذُهُ يَنْجَحُونَ فِي إِمْتِحَانَاتِ نَهَايَةِ الْعَامِ الدِّرَاسِيِّ!
(۲) رَأَيْتُ صَدِيقِي وَحِيدًا عَلَى الرِّصِيفِ الْمَقَابِلِ وَ هُوَ يَرْجِعُ إِلَى الْبَيْتِ!
(۳) سَافَرْنَا مَعَ أَصْدِقَائِنَا إِلَى الْقَرْيَةِ وَ نَوَاجِهُ شَخْصًا كَرِيمًا يُسَاعِدُنَا!
(۴) الْمُسْتَشَارُ الدِّرَاسِيُّ يَسْأَلُ مُحَمَّدًا عَنْ دِرَاسَتِهِ فَيُجِيبُهُ!

۹۷- عَيْنَ فعل الشرط لا يمكن أن يُترجم بشكلين:

- (۱) من توكل على الله لا يقنط من رحمته!
- (۲) من تبسم في وجه أخيه المؤمن كتب الله له حسنة!
- (۳) من تأمل حول قوانين الطبيعة رأى أننا نستفيد منها في كل الأمور!
- (۴) من تعلم الآخرين علماً فقد دفعت زكاة علمها!

۹۸- عَيْنَ المستثنى منه يختلف في نوع الجمع:

- (۱) جعلت قوانين في مدرستنا للأمور إلا للبعض منها!
- (۲) انسحب عملاء العدو عن المعركة خائفين إلا قليلاً منهم!
- (۳) حضر معلّمو مدينتنا في يوم المعلم إلا واحداً منهم!
- (۴) انكسرت غصون أشجار حديقتنا إلا ما كانت محكمة!

۹۹- عَيْنَ «إلا» يختلف معناه عن الباقي:

- (۱) لم يلتفت إلى الشاب الذي كان يتظاهر بالغرق أمام الناس إلا أحد أصدقائه!
- (۲) لن يذهب إلى النهائي بعد انتهاء هذه المباريات إلا فريقان!
- (۳) لما دخل الطلاب الصف لم يروا إلا زميلاً كان قد جلس وحيداً!
- (۴) قد قرّر أبى ألا يغرس فسيلة في مزرعتنا الجديدة إلا فساتل جوز!

۱۰۰- عَيْنَ ما ليس فيه فعل يُعادل المضارع الالتزامي:

- (۱) هناك نسيج في رأس نقار الخشب يسبب ألا يتضرر دماغه الصغير!
- (۲) ذاكرة جدى أصبحت ضعيفة جداً فاجتهدت كثيراً حتى تذكرنى!
- (۳) إن اشتدت الحروب في العالم أصاب الفقراء أكثر من الآخرين!
- (۴) وعظنى أبى لكيلا أحزن على ما فاتنى لأن كل ما عندنا من الله!

تاریخ یازدهم: صفحه‌های ۴۲ تا ۸۸، تاریخ دوازدهم: صفحه‌های ۹۹ تا ۱۲۶

۱۰۱- چرا طلحه و زبیر، بیعت خود را با امام علی (ع) شکستند و پیامد سه جنگی که در زمان امامت آن حضرت بر جامعه اسلامی تحمیل شد، چه بود؟

- (۱) برکناری آن‌ها و سایر بزرگان قریش از مناصب مهم حکومتی - انتقال مرکز حکومت از مدینه به کوفه توسط امام علی (ع)
- (۲) خون‌خواهی عثمان خلیفه سوم و حمایت کردن از معاویه پسر ابوسفیان - ایجاد و تداوم رقابت منطقه‌ای بین شام و عراق
- (۳) تصمیم امام علی (ع) برای عمل به کتاب خدا و سنت پیامبر - انتقال مرکز حکومت از مدینه به کوفه توسط امام علی (ع)
- (۴) مخالفت امام علی (ع) با تقاضای آن‌ها برای تصدی حکومت برخی شهرها - ایجاد و تداوم رقابت منطقه‌ای بین شام و عراق

۱۰۲- سفر خلیفه دوم از مدینه به بیت المقدس (ایلیا)، گواهی بر کدام مدعاست؟

- (۱) ساکنان شام برای رفع اختلافات خود با طبقه حکومتگر رومی، از مسلمانان درخواست کمک کردند.
- (۲) برای فتح امپراتوری روم شرقی، مسلمانان به جلب همراهی و حمایت مسیحیان شام نیاز داشتند.
- (۳) مسلمانان تمایل داشتند سرزمین‌ها و آبادی‌های مختلف را به روش‌های صلح‌آمیز فتح کنند.
- (۴) مسلمانان می‌خواستند که تا درباره اختلافات مذهبی با کلیسای قسطنطنیه صلح نمایند.

۱۰۳- کدام شخصیت‌های تاریخی زیر به درستی معرفی نشده‌اند؟

- (الف) مغیره بن شعبه: فرماندهی سپاه اعراب مسلمان را در حمله به سرزمین مصر بر عهده داشت.
 - (ب) عبدالله بن زبیر: مانند امام حسین (ع) از بیعت با یزید سر باز زد و پس از مرگ یزید خود را خلیفه خواند.
 - (ج) قیس بن سعد بن عباده انصاری: فرمانده سپاهی بود که همراه امام حسن (ع) برای مقابله با معاویه از کوفه خارج شد.
 - (د) عبدالرحمان بن اشعث: به نفس زکیه معروف بود و چون خلافت عباسیان را به رسمیت نمی‌شناخت، در بصره قیام کرد.
- (۱) «ب» - «ج» (۲) «الف» - «د» (۳) «د» - «ب» (۴) «ج» - «الف»

۱۰۴- کدام یک از وقایع زیر، می‌توانسته در زمان حیات امام موسی کاظم (ع) رخ داده باشد؟

- (۱) مرکز علمی و آموزشی بیت‌الحکمه در بغداد (پایتخت عباسیان) تأسیس گشت.
- (۲) عبدالله مهدی، حکومت فاطمیان را در شمال آفریقا (تونس و مراکش) بنیاد نهاد.
- (۳) خط و زبان تشکیلات اداری و مالی حکومت اسلامی، از فارسی به عربی برگردانده شد.
- (۴) سپاهی از ترکان در سرحدات ماوراءالنهر به قدرت رسیدند و بر امور خلافت تسلط یافتند.

۱۰۵- کدام موارد درباره خلافت فاطمیان درست است؟

- (الف) فاطمیان در شهرهای تحت سلطه خود، به نام خلفای عباسی خطبه می‌خواندند.
 - (ب) حکومت فاطمیان در جریان جنگ‌های صلیبی و توسط صلاح‌الدین ایوبی منقرض شد.
 - (ج) خلفای فاطمی برای ترویج اصول عقاید خود، به فلسفه و علم کلام علاقه نشان می‌دادند.
 - (د) بی‌توجهی خلفای فاطمی به مظاهر شکوه و جلال، به رکود هنرهای تزئینی و معماری انجامید.
- (۱) «الف» - «ب» (۲) «ب» - «ج» (۳) «ج» - «د» (۴) «د» - «الف»

۱۰۶- کدام موارد توصیف درستی از حکومت اعراب بر ایران در عصر خلفای نخستین ارائه می‌دهند؟

- (الف) مناطق و شهرهای مختلف ایران تحت فرمان و نظارت والی عراق اداره می‌شد.
- (ب) دفترهای دیوانی به خط و زبان پهلوی نوشته می‌شد و سکه‌های ساسانی در گردش بود.
- (ج) تا زمانی که قرارداد صلح نقض نمی‌شد، اعراب در اداره امور شهرها و روستاها دخالتی نمی‌کردند.
- (د) یکی از فرماندهان سپاه که خلیفه انتخاب می‌کرد، وظیفه محاسبه و دریافت مالیات‌ها را بر عهده داشت.

(۱) «ب» - «د» (۲) «د» - «الف» (۳) «الف» - «ج» (۴) «ج» - «ب»

۱۰۷- در کدام گزینه، مقایسه‌ی درستی میان قیام‌های ضد امویان و قیام‌های ضد عباسیان صورت گرفته است؟

- (۱) هدف از قیام علیه امویان، گرفتن انتقام واقعه‌ی کربلا و هدف از قیام علیه عباسیان، ایجاد حکومت‌های نیمه‌مستقل ایرانی بود.
- (۲) اگرچه هر دوی این قیام‌ها در نهایت شکست خوردند، اما زمینه‌ی مناسبی را برای شکل‌گیری سلسله‌های ایرانی مسلمان فراهم آوردند.
- (۳) قیام‌های ضد امویان در واکنش به تفاخرطلبی امویان و مهم‌ترین قیام‌های ضد عباسیان به خون‌خواهی ابومسلم یا تکریم خاطره‌ی او شکل گرفتند.
- (۴) رهبران و اعضای هر دوی این قیام‌ها، از طریق مقایسه‌ی زندگی ایرانیان باستان با زندگی اعراب عصر جاهلیت، درصدد تحقیر و تمسخر اعراب مسلمان برآمدند.

۱۰۸- کدام رویدادها در نیمه‌ی نخست جنگ جهانی دوم به وقوع پیوستند؟

- (الف) پس از فتح پاریس، هیتلر از انگلیسی‌ها خواست که تسلیم شوند.
 - (ب) نیروهای متفقین در خاک فرانسه پیاده شدند و این کشور را آزاد کردند.
 - (ج) قوای شوروی اجازه دادند نیروهای آلمانی وارد مناطق غربی سرزمینشان شوند.
 - (د) پس از حمله‌ی نیروهای محور به بالکان و شرق اروپا، شمال آفریقا نیز عرصه‌ی جنگ شد.
- (۱) «ب» - «د» (۲) «د» - «الف»
(۳) «ج» - «ب» (۴) «الف» - «ج»

۱۰۹- در رابطه با تحولات رخ داده پس از پایان جنگ جهانی دوم، کدام گزینه درست است؟

- (الف) با اوج‌گیری جنگ سرد، دولت شوروی بین دو قسمت غربی و شرقی برلین دیوار کشید.
 - (ب) مردم الجزایر، پس از سال‌ها مبارزه‌ی سخت، بر استعمار پیروز شدند و به استقلال دست یافتند.
 - (ج) حزب کنگره ملی هند به رهبری گاندی، انگلستان را وادار به پذیرش استقلال کامل این کشور کرد.
 - (د) سازمان ملل با فشار شبکه‌ی صهیونیسم و حمایت انگلستان و آمریکا، دولت اسرائیل را به رسمیت شناخت.
- (۱) «ج» و «د» تقریباً هم‌زمان و مقدم بر «الف» و «ب» به وقوع پیوستند.
(۲) «ب» و «ج» تقریباً هم‌زمان و مقدم بر «د» و «الف» به وقوع پیوستند.
(۳) «الف» تقریباً هم‌زمان با «ج»، و «ب» تقریباً هم‌زمان با «د» رخ داده است.
(۴) «د» تقریباً هم‌زمان با «الف»، و «ج» تقریباً هم‌زمان با «ب» رخ داده است.

۱۱۰- کدام گزاره درباره‌ی اوضاع ایران در فاصله‌ی سال‌های ۱۳۲۰ تا ۱۳۲۵ ش. درست است؟

- (۱) سپهبد رزم‌آرا در مقام نخست‌وزیر، ضمن جانبداری از سیاست انگلستان، با ملی‌شدن صنعت نفت ایران به شدت مخالف بود.
- (۲) قرارداد نفتی جدیدی با انگلستان منعقد شد که ضمن افزودن بر مدت قرارداد قبلی، سهم ایران را از سود خالص افزایش می‌داد.
- (۳) شاه فقط بر ارتش تسلط داشت و نظارت و قدرت اداری و اجرایی کشور در اختیار هیئت دولت و مجلس شورای ملی بود.
- (۴) احزاب و مطبوعات در اثر محدودشدن فعالیت‌هایشان، نقش مؤثری در تحولات سیاسی و اجتماعی نداشتند.

۱۱۱- در تاریخ نفت ایران، از کدام اقدام به منزله اعلام نارضایتی رسمی و علنی از قرارداد نفتی ایران با انگلستان و تلاش برای تجدید نظر در آن، یاد می‌شود؟

(۱) به پیشنهاد دکتر مصدق طرحی به تصویب رسید که دولت را از مذاکره و انعقاد قرارداد نفتی بدون تأیید مجلس منع می‌کرد.

(۲) نمایندگان عضو جبهه ملی به رهبری دکتر مصدق، با مخالفت مؤثر خود، مانع رأی‌گیری درباره قرارداد الحاقی و تصویب آن شدند.

(۳) نمایندگان مجلس، ضمن مخالفت با امتیازنامه نفت شمال، دولت را مکلف کردند برای گرفتن حقوق ملی در موضوع نفت جنوب مذاکره کند.

(۴) رضاشاه امتیازنامه داری را یک‌طرفه لغو کرد و به جای آن، قرارداد جدیدی با انگلستان منعقد نمود که منافع ایران را بیشتر تضمین می‌کرد.

۱۱۲- انگلیسی‌ها برای جلوگیری از تصویب و اجرای قانون ملی‌شدن نفت، به کدام اقدامات دست زدند؟

(الف) تهدید اقتصادی ایران با تعطیلی شعب بانک انگلیس و تحریم خرید نفت

(ب) تلاش برای انحلال نهضت مقاومت ملی ایران و قطع رابطه سیاسی با تهران

(ج) فرستادن کشتی‌های جنگی خود به خلیج فارس و بنادر ایران و تهدید نظامی

(د) ایجاد آشوب‌های خیابانی در ایران و به راه انداختن جنگ روانی علیه رژیم پهلوی

(۱) «ج» - «ب» (۲) «د» - «الف»

(۳) «ب» - «د» (۴) «الف» - «ج»

۱۱۳- قیام سی تیر در اعتراض به کدام واقعه شکل گرفت و چه نتیجه‌ای در پی داشت؟

(۱) نخست‌وزیری قوام - مصدق نخست‌وزیر شد و شاه را از برقراری ارتباط مستقیم با سفرای خارجی منع کرد.

(۲) متحدشدن آمریکا با انگلستان در براندازی دولت مصدق - فضل‌الله زاهدی نخست‌وزیر شد و اعلام حکومت نظامی کرد.

(۳) فراموش شدن اهداف نهضت ملی‌شدن نفت در پی نزاع رهبران ملی و مذهبی - شاه به استعفای قوام و بازگشت مجدد مصدق رضایت داد.

(۴) مخالفت شاه با درخواست مصدق برای تصدی نخست‌وزیری و وزارت جنگ - ضمن ابقای قوام در سمت نخست‌وزیر، وزارت جنگ به مصدق واگذار شد.

جغرافیای یازدهم: صفحه‌های ۳۷ تا ۸۲، جغرافیای دوازدهم: صفحه‌های ۷۳ تا ۹۷

۱۱۴- کدام گزینه درباره دره‌های V شکل درست است؟

- (۱) در نتیجه حرکت مورن‌ها توسط یخچال‌های کوهستانی پدید می‌آیند و دامنه‌های تنگ و پرشیب دارند.
- (۲) در پی شکستن گسل‌ها در محل چین‌خوردگی‌ها پدید می‌آیند و دامنه‌های کوتاه و کم‌شیب دارند.
- (۳) بر اثر جریان آب رودها و فرسایش آبی شکل می‌گیرند و دامنه‌های تنگ و پرشیب دارند.
- (۴) بر اثر پیشرفت پدیده کارست شکل می‌گیرند و دامنه‌های کوتاه و کم‌شیب دارند.

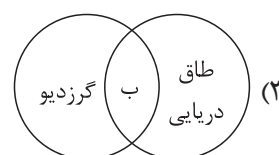
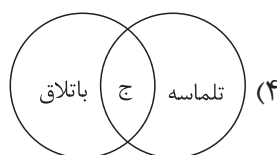
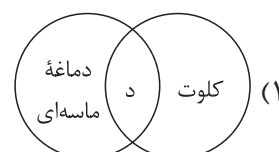
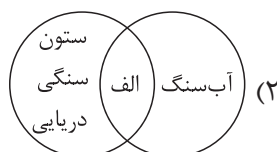
۱۱۵- با توجه به موارد زیر، کدام مورد به درستی ترسیم شده است؟

(الف) نفوذ آب به درون شکاف‌ها و درزهای سنگ‌ها

(ب) اشکال کاوشی و حاصل‌کنده‌شدن ذرات و انتقال آن‌ها

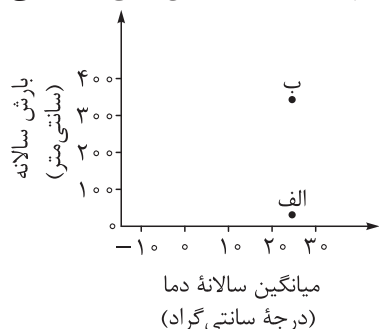
(ج) ایجاد در مناطق فاقد پوشش گیاهی و دارای ماسه‌های نرم

(د) اشکال تراکمی و حاصل انباشته‌شدن ذرات بر روی یکدیگر

۱۱۶- با توجه به نمودار زیر (طبقه‌بندی زیست‌بوم‌ها براساس دو عامل بارش و دما)، کدام گزینه در خصوص انواع هوازدگی

در نقاط «الف» و «ب» درست است؟

- (۱) در «ب» هر سه نوع هوازدگی و در «الف» بیشتر هوازدگی شیمیایی رخ می‌دهد.
- (۲) در «الف» بیشتر هوازدگی فیزیکی و در «ب» هوازدگی شیمیایی و زیستی رخ می‌دهد.
- (۳) در «ب» هوازدگی شیمیایی و فیزیکی و در «الف» هوازدگی زیستی و بیشتر شیمیایی رخ می‌دهد.
- (۴) در «الف» هوازدگی فیزیکی و بیشتر زیستی و در «ب» هوازدگی شیمیایی و زیستی رخ می‌دهد.

۱۱۷- با توجه به میزان تولید ترکیبات آلی و توده زیستی در زیست‌بوم‌های جهان، نمودار کدام گزینه به درستی ترسیم

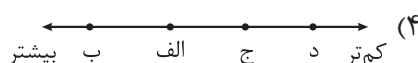
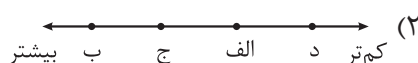
شده است؟

(ب) جنگل‌های پهن برگ

(د) توندرا

(الف) تایگا

(ج) بیشه‌زارها و مراتع مدیترانه‌ای

۱۱۸- به ترتیب، محدودیت مشترک نواحی بیابانی و کوهستانی و راهکار مشترک حفاظت از نواحی ساحلی و بیابانی در کدام گزینه بیان شده است؟

- (۱) خطر زمین‌لرزه، آتشفشان‌های فعال و لغزش زمین - کاشت گیاهان سازگار با محیط
- (۲) محدودیت خاک و دشواری فعالیت‌های کشاورزی - کاشت گیاهان سازگار با محیط
- (۳) خطر زمین‌لرزه، آتشفشان‌های فعال و لغزش زمین - ایجاد تپه‌های ماسه‌ای مصنوعی
- (۴) محدودیت خاک و دشواری فعالیت‌های کشاورزی - ایجاد تپه‌های ماسه‌ای مصنوعی

۱۱۹- با مشاهده یک معبد بودایی در چین، به درستی کدام گزاره‌ها پی می‌بریم؟

- (الف) در بین عناصر فرهنگی، دین، نقش مهمی در خلق چشم‌اندازهای فرهنگی دارد.
 - (ب) پدیده‌های فرهنگی بیشتر بدون تماس مستقیم فرهنگ‌ها با یکدیگر انتقال می‌یابند.
 - (ج) عناصر یک پدیده فرهنگی مانند دین، در محل ظهور یا کانون آن نمود بیشتری دارد.
 - (د) انتقال پدیده فرهنگی از یک ناحیه به ناحیه مجاور، پخش فرهنگی مستقیم را رقم می‌زند.
- (۱) «ج» - «د» (۲) «ج» - «ب» (۳) «الف» - «د» (۴) «الف» - «ج»

۱۲۰- مهمترین کاربرد انواع دستگاه‌های گیرنده جی‌پی‌اس (GPS) چیست؟

- (۱) مسیریابی، ردیابی، کنترل ترافیک و تخمین زمان و مسافت مسیرهای مختلف
- (۲) تعیین موقعیت جغرافیایی و طول و عرض و ارتفاع مکان‌ها و زمان مورد نظر
- (۳) عملیات امداد و نجات در حوادث مختلف مانند زمین‌لرزه، سیل و طوفان
- (۴) امور نظامی - دفاعی و ناوبری هواپیماها، کشتی‌ها و زیردریایی‌ها

۱۲۱- کدام گزینه درباره «شدت» و «بزرگی» زمین‌لرزه درست است؟

- (۱) شدت، میزان تخریب زمین‌لرزه است که با مقیاس ریشتر اندازه‌گیری می‌شود و با عمق کانونی زمین‌لرزه رابطه مستقیم دارد.
- (۲) بزرگی، مقدار انرژی آزادشده در اثر زمین‌لرزه است که با مقیاس مرکالی اندازه‌گیری می‌شود و با عمق کانونی زمین‌لرزه رابطه معکوس دارد.
- (۳) شدت، میزان تخریب زمین‌لرزه است که با مقیاس مرکالی اندازه‌گیری می‌شود و با عمق کانونی زمین‌لرزه رابطه معکوس دارد.
- (۴) بزرگی، مقدار انرژی آزادشده در اثر زمین‌لرزه است که با مقیاس ریشتر اندازه‌گیری می‌شود و با عمق کانونی زمین‌لرزه رابطه مستقیم دارد.

۱۲۲- با توجه نوع حرکت صفحات پوسته زمین نسبت به یکدیگر، کدام گزینه درست است؟

(الف) صفحه کف اقیانوس آرام

(ب) صفحه تشکیل‌دهنده قاره آسیا - اروپا

(ج) صفحه هند و استرالیا

(د) صفحه آمریکای شمالی

(ه) صفحه جنوبگان

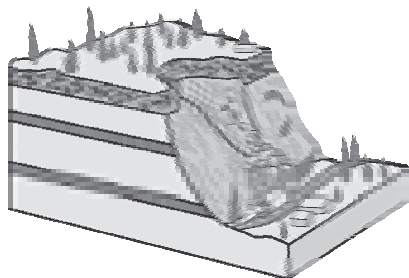
- (۱) حرکت «الف» نسبت به «ه»، برخلاف حرکت «ب» نسبت به «ج» و همانند حرکت «الف» نسبت به «د»، از نوع همگرا است.
- (۲) حرکت «د» نسبت به «الف»، همانند حرکت «ب» نسبت به «د» و برخلاف حرکت «ج» نسبت به «ه»، از نوع واگرا است.
- (۳) حرکت «ب» نسبت به «الف»، برخلاف حرکت «الف» نسبت به «ج» و همانند حرکت «ج» نسبت به «ب»، از نوع همگرا است.
- (۴) حرکت «ج» نسبت به «ه»، همانند حرکت «ه» نسبت به «الف» و برخلاف حرکت «ب» نسبت به «ج»، از نوع واگرا است.

۱۲۳- کدام گزینه، عبارت زیر را به درستی تکمیل می‌کند؟

«چرای بی‌رویه دام‌ها در حوضه آبخیز موجب تشدید سیل می‌شود؛ زیرا»

- (۱) نفوذپذیری خاک، کاهش و سرعت رواناب حاصل از بارش، افزایش می‌یابد
- (۲) بقایای گیاهان کنده‌شده با انسداد آبراهه، باعث بالا آمدن سطح آب می‌شوند
- (۳) سرعت رواناب حاصل از بارش، کاهش و نفوذپذیری خاک، افزایش می‌یابد
- (۴) از بین رفتن پوشش گیاهی، سبب تنگ‌تر شدن آبراهه و مجرای رود می‌شود

۱۲۴- به ترتیب، کدام گزینه درباره نوعی از حرکت دامنه‌ای که در تصویر زیر مشاهده می‌کنید، درست است و مهم‌ترین و خسارت‌بارترین حرکت دامنه‌ای کدام است؟

- (۱) سقوط آزاد سنگ‌ها و خرده‌سنگ‌ها در سطح دامنه‌های پرشیب - مدل ریزش
- (۲) سقوط آزاد سنگ‌ها و خرده‌سنگ‌ها در سطح دامنه‌های پرشیب - مدل لغزش
- (۳) جابه‌جایی حجم عظیم مواد در سطح دامنه‌های پرشیب - مدل ریزش
- (۴) جابه‌جایی حجم عظیم مواد در سطح دامنه‌های پرشیب - مدل لغزش

۱۲۵- در ارتباط با عوامل مؤثر در ایجاد زمین‌لغزش‌ها، کدام موارد درست‌اند؟

- (الف) بارش‌هایی که مدت آن‌ها کم اما شدت آن‌ها زیاد است، تأثیر بیشتری در ناپایداری دامنه‌ها دارند.
- (ب) ذوب تدریجی برف‌ها باعث اشباع مواد رسوبی سطح دامنه‌ها و از بین رفتن مقاومت آن‌ها می‌شود.
- (ج) ساخت‌وساز بر روی دامنه‌ها، با افزایش وزن دامنه‌ها و ایجاد تکیه‌گاه، ناپایداری آن‌ها را کاهش می‌دهد.
- (د) دره‌های پرشیب کوهستانی، رودها با حفر و فرسایش کناره آبراهه‌ها، تکیه‌گاه دامنه را از بین می‌برند.

(۱) «د» - «ب» (۲) «ج» - «الف» (۳) «ب» - «ج» (۴) «الف» - «د»

منطق: صفحه‌های ۸۳ تا ۹۶، فلسفه یازدهم: صفحه‌های ۶۹ تا ۸۲، فلسفه دوازدهم: صفحه‌های ۵۹ تا ۷۷

۱۲۶- با در نظر گرفتن انواع قضایای شرطی، بگویید کدام گزینه درست است؟

- (۱) ملاک اصلی تشخیص قضایای شرطی اتصالی، استفاده از ادات شرط می‌باشد.
- (۲) از آن‌جا که در قضایای شرطی انفصالی، میان اجزا عداوت وجود دارد، پس نمی‌توان ارتباطی را در این قضایا متصور بود.
- (۳) ترتیب موجود میان مقدم و تالی، لزوماً از نظر معنایی و لفظی نباید یکسان باشد.
- (۴) در قضایای انفصالی مانعة‌الجمع، جمع دو قضیه در کذب محال است.

۱۲۷- در کدام گزینه نوع قضیه منفصل به درستی تعیین شده است؟

- (۱) استدلال استقرایی، یا استقرای تعمیمی است یا استقرای تمثیلی. (حقیقی)
- (۲) دلالت الفاظ بر معانی، یا التزامی است یا مطابقی. (مانعة‌الرفع)
- (۳) عدم، یا غیرتصور است یا تصدیق نیست. (مانعة‌الجمع)
- (۴) اندیشه یا تعریف نیست یا استدلال نیست. (حقیقی)

۱۲۸- در یک قیاس استثنایی اتصالی معتبر اگر نتیجه، نقیض مقدم مقدمه شرطی باشد، مقدمه دوم قیاس کدام است؟

- (۱) رفع مقدم
- (۲) وضع مقدم
- (۳) رفع تالی
- (۴) وضع تالی

۱۲۹- کدام قضیه، شرطی منفصل محسوب نمی‌شود؟

- (۱) هر دانش‌آموز یا نمره زیر ۱۲ می‌گیرد یا قبول می‌شود. (۲) ساعت من یا فلزی است یا عقبه‌ای.
- (۳) توربین برق یا با آب کار می‌کند یا با گاز.
- (۴) خورشید یا از مشرق طلوع می‌کند یا از مغرب.

۱۳۰- کدام قیاس معتبر است؟

- (۱) اگر این لیوان داغ است، درونش آب جوش است. درون این استکان آب جوش است؛ پس داغ است.
- (۲) اگر برادرم منزل نبود، چراغ‌ها خاموش بودند. چراغ‌ها روشن‌اند؛ پس برادرم منزل است.
- (۳) اگر تکالیفم را ننوشته باشم، نمره خوبی نمی‌گیرم. تکالیفم را نوشته‌ام؛ پس نمره خوبی می‌گیرم.
- (۴) اگر جسمی پلاستیکی باشد، در اثر حرارت زیاد ذوب می‌شود. این قاشق، پلاستیکی نیست؛ پس بر اثر حرارت زیاد ذوب نمی‌شود.

۱۳۱- اگر قضیه «یا امیر گلدان را شکسته یا ناصر» یک قضیه مانعة‌الخلو باشد، با قراردادن کدام یک از قضایا در کنار آن می‌توان یک قیاس معتبر تشکیل داد؟

- (۱) امیر گلدان را شکسته.
- (۲) امیر و ناصر با هم گلدان را شکسته‌اند.
- (۳) ناصر گلدان را شکسته.
- (۴) امیر و ناصر هیچ‌کدام گلدان را شکسته‌اند.

۱۳۲- کدام عبارت درست است؟

- (۱) ارسطو در مورد فعلیت‌های نفس در ابتدای تولد، با استادش موافق نیست.
- (۲) داروینیست‌ها در مورد منشأ اصول اخلاقی با افرادی مانند توماس هابز اختلاف نظر دارند.
- (۳) از زبان افلاطون می‌توان گفت: «ای برادر تو همه اندیشه‌ای / مابقی خود استخوان و ریشه‌ای».
- (۴) کانت اختیار را از وجود نفس مجرد نتیجه می‌گیرد، ولی دکارت، وجود نفس مجرد را از اختیار نتیجه می‌گیرد.

۱۳۳- کدام گزینه درباره انسان‌شناسی کانت و دکارت درست است؟

- (۱) هر دو با استدلالی شبیه به یکدیگر وجود نفس یا روح مجرد را در انسان اثبات می‌کنند.
- (۲) کانت برخلاف دکارت که معتقد بود بدن حقیقت انسان را تشکیل می‌دهد، نفس را حقیقت انسان می‌دانست.
- (۳) دکارت اعمال بدن را غیرارادی و خودکار می‌داند، چراکه تحت کنترل نفس است.
- (۴) دکارت معتقد بود که روح یا نفس مرکز اندیشه‌های انسان است و روح و بدن کاملاً با یکدیگر همراه و متحد هستند.

۱۳۴- کدام گزینه عامل اصلی توجه ماتریالیست‌ها و داروینیست‌ها به اخلاق و ابداع اصول اخلاقی است؟

- (۱) توجه به هویت فردی و اخلاقی انسان
- (۲) انسان مانند یک ماشین پیچیده است.
- (۳) انسان یک حیوان راست‌قامت است.
- (۴) جبر وارد شده از طرف زیست اجتماعی انسان‌ها

۱۳۵- کدام گزینه نشان‌دهنده دیدگاه کسی است که قائل به حدوث روح در بدن است؟

- (۱) روح، پرنده‌ای در قفس است که بی‌قرار رهایی از آن و رسیدن به جایگاه اصلی‌اش می‌باشد.
- (۲) روح نورانی انسان، گرفتار غروب شده و تلاش می‌کند به مشرق عالم برسد.
- (۳) روح آخرین مرحله تکاملی انسان است که از جسم به روح رسیده است.
- (۴) اختیار و اراده که عامل به فعلیت رسیدن و محقق توانایی روح است، متعلق به بعد مجرد است.

۱۳۶- کدام مورد می‌تواند توصیف درستی از مخلوقات، از دیدگاه سهروردی باشد؟

- (۱) اشیایی نورانی که با حقیقتی ظلمانی درآمیخته‌اند.
- (۲) اشیایی ظلمانی که بر اثر تابش نورالانوار، از نور بهره‌مند شده‌اند.
- (۳) واقعیاتی که تفاوت آنان با یکدیگر را می‌توان براساس درجه نورانیتشان تبیین کرد.
- (۴) واقعیاتی که بر اثر اختلافشان در میزان نور، سراسر مشرق تا مغرب عالم را فراگرفته‌اند.

۱۳۷- کدام گزینه از شعر «بار دیگر از ملک قربان شوم / آن‌چه اندر وهم ناید آن شوم»، قابل برداشت است؟

- (۱) اشاره به ظرفیت بی‌نهایت روح انسانی دارد.
- (۲) اشاره به محدودبودن کمالات انسان دارد.
- (۳) اشاره به کمال حتمی و قطعی در انسان دارد.
- (۴) اشاره به کمال غیراختیاری انسان دارد.

۱۳۸- عدم تقسیم فلاسفه مسلمان به عقل‌گرا و تجربه‌گرا، مبتنی بر چیست؟

- (۱) چون این تقسیم‌بندی از زمان رنسانس آغاز شد و بزرگان فلسفه اسلامی پیش از این تاریخ می‌زیستند.
- (۲) چون فیلسوفان مسلمان عقل‌گرا هستند و به‌هیچ‌وجه تجربه و حس را در فلسفه دخالت نمی‌دهند.
- (۳) چون برخی فلاسفه مسلمان از جمله سهروردی معتقد بودند باید در فلسفه از شهودهای قلبی بهره برد تا به حقیقت رسید.
- (۴) چون از نظر فلاسفه مسلمان تمام راه‌های شناخت مثل حس، عقل و قلب معتبر هستند.

۱۳۹- اگر بخواهیم به شکل دوم مخالفت با عقل در اسلام پاسخی داده باشیم، کدام گزینه مناسب خواهد بود؟

- (۱) قرآن کریم و روایات پیشوایان دین به صورت صریح به علم‌آموزی دعوت کرده‌اند.
- (۲) عقل در تمام مسائل دینی کاربرد دارد و اگر هم تعارضی به نظر برسد، مربوط به علم ناقص انسان است.
- (۳) ایمان اگر تهی از پشتوانه عقلی باشد، نه تنها سودمند و هدایتگر نیست، بلکه می‌تواند گمراه‌کننده باشد.
- (۴) غربی‌بودن یا اسلامی‌بودن ملاکی برای تشخیص درستی یا نادرستی یک عقیده نیست.

۱۴۰- کدام عبارت با دیدگاه فلاسفه مسلمان سازگار است؟

- (۱) عقل انسان که پرتوی از عالم عقول است، اگر تربیت شود، می‌تواند از مرحله استدلال عبور کند و مانند موجودات آن عالم، حقایق را شهود کند.
- (۲) تا چیزی از عالم عقول مجرد به عقل انسان نرسد، امکان هیچ فعالیت عقلی برای انسان وجود ندارد.
- (۳) فقط موجودات عالم عقول هستند که فیض را مستقیماً از خداوند دریافت می‌کنند.
- (۴) تعقل انسان، در حقیقت، همان اتصال به عقل فعال است.

۱۴۱- هر کدام از موارد زیر، به ترتیب بیانگر کدام یک از مراحل رشد عقلی انسان است؟

• ادراک قوانین حرکت اجسام

• ادراک امکان معرفت

- (۱) عقل بالملکه - عقل بالملکه
- (۲) عقل بالفعل - عقل بالفعل
- (۳) عقل بالملکه - عقل بالفعل
- (۴) عقل بالفعل - عقل بالملکه

۱۴۲- کدام مورد می تواند نشان دهنده نسبت بین «حیات علمی» و «حیات فلسفی» باشد؟

۱۴۳- کسانی که علی رغم میل باطنی خویش زمینه ساز ظهور فلسفه شدند برای تلاش می کردند و این کار را با روش انجام می دادند. ظهور آنها به برمی گردد.

- (۱) ترجمه متون علوم گوناگون - عقلی - قرن اول هجری
- (۲) گفت و گو در مباحث اعتقادی - عقلی - قرن اول هجری
- (۳) گفت و گو در مباحث اعتقادی - علمی - قرن دوم هجری
- (۴) ترجمه متون علوم گوناگون - علمی - قرن دوم هجری

۱۴۴- کدام عبارت نادرست است؟

- (۱) ابن سینا حکمت را عاملی می داند که انسان را به جهانی واقعی، مشابه با جهان موجود تبدیل می کند.
- (۲) اساسی ترین تفاوت مردم مدینه فاضله و مدینه جاهله را باید در هدف جامعه جست و جو کرد.
- (۳) اولین اصل فلسفه سیاسی فارابی، از فطرت و طبیعت انسانی نشأت می گیرد.
- (۴) فارابی زمینه را برای فهم آرای ارسطو توسط ابن سینا فراهم کرد.

۱۴۵- در مورد سیاست فارابی کدام گزینه درست است؟

- (۱) مبنای مباحث اجتماعی و فلسفه سیاسی فارابی این است که انسان فطرتاً اخلاقی است.
- (۲) در مدینه فاضله فارابی هیچ عضوی بر عضو دیگر جامعه تقدم ندارد، بلکه همه با یکدیگر برابر هستند.
- (۳) رهبر جامعه فاضله از نظر فارابی لازم است یک پیامبر باشد و محال است بدون او به سعادت برسد.
- (۴) شاخصه اصلی اهالی مدینه جاهله این است که تعریف درستی از سعادت ندارند.

۱۴۶- طبق آمارگیری در کشوری با ۹۰ میلیون نفر جمعیت، با احتساب افرادی که به امید یافتن شغلی بهتر کار خود را رها کرده‌اند و در جست‌وجوی کار جدیدی هستند و افرادی که به تازگی وارد بازار کار شده‌اند، جمعیت بیکار معادل ۲۰ میلیون نفر است. اگر در این کشور جمعیت شاغل معادل ۳۰ میلیون نفر و جمعیت پایین‌تر از ۱۵ سال معادل ۲۸ میلیون نفر باشد؛ آن‌گاه:

(الف) جمعیت غیرفعال در این کشور چند نفر است؟

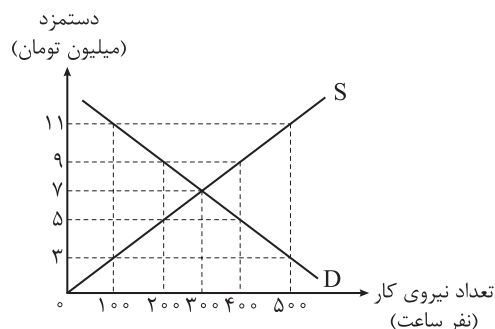
(ب) در این کشور چه نوعی از بیکاری در زمان فعلی مشهودتر است؟

(ج) نرخ بیکاری چند درصد است؟

(۱) الف) ۱۲ میلیون نفر / ب) بیکاری ساختاری / ج) ۴۰ (۲) الف) ۴۳ میلیون نفر / ب) بیکاری اصطکاکی / ج) ۶۰

(۳) الف) ۱۲ میلیون نفر / ب) بیکاری اصطکاکی / ج) ۴۰ (۴) الف) ۴۳ میلیون نفر / ب) بیکاری ساختاری / ج) ۶۰

۱۴۷- طبق نمودار مقابل:

(الف) در چه سطحی از دستمزد، بازار به تعادل می‌رسد؟

(ب) در سطح دستمزد ۵ میلیون تومان، بازار در چه شرایطی

قرار می‌گیرد؟

(ج) در سطح دستمزد ۱۱ میلیون تومان، کل دستمزد پرداختی

در کشور چه قدر است؟

(۱) الف) در سطح دستمزد ۹ میلیون تومان / ب) کمبود تقاضای نیروی کار / ج) ۵۵۰۰ میلیون تومان

(۲) الف) در سطح دستمزد ۷ میلیون تومان / ب) مازاد تقاضای نیروی کار / ج) ۱۱۰۰ میلیون تومان

(۳) الف) در سطح دستمزد ۷ میلیون تومان / ب) کمبود عرضه نیروی کار / ج) ۵۵۰۰ میلیون تومان

(۴) الف) در سطح دستمزد ۹ میلیون تومان / ب) مازاد عرضه نیروی کار / ج) ۱۱۰۰ میلیون تومان

۱۴۸- کدام گزینه دربردارنده پاسخ صحیح پرسش‌های زیر است؟

(الف) اگر یک واحد پول، نتواند طی یک دوره ارزش خود را حفظ کند، کدام‌یک از وظایفش با چالش مواجه می‌شود؟

(ب) کدام گزینه تعریف درست‌تری از «پشتوانه پول» ارائه می‌دهد؟

(۱) الف) وسیله پس‌انداز و حفظ ارزش - وسیله پرداخت‌های آینده / ب) امروزه پشتوانه تمامی پول‌ها، طلا و نقره موجود در خود پول و شمش‌های طلای نگهداری‌شده نزد بانک مرکزی است.

(۲) الف) وسیله پرداخت در مبادلات - وسیله پرداخت‌های آینده / ب) اطمینانی که مردم به ارزش پول در مبادلات دارند، پشتوانه پول به شمار می‌رود.

(۳) الف) وسیله پرداخت در مبادلات - وسیله پس‌انداز و حفظ ارزش / ب) امروزه پشتوانه تمامی پول‌ها، طلا و نقره موجود در خود پول و شمش‌های طلای نگهداری‌شده نزد بانک مرکزی است.

(۴) الف) وسیله پرداخت‌های آینده - وسیله پس‌انداز و حفظ ارزش / ب) اطمینانی که مردم به ارزش پول در مبادلات دارند، پشتوانه پول به شمار می‌رود.

۱۴۹- در یک جامعه، در ابتدای سال قیمت سبد بازار برابر با ۳,۰۰۰ واحد پولی بوده است و در پایان سال به ۳,۴۵۰ واحد پولی رسیده است.

(الف) نرخ تورم در این جامعه چند درصد است؟

(ب) قدرت خرید پول چه تغییری کرده است؟

(ج) اگر نرخ تورم در سال بعد ۱۰ درصد کاهش یابد، قیمت سبد بازار در انتهای سال بعد چند واحد پولی خواهد شد؟

(۱) (الف) ۱۵ درصد / (ب) ۱۵ درصد کاهش پیدا کرده است. / (ج) ۳۱۰۵

(۲) (الف) ۲۲/۵ درصد / (ب) ۲۲/۵ درصد کاهش پیدا کرده است. / (ج) ۳۶۲۲/۵

(۳) (الف) ۲۲/۵ درصد / (ب) ۲۲/۵ درصد افزایش پیدا کرده است. / (ج) ۳۱۰۵

(۴) (الف) ۱۵ درصد / (ب) ۱۵ درصد کاهش پیدا کرده است. / (ج) ۳۶۲۲/۵

۱۵۰- با توجه به اطلاعات جدول زیر که مربوط به یک جامعه فرضی است:

ارزش کل اسکناس‌های در گردش	۱۵۰۰۰ واحد پولی
ارزش چک پول	۱۰۰۰ واحد پولی
ارزش سپرده‌های جاری	۲۵۰۰ واحد پولی
ارزش حساب‌های پس‌انداز بلندمدت	۱۱۰۰۰ واحد پولی
ارزش کل مسکوکات	$\frac{1}{12}$ ارزش کل اسکناس‌های در گردش
ارزش کل شبه پول خلق شده توسط بانک‌ها	$\frac{2}{5}$ برابر ارزش حجم پول

(الف) میزان حجم پول در گردش در این

جامعه چند واحد پولی است؟

(ب) ارزش کل نقدینگی در این جامعه چند

واحد پولی است؟

(ج) ارزش حساب‌های پس‌انداز کوتاه‌مدت

در این جامعه چند واحد پولی است؟

(۲) (الف) ۱۹۷۵۰ / (ب) ۶۵۱۹۲ / (ج) ۳۶۷۵۰

(۱) (الف) ۲۵۲۵۰ / (ب) ۶۹۱۲۵ / (ج) ۳۶۷۵۰

(۴) (الف) ۱۹۷۵۰ / (ب) ۶۹۱۲۵ / (ج) ۳۸۳۷۵

(۳) (الف) ۲۵۲۵۰ / (ب) ۶۵۱۹۲ / (ج) ۳۸۳۷۵

۱۵۱- کشوری در سال گذشته با رکود اقتصادی مواجه بوده است، در این صورت:

(الف) این کشور دارای کدام نوع از بیکاری بوده است؟

(ب) کدام سیاست پولی، می‌تواند شرایط اقتصادی این کشور را بهبود دهد؟

(۱) (الف) دوره‌ای / (ب) افزایش نقدینگی در گردش (سیاست پولی انبساطی) مانند خرید اوراق مشارکت در دست مردم

(۲) (الف) ساختاری / (ب) کاهش نقدینگی در گردش (سیاست پولی انقباضی) مانند فروش اوراق مشارکت به مردم

(۳) (الف) دوره‌ای / (ب) کاهش نقدینگی در گردش (سیاست پولی انقباضی) مانند فروش اوراق مشارکت به مردم

(۴) (الف) ساختاری / (ب) افزایش نقدینگی در گردش (سیاست پولی انبساطی) مانند خرید اوراق مشارکت در دست مردم

محل انجام محاسبات

۱۵۲- هر یک از جملات زیر به ترتیب با کدام دوران تاریخی اقتصاد ایران در ارتباط است؟

- در این دوران لغو قرارداد رژی و بیانیه‌هایی در حمایت از تولید ملی، چندان در جبران کاستی‌ها اثربخش نبود.
- مصادف با این دوران، کشورهای مصر و ترکیه در روند تجارت و گسترش تولید و صادرات محصولات کشاورزی رشد مطلوبی داشتند.

- در این دوران نظم جهانی، اقتصاد ایران را به سمت وابستگی به قدرت‌های جهانی سوق داد.
- در این زمان عدم توانایی دولتمردان در انتخاب روش درست و بهره‌برداری از اوضاع خاص آن زمان، باعث شد جریان پیشرفت و نوسازی در کشور آغاز نشود.

(۱) دوران قاجار - دوران قاجار - حکومت پهلوی - دوره پایانی حکومت صفویه

(۲) حکومت پهلوی - دوران قاجار - نیمه اول حکومت صفویه - حکومت پهلوی

(۳) دوران قاجار - حکومت پهلوی - حکومت پهلوی - نیمه اول حکومت صفویه

(۴) حکومت پهلوی - حکومت پهلوی - دوران قاجار - دوره پایانی حکومت صفویه

۱۵۳- مفهوم «رفع مشکلات با اتکال به قابلیت‌ها و ظرفیت‌های داخلی و استفاده از فرصت‌های بیرونی» با کدام عبارت متناسب است؟

- (۱) استقلال اقتصادی (۲) رشد اقتصادی (۳) اقتصاد پایدار (۴) اقتصاد مقاومتی

۱۵۴- چند مورد از موارد زیر در تولید ناخالص داخلی کشور ایران محاسبه می‌شود؟

الف) درآمد حاصل از فروش مواد مخدر

ب) درآمد حاصل از خرید و فروش اتومبیل دست دوم

ج) تعمیر کولر همسایه بدون دریافت دستمزد

د) ارزش محصولات نظیر پنجه، نخ و پارچه به کاررفته در تولید پوشاک

ه) ارزش تولیدات افراد ایرانی ساکن در خارج از کشور

و) ارزش پولی تولیدات یک سال یک کارخانه چینی مستقر در داخل کشور ایران

(۱) ۱ (۲) ۲ (۳) ۳ (۴) ۴

۱۵۵- با توجه به اطلاعات مندرج در جدول زیر:

الف) تولید ناخالص داخلی واقعی در سال ۱۳۹۰ چه قدر است؟

ب) تولید ناخالص داخلی اسمی در سال ۱۳۹۰ چه قدر است؟

ج) نرخ رشد تولید ناخالص داخلی اسمی در سال ۱۳۹۰ چه قدر است؟

کالا	سال ۱۳۸۹		سال ۱۳۹۰	
	قیمت (به ریال)	مقدار (به کیلو)	قیمت (به ریال)	مقدار (به کیلو)
A	۱۰۰	۵۰	۱۵۰	۲۵
B	۲۰	۱۵۰	۵۰	۳۰۰

(۱) الف) ۵۸۰۰ ریال / ب) ۱۷۸۵۰ ریال / ج) ۳۴٪ (۲) الف) ۸۵۰۰ ریال / ب) ۱۸۷۵۰ ریال / ج) ۱۴۴٪

(۳) الف) ۵۸۰۰ ریال / ب) ۱۷۸۵۰ ریال / ج) ۴۴٪ (۴) الف) ۸۵۰۰ ریال / ب) ۱۸۷۵۰ ریال / ج) ۱۳۴٪

محل انجام محاسبات

۱۵۶- طبق اطلاعات داده شده در جدول زیر، اگر اختلاف سهم دهک دهم و دهک اول در کشور D برابر با ۱۵ درصد باشد، آن گاه:
 الف) کدام کشور از لحاظ وضعیت توزیع درآمد، نامناسب ترین وضعیت را دارد؟
 ب) اگر جمعیت کشور C برابر با ۳۰ میلیون نفر و درآمد سرانه آن ۵۰ دلار باشد، سهم دهک دهم از درآمد ملی در این کشور چه قدر است؟

کشور	سهم دهک اول	سهم دهک دهم
A	۳ درصد	۲۴ درصد
B	۴ / ۵ درصد	۲۰ درصد
C	۴ درصد	۱۸ درصد
D	؟	۲۰ درصد

۱) الف) D / ب) ۲۷۰ میلیون دلار ۲) الف) D / ب) ۲۵۰ میلیون دلار

۳) الف) A / ب) ۲۷۰ میلیون دلار ۴) الف) A / ب) ۲۵۰ میلیون دلار

۱۵۷- درست (د) یا غلط (غ) بودن عبارات زیر در کدام گزینه به درستی بیان شده است؟

الف) مؤلفه هایی نظیر نرخ باروری، نابرابری های جنسیتی، دسترسی به آب آشامیدنی سالم، بهداشت عمومی، شاخص های فقر و شاخص های پایداری محیطی، تشکیل دهنده شاخص توسعه انسانی است.
 ب) شاخص توسعه انسانی، تصویر کامل تری از پیشرفت اقتصادی یک کشور را ارائه می دهد.
 ج) در گزارش توسعه انسانی، ایران در رتبه ۷۵ است و جزء کشورهای با توسعه یافتگی پایین به شمار می رود.
 د) الگوی پیشرفت اسلامی - ایرانی، آغاز حرکتی مستمر و بلندمدت برای دستیابی به یک الگوی پیشرفت بومی (سازگار با فرهنگ ما) است.

ه) برخی از کشورها و سازمان های بین المللی در طول سده های گذشته با استفاده از شاخص های توسعه و نهادهایی که ظاهراً با هدف توسعه اقتصادی به وجود آمده اند، برای تحمیل الگوها و سبک زندگی غربی استفاده کرده اند.

۱) غ - غ - د - غ - غ ۲) غ - د - غ - د - د

۳) د - د - غ - د - د ۴) د - غ - د - غ - غ

۱۵۸- چند مورد از عبارات زیر صحیح است؟

- دخل یا کسب درآمد، شامل فعالیت هایی نظیر پس انداز و سرمایه گذاری است.
- حفظ و رشد درآمد شامل فعالیت هایی می شود که بیشتر افراد برای درآمدزایی و پول درآوردن انجام می دهند.
- مخارج را می توان به انواع (قابل پیش بینی و برنامه ریزی / بدون برنامه ریزی و اتفاقی) یا (ثابت / متغیر) طبقه بندی کرد.
- در جدول ثبت هزینه ها و درآمدها، نخست باید میزان درآمد مشخص شود.
- هر یک از عبارات «مجموع درآمدها، و هزینه های خود را ماهیانه با یکدیگر مقایسه کنید.» و «هزینه های متغیر و ثابت خود را به صورت ماهیانه فهرست کنید.» مربوط به مرحله اول و مرحله سوم از مراحل بودجه ریزی ماهیانه است.
- کسانی که توان کار و فعالیت اقتصادی ندارند، از منابع خمس استفاده می کنند تا بتوانند ادامه حیات دهند.

۴ (۴)

۳ (۳)

۲ (۲)

۱ (۱)

۱۵۹- جدول زیر مخارج سالیانه شخصی را نشان می‌دهد که ماهیانه مبلغ ۱۸ میلیون تومان درآمد دارد، با توجه به اطلاعات جدول زیر:

دسته‌بندی هزینه	نام هزینه	مقدار هزینه (میلیون تومان)
مسکن	اجاره	۱۲۰
	قبوض	۲/۵
	نگهداری	۶
حمل‌ونقل	بنزین	۳/۵
	استهلاک	۸
	بیمه	۴/۵
آموزش		۳
فعالیت‌های فرهنگی - هنری		۵
بهداشت و درمان		۱۰/۵
غذا		۲۵
سایر		۱۲

الف) به ترتیب هزینه مسکن، حمل‌ونقل و فعالیت‌های فرهنگی - هنری چند درصد از مخارج این فرد را تشکیل می‌دهد؟
 ب) مجموع کل مخارج ماهیانه این فرد چند میلیون تومان است؟

ج) مقدار پس‌انداز سالیانه و سرمایه‌گذاری این شخص چند میلیون تومان است؟

۱) الف) ۲۵/۴۳ - ۸/۵ - ۴/۸ (ب) ۱۸/۴ (ج) ۱۶

۲) الف) ۲۵/۶۴ - ۸/۵ - ۲/۸ (ب) ۱۶/۶۶ (ج) ۱۶

۳) الف) ۲۵/۶۴ - ۸/۵ - ۲/۸ (ب) ۱۸/۴ (ج) ۲۰

۴) الف) ۲۵/۴۳ - ۸/۵ - ۴/۸ (ب) ۱۶/۶۶ (ج) ۲۰

مخارج	مقدار (میلیون تومان)
اجاره خانه	۱۲۰
قبوض	۸۰
مخارج بنزین و حمل‌ونقل	۳۵/۲۰۰
پوشاک	۴۰
خوراک	۶۰/۸۰۰
سایر هزینه‌ها	۴۰٪ هزینه قبوض
تفریحات	$\frac{۳}{۴}$ ارزش پوشاک

۱۶۰- با توجه به جدول مخارج سالیانه مقابل، خمس پرداختی

شخصی با درآمد سالیانه ۵۳۱ میلیون تومان چه قدر است؟

(ارزش اقلام مصرفی خریداری شده ولی استفاده نشده توسط

فرد برابر با ۳۰ درصد ارزش پوشاک است.)

۱) ۲۵ میلیون و ۲۰ هزار تومان

۲) ۳۰ میلیون و ۶۰ هزار تومان

۳) ۲۶ میلیون و ۶۰ هزار تومان

۴) ۲۹ میلیون تومان

محل انجام محاسبات

دوستان عزیز خیلی سبز، سلام؛
فایل پاسخنامه این آزمون را که شامل درسنامه، نکات کنکوری، پاسخ تشریحی و ... است، ساعت ۱۴ امروز از
صفحه شخصی خودتان در سایت آزمون خیلی سبز دریافت کنید.
همچنین شما می توانید همین امشب کارنامه اولیه آزمونتان را در صفحه شخصی خود مشاهده بفرمایید.
برای دسترسی به صفحه شخصی خود وارد سایت آزمون خیلی سبز به آدرس: azmoon.kheilisabz.com شوید
و کدی را که توسط مدرسه و یا نمایندگی های آزمون های خیلی سبز به شما داده شده، در محل مشخص شده در
سایت ثبت بفرمایید.

ویژه
کنکوری‌های
۱۴۰۳

۱۴۰۲/۱۲/۰۴

دفترچه
پاسخ
آزمون دهم
حضور

علوم انسانی

سال تحصیلی
۱۴۰۲ - ۱۴۰۳

آزمون آزمایشی خیلی سبز

نام درس	طراحان به ترتیب حروف الفبا
ریاضی	امیر زراندوز - علی شهرابی
زبان و ادبیات فارسی	کوروش بقائی راوری - عصمت بقائی راوری - نواب رحیمی پور - زهرا صادقی - ابوالفضل قاضی - مهدی کرانی - یعقوب کیانی
جامعه‌شناسی	سید هانی رکن‌الدینی - فاطمه صفری - محمدابراهیم مازنی - فروغ نجمی تیموریان
روان‌شناسی	سجاد یازوکیان - مهدی جاهدی - خدیجه جنت علیپور - سیمین زاهدی
زبان عربی	ولی برجی - کیارش پورمهدی - بهروز حیدریکی - آریا ذوقی - کاظم غلامی - خالد مشیریناهی - آیدین مصطفی‌زاده
تاریخ	زهرا نعمتی
جغرافیا	زهرا نعمتی
فلسفه و منطق	علی اکبر آخوندی - سعید رحیمیان - محمدجواد سدهی - مجید قدرتی پور
اقتصاد	سعید بهروزی‌فر - سارا شریفی - پریناز گلپایگانی

نام درس	مسئول درس	گزینشگر	مؤلف پاسخ‌نامه	کارشناسان علمی - محتوایی	ویراستاران به ترتیب حروف الفبا
ریاضی	علی شهرابی	علی شهرابی	علی شهرابی	مرتضی محمدی‌نژاد - زهرا جالینوسی	شقایق راهبریان - زهرا فتحی - امیرحسین قنبری
زبان و ادبیات فارسی	کوروش بقائی راوری	کوروش بقائی راوری	کوروش بقائی راوری	جمال طباطبائی‌نژاد - سعید همایونفر	فرزانه خاجی - زهرا سیدقاسم - احسان کلاته عربی
جامعه‌شناسی	حبیبه صالح‌نژاد	محمدابراهیم مازنی	محمدابراهیم مازنی	فروغ نجمی تیموریان - فاطمه صفری	خدیجه جنت علیپور - علی سلوکی - کوثر شاه‌حسینی
روان‌شناسی	سیمین زاهدی	سیمین زاهدی	سیمین زاهدی	محسن پیرحسینلو - محمدجواد حیدر - مهدی جاهدی	فرزانه خاجی - کیانا یوسف‌زاده
زبان عربی	کاظم غلامی	کاظم غلامی	آریا ذوقی	جمال‌الدین هنرور - محمدنوید راست‌خدیو - حسام حاج‌مومن	مختار حسامی - سمانه ریحانی - احسان کلاته عربی
تاریخ	زهرا نعمتی	زهرا نعمتی	زهرا نعمتی	علیرضا کاهیدوند	نادیا فیلی - بهروز یحیی
جغرافیا	زهرا نعمتی	زهرا نعمتی	زهرا نعمتی	علیرضا کاهیدوند	مریم طاهری
فلسفه و منطق	محمدجواد سدهی	علی اکبر آخوندی	علی اکبر آخوندی	علی آقاجانپور	علی سلوکی - محمدحسین غلامی
اقتصاد	سارا شریفی	سارا شریفی	سارا شریفی	مهدی ضیایی	سعید بهروزی‌فر - شاهین محمدی

سرپرست محتوایی: فاطمه آقاجانپور

مشاور محتوایی: محمدابراهیم مازنی

Azmoon.kheilisabz.com

ریاضی و آمار یازدهم: صفحه‌های ۱۲ تا ۳۳، ریاضی و آمار دوازدهم: صفحه‌های ۷۳ تا ۸۵

تست و پاسخ ۱

کدام گزینه همواره صحیح است؟ (تمام عبارت‌ها تعریف شده هستند.)

$$\frac{|x-y|}{|x+y|} = \frac{|x-y|}{|x+y|} \quad (۴) \quad \frac{\sqrt{2}x + \sqrt{3}y}{\sqrt{6}xy} = \frac{x+y}{xy} \quad (۳) \quad x > y \Rightarrow \frac{1}{x} < \frac{1}{y} \quad (۲) \quad x > y \Rightarrow x^4 > y^4 \quad (۱)$$

(ریاضی و آمار ۲ - فصل ۱ - درس ۲)

پاسخ: گزینه ۱

توسعه...

(۱) همواره می‌توانیم طرفین یک نامعادله را به توان عددی فرد برسانیم:

(۲) وقتی می‌توانیم طرفین یک نامعادله را معکوس کنیم که دو طرف، هم علامت باشند. در این صورت، جهت نامساوی هم عوض می‌شود؛ مثلاً:

$$5 > 3 \Rightarrow \frac{1}{5} < \frac{1}{3} \quad \text{یا} \quad -5 > -3 \Rightarrow -\frac{1}{5} < -\frac{1}{3}$$

$$|A \times B| = |A| \times |B|$$

(۳) با توجه به خواص قدرمطلق می‌توان گفت:

$$\left| \frac{A}{B} \right| = \frac{|A|}{|B|}$$

هر گزینه را در یک گام بررسی می‌کنیم:

گام اول (۱): اگر $x = 2, y = -3$ باشد، آن وقت $x^4 = 16$ و $y^4 = (-3)^4 = 81$ می‌شود که شرط $x^4 > y^4$ در آن برقرار نیست، پس می‌تواند نادرست باشد. شرط $x > y$ برقراره

گام دوم (۲): اگر $x = 2, y = -3$ باشد، آن وقت $\frac{1}{x} = \frac{1}{2}$ و $\frac{1}{y} = -\frac{1}{3}$ می‌شود که شرط $\frac{1}{x} < \frac{1}{y}$ در آن برقرار نیست، پس می‌تواند نادرست باشد. شرط $x > y$ برقراره

گام سوم (۳): اگر $x = y = 1$ باشد، مقدار دو طرف تساوی را حساب می‌کنیم:

$$\left. \begin{aligned} \frac{x+y}{xy} &= \frac{1+1}{1 \times 1} = \frac{2}{1} = 2 \\ \frac{\sqrt{2}x + \sqrt{3}y}{\sqrt{6}xy} &= \frac{\sqrt{2} + \sqrt{3}}{\sqrt{6}} \end{aligned} \right\} \Rightarrow \text{پس خطا رخ داده است.} \Rightarrow \text{برابر نیستند.}$$

گام چهارم (۴): برای کسر $\left| \frac{x-y}{x+y} \right|$ ، طبق مورد (۳) درس‌نامه، می‌توانیم قدرمطلق کل کسر را جداگانه به صورت و مخرج بدهیم که به صورت $\frac{|x-y|}{|x+y|}$ درمی‌آید؛ پس تساوی همواره برقرار است.

تست و پاسخ ۲

تابع $f(x) = ax + b$ تابعی ثابت با برد $\{a+2, c-1\}$ است. مقدار $a+b+c$ کدام است؟

(۴) ۲

(۳) ۵

(۲) ۴

(۱) ۳

(ریاضی و آمار ۲ - فصل ۲ - درس ۱)

پاسخ: گزینه ۲

$$f(x) = \underset{\substack{\uparrow \\ \text{ضریب } x}}{a}x + b \xrightarrow{\text{پس}} a = 0$$

گام اول: در تابع ثابت، ضریب x صفر است، پس:

ضابطه f به شکل $f(x) = b$ شد.

گام دوم: برد تابع ثابت تک‌عضوی است، پس هر دو عضو مجموعه $\{a+2, c-1\}$ برابرند:

گام سوم: برد یکی از دو عدد $a+2$ و $c-1$ است که هر دو با هم برابرند؛ مثلاً $a+2$ می‌شود $0+2=2$ ؛ پس در ضابطه f که به صورت

$$f(x) = b \text{ بود، } b \text{ باید } 2 \text{ باشد: } b = 2$$

$$a + b + c = 0 + 2 + 3 = 5$$

گام چهارم:

تست و پاسخ ۳

در جدول ارزش گذاری گزاره $[p \Rightarrow (q \Leftrightarrow r) \wedge p] \Rightarrow [(q \Rightarrow r) \wedge (r \Rightarrow q)]$ ، سطر وجود دارد که ارزش تای آن ها درست است.

۸ (۴)

۷ (۳)

۶ (۲)

۵ (۱)

(ریاضی و آمار ۲ - فصل ۱ - درس ۲)

پاسخ: گزینه ۴

توسعه: استدلال های قیاس استثنایی و مغالطه

استدلال	فرم فارسی	فرم ریاضی	کی درست، کی نادرست؟
قیاس استثنایی	مقدمه ۱: اگر p، آن گاه q مقدمه ۲: p نتیجه: q	$[(p \Rightarrow q) \wedge p] \Rightarrow q$	همیشه درست!
مغالطه	مقدمه ۱: اگر p، آن گاه q مقدمه ۲: q نتیجه: p	$[(p \Rightarrow q) \wedge q] \Rightarrow p$	فقط وقتی p غلط و q درست باشد، نادرست.

گام اول: گزاره $(q \Rightarrow r) \wedge (r \Rightarrow q)$ همان گزاره دوشرطی $q \Leftrightarrow r$ است، پس:

$$[p \Rightarrow (q \Leftrightarrow r) \wedge p] \Rightarrow [(q \Rightarrow r) \wedge (r \Rightarrow q)] \equiv [p \Rightarrow (q \Leftrightarrow r) \wedge p] \Rightarrow (q \Leftrightarrow r)$$

گام دوم: گزاره گام قبل، به فرم گزاره استدلال قیاس استثنایی است:

$$[(p \Rightarrow (\underbrace{q \Leftrightarrow r}_A)) \wedge p] \Rightarrow (\underbrace{q \Leftrightarrow r}_A) \equiv [(p \Rightarrow A) \wedge p] \Rightarrow A$$

پس ارزش آن همواره درست است و هر ۸ سطرش به نتیجه درست می رسد.

تست و پاسخ ۴

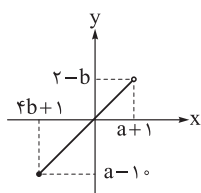
شکل مقابل مربوط به یک تابع همانی است. مقدار $a \times b$ کدام است؟

-۳ (۲)

۳ (۱)

-۶ (۴)

۶ (۳)

(ریاضی و آمار ۲ - فصل ۲ - درس ۱)

پاسخ: گزینه ۴

هر نقطه روی نیمساز ناحیه اول و سوم، طول و عرض برابری دارد.

توسعه: ضابطه تابع همانی به صورت $y = x$ یا $f(x) = x$ است که روی نمودار همان نیمساز ناحیه اول و سوم را به ما نشان می دهد. هر نقطه ای که روی تابع همانی باشد، طول و عرض یکسان است.

گام اول: دو نقطه از تابع همانی را داریم: $A(a+1, 2-b)$ و $B(4b+1, a-1)$

با این که A توخالی است، ولی روی نیمساز ناحیه اول و سوم قرار دارد.

گام دوم: هر نقطه ای که روی تابع همانی (نیمساز ناحیه ۱ و ۳) باشد، طول و عرض برابر است، پس:

$$A(a+1, 2-b) \Rightarrow \text{طول} = \text{عرض} \Rightarrow a+1 = 2-b \Rightarrow a = 1-b$$

$$B(4b+1, a-1) \Rightarrow \text{طول} = \text{عرض} \Rightarrow 4b+1 = a-1$$

گام سوم: در تساوی $4b+1 = a-1$ جای a ، $1-b$ قرار می دهیم:

$$4b+1 = \underset{1-b}{a} - 1 \Rightarrow 4b+1 = 1-b-1 \Rightarrow 4b+b = 1-1-1 \Rightarrow 5b = -1 \Rightarrow b = -2$$

$$a = 1-b = 1-(-2) = 3$$

$$a \times b = 3 \times (-2) = -6$$

پس:

گام چهارم:

تست و پاسخ ۵

اضلاع یک مربع را k درصد کاهش داده‌ایم. اگر مساحت مربع ۳۶ درصد کم شده باشد، محیط آن چند درصد کم شده است؟

۸۰ (۴)

۴۰ (۳)

۲۵ (۲)

۲۰ (۱)

(ریاضی و آمار ۲ - فصل ۱ - درس ۲)

پاسخ: گزینه ۱

توسعه

(۱) اگر به عددی k درصد اضافه کنیم، آن عدد $\frac{100+k}{100}$ برابر می‌شود.

(۲) اگر از عددی k درصد کم کنیم، آن عدد $\frac{100-k}{100}$ برابر می‌شود.

گام اول: ضلع مربع اولیه را x می‌گیریم. محیط و مساحت آن را بر حسب x می‌نویسیم:

$$p_{\text{اولیه}} = 4x \Rightarrow \text{ضلع} \times 4 = \text{محیط}$$

$$S_{\text{اولیه}} = x^2 \Rightarrow (\text{ضلع})^2 = \text{مساحت}$$

$$\text{ضلع جدید} = \frac{100-k}{100} \times x$$

گام دوم: اگر اضلاع را k درصد کم کنیم، هر ضلع آن بر حسب x برابر می‌شود با:

$$S_{\text{جدید}} = \left(\frac{100-k}{100} \times x\right)^2 = \left(\frac{100-k}{100}\right)^2 x^2$$

گام سوم: مساحت جدید نسبت به مساحت قبلی ۳۶ درصد کم شده، یعنی مساحت جدید ۶۴ درصد مساحت قبلی است، پس:

$$\frac{S_{\text{جدید}}}{S_{\text{اولیه}}} = \frac{64}{100} \Rightarrow \frac{\left(\frac{100-k}{100}\right)^2 x^2}{x^2} = \frac{64}{100} \Rightarrow \left(\frac{100-k}{100}\right)^2 = \frac{64}{100}$$

$$\xrightarrow{\text{جذر}} \frac{100-k}{100} = \frac{8}{10} \xrightarrow{\text{طرفین وسطین}} 100-k = 80 \Rightarrow k = 20$$

گام چهارم: چون هر ضلع مربع ۲۰ درصد کم شده، پس محیط هم ۲۰ درصد کاهش پیدا می‌کند.

تست و پاسخ ۶

$$f(x) = \begin{cases} ax - k + 1 & ; x \geq 0 \\ \left(\frac{b|x|}{2x} - 3\right)x & ; x < 0 \end{cases}$$

اگر تابع $f(a+b+k)$ همانی باشد، حاصل $f(a+b+k)$ کدام است؟

۸ (۴)

-۸ (۳)

۶ (۲)

-۶ (۱)

(ریاضی و آمار ۲ - فصل ۲ - درس ۱)

پاسخ: گزینه ۱

هر دو ضابطه باید برابر با x باشد.

توسعه

توسعه در نمایش ضابطه‌ای تابع همانی، ضریب x ، یک می‌باشد و ضریب x^2 ، x^3 و ... صفر و عدد ثابت هم صفر می‌شود؛ مثلاً اگر تابع $f(x) = (a-2)x^2 + (b-3)x + c-1$ تابعی همانی باشد، باید $a-2$ و $c-1$ برابر با صفر و $b-3$ برابر با یک باشد؛ یعنی $a=2$ ، $b=4$ و $c=1$ هستند.

$$f(x) = \begin{cases} ax - k + 1 & x \geq 0 \\ \left(\frac{b|x|}{2x} - 3\right)x & x < 0 \end{cases}$$

گام اول: تابع f به صورت دوضابطه‌ای نوشته شده است:

ضابطه تابع همانی هم به صورت $f(x) = x$ است. برای آن که تابع دوضابطه‌ای بالا، تابع همانی باشد، هر دو ضابطه‌اش باید با x برابر باشد.

گام دوم:

$$\underbrace{ax - k + 1}_{\text{صفر}} = x \Rightarrow \begin{cases} a = 1 \\ -k + 1 = 0 \Rightarrow k = 1 \end{cases}$$

ضابطه اول را با x برابر قرار می دهیم:

$$\frac{\frac{-x}{b|x|}}{2x} - 3 = \frac{-bx}{2x} - 3 = -\frac{b}{2} - 3$$

در ضابطه دوم هم با توجه به دامنه $x < 0$ ، جای $|x|$ ، $-x$ قرار می دهیم و ساده می کنیم:

$$\left(\frac{b|x|}{2x} - 3\right)x = \left(-\frac{b}{2} - 3\right)x$$

پس ضابطه اش این جوری می شود:

$$-\frac{b}{2} - 3 = 1 \Rightarrow -\frac{b}{2} = 4 \Rightarrow b = -8$$

ضریب x باید یک باشد:

$$a + b + k = 1 + (-8) + 1 = -6$$

گام سوم: $a + b + k$ را حساب می کنیم:

$$f(a + b + k) = f(-6) = -6$$

پس:

تست و پاسخ ۷

در تابع ثابت f ، اگر $f(a) \times f(b) - 4 = f(a) + f(b)$ و $f(-a) \times f(-b) = m + 2\sqrt{n}$ باشد، مجموع دو عدد طبیعی m و n کدام است؟

۱۳ (۴)

۱۲ (۳)

۱۱ (۲)

۱۰ (۱)

(ریاضی و آمار ۲ - فصل ۲ - درس ۱)

پاسخ: گزینه ۲

گام اول: f تابعی ثابت است، پس جای تمام $f(\text{cloud})$ ها، c قرار می دهیم:

$$\underbrace{f(a)}_c \times \underbrace{f(b)}_c - 4 = \underbrace{f(a)}_c + \underbrace{f(b)}_c \Rightarrow c^2 - 4 = 2c \Rightarrow \underbrace{1}_A c^2 - \underbrace{2}_B c - \underbrace{4}_C = 0$$

$$\Delta = B^2 - 4AC = (-2)^2 - 4(1)(-4) = 4 + 16 = 20$$

گام دوم: برای به دست آوردن c ، اول دلتا را حساب می کنیم:مقادیر c برابر است با:

$$c = \frac{-B \pm \sqrt{\Delta}}{2A} = \frac{2 \pm \sqrt{20}}{2(1)} = \frac{2 \pm 2\sqrt{5}}{2} = \frac{1 \pm \sqrt{5}}{1} = 1 \pm \sqrt{5}$$

گام سوم: پس عبارت $f(-a) \times f(-b)$ هم برابر با c^2 با $c \times c$ است.به ازای هر دو مقدار $c = 1 + \sqrt{5}$ و $c = 1 - \sqrt{5}$ ، حاصل c^2 را حساب می کنیم:

$$c = 1 - \sqrt{5} \Rightarrow c^2 = (1 - \sqrt{5})^2 = 1^2 + (\sqrt{5})^2 - 2(1)(\sqrt{5}) = 1 + 5 - 2\sqrt{5} = 6 - 2\sqrt{5} \quad \times$$

$$c = 1 + \sqrt{5} \Rightarrow c^2 = (1 + \sqrt{5})^2 = 1^2 + (\sqrt{5})^2 + 2(1)(\sqrt{5}) = 1 + 5 + 2\sqrt{5} = 6 + 2\sqrt{5} \quad \checkmark$$

$$m + 2\sqrt{n} = \underbrace{6}_m + 2\sqrt{\underbrace{5}_n}$$

حالت دوم شبیه فرم $m + 2\sqrt{n}$ شد، پس:

$$m + n = 6 + 5 = 11$$

مجموع دو عدد طبیعی m و n برابر است با:

تست و پاسخ ۸

تابع همانی f در نقاطی به طول های α^2 و β با سهمی $y = x^2 - x - 8$ برخورد دارد. اگر تابع $g(x) = (\alpha^2 + m)x + \beta + m$ تابعی با بردتک عضوی باشد، مقدار $g(m) - f(m)$ کدام است؟

-۴ (۴)

۴ (۳)

-۲ (۲)

۲ (۱)

(ریاضی و آمار ۲ - فصل ۲ - درس ۱)

پاسخ: گزینه ۲

توسعه

- (۱) ضابطه تابع همانی به صورت $f(x) = x$ است. عدد
- (۲) تابع ثابت، تابعی با برد تک‌عضوی است و ضابطه‌اش به صورت $g(x) = c$ است.
- (۳) در نمایش ضابطه‌ای تابع ثابت، ضریب x ، x^2 ، x^3 و ... باید صفر باشد؛ مثلاً اگر $f(x) = (a-2)x^2 + (b+1)x + ab$ تابعی ثابت باشد باید $a-2$ و $b+1$ صفر باشند، یعنی $a=2$ و $b=-1$.

گام اول: تابع همانی $f(x) = x$ را با سهمی $y = x^2 - x - 8$ باید قطع دهیم. ضابطه‌ها را برابر قرار می‌دهیم:

$$\underbrace{x^2 - x - 8}_{\text{ضابطه سهمی}} = \underbrace{x}_{\text{تابع همانی}} \Rightarrow x^2 - 2x - 8 = 0 \xrightarrow{\text{جمله مشترک}} (x-4)(x+2) = 0 \Rightarrow \begin{cases} x=4 \\ x=-2 \end{cases}$$

گام دوم: بین ۴ و -۲ یکی α^2 است و دیگری β . چون α^2 نمی‌تواند منفی باشد، پس α^2 باید با ۴ و β با -۲ برابر باشد:

$$\begin{cases} \alpha^2 = 4 \\ \beta = -2 \end{cases}$$

گام سوم: در تابع g ، دو مقدار بالا را جای‌گذاری می‌کنیم:

$$g(x) = (\underbrace{\alpha^2}_4 + m)x + \underbrace{\beta}_{-2} + m \Rightarrow g(x) = (4+m)x + (m-2)$$

گام چهارم: برد g تک‌عضوی است، پس g ثابت است و باید ضریب x صفر باشد:

$$4+m=0 \Rightarrow m=-4$$

با جای‌گذاری $m=-4$ ، ضابطه g را می‌نویسیم:

$$g(x) = \underbrace{(4+m)}_0 x + \underbrace{(m-2)}_{-6} \xrightarrow{m=-4} g(x) = -6$$

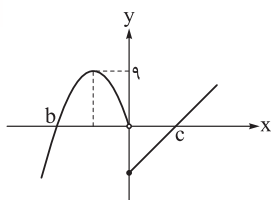
گام پنجم: مقدار عبارت خواسته شده را حساب می‌کنیم:

$$g(m) - f(m) = \underbrace{g(-4)}_{-6} - \underbrace{f(-4)}_{-4} = -6 - (-4) = -2$$

تست و پاسخ ۹

نمودار تابع $f(x) = \begin{cases} -x^2 + mx & x < 0 \\ 2x + b & x \geq 0 \end{cases}$ به صورت مقابل است. مقدار $\frac{m+b}{c}$ کدام است؟

(۱) -۱	(۲) -۲
(۳) -۳	(۴) -۴

(ریاضی و آمار ۲ - فصل ۲ - درس ۱)

پاسخ: گزینه ۴

گام اول: عرض رأس سهمی $y = -x^2 + mx$ برابر با ۱ شده، پس:

$$y_s = \frac{-\Delta}{4a} \Rightarrow 1 = \frac{-\Delta}{4a} \Rightarrow \Delta = -36a \Rightarrow b^2 - 4ac = -36a \xrightarrow{a=-1, b=m, c=0} m^2 - 4(-1)(0) = -36(-1)$$

$$\Rightarrow m^2 = 36 \Rightarrow m = \pm 6$$

گام دوم: ریشه‌های سهمی $y = -x^2 + mx$ را حساب می‌کنیم:

$$0 = -x^2 + mx \xrightarrow{\text{فکتوراز}} x(-x+m) = 0 \Rightarrow \begin{cases} x=0 \\ x=m \end{cases}$$

با توجه به نمودار، m (که همان b است) باید عددی منفی باشد، پس $m=-6$ و برابر با $b=-6$ است.

گام سوم: با جای‌گذاری $b=-6$ ، ضابطه پایینی به صورت $y = 2x - 6$ می‌شود. برای به دست آوردن c باید y را صفر بدهیم:

$$0 = 2x - 6 \Rightarrow 2x = 6 \Rightarrow x = 3 \xrightarrow{\text{پس}} c = 3$$

$$\frac{m+b}{c} = \frac{-6+(-6)}{3} = \frac{-12}{3} = -4$$

گام چهارم:

تست و پاسخ ۱۰

نمودار تابع $f(x) = \begin{cases} 3-x & x \geq -1 \\ 2x+8 & x < -1 \end{cases}$ ، نمودار تابع همانی $g(x) = x$ را در نقطه A و نمودار تابع ثابت $h(x) = c$ را در نقطه B قطع می‌کند. اگر طول نقاط A و B قرینه هم باشد، میانگین عرض نقاط A و B کدام است؟

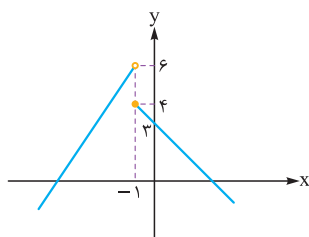
۳/۷۵ (۴)

۳/۵ (۳)

۳/۲۵ (۲)

۳ (۱)

(ریاضی و آمار ۲ - فصل ۲ - درس ۱)

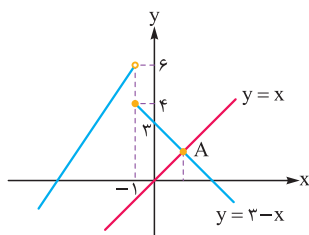
ضابطه بالایی: $y = 3 - x$

x	-1	۰
y	۴	۳
نقطه	$\begin{bmatrix} -1 \\ 4 \end{bmatrix}$	$\begin{bmatrix} 0 \\ 3 \end{bmatrix}$
	توپر	

ضابطه پایینی: $y = 2x + 8$

x	-1	-2
y	۶	۴
نقطه	$\begin{bmatrix} -1 \\ 6 \end{bmatrix}$	$\begin{bmatrix} -2 \\ 4 \end{bmatrix}$
	توخالی	

گام دوم: نمودار تابع همانی $g(x) = x$ را در همان دستگاه می‌کشیم:
نیمساز ناحیه
۳ تا ۱

$$x = 3 - x \Rightarrow 2x = 3 \Rightarrow x = \frac{3}{2}$$

برای به دست آوردن طول A باید $y = 3 - x$ و $y = x$ را قطع دهیم:مختصات A که روی $y = x$ است به صورت $A(\frac{3}{2}, \frac{3}{2})$ شد.گام سوم: پس تابع ثابت $h(x) = c$ باید f را در نقطه‌ای به طول $-\frac{3}{2}$ قطع کند. مقدار تابع f در $x = -\frac{3}{2}$ از ضابطه پایینی به دست می‌آید:

$$x < -1: f(x) = 2x + 8 \Rightarrow f(-\frac{3}{2}) = 2(-\frac{3}{2}) + 8 = -3 + 8 = 5$$

پس مختصات B به صورت $(-\frac{3}{2}, 5)$ است.گام چهارم: میانگین عرض نقاط A و B برابر است با:

$$\frac{y_A + y_B}{2} = \frac{\frac{3}{2} + 5}{2} = \frac{\frac{13}{2}}{2} = \frac{13}{4} = 3\frac{1}{4}$$

تست و پاسخ ۱۱

در یک دنباله هندسی با جمله اول $\frac{15}{8}$ و نسبت مشترک ۲، جمله نهم کدام است؟

۹۶۰ (۴)

۴۸۰ (۳)

۳۶۰ (۲)

۲۴۰ (۱)

(ریاضی و آمار ۳ - فصل ۳ - درس ۱)

پاسخ: گزینه ۳

کافی است a_1 و r را در رابطه $a_n = a_1 \times r^{n-1}$ قرار دهید.

جمله n ام دنباله هندسی با جمله اول a_1 و نسبت مشترک r از رابطه $a_n = a_1 r^{n-1}$ به دست می‌آید؛ مثلاً $a_7 = a_1 r^6$ یا $a_{25} = a_1 r^{24}$ است.

$$a_9 = a_1 r^8$$

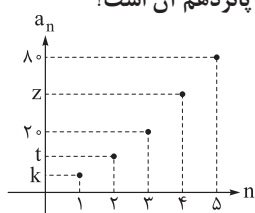
گام اول: جمله نهم را بر حسب a_1 و r می‌نویسیم:

$$a_9 = \frac{15}{8} \times 2^8 = \frac{15}{8} \times 2^5 \times 2^3 = 15 \times 2^5 = 15 \times 32 = 480$$

گام دوم: در رابطه بالا $a_1 = \frac{15}{8}$ و $r = 2$ را جای گذاری می‌کنیم:

تست و پاسخ ۱۲

شکل زیر قسمتی از نمودار یک دنباله هندسی است. مجموع جمله هجدهم و هفدهم این دنباله چند برابر جمله پانزدهم آن است؟

(۱) ۱۲

(۲) ۱۶

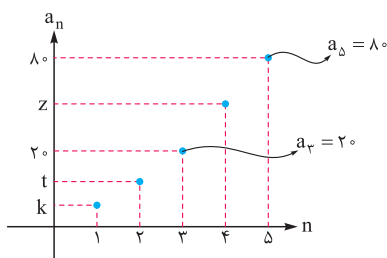
(۳) ۱۸

(۴) ۲۴

(ریاضی و آمار ۳ - فصل ۳ - درس ۱)

پاسخ: گزینه ۱

گام اول: از روی نمودار، دو جمله از دنباله را استخراج می‌کنیم:

$$\begin{cases} a_5 = 80 \Rightarrow a_1 r^4 = 80 \\ a_3 = 20 \Rightarrow a_1 r^2 = 20 \end{cases}$$

$$\frac{a_1 r^4}{a_1 r^2} = \frac{80}{20} \Rightarrow r^2 = 4 \Rightarrow r = \pm 2$$

گام دوم: دو جمله بالا را بر حسب a_1 و r می‌نویسیم:

گام سوم: طرفین دو تساوی را بر هم تقسیم می‌کنیم:

با توجه به نمودار، چون جملات دنباله افزایشی است، پس $r = 2$ قبول است.

گام چهارم: نسبت مجموع جمله هجدهم و هفدهم این دنباله به جمله پانزدهم آن برابر است با:

$$\frac{a_{18} + a_{17}}{a_{15}} = \frac{a_1 r^{17} + a_1 r^{16}}{a_1 r^{14}} = \frac{a_1 r^{16} (r + 1)}{a_1 r^{14}} = r^2 (r + 1) \xrightarrow{r=2} 2^2 (2 + 1) = 4 \times 3 = 12$$

تست و پاسخ ۱۳

مجموع ۸ جمله اول دنباله با رابطه بازگشتی $\begin{cases} a_{n+1} + 2a_n = 0 \\ a_1 = -15 \end{cases}$ کدام است؟

(۴) ۱۳۷۵

(۳) ۱۳۲۵

(۲) ۱۲۷۵

(۱) ۱۲۲۵

(ریاضی و آمار ۳ - فصل ۳ - درس ۱)

پاسخ: گزینه ۱

در رابطه بازگشتی، $2a_n$ را به سمت راست تساوی بیاورید.

پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیل سبز

ریاضی

توسعه: رابطه بازگشتی دنباله هندسی با نسبت مشترک r به صورت $a_{n+1} = r \times a_n$ یا $\frac{a_{n+1}}{a_n} = r$ می باشد.

گام اول: رابطه $a_{n+1} + 2a_n = 0$ را به صورت $a_{n+1} = -2a_n$ می نویسیم.

چون رابطه بازگشتی به صورت $a_{n+1} = r \times a_n$ شد، پس با یک دنباله هندسی با نسبت مشترک $r = -2$ طرف هستیم.

گام دوم: مجموع ۸ جمله اول دنباله هندسی با $a_1 = -15$ و $r = -2$ را حساب می کنیم:

$$S_n = \frac{a_1(r^n - 1)}{r - 1} \Rightarrow S_8 = \frac{-15((-2)^8 - 1)}{-2 - 1} = \frac{-15(256 - 1)}{-3} = 5 \times 255 = 1275$$

تست و پاسخ ۱۴

جمله پنجم و هشتم یک دنباله هندسی به ترتیب 240 و 30 هستند. مجموع جمله اول و دوم این دنباله کدام است؟

(۴) 5760

(۳) 5420

(۲) 5180

(۱) 5040

(ریاضی و آمار ۳ - فصل ۳ - درس ۱)

پاسخ: گزینه ۱

دو جمله داده شده را بر حسب a_1 و r بنویسید و طرفین دو تساوی به دست آمده را بر هم تقسیم کنید.

گام اول:

$$a_5 = 240 \Rightarrow a_1 r^4 = 240$$

$$a_8 = 30 \Rightarrow a_1 r^7 = 30$$

$$\frac{a_1 r^7}{a_1 r^4} = \frac{30}{240} \Rightarrow r^{(7-4)} = \frac{1}{8} \Rightarrow r^3 = \frac{1}{8} \Rightarrow r = \frac{1}{2}$$

گام دوم: از تقسیم طرفین دو تساوی بالا، داریم:

گام سوم: با جای گذاری $r = \frac{1}{2}$ در تساوی $a_1 r^4 = 240$ ، داریم:

$$a_1 \left(\frac{1}{2}\right)^4 = 240 \Rightarrow a_1 \times \frac{1}{16} = 240 \xrightarrow{\times 16} a_1 = 240 \times 16 \Rightarrow a_1 = 3840$$

$$a_7 = a_1 r = 3840 \times \frac{1}{2} = 1920$$

گام چهارم: جمله دوم را هم حساب می کنیم:

$$a_1 + a_7 = 3840 + 1920 = 5760$$

گام پنجم: مجموع جمله اول و دوم برابر است با:

تست و پاسخ ۱۵

اعداد $10 - x$ ، $x + 5$ و $x + 65$ به ترتیب جملات اول، سوم و پنجم یک دنباله هندسی اند. اگر مجموع ۸ جمله اول این دنباله برابر با S_8 باشد،

اختلاف مقادیر ممکن برای S_8 کدام است؟

(۴) 1400

(۳) 1500

(۲) 1600

(۱) 1700

(ریاضی و آمار ۳ - فصل ۳ - درس ۱)

پاسخ: گزینه ۱

وقتی به معادله $r^2 = \dots$ می رسید، دو حالت پیش می آید: $r = \sqrt{\dots}$ و $r = -\sqrt{\dots}$.

توسعه:

(۱) اگر a ، b و c سه جمله متوالی یک دنباله هندسی باشند، آن وقت داریم: آخری $\times$ اولی $=$ (وسطی) $^2 \Rightarrow b^2 = ac$

اگر a ، b و c سه جمله با فاصله های یکسان باشند، باز هم این رابطه صادق است؛ مثلاً این رابطه بین جملات دوم، پنجم و هشتم

هم برقرار است (چون اختلاف بین جملات، ۳ شماره است).

$$S_n = \frac{a_1(r^n - 1)}{r - 1}$$

(۲) مجموع n جمله اول دنباله هندسی با جمله اول a_1 و نسبت مشترک r برابر است با:

گام اول: فاصله بین شماره جملات اول، سوم و پنجم یکسان است. (۲ تا ۲)

پس داریم: $(a_3)^2 = a_1 \times a_5 \Rightarrow (a_3)^2 = a_1 \times a_5$ (جمله وسطی)

جای a_1, a_3, a_5 به ترتیب $x-10, x+5, x+65$ را قرار می‌دهیم:

$$(x+5)^2 = (x-10)(x+65) \Rightarrow x^2 + 10x + 25 = x^2 + 55x - 650 \Rightarrow 10x - 55x = -650 - 25$$

$$\Rightarrow -45x = -675 \Rightarrow x = \frac{675}{45} = 15$$

$$\underbrace{x-10}_5, \underbrace{x+5}_{20}, \underbrace{x+65}_{80}$$

گام دوم: با جای گذاری $x=15$ ، سه جمله را می‌نویسیم:

$$a_3 = a_1 r^2 \Rightarrow 20 = 5r^2 \Rightarrow r^2 = 4 \Rightarrow r = \pm 2$$

با داشتن $a_1 = 5$ و $a_3 = 20$ ، مقدار r را حساب می‌کنیم:

گام سوم: جمله اول که $a_1 = 5$ شد. در دو حالت $r=2$ و $r=-2$ ، مقدار S_n را حساب می‌کنیم.

$$S_n = \frac{a_1(r^n - 1)}{r - 1} = \frac{5(2^n - 1)}{2 - 1} = \frac{5(255)}{1} = 1275$$

● اگر $r=2$ باشد:

$$S_n = \frac{a_1(r^n - 1)}{r - 1} = \frac{5((-2)^n - 1)}{-2 - 1} = \frac{5(256 - 1)}{-3} = \frac{5 \times 255}{-3} = -425$$

● اگر $r=-2$ باشد:

$$1275 - (-425) = 1700$$

اختلاف مقادیر ممکن برای S_n برابر است با:

تست و پاسخ ۱۶

جمله چهارم یک دنباله هندسی ۸۱ و جمله ششم آن برابر ۷۲۹ است. کدام گزینه در مورد جمله عمومی یا رابطه بازگشتی این دنباله، درست است؟

$$a_{n+1} = -3a_n \text{ و } a_1 = 3 \quad (۴)$$

$$a_n = (-3)^n \quad (۳)$$

$$a_{n+1} = 3a_n \text{ و } a_1 = -3 \quad (۲)$$

$$a_n = 3^{-n} \quad (۱)$$

(ریاضی و آمار ۳ - فصل ۳ - درس ۱)

پاسخ: گزینه ۱

توسعه:

(۱) جمله n ام دنباله هندسی با جمله اول a_1 و نسبت مشترک r از رابطه $a_n = a_1 r^{n-1}$ به دست می‌آید.

(۲) رابطه بازگشتی هر دنباله هندسی با نسبت مشترک r برابر است با:

$$a_{n+1} = r a_n \text{ یا } \frac{a_{n+1}}{a_n} = r$$

(۳) اگر دو جمله دلخواه از دنباله هندسی داده شود، برای پیدا کردن جمله اول و نسبت مشترک، می‌توانیم این دو جمله را باز کرده و طرفین دو رابطه را بر هم تقسیم کنیم.

گام اول:

$$a_4 = 81 \Rightarrow a_1 r^3 = 81$$

● جمله چهارم ۸۱ است، پس:

$$a_6 = 729 \Rightarrow a_1 r^5 = 729$$

● جمله ششم ۷۲۹ است، پس:

$$\frac{a_1 r^5}{a_1 r^3} = \frac{729}{81} \Rightarrow r^2 = 9 \Rightarrow r = \pm 3$$

گام دوم: طرفین دو تساوی بالا را بر هم تقسیم می‌کنیم:

گام سوم: با توجه به این که شرطی برای r در صورت سؤال قید نشده، پس هر دو قبول‌اند. هر دو را در معادله اول قرار می‌دهیم:

$$a_1 \times 3^3 = 81 \Rightarrow a_1 = \frac{81}{3^3} = 3$$

● $r=3$ را در $a_1 r^3 = 81$ قرار می‌دهیم:

$$a_1 \times (-3)^3 = 81 \Rightarrow a_1 = \frac{81}{-27} = -3$$

● $r=-3$ را در $a_1 r^3 = 81$ قرار می‌دهیم:

گام چهارم: در هر دو حالت، جمله عمومی را می‌نویسیم:

$$a_n = a_1 r^{n-1} \Rightarrow a_n = 3 \times 3^{n-1} = 3^{1+n-1} = 3^n$$

● اگر $a_1 = 3$ و $r=3$ باشد، آن وقت:

$$a_n = a_1 r^{n-1} \Rightarrow a_n = (-3) \times (-3)^{n-1} = (-3)^{1+n-1} = (-3)^n$$

● اگر $a_1 = -3$ و $r=-3$ باشد، آن وقت:

تست و پاسخ ۱۷

مجموع جملات دوم و سوم یک دنباله هندسی ۱۰۸ و مجموع جملات پنجم و ششم آن ۵۰۰ است. جمله اول این دنباله کدام است؟

$$۱۲/۵ \quad (۴)$$

$$۲۷ \quad (۳)$$

$$۲۵ \quad (۲)$$

$$۲۴/۳ \quad (۱)$$

پاسخ: گزینه ۱

گام اول:

● مجموع جملات دوم و سوم ۱۰۸ است، پس: $a_2 + a_3 = 108 \Rightarrow a_1 r + a_1 r^2 = 108 \xrightarrow{\text{فاکتور از } a_1 r} a_1 r(1+r) = 108$

● مجموع جملات پنجم و ششم ۵۰۰ است، پس: $a_5 + a_6 = 500 \Rightarrow a_1 r^4 + a_1 r^5 = 500 \xrightarrow{\text{فاکتور از } a_1 r^4} a_1 r^4(1+r) = 500$

$$\frac{a_1 r^4(1+r)}{a_1 r(1+r)} = \frac{500}{108} \Rightarrow r^3 = \frac{500}{108}$$

گام دوم: طرفین دو تساوی را بر هم تقسیم می‌کنیم:

$$r^3 = \frac{125}{27} \Rightarrow r^3 = \left(\frac{5}{3}\right)^3 \Rightarrow r = \frac{5}{3}$$

صورت و مخرج را به ۴ ساده می‌کنیم:

گام سوم: $r = \frac{5}{3}$ را در معادله اول جای گذاری می‌کنیم:

$$a_1 r(1+r) = 108 \xrightarrow{r=\frac{5}{3}} a_1 \times \frac{5}{3} \times \left(1 + \frac{5}{3}\right) = 108 \Rightarrow a_1 \times \frac{5}{3} \times \frac{8}{3} = 108$$

$$\Rightarrow \frac{40}{9} a_1 = 108 \Rightarrow a_1 = \frac{108 \times 9}{40} = \frac{27 \times 9}{10} = \frac{243}{10} = 24 \frac{3}{10}$$

تست و پاسخ ۱۸

ریشه کوچک‌تر معادله $\text{sign}(x^2 + x - 12) = 0$ ، جمله اول یک دنباله هندسی و ریشه بزرگ‌تر معادله $\left(\frac{1}{y}\right)! = 24$ ، نسبت مشترک آن دنباله هندسی می‌باشد. جمله یازدهم این دنباله کدام است؟

$$-\frac{1}{256} \quad (۴)$$

$$-\frac{1}{128} \quad (۳)$$

$$\frac{1}{256} \quad (۲)$$

$$\frac{1}{128} \quad (۱)$$

پاسخ: گزینه ۱

(ریاضی و آمار ۳ - فصل ۳ - درس ۱)

تذکره: ظاهر بعضی سؤالات غلط‌انداز است. به نظر سخت می‌رسند ولی حل ساده‌ای دارند. هرچی بیشتر از یک مبحث تست حل کنی، راحت‌تر می‌تونی این سؤالات رو تشخیص بدی.

تذکره: فقط ساین صفر، صفر می‌شود و ۴! برابر با ۲۴ است.

توسعه

$$\text{sign}(x) = \begin{cases} 1 & x > 0 \\ 0 & x = 0 \\ -1 & x < 0 \end{cases}$$

(۱) ضابطه تابع علامت (ساین) به صورت مقابل است:

(۲) فاکتوریل:

تعریف	حاصل ضرب اعداد طبیعی متوالی از ۱ تا n را با n! نشان می‌دهیم: $1 \times 2 \times 3 \times \dots \times n = n!$
مقادیر! ۰ تا ۶	$0! = 1$ $1! = 1$ $2! = 2$ $3! = 6$ $4! = 24$ $5! = 120$ $6! = 720$
بازکردن n!	$n! = n \times (n-1)! = n \times (n-1) \times (n-2)! = \dots$

گام اول: اگر $\text{sign}(\text{☁}) = 0$ باشد، باید $\text{☁} = 0$ باشد، پس از $\text{sign}(x^2 + x - 12) = 0$ نتیجه می‌گیریم عبارت داخل

ساین، صفر است:

$$x^2 + x - 12 = 0 \xrightarrow{\text{جمله مشترک}} (x+4)(x-3) = 0 \Rightarrow \begin{cases} x = -4 \\ x = 3 \end{cases}$$

$$a_1 = -4$$

ریشه کوچکتر این معادله یعنی -4 ، جمله اول دنباله هندسی مان است:

گام دوم: می دانیم $4! = 24$ ، پس از $(\frac{1}{y^2})! = 24$ ، نتیجه می گیریم $\frac{1}{y^2}$ باید 4 باشد:

$$\frac{1}{y^2} = 4 \Rightarrow 4y^2 = 1 \Rightarrow y^2 = \frac{1}{4} \Rightarrow y = \pm \frac{1}{2}$$

$$r = \frac{1}{2}$$

ریشه بزرگتر این معادله یعنی $\frac{1}{2}$ ، نسبت مشترک دنباله هندسی ما است:

$$a_{11} = a_1 r^{10} = -4 \times (\frac{1}{2})^{10} = -2^2 \times \frac{1}{2^{10}} = \frac{-1}{2^8} = \frac{-1}{256}$$

گام سوم: جمله یازدهم این دنباله هندسی را پیدا می کنیم:

تست و پاسخ ۱۹

جملات اول، دوم و چهارم یک دنباله هندسی کاهشی به ترتیب سه جمله متوالی از یک دنباله حسابی با اختلاف مشترک ۲ هستند. نسبت

مشترک دنباله هندسی چه قدر از $\frac{\sqrt{5}}{4}$ کم تر است؟ (جمله اول دنباله هندسی مثبت است.)

۱/۲

۰/۵ (۱)

۲/۴

۱/۵ (۳)

(ریاضی و آمار ۳ - فصل ۳ - درس ۱)

پاسخ: گزینه ۱

ترکیب دنباله حسابی و هندسی در کنکورهای جدید، مد شده است. این سؤالات را جدی بگیرید.

نکته

(۱) در دنباله هندسی با توجه به جملات a_1 و مقدار r ، افزایشی یا کاهشی بودن دنباله را می توانیم مشخص کنیم.

	$r > 1$	$0 < r < 1$	$r < 0$
$a_1 > 0$	افزایشی	کاهشی	نه افزایشی نه کاهشی
$a_1 < 0$	کاهشی	افزایشی	نه افزایشی نه کاهشی

(۲) در دنباله حسابی، اختلاف هر دو جمله متوالی آن برابر با d است؛ مثلاً: $a_8 - a_7 = d$ یا $a_7 - a_6 = d$

(۳) جمله n ام دنباله هندسی با جمله اول a_1 و نسبت مشترک r از رابطه $a_n = a_1 r^{n-1}$ به دست می آید.

گام اول: جملات اول، دوم و چهارم یک دنباله هندسی را بر حسب a_1 و r می نویسیم:

$$\begin{cases} a_1 = a_1 \\ a_2 = a_1 r \\ a_4 = a_1 r^3 \end{cases}$$

گام دوم: اعداد a_1 ، $a_2 r$ و $a_1 r^3$ ، سه جمله متوالی یک دنباله حسابی با $d = 2$ هستند، پس اختلاف هر دو جمله متوالی آن باید ۲ باشد:

$$\underbrace{a_1 r - a_1}_{\text{فاکتور از } a_1} = 2 \Rightarrow a_1 (r - 1) = 2$$

● اختلاف a_1 و $a_1 r$ ، ۲ می شود:

$$\underbrace{a_1 r^3 - a_1 r}_{\text{فاکتور از } a_1 r} = 2 \Rightarrow a_1 r (r^2 - 1) = 2$$

● اختلاف $a_1 r$ و $a_1 r^3$ نیز ۲ می شود:

تجزیه با مزدوج

$$\frac{a_1 r (r^2 - 1)}{a_1 (r - 1)} = \frac{2}{2} \Rightarrow \frac{r (r - 1)(r + 1)}{r - 1} = 1 \Rightarrow r(r + 1) = 1 \Rightarrow r^2 + r - 1 = 0$$

گام سوم: طرفین دو تساوی به دست آمده را بر هم تقسیم می کنیم:

گام چهارم: به کمک دلتا، معادله را حل می کنیم:

$$\Delta = b^2 - 4ac = 1^2 - 4(1)(-1) = 1 + 4 = 5$$

$$r = \frac{-b \pm \sqrt{\Delta}}{2a} = \frac{-1 \pm \sqrt{5}}{2(1)} = \frac{-1 \pm \sqrt{5}}{2} \Rightarrow \begin{cases} r_1 = \frac{-1 - \sqrt{5}}{2} \Rightarrow \text{عددی منفی} \\ r_2 = \frac{-1 + \sqrt{5}}{2} \approx \frac{-1 + 2.236}{2} = \frac{1.236}{2} = 0.618 \end{cases}$$

گام پنجم: چون دنباله کاهشی و $a_1 > 0$ ، پس r باید عددی بین ۰ و ۱ باشد. بین دو مقدار به دست آمده فقط $r_2 = \frac{-1 + \sqrt{5}}{2}$ این ویژگی را دارد. اگر آن را به شکل $\frac{1}{\phi} - \frac{1}{\phi}$ بنویسیم، تابلو می شود که نسبت مشترک دنباله هندسی به اندازه $\frac{1}{\phi}$ از $\frac{\sqrt{5}}{2}$ کم تر است.

تست و پاسخ ۲۰

در یک دنباله هندسی با نسبت مشترک $\frac{2}{3}$ ، مجموع جملات با شروع از $\frac{243}{8}$ و ختم به $\frac{8}{3}$ برابر با $\frac{A}{B}$ است. اگر A و B اعداد طبیعی باشند، حداقل مقدار $A + B$ کدام است؟

۲۰۸۴ (۴)

۲۰۸۳ (۳)

۲۰۸۲ (۲)

۲۰۸۱ (۱)

(ریاضی و آمار ۳ - فصل ۳ - درس ۱)

پاسخ: گزینه ۳

شماره شبیه این سؤال را در کنکور ۹۸ داشتیم؛ البته با محاسبات کم تر.

توسعه

$$r^{k+1} = \frac{b}{a}$$

(۱) اگر بین دو عدد a و b و k واسطه هندسی با نسبت مشترک r درج کنیم، آن وقت داریم:

$$S_n = \frac{a_1(1-r^n)}{1-r}$$

(۲) مجموع n جمله اول دنباله هندسی با جمله اول a_1 و نسبت مشترک r برابر است با:

گام اول: اول باید پیدا کنیم بین $a = \frac{243}{8}$ و $b = \frac{8}{3}$ ، چند واسطه هندسی با نسبت مشترک $r = \frac{2}{3}$ می توانیم درج کنیم:

$$r^{k+1} = \frac{b}{a} \Rightarrow \left(\frac{2}{3}\right)^{k+1} = \frac{\frac{8}{3}}{\frac{243}{8}} \Rightarrow \left(\frac{2}{3}\right)^{k+1} = \frac{8 \times 8}{3 \times 243} = \frac{64}{2187}$$

$$\left(\frac{2}{3}\right)^{k+1} = \frac{2^3 \times 2^3}{3^3 \times 3^5} \Rightarrow \left(\frac{2}{3}\right)^{k+1} = \frac{2^6}{3^8} = \left(\frac{2}{3}\right)^6$$

جای ۸ و ۲۴۳ به ترتیب 2^3 و 3^5 قرار می دهیم:

$$k+1=6 \Rightarrow k=5$$

پس $k+1$ باید ۶ باشد:

یعنی بین $\frac{243}{8}$ و $\frac{8}{3}$ ، پنج جمله داریم، پس کل جملات $5+2=7$ تا می شود.

گام دوم: مجموع ۷ جمله اول دنباله هندسی با جمله اول $a_1 = \frac{243}{8}$ و نسبت مشترک $r = \frac{2}{3}$ را حساب می کنیم.

$$S_n = \frac{a_1(1-r^n)}{1-r} \Rightarrow S_7 = \frac{\frac{243}{8}(1-(\frac{2}{3})^7)}{1-\frac{2}{3}} = \frac{\frac{243}{8}(1-\frac{2^7}{3^7})}{\frac{1}{3}} = \frac{243 \times 3}{8} (1 - \frac{128}{2187}) =$$

دور در دور
نزدیک در نزدیک

$$\frac{1}{8} \left(\frac{2059}{2187} \right) = \frac{2059}{8 \times 3} = \frac{2059}{24}$$

$$A + B = 2059 + 24 = 2083$$

گام سوم: کسر $\frac{2059}{24}$ ساده نمی شود، پس $A = 2059$ و $B = 24$ ؛ در نتیجه:

علوم و فنون ادبی یازدهم: صفحه‌های ۳۶ تا ۴۱ و ۵۸ تا ۶۲، علوم و فنون ادبی دوازدهم: صفحه‌های ۸۳ تا ۹۲

تست و پاسخ ۲۱

در کدام مورد، ویژگی‌های فکری سبک عراقی (در نشر) آمده است؟

- (۱) مقام معشوق اندک‌اندک متعالی گردید تا آن‌جا که گاه با معبود یکی شد.
- (۲) عرفان و شرح اصطلاحات آن درسی شد و مفاهیم آن پیچیده جلوه داده شدند.
- (۳) تاریخ‌نویسی در این دوره به اسلوب ساده رواج یافت، هرچند نمونه‌هایی با نشر پیچیده نیز در میان تاریخ‌های این دوره یافت می‌شود.
- (۴) نظم و نشر با یکدیگر درآمیخته شدند.

(علوم و فنون ادبی یازدهم - درس ۳)

پاسخ: گزینه ۲

در پاسخ‌گویی به سؤالات سبک‌شناسی به تفکیک ویژگی‌های زبانی، ادبی و فکری از یکدیگر و همچنین به تفکیک ویژگی‌های شعر و نشر توجه ویژه داشته باشید.

بین کدام مورد به ویژگی فکری ربط داده و نگرش و دیدگاه نویسنده نسبت به موضوع و همچنین آموزه‌های فکری و فلسفی مطرح‌شده در خلال متن رو نشون می‌ده!

مهم‌ترین ویژگی‌های فکری نشر عراقی

- (۱) به علت کشتن یا متواری ساختن فضلا و نابودی کتابخانه‌ها از صحت و اتقان مطالب کاسته شد و ضعف و انحطاط فکری این دوره را فراگرفت.
 - (۲) به علت نبودن استادان بزرگ و از بین رفتن مراکز علمی، تحقیق و تتبع در بین علما و ادیبان تضعیف شد.
 - (۳) مدعیان عرفان که به اقتضای زمانه با مغولان کنار آمده بودند، اندک‌اندک اصالت خود را از دست دادند و به درسی کردن عرفان و شرح اصطلاحات و پیچیده جلوه‌دادن مفاهیم آن پرداختند؛ در نتیجه در این دوره، کتاب عرفانی مهمی به نشر نوشته نشد.
- وقتی صحبت از ویژگی‌های فکری در نشر می‌شود، باید به نگرش و دیدگاه نویسنده نسبت به موضوع و نیز آموزه‌های فکری و فلسفی مطرح‌شده در خلال متن توجه کرد. ۱ و ۲ مربوط به ویژگی فکری است؛ اما فقط ۳ ویژگی فکری نشر در دوره عراقی است و ۱ از ویژگی‌های فکری شعر در سبک عراقی است. در ضمن ۲ از ویژگی‌های نشر سبک هندی است.

تست و پاسخ ۲۲

موارد زیر به ترتیب، درباره چه کسی است؟

- از مفاخر هنر در دوره شاه اسماعیل صفوی است.
- او را به سبب سرودن غزل‌های خیال‌انگیز و به کار بردن مضمون‌های بدیع و گاه دور از ذهن می‌شناسیم.
- شاعر سبک هندی که برخی از تکبیت‌های غزلش شاهکارهایی از ذوق و اندیشه‌اند و بسیاری از آن‌ها به صورت ضرب‌المثل رواج یافته‌اند.
- وی با به کار بردن مضمون‌های ابداعی فراوان «خلاق‌المعانی ثانی» لقب گرفت.

- (۱) رضا عباسی - وحشی بافقی - بیدل دهلوی - صائب تبریزی
- (۲) بهزاد - بیدل دهلوی - صائب تبریزی - کلیم کاشانی
- (۳) رضا عباسی - بیدل دهلوی - صائب تبریزی - کلیم کاشانی
- (۴) بهزاد - وحشی بافقی - بیدل دهلوی - کلیم کاشانی

(علوم و فنون ادبی یازدهم - درس ۷)

پاسخ: گزینه ۲

نام	ویژگی‌ها
بهزاد	از مفاخر هنر در دوره شاه اسماعیل صفوی است.
بیدل دهلوی	او را به سبب سرودن غزل‌های خیال‌انگیز و به کار بردن مضمون‌های بدیع و گاه دور از ذهن می‌شناسیم. از ویژگی‌های عمده شعر بیدل، مضمون‌های پیچیده و استعاره‌های رنگین، خیال‌انگیز و سرشار از ابهام و تخیل‌های رمزآمیز شاعرانه است.
صائب تبریزی	معروف‌ترین شاعر سبک هندی و از پرکارترین شاعران فارسی‌زبان است. او در غزل‌سرایی مشهور است و برخی از تکبیت‌های غزلش شاهکارهایی از ذوق و اندیشه‌اند و بسیاری از آن‌ها به صورت ضرب‌المثل رواج یافته‌اند. صائب را خداوندگار مضامین تازه شعری دانسته‌اند.
کلیم کاشانی	در ابداع معانی و خیال‌های رنگین مشهور است و این ویژگی به غزل‌های او لطف ویژه‌ای بخشیده است. ضرب‌المثل‌ها و الفاظ محاوره که زبان غزل این دوره را به افق خیال عامه نزدیک کرده، سخن او را برجسته ساخته است. وی با به کار بردن مضمون‌های ابداعی فراوان «خلاق‌المعانی ثانی» لقب گرفت.

پاسخ: در این گونه پرسش‌ها، از روش ردّ گزینه استفاده کنید؛ مثلاً با دانستن این نکته که «رضا عباسی» از مفاخر هنر در دوره شاه‌عباس است، ۱ و ۲ را حذف می‌کنیم و با توجه به شهرت تکبیت‌های صائب، ۳ نیز حذف می‌شود و به پاسخ صحیح می‌رسیم.

تست و پاسخ ۲۳

کدام مورد بیانگر ویژگی‌های «ادبی شعر» در قرن‌های «هفتم، هشتم و نهم» است؟

- (۱) ردیف‌های فعلی و اسمی دشوار در شعر به کار گرفته شد.
 - (۲) شعر این دوره از دربار خارج شد؛ قصیده از رونق افتاد و غزل عارفانه و عاشقانه رواج یافت.
 - (۳) استفاده از ردیف‌های طولانی و خوش‌آهنگ در شعر این دوره رایج است.
 - (۴) شاعرانی که به زبان مردم کوچه و بازار شعر می‌گفتند، به قالب‌هایی مانند مستزاد، چهارپاره، ترانه و تصنیف رغبت بیشتری داشتند.
- (علوم و فنون ادبی یازدهم - درس ۴)

پاسخ: گزینه ۳

تشریح: در بررسی ویژگی‌های سبکی، لازم است به مقایسه ویژگی‌های «زبانی»، «ادبی» و «فکری» دوره‌های مختلف با یکدیگر توجه کنید.

درسنامه: ویژگی‌های ادبی شعر سبک عراقی

- (۱) در شعر این دوره کاربرد غزل بیشتر شد و جایگاه «تخلص» در انتهای آن تثبیت گردید.
- (۲) توجه به علوم ادبی از جمله «بیان» و «بدیع» بیشتر شد.
- (۳) شعر این دوره از دربار خارج شد؛ قصیده از رونق افتاد و غزل عارفانه و عاشقانه رواج یافت.

پاسخ: وقتی صحبت از ویژگی‌های ادبی در شعر می‌شود، باید به قالب‌های شعری و آرایه‌های بیانی و بدیعی لفظی و معنوی توجه کنیم.

تمامی گزینه‌ها مربوط به ویژگی‌های ادبی شعر است و فقط از روی دوره و سبک ادبی می‌توان به گزینه صحیح رسید:

- ۱ توجه به کاربرد ردیف در شعر ← ویژگی ادبی: این گزینه از ویژگی‌های ادبی شعر در سده‌های پنجم و ششم است.
- ۲ توجه به کاربرد ردیف در شعر ← ویژگی ادبی: این گزینه از مهم‌ترین ویژگی‌های ادبی شعر سبک هندی است.
- ۳ توجه به قالب شعر ← ویژگی ادبی: این گزینه از ویژگی‌های ادبی شعر در دوره بیداری است.

تست و پاسخ ۲۴

از دیدگاه تاریخ ادبیات، کدام یک از قسمت‌های مشخص شده، نادرست است؟

«از ویژگی‌های نثر سبک عراقی، ورود لغات قبایل مختلف ترک و مغول به زبان فارسی است، اما در دوره تیمور سرعت رشد آن کم‌تر شد. امیر

علیشیر نوایی چند کتاب از جمله «محاکمة اللغتين» را به ترکی نوشت و ملاحسین واعظ کاشفی، کلیله و دمنه را به انشای دوره خود بازگرداند و

آن را «انوار سهیلی» نامید. حاشیه‌نویسی‌های متعددی نیز به نثر ساده بر تاریخ‌های قدیم انجام گرفت.»

- (۱) ۱ (۲) ۲ (۳) ۳ (۴) ۴
- (علوم و فنون ادبی یازدهم - درس ۴)

پاسخ: گزینه ۱

تشریح: متن صورت سؤال مربوط به ویژگی‌های زبانی نثر در دوره سبک عراقی است که پیشنهاد می‌شود حتماً آن‌ها را خوب بخوانید.

از ویژگی‌های نثر سبک عراقی، ورود لغات قبایل مختلف ترک و مغول به زبان فارسی است که در دوره تیمور سرعت رشد آن بیشتر شد.

تست و پاسخ ۲۵

کدام عبارات، از نظر تاریخ ادبیات درست است؟

- (الف) در قرن یازدهم شاعران به تکرار موضوعات و تمثیلات کهن در شعر ادامه دادند.
- (ب) باباغانی شیرازی، وحشی بافقی و کلیم کاشانی از شاعران مشهور قرن دهم هجری هستند.
- (ج) مکتب وقوع در قرن دهم هجری نتیجه چاره‌اندیشی شاعران برای تغییر سبک و رهایی از گرفتاری تقلید بود.
- (د) بی‌توجهی حکومت صفوی به شعر ستایشی و درباری، موجب مهاجرت شاعران به دربار هند شد.

- (۱) ب - ج (۲) ج - د (۳) الف - ب (۴) الف - د

(علوم و فنون ادبی یازدهم - درس ۷)

پاسخ: گزینه ۳

شکل صحیح عبارات «الف» و «ب»:

الف) در قرن یازدهم شاعران سروده‌های خود را بیشتر با مضامین پند و اندرز، توصیف و بیان امور طبیعی و همچنین تبدیل موضوعات و تمثیلات کهن به مضامین تازه و به زبان جدید همراه کردند.

ب) بابافغانی شیرازی، وحشی بافقی و محتشم کاشانی از شاعران مشهور قرن دهم هجری هستند. «کلیم کاشانی» شاعر قرن یازدهم است.

تست و پاسخ ۲۶

معروف‌ترین شاعر سبک هندی کیست و چه لقبی داشت؟

(۲) وحشی بافقی، شاعر واقع‌گرا

(۱) بیدل دهلوی، شاعر استعاره‌های رنگین

(۴) صائب تبریزی، خداوندگار مضامین تازه شعری

(۳) کلیم کاشانی، خلاق‌المعانی ثانی

(علوم و فنون ادبی یازدهم - درس ۷)

پاسخ: گزینه ۱

توسعه

نام	سبک	ویژگی‌ها
صائب تبریزی	هندی	معروف‌ترین شاعر سبک هندی و از پرکارترین شاعران فارسی‌زبان است. او در غزل‌سرایی مشهور است و برخی از تک‌بیت‌های غزلش شاهکارهایی از ذوق و اندیشه‌اند و بسیاری از آن‌ها به صورت ضرب‌المثل رواج یافته‌اند. صائب را خداوندگار مضامین تازه شعری دانسته‌اند.
کلیم کاشانی	هندی	در ابداع معانی و خیال‌های رنگین مشهور است و این ویژگی به غزل‌های او لطف ویژه‌ای بخشیده است. ضرب‌المثل‌ها و الفاظ محاوره که زبان غزل این دوره را به افق خیال عامه نزدیک کرده، سخن او را برجسته ساخته است. وی با به کار بردن مضمون‌های ابداعی فراوان «خلاق‌المعانی ثانی» لقب گرفت.
بیدل دهلوی	هندی	از شاعران سبک هندی است و او را به سبب سرودن غزل‌های خیال‌انگیز و به کار بردن مضمون‌های بدیع و گاه دور از ذهن می‌شناسیم. از ویژگی‌های عمده شعر بیدل، مضمون‌های پیچیده و استعاره‌های رنگین، خیال‌انگیز و سرشار از ابهام و تخیل‌های رمزآمیز شاعرانه است.
وحشی بافقی	حد واسط عراقی و هندی	از شاعران قرن دهم هجری است که شاخصه اصلی شعر او، واقع‌گرایی است.

صائب را خداوندگار مضامین تازه شعری دانسته‌اند و معروف‌ترین شاعر سبک هندی در ایران است.

دور از چشم کتاب درسی و کنکور: در سطر بالا، کلمه «ایران» را به درس‌نامه اضافه کردیم، چون واقعیت این است که در سایر کشورهای فارسی‌زبان و همچنین هندوستان، «بیدل دهلوی» جایگاهی بس رفیع - در حد حافظ برای ما ایرانیان - دارد.

این توضیح را آوردیم تا پیش وجدان خودمان، آسوده باشیم. ☺

تست و پاسخ ۲۷

متن زیر کدام شاعر را معرفی می‌کند؟

«وی در سرودن شعر مذهبی معروف و ترکیب‌بند عاشورایی‌اش زبانزد است. این بیت، مطلع ترکیب‌بند اوست:

باز این چه شورش است که در خلق عالم است باز این چه نوحه و چه عزا و چه ماتم است»

(۲) کلیم کاشانی

(۱) شاه‌نعمت‌الله ولی

(۴) بابافغانی شیرازی

(۳) محتشم کاشانی

(علوم و فنون ادبی یازدهم - درس ۷)

پاسخ: گزینه ۱

تذکره: در مورد هر یک از شاعران، یکی دو نکته کلیدی را به خاطر بسپارید تا بتوانید به چنین سؤالاتی پاسخ دهید.

توسعه نکته‌های زیر را درباره شاعران قرن دهم و یازدهم بدانید:

● بابافغانی شیرازی؛ از نظر دقت، ظرافت و رقت معانی مشهور است. ● وحشی بافقی؛ سبک شعرش حد واسط سبک دوره عراقی و سبک هندی است و واقع‌گرایی شاخصه اصلی آن است. ● محتشم کاشانی؛ در سرودن شعر مذهبی معروف و ترکیب‌بند عاشورایی او زبانزد است.	قرن دهم
● کلیم کاشانی؛ در ابداع معانی و خیال‌های رنگین مشهور است. وی با به کار بردن مضمون‌های ابداعی فراوان «خلاق‌المعانی ثانی» لقب گرفت. ● صائب تبریزی؛ معروف‌ترین شاعر سبک هندی و از پرکارترین شاعران فارسی‌زبان است. او را خداوندگار مضامین تازه شعری دانسته‌اند. ● بیدل دهلوی؛ از ویژگی‌های عمده شعر او، مضمون‌های پیچیده و استعاره‌های رنگین، خیال‌انگیز و سرشار از ابهام و تخیل‌های رمزآمیز شاعرانه است.	قرن یازدهم

محتشم کاشانی در سرودن شعر مذهبی معروف بود. او ترکیب‌بند مشهوری در رثای شهدای کربلا سروده است که دو بیت زیر، سرآغاز آن است:

«باز این چه شورش است که در خلق عالم است باز این چه نوحه و چه عزا و چه ماتم است
باز این چه رستخیز عظیم است کز زمین بی نفخ صور خاسته تا عرش اعظم است»

تست و پاسخ ۲۸

با توجه به ویژگی‌های فکری سبک خراسانی و عراقی، کدام ابیات متعلق به سبک خراسانی و کدام مربوط به سبک عراقی است؟

الف) کتب قصه شوقی و مدمعی باکی	بیا که بی تو به جان آمدم ز غمناکی
ب) خرد بهتر از هر چه ایزد بداد	ستایش خرد را به از راه داد
ج) آلا وقت صبح است، نه گرم است و نه سرد است	نه ابر است و نه خورشید، نه باد است و نه گرد است
د) آمد بر من، که؟ یار، کی؟ وقت سحر	ترسنده، ز که؟ ز خصم، خصمش که؟ پدر
ه) آن چه سعی است من اندر طلبت بنمایم	این قدر هست که تغییر قضا نتوان کرد
۱) ب، ج، ه: سبک خراسانی - الف، د: سبک عراقی	۲) ب، ج، د: سبک خراسانی - الف، ه: سبک عراقی
۳) ج، الف، ه: سبک خراسانی - ب، د: سبک عراقی	۴) ج، د، ه: سبک خراسانی - الف، ب: سبک عراقی

(علوم و فنون ادبی یازدهم - درس ۴)

پاسخ: گزینه ۳

از سؤالات دشواری که در «سبک‌شناسی» مطرح می‌شود، تشخیص ویژگی‌های سبکی است؛ پس لازم است بدانید حفظ کردن ویژگی‌ها کافی نیست؛ بلکه باید آن‌ها را در اشعار یا متون پیدا کنید.

توسعه مقایسه ویژگی‌های فکری سبک خراسانی و عراقی در جدول زیر آمده است:

خراسانی	عراقی
ستایش خرد	ستایش عشق
شادی‌گرایی	غم‌گرایی
وصال	فراق
واقع‌گرایی یا توجه به دنیای بیرون	ذهن‌گرایی یا توجه به دنیای درون
رواج روحیه پهلوانی و حماسی	رواج روحیه عرفانی و اخلاقی
باور به اختیار و اراده	باور به قضا و قدر
زمینی‌بودن معشوق	آسمانی‌بودن معشوق
بازتاب اندک علوم در شعر	بازتاب بیشتر علوم در شعر

بررسی همه بیت‌ها:

- (الف) از فراق و جدایی سخن می‌گوید. ← سبک عراقی
(ب) در ستایش خرد است. ← سبک خراسانی
(ج) شادی‌گرا است؛ هم‌چنین واقع‌گرایی یا توجه به دنیای بیرون در آن دیده می‌شود. ← سبک خراسانی
(د) در توصیف وصال است. ← سبک خراسانی
(ه) حاوی باور به قضا و قدر است. ← سبک عراقی

تست و پاسخ ۲۹

در کدام بیت، هر دو آرایه «ایهام» و «ایهام تناسب» یافت می‌شوند؟

(۱) بگذشت و نظر بر من بیچاره نیفکند	او با دگران و من مسکین نگرانیش
(۲) تا به گفتار درآمد دهن شیرینت	بیم آن است که شوری به جهان درفکنم
(۳) هندو به پیش خال تو باشد به چاکری	مهر رخ تو راست مه و زهره مشتری
(۴) کمند عنبری از چین زلف دل‌بند است	فروغ مشتری از عکس روی دل‌دار است

(علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۹)

پاسخ: گزینه ۲

تشریح: برای پاسخ‌دادن به سؤالات ایهام و ایهام تناسب، فهرست واژه‌های دو یا چند معنایی را در ادامه بخوانید.

توضیح: ابتدا درس‌نامه رو بخون؛ بعد با پیدا کردن واژه‌های دو یا چند معنایی در هر بیت، بین ایهام یا ایهام تناسب داره یا نه.

توسعه

- **ایهام:** یک واژه دو یا چند معنایی در بیت به کار رفته که در معنی بیت، دست کم دو معنای آن را می‌توان در نظر گرفت؛ مثال: بی مهر رخت روز مرا نور نمانده است: دو معنی واژه «مهر» را می‌توان در نظر گرفت: (۱) خورشید (۲) محبت
- **ایهام تناسب:** یک واژه دو یا چند معنایی در بیت به کار رفته؛ اما تنها یک معنی آن را می‌توان در نظر گرفت و معنای دیگرش با برخی واژه‌های بیت، تناسب دارد؛ مثال: اشک من رنگ شفق یافت ز بی‌مهری یار: واژه «مهر» تنها در معنای «محبت» به کار رفته است؛ اما معنی دیگرش (خورشید) که مورد نظر نیست، با واژه «شفق» تناسب دارد.

برای پاسخ‌دادن به سؤالات ایهام و ایهام تناسب، بهتر است واژه‌های دو یا چند معنایی ادبیات فارسی را بشناسیم.

در این جا فهرستی از این واژه‌ها ارائه می‌شود:

(آب: آب / آبرو)، (آهو: غزال / عیب و نقص)، (آیت: آیه / نشانه)، (اصفهان: شهر اصفهان / نوایی در موسیقی)، (باب: در / باره / بخش / رایج)، (باز: دوباره / نام پرنده / گشوده)، (باقی: بقیه / باقی‌مانده / جاوید و پایدار)، (برآمدن: طلوع کردن / ممکن شدن)، (برگ: برگ درخت / اسباب و دارایی / توشه)، (بو: رایحه / امید و آرزو)، (به: بهتر / میوه به)، (بهار: فصل بهار / شکوفه)، (پرده: راز و حجاب / آهنگ و نغمه)، (پروانه: حشره معروف / اجازه و فرمان)، (پیشانی: آشفتگی / عاشقی و شیدایی)، (پیاده: متضاد سوار / مهره سرباز در شطرنج)، (پیوسته: پی در پی / صفتی برای ابرو (ابروی پیوسته))، (تاب: پیچ و تاب / خشم / گرما / توان و تحمل)، (چنگ: دست / نوعی ساز)، (چین: کشور چین / چین و شکن)، (حجاز: سرزمین حجاز / نوایی در موسیقی)، (خاموشی: سکوت / متضاد روشنی)، (خراب: ویران / مست)، (خسرو: خسرو پرویز / پادشاه)، (خطا: اشتباه / سرزمینی در مغولستان)، (خودبینی: غرور / خود را دیدن)، (داد: عدل و انصاف / فریاد / فعل از مصدر «دادن»)، (دارا: دارنده / داریوش هخامنشی)، (داغ: بسیار گرم / سوگ / نشان)، (دستان: دست‌ها / نغمه و آهنگ / حيله و نیرنگ / لقب زال)، (دم: نفس / خون)، (دور از ...: جدا از ... / دور از جان ...) (دوراندیش: آینده‌نگر / کسی که به دوری و جدایی می‌اندیشد)، (دور: اطراف / گردش جام / روزگار)، (دوران: گردش جام / روزگار / چرخه)، (دیدار: ملاقات / چهره)، (دوش: کتف / دیشب)، (دیده: چشم / آنچه دیده شود)، (راست: درست / دقیق / راست‌قامت / نام دستگاهی در موسیقی)، (راه: راه و مسیر / نغمه و آهنگ)، (روان: جان جاری، روانه)، (رخ: رخسار / مهره قلعه در شطرنج)، (رود: رودخانه / فرزند / نوعی ساز)، (روزی: رزق / یک روز)، (روی: چهره / فلز روی / دلیل)، (زال: پدر رستم / پیرزن)، (زخم: ضربه / جراحت)، (زدن: ضربه زدن / بر پا کردن / نواختن)، (سایه: پناه / شبح / تخلص هوشنگ ابتهاج)،

(سخت: بسیار / دشوار)، (سرگرم: مشغول / گرم و پرنشاط)، (سهم: ترس / تیر / بهره)، (سیاه‌دلی: بی‌رحمی / سیاهی ظاهری میانه چیز)، (سو: سمت و جهت / بینایی و نور)، (سواد: سیاهی / نوشته و رونوشت / سیاهی شهر که از دور دیده می‌شود)، (سودا: سیاهی / معامله، دادوستد، تجارت / عشق، هوس، آرزو، خیال)، (شام: شب / سرزمین شام)، (شانه: کتف / شانه مو)، (شاهد: گواه / بیننده / زیارو)، (شفا: بهبود / نام کتابی از بوعلی سینا)، (شکر: قند / نام همسر خسرو پرویز)، (شمس: خورشید / شمس تبریزی)، (شور: مزه شور / غوغا / شوق و هیجان / نوایی در موسیقی)، (شهریار: پادشاه / نام شاعر بزرگ معاصر)، (شیرین: مزه شیرین / معشوقه خسرو پرویز)، (صبر: شکیبایی / گیاهی تلخ)، (صورت: چهره / تصویر / ظاهر)، (ضحاک: ضحاک ماردوش / خندان)، (عراق: سرزمین عراق / نوایی در موسیقی)، (عشق: عاشقان / نوایی در موسیقی)، (عهد: پیمان / دوران، روزگار)، (عود: چوبی خوشبو / نوعی ساز)، (عزیز: گرمی / مقامی در مصر)، (عین: چشم / چشمه / کاملاً شبیه)، (غریب: ناآشنا و بیگانه / عجیب و شگفت)، (فرصت: وقت، مجال / نام شاعر: فرصت شیرازی)، (قانون: قاعده / نام کتابی از بوعلی)، (قرار: آرام و قرار / تصمیم / وعده)، (قصور: کوتاهی و گناه / قصرها)، (قلب: دل / سگه قلبی / میانه لشکر)، (قربان: فدا / بخشی از تیردان / عید قربان)، (کام: دهان / آرزو)، (کمر: کمر بند / میانه کوه)، (کنار: جنب / ساحل / آغوش)، (گلستان: گلزار / کتاب گلستان)، (گور: گورخر / قبر)، (گوهر: گهر، مروارید / نژاد)، (لاله: گل لاله / نوعی چراغ)، (لب: لب / کنار)، (ماه: ماه آسمان، استعاره از معشوق / سی روز)، (مجنون: دیوانه / عاشق لیلی)، (مخفی: پنهان / تخلص شاعری به نام زیب‌التسا)، (مدام: همیشه، پیوسته / شراب)، (مردم: انسان / مردمک چشم)، (میان: وسط / کمر)، (مهر: محبت و عشق / خورشید / ماه مهر)، (مشتري: خریدار / سیاره مشتری)، (منصور: پیروز / حسین بن منصور حلاج)، (نابردار: برادر ناتنی / نامرد)، (نای: نی / گلو / نام زندان مسعود سعد)، (نگران: نگرنده / دلواپس)، (نگاه‌داشتن: نگاه کردن / نگاه‌داشتن)، (نطح: سفره / صفحه شطرنج)، (نوا: آهنگ / چاره)، (نواختن: نوازش کردن / ساز زدن)، (نهاد: سرشت / گذاشت)، (ورق: برگ درخت / برگه کاغذ)، (هزار: عدد هزار / بلبل)، (هوا: جو و آسمان / آرزو و هوس) و ...

هر بیت را به دقت می‌خوانیم و زیر واژه‌های دو یا چند معنایی آن، خط می‌کشیم؛ سپس بررسی می‌کنیم که ایهام یا ایهام تناسب دارد یا خیر.

در بیت ۱ واژه «نگران» را می‌توان با دو معنی «نگرنده» و «دلواپس» در نظر گرفت؛ پس ایهام دارد.
در بیت ۲ واژه «شیرین» تنها به معنی «مزه شیرین» آمده و واژه «شور» تنها به معنی «هیجان» است؛ پس در معنی دیگرش (مزه شور) با واژه «شیرین»، ایهام تناسب دارد.

در مصراع دوم بیت ۳ برای واژه «مهر» می‌توان دو معنی «خورشید» و «محبت» را در نظر گرفت؛ پس ایهام دارد. از طرفی واژه «مشتري» فقط به معنی «خریدار» است و معنی دیگرش (سیاره مشتری) با «مهر»، «ماه» و «زهره»، ایهام تناسب دارد.
در بیت ۴ برای واژه «چین» می‌توان دو معنی «چین و شکن» و «کشور چین» در نظر گرفت؛ پس ایهام دارد، ولی واژه «مشتري» فقط در معنی «سیاره مشتری» به کار رفته و ایهام یا ایهام تناسب ندارد.
بنابراین، پاسخ ۲ است.

ممکن است واژه دو یا چند معنایی در بیتی وجود داشته باشد، اما تنها یک معنای آن را بتوان در نظر گرفت و ایهام یا ایهام تناسب ایجاد نکرده باشد؛ مانند واژه «مشتري» در بیت ۲.

تست و پاسخ ۳۰

آرایه‌های «تلمیح، تشبیه، تضمین و مجاز» به ترتیب، در کدام ابیات آمده است؟

الف) به نقش روی تو هر آدمی که دل ندهد
ب) مگذر ای خاطره او ز کنارم مگذر
ج) ماه کنعانم برفت از کلبه احزان ولی
د) چون خواجه تن تنها با سوز تو دمسازم

من آدمیش نگویم که نقش دیوار است
موج بی ساحل اشکم سر طوفان دارم
عکس رویش بر در و دیوار می‌یابم هنوز
ای پادشه خوبان، داد از غم تنهایی

(۱) ج - الف - د - ب (۲) ب - الف - د - ج (۳) ب - د - ج - الف (۴) ج - د - الف - ب

(علوم و فنون ادبی یازدهم - درس‌های ۳ و ۴ / علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۳)

پاسخ: گزینه ۲

تلمیح: برای تسلط بیشتر بر آرایه‌های تشبیه و مجاز، درس‌نامه این آرایه‌ها را در کتاب‌های «علوم و فنون ادبی جامع یا هفت خان آرایه یا جمع‌بندی خیلی سبز» مطالعه کنید.

تکلیف: برای پاسخ‌دادن به این‌گونه سؤالات الفبایی، با آرایه ساده‌تر شروع می‌کنیم تا با رد گزینه به پاسخ برسیم.

توسعه ذهن

● **تلمیح:** آن است که گوینده در سخن خود، به طور غیرمستقیم به داستان، آیه، حدیث یا باوری عامیانه اشاره کند؛ به گونه‌ای که با خواندن یا شنیدن سخن او، به یاد آن داستان، آیه، حدیث و ... بیفتیم. در مصراع دوم بیت زیر، حافظ به طور غیرمستقیم به داستان «حضرت سلیمان» اشاره کرده است:

مژده ای دل که دگر باد صبا باز آمد هدهد خوش‌خبر از طرف سبا باز آمد

● **تضمین:** آن است که شاعر یا نویسنده، آیه، حدیث، مصراع یا بیتی از شاعر دیگر را در میان شعر یا نثر خود بیاورد. در بیت زیر، حافظ مصراعی از رودکی را تضمین کرده است:

خیز تا خاطر بدان ترک سمرقندی دهیم کز نسیمش «بوی جوی مولیان آید همی»

تفاوت تلمیح و تضمین آیه یا حدیث، آن است که در تلمیح به آیه یا حدیث، تنها اشاره‌ای می‌شود؛ ولی در تضمین، عین آیه یا حدیث را در سخن می‌گنجانند.

پاسخ: برای پاسخ‌گویی به این سؤال، بیت‌های «ب» و «ج» را که برای آرایه «تلمیح» پیشنهاد شده است، بررسی می‌کنیم:

در بیت «ب» واژه «طوفان» به کار رفته است، ولی به طوفان نوح اشاره ندارد؛ پس ۲ و ۳ که بیت «ب» را پیشنهاد داده‌اند، رد می‌شوند.

در بیت «ج» به «ماه کنعان» و «کلبه احزان» یعنی داستان «یوسف پیامبر» اشاره شده است؛ پس پاسخ تست بین ۱ یا ۴ است که بیت «ج» را برای تلمیح پیشنهاد داده‌اند.

اکنون آرایه «تضمین» را در بیت‌های پیشنهادی «د» و «الف» بررسی می‌کنیم. می‌بینید که در بیت «د» به «خواجه»، لقب حافظ، اشاره شده و در مصراع دوم، مصراع معروفی از او بیان شده است؛ بنابراین پاسخ درست، ۴ است. برای اطمینان، سایر آرایه‌ها را مطابق ۱ بررسی می‌کنیم: تشبیه در بیت «الف»؛ او [مانند] نقش دیوار است.

مجاز در بیت «ب»: «سر» مجاز از قصد و تصمیم است.

نتیجه: در بیت «ب» واژه «طوفان» آمده است؛ ولی به «طوفان نوح» اشاره ندارد.

تست و پاسخ ۳۱

همه آرایه‌های «تشبیه، تلمیح و مجاز» در کدام بیت، یافت می‌شوند؟

۱) من آن نگین سلیمان به هیچ نستانم	که گاه گاه بر او دست اهرمن باشد
۲) تا کجا راحت پذیرم یا کجا یابم قرار	برگ خشکم در کف باد صبا افتاده‌ام
۳) به چشم خود گذر عمر خویش می‌بینم	نشسته‌ام لب جویی و آب می‌گذرد
۴) طوفان نوح را به نظر درنیاورد	شور محبتی که در آب و گل من است

(علوم و فنون ادبی یازدهم - درس‌های ۳ و ۴ / علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۳)

پاسخ: گزینه ۴

پاسخ: برای پاسخ‌گویی به این سؤال، آرایه «تلمیح» را در ۱ تا ۴ بررسی می‌کنیم:

در بیت ۱ به «نگین سلیمان» و «اهرم» اشاره شده است.

در بیت‌های ۲ و ۳ نشانه‌ای از تلمیح دیده نمی‌شود.

در بیت ۴ به «طوفان نوح» اشاره شده است.

پس پاسخ سؤال بین ۱ یا ۴ است که هر دو تلمیح دارند.

اکنون آرایه «تشبیه» را در بیت‌های ۱ یا ۲ بررسی می‌کنیم: در بیت ۱ تشبیه وجود ندارد و در بیت ۲ شاعر «شور محبتی» را که در وجود اوست، با تشبیهی نهفته و تفضیلی به «طوفان نوح» مانند کرده و از آن، برتر دانسته است.

اکنون آرایه «مجاز» را در ۲ و دیگر گزینه‌ها بررسی می‌کنیم:

در ۱، «آب و گل» مجاز از «وجود» است. در ۲، «نگین» مجاز از «انگشتی» و در ۳ «کف» مجاز از «پنجه دست» است.

پاسخ: برای پاسخ‌دادن به این‌گونه سؤالات، با آرایه ساده‌تر شروع می‌کنیم تا با رد گزینه به پاسخ برسیم.

تست و پاسخ ۳۲

آرایه مقابل کدام بیت نادرست است؟

(۱) نیستی را مشتری شو تا ز کیوان بگذری	ملک درویشی مستخر کن که سلطانی کنی (ایهام تناسب)
(۲) مشک ختنی هر دم در زلف تو آویزد	شمع فلکی هر شب پیش قمرت میرد (موازنه)
(۳) گر به خیال روی او در رخ مه نظر کنم	مردم چشمم از حیا آب کند سحاب را (اغراق)
(۴) هر کسی را تو اگر زنده به جان می‌بینی	جان هر زنده‌دلی زنده به جانانه ماست (تکرار)

(علوم و فنون ادبی دهم - درس‌های ۳ و ۹ / علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۹)

پاسخ: گزینه ۲ در بیت ۲ همه واژه‌های دو مصراع، با یکدیگر سجع متوازن یا متوازی ندارند و در واقع توازن واژه‌ها در میانه مصراع، قطع می‌شود؛ پس موازنه ندارد.

بررسی سایر گزینه‌ها:

در بیت ۱ واژه «مشتری» در معنی «خریدار» آمده و معنی دیگر آن (سیاره مشتری) با واژه «کیوان» ایهام تناسب دارد. در مصراع دوم بیت ۳ اغراق دیده می‌شود و در بیت ۴ واژه‌های «زنده» و «جان» تکرار شده است.

پاسخ: گاهی دو مصراع یک بیت، موازنه کامل ندارند و تنها بخشی از دو مصراع با هم موازنه دارد؛ مانند بیت ۱ که موازنه‌اش ناقص است؛ در صورتی که با توجه به تعریف کتاب علوم و فنون ادبی (۱)، باید تمام واژه‌های دو مصراع با یکدیگر سجع متوازن یا متوازی داشته باشند.

تست و پاسخ ۳۳

کدام گزینه ترتیب وجود آرایه‌های «ایهام، تضمین، ایهام تناسب، لف و نشر، پارادوکس» را در ابیات زیر اثبات می‌کند؟

(الف) شهریاریم و گدای در آن خواجه که گفت	خوش‌تر از فکر می و جام چه خواهد بودن
(ب) گفت و خوش گفت برو خرقه بسوزان حافظ	یا رب این قلب‌شناسی ز که آموخته بود
(ج) در چنگ تو همچون نی می‌نالم و می‌زارم	بر بوی تو همچون عود می‌سوزم و می‌سازم
(د) دوش گفتی ماجرای وصل و هجران به من	هم امید لطف و هم بیم ستم دادی مرا
(ه) هم کهن شد هم مکرر جامه ناموس و ننگ	گر دلم خواهد لباسی نو کنم، عربان شوم

(۲) ج - الف - ب - د - ه

(۴) د - ب - ج - ه - الف

(۱) الف - ب - ه - ج - د

(۳) ب - الف - ج - د - ه

(علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس‌های ۳، ۶ و ۹)

پاسخ: گزینه ۲

در سؤال داده‌شده، بهترین آرایه برای رد و تأیید گزینه‌ها ابتدا آرایه «تضمین» است که فقط در بیت «الف» آمده است و براساس آن، ۱ و ۲ رد می‌شود. پس از تضمین، آرایه «لف و نشر» برای رد گزینه، مناسب است که فقط در بیت «د» آمده است، اما ۱ و ۲ هر دو، «د» را پیشنهاد داده‌اند؛ بنابراین باید با ایهام تناسب دو گزینه باقی‌مانده را بررسی کنیم که در بیت «ج» آمده و ۳ به درستی به آن اشاره کرده است.

بررسی آرایه‌های صورت سؤال در ۳:

- **ایهام** ← «ب»: قلب: (۱) دل / (۲) سکهٔ قلبی و ناخالص
- **تضمین** ← «الف»: شهریار مصرع دوم را از حافظ تضمین کرده است. اصل بیت حافظ این گونه است:
«خوش‌تر از فکر می و جام چه خواهد بودن تا ببینم که سرانجام چه خواهد بودن»
- **ایهام تناسب** ← «ج»: «چنگ» در معنی «پنجهٔ دست» به کار رفته است، اما در معنی نوعی ساز با «نی» ایهام تناسب می‌سازد.
- «عود» نیز در معنی «چوب خوش‌بو» به کار رفته است که در معنی نوعی ساز با «نی» ایهام تناسب می‌سازد.
- **لف و نشر** ← «د»: لف‌ها: وصل - هجران / نشرها: امید لطف - بیم ستم ← لف و نشر مرتب
- **پارادوکس** ← «ه»: «لباس پوشیدن در عین عریانی» متناقض‌نما (تناقض) یا پارادوکس دارد.

پاسخ: بهترین روش پاسخ‌گویی به سؤالات الفبایی که تیپ پرتکرار در کنکورهای سراسری است، روش ردّ گزینه با انتخاب یکی از آرایه‌های صورت سؤال و بررسی آن در پیشنهادهای گزینه‌هاست. البته زمانی که ابیات ما چند آرایهٔ خواسته‌شده در صورت سؤال را داشته باشند این روش، طولانی و کار سخت می‌شود.

تست و پاسخ ۳۴

در کدام گزینه تمام آرایه‌های داخل کمانک به درستی ذکر شده است؟

- (۱) بی زلف سرکشش سر سودایی از ملال
- (۲) من مات صورت تو که در کارگاه حسن
- (۳) مژه و ابروی او دیدم و با دل گفتم
- (۴) کس مبادا به سیه‌روزی ما در ره عشق

(علوم و فنون ادبی یازدهم - درس‌های ۹ و ۱۲ / علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۶)

پاسخ: گزینه ۱
لف و نشر: مژه (لف ۱)، تیر (نشر ۱) / ابرو (لف ۲)، کمان (نشر ۲) / استعارهٔ مصرّحه: تیر و کمان در مصرع دوم استعاره از مژه و ابروی یار / استعارهٔ مکنیه: صحبت کردن با دل
بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۱ سرکش بودن زلف: تشخیص و استعارهٔ مکنیه / سر بر زانو نهادن کنایه از گوشه‌گیری / استعارهٔ مصرّحه ندارد.
- ۲ تضاد: شاه ← گدا / لف و نشر و استعاره ندارد.
- ۳ سیه‌روزی: کنایه از بدبختی / پارادوکس و تشخیص ندارد.

تست و پاسخ ۳۵

کدام گزینه فاقد «پارادوکس» است و در آن «تلمیح و لف و نشر» دیده می‌شود؟

- (۱) هم بکشد و هم زنده کند خشمش و جودش
- (۲) کفر و ایمان را هم اندر تیرگی هم در صفا
- (۳) هر که دل از دست داد و عشوهٔ دنیا خرید
- (۴) جام جم گر طلبی مجلس ما را دریاب

(علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس‌های ۳ و ۶)

پاسخ: گزینه ۱

در این گزینه «پارادوکس» دیده نمی‌شود؛ اما تلمیح و لف و نشر دارد:

تلمیح: اشاره به داستان زندگی موسی و عیسی (ع) / لف و نشر: لفا: بکشد - زنده کند / نشرها: خشمش - جودش. در واقع لف و نشر بیت را به این صورت می‌توانیم باز کنیم: او مثل موسای عمران با خشمش می‌کشد و مثل عیسی مریم با جودش زنده می‌کند.

توضیح: ممدوح می‌تواند دشمنان را با خشم بکشد و دوستان را با جود و بخشش زنده کند؛ بنابراین پارادوکس و تناقضی در بیت دیده نمی‌شود و این دو امر متضاد در ارتباط با یک نفر نیست.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱۲ فاقد پارادوکس است؛ اما تلمیح نیز ندارد.

۱۳ فاقد پارادوکس است؛ اما لف و نشر نیز ندارد.

۱۴ پارادوکس دارد (از گدایی در میکده، سلطان شدن) و در ضمن لف و نشر ندارد.

تست و پاسخ ۳۶

در هر دو بیت زیر همه آرایه‌های گزینه‌ها دیده می‌شود، به جز گزینه

(الف) مرغ دل باز هوادار کمان ابرویی است ای کبوتر نگران باش که شاهین آمد

(ب) در مجلس دهر ساز مستی پست است نه چنگ به قانون و نه دف بر دست است

(۱) تشبیه (۲) ایهام تناسب (۳) مراعات نظیر (۴) ایهام

(علوم و فنون ادبی یازدهم - درس ۳ / علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس‌های ۳ و ۹)

پاسخ: گزینه ۱

در بیت «الف» ایهام به کار رفته است؛ اما در بیت «ب» ایهام دیده نمی‌شود.

بررسی آرایه‌های دیگر در هر بیت:

(الف) تشبیه: مرغ دل (اضافه تشبیهی) / ایهام تناسب: باز: در معنی «دوباره» قابل قبول است؛ اما در معنی پرنده شکاری غیر قابل قبول است و

با «کبوتر و شاهین» ایهام تناسب می‌سازد. / مراعات نظیر: شاهین و کبوتر / ایهام: نگران: (۱) نگاه‌کننده (۲) مضطرب و پریشان

(ب) تشبیه: مجلس دهر (اضافه تشبیهی) / ایهام تناسب: (۱) قانون: در معنی «قاعده» قابل قبول است؛ اما در معنی «نوعی ساز» غیر قابل قبول

است و با «چنگ و دف» ایهام تناسب می‌سازد. (۲) چنگ: در معنی «نوعی ساز» قابل قبول است؛ اما در معنی «پنجه دست» با «دست» ایهام

تناسب می‌سازد. / مراعات نظیر: ساز، چنگ و دف.

تست و پاسخ ۳۷

در کدام گزینه، اختیار شاعری «ابدال» به کار رفته است؟

(۱) رأی همه زیرکان بسته تقدیر توست

(۲) وصل تو سیمرغ گشت بر سر کوی عدم

(۳) موسی چون مست گشت عربده آغاز کرد

(۴) همت کزوبیان شعبده دست توست

جان همه عاشقان سغبه سودای توست

خاطر بی خاطران مسکن و مأوای توست

صبر به غایت رسید وقت تجلای توست

سرمه روحانیان خاک کف پای توست

(علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۸)

پاسخ: گزینه ۳

اختیار شاعری ابدال در ارکانی رخ می‌دهد که دو هجای کوتاه کنار هم دارند؛ مانند «مفتعلن»، «فعلاتن»، «مستفعل»، «مفاعله» و «فعلن». باید ابتدا ارکان را در بیت پیدا کنید؛ سپس ببینید در کدام رکن ابدال رخ داده است.

مو	سا	چُن	مست	گشت	عَر	بَ	دَ	آ	غاز	ز	گرد
-	-	-	U-	U-	-	U	U	-	-	U	U
صبر	پ	غا	یَت	رِ	سید	وَق	بَ	تَ	جَل	لا	یِ
U-	U	-	U-	U-	-	U	U	-	-	U	U
مفتعلن			فاعل		مفتعلن				فاعل		

شاعر در رکن اول مصراع اول به جای «مفتعلن» رکن «مفعولن» آورده که ابدال است.

وزن شعر دوری است و در نیم‌مصراع هر دو مصراع، هجای کشیده آمده که آن‌ها را بلند در نظر می‌گیریم.

تست و پاسخ ۳۸

کدام گزینه، اختیار شاعری وزنی دارد؟

- (۱) گر نکند هیچ کس جمع کلام مرا
(۲) ناز آن لبها ز خط از قدردانی می‌کشم
(۳) دل را به هم شکن که از این بحر پرخطر
(۴) از سینه صد چاک خود صائب شکایت چون کند
- سینه مردم بس است نسخه اشعار من
از سیاهی ناز آب زندگانی می‌کشم
تا نشکند سفینه به ساحل نمی‌رسد
بر قدر روزن می‌فتد خورشید در هر خانه‌ای

(علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۸)

پاسخ: گزینه ۱

تشریح: چهار نوع اختیار شاعری وزنی در کتاب ذکر شده است که به ترتیب ساده به سخت باید وارد پاسخ‌گویی شوید: ۱) در نظر گرفتن هجای پایان مصراع ۲) آوردن فاعلاتن به جای فعلاتن ۳) ابدال ۴) قلب.

وزن ۱: «مفتعلن فاعلن مفتعلن فاعلن» و از اوزان دوری است. در این وزن، نیم‌مصراع‌ها مانند یک مصراع باید با هجای بلند تمام شوند؛ بنابراین در مصراع دوم، اختیار شاعری «بلند در نظر گرفتن هجای پایان مصراع» را داریم.

گَرَن	کُ	نَد	هَیج	کَس	جَمَع	ک	لَا	م	م	رَا
—	U	U	—	U	—	U	—	U	U	—
سِی	نِ	ی	مَر	دُم	بَ	تَسْت	نُس	خِ	ی	آش
—	U	U	—	U	—	U	—	U	—	U
مفتعلن	فاعلن	مفتعلن	فاعلن	مفتعلن	فاعلن	مفتعلن	فاعلن	مفتعلن	فاعلن	مفتعلن

تست و پاسخ ۳۹

در کدام گزینه سه نوع اختیار شاعری وزنی وجود دارد؟

- (۱) هرکه با ما می‌کند بیگانگی
(۲) نمی‌توان به شب آتش نهفته داشت حزین
(۳) ابر با چتر فریدون آمد
(۴) عشقت آمیخت به دل درد فراوانی را
- معنی بیگانه می‌دانیم ما
نهان به زلف، دل داغدار نتوان بست
لاله را از کف جم، جام رسید
ریخت در پیرهنم خار بیابانی را

(علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۸)

پاسخ: گزینه ۲

تشریح: معمولاً در چنین سؤالاتی که سه نوع اختیار وزنی را باید پیدا کنید، بهتر است به دنبال «آوردن فاعلاتن به جای فعلاتن»، «ابدال» و «بلند در نظر گرفتن هجای پایان مصراع» بگردید و پس از آن به «قلب» فکر کنید.

آبر	با	چَت	رِ	فِ	رِی	دو	نا	مَد
—	—	U	—	—	U	—	—	—
لالِ	را	آز	ک	فِ	جَم	جا	م	رِ
—	—	U	—	—	U	—	U	—
فاعلن	فاعلن	فاعلن	فاعلن	فاعلن	فاعلن	فاعلن	فاعلن	فاعلن

وزن اصلی این بیت «فاعلاتن فاعلاتن فعلمن» است که در رکن اول هر دو مصراع به جای «فاعلاتن»، «فاعلاتن» آمده است و در رکن آخر مصراع اول به جای «فعلمن»، «فعلمن» آمده که ابدال است و هجای پایانی مصراع دوم کشیده است که بلند محسوب می‌شود. بررسی سایر گزینه‌ها:

۱ وزن این بیت «فاعلاتن فاعلاتن فاعلمن» است و هیچ اختیار وزنی ندارد.

۲ وزن این بیت «مفاعلهن فاعلاتن فاعلمن فعلمن» است و در رکن آخر مصراع دوم، به جای «فعلمن»، «فعلمن» آمده و ابدال است و هجای پایان مصراع، کشیده است که باید بلند در نظر بگیریم.

۳ وزن این بیت «فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فعلمن» است و در هر دو مصراع، در رکن اول به جای «فاعلاتن»، «فاعلاتن» آمده است و در رکن آخر هر دو مصراع، به جای «فعلمن»، «فعلمن» آمده که ابدال است.

تست و پاسخ ۴۰

کدام گزینه، اختیار شاعری «ابدال» و «فاعلاتن به جای فاعلاتن» دارد؟

- ۱) تا بود بار غمت بر دل بی هوش مرا
 - ۲) من در این جای همین صورت بی‌جانم و بس
 - ۳) صبح می‌خندد و من گریه‌کنان از غم دوست
 - ۴) ماجرای عقل پرسیدم ز عشق
- سوز عشقت نشانند ز جگر جوش مرا
دل‌م آن‌جاست که آن دلبر عیار آن‌جاست
ای دم صبح چه داری خبر از مقدم دوست
گفت محزون است و فرمانیش نیست

(علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۸)

پاسخ: گزینه ۳

برای پیدا کردن ابدال باید رکن‌هایی که قابلیت ابدال دارند، بررسی شوند. به این ارکان دقت کنید: «فاعلاتن»، «مفاعلهن»، «مستفعل»، «مفاعل» و «فعلمن».

مَن دَ رِیَن جَا	ی هَ مِیَن صَو	رَ تِ بِی جَا	نَ مَ تَس
— — — —	— — — —	— — — —	— — — —
دَ لَ مَایَن جَا	سَ تَ کِ آیَن دِل	بَ رِ عَیَ یا	جَاسَ تَ رِیَن
— — — —	— — — —	— — — —	— — — —
فاعلاتن	فاعلاتن	فاعلاتن	فاعلمن

در رکن اول مصراع اول به جای فاعلاتن، فاعلاتن آمده است و در رکن آخر مصراع دوم به جای «فعلمن»، «فعلمن» آمده و ابدال است. بررسی سایر گزینه‌ها:

۱ وزن بیت «فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فعلمن» است و در رکن اول هر دو مصراع به جای «فاعلاتن»، «فاعلاتن» آمده است؛ اما ابدال ندارد.

۲ وزن بیت «فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فعلمن» است و در رکن اول هر دو مصراع به جای «فاعلاتن»، «فاعلاتن» آمده است؛ اما ابدال ندارد.

۳ وزن بیت «فاعلاتن فاعلاتن فاعلمن» است و در این وزن، دو اختیار شاعری رخ نمی‌دهد.

تست و پاسخ ۴۱

در کدام گزینه، اختیار وزنی «قلب» وجود دارد؟

- ۱) کشته معشوق را درد نباشد که خلق
 - ۲) میرم و هم‌چنان رود نام تو بر زبان من
 - ۳) ای که نصیحتم کنی کز پی او دگر مرو
 - ۴) نسبت ذات تو را به ماسوا کی توان
- زننده به جانند و ما زننده به تأثیر او
ریزم و هم‌چنان بود مهر تو در مفاسلم
در نظر سبکتکین عیب ایاز می‌کنی
نزد وجودت بود کون و مکان چون عدم

(علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۸)

پاسخ: گزینه ۴

مثال: طبق نظر کتاب درسی، اختیار شاعری «قلب» در دو رکن «مفتعلن» و «مفاعله» رخ می‌دهد و در واقع دو هجای کوتاه و بلند با هم جابه‌جا می‌شوند.

نِسَ بَ تَ ذَا	تَ تَ رَا	پَ مَ سِ وَا	کِی تَ وَا
— U U —	— U <u>U</u> —	— U — U	— U —
نَز دِ وُ جُو	دَت بَ وَد	کُو نُ مَ کَا	چُن عَ دَم
— U U —	— U —	— U U —	— U —
مفتعلن	فاعله	مفتعلن	فاعله

در رکن سوم مصراع اول به جای «مفتعلن»، «مفاعله» آمده که قلب است.

تست و پاسخ ۴۲

با توجه به دو بیت زیر، کدام گزینه درست است؟

- «از همه خوبی که بجویی ز دوست
چند همی‌پرسی دین تو چیست»
(۱) در هر دو بیت، مجموعاً یک «ابدال» وجود دارد.
(۳) در بیت اول، «ابدال» به کار رفته است.
- «بوسه‌ای از دوست حلال است و بس
دین من امروز سؤال است و بس»
(۲) در هر دو بیت، یک اختیار شاعری «قلب» وجود دارد.
(۴) در بیت دوم، اختیار شاعری «قلب» وجود دارد.

(علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۸)

پاسخ: گزینه ۱

مثال: بهتر است هر دو بیت را تقطیع کرده، اختیارات وزنی آن را پیدا کنید.

در بیت اول، اختیار شاعری قلب و ابدال وجود ندارد.

بررسی بیت دوم:

چَند هَ می	پُر سی دی	نِ تَ چیست
— U U —	— — —	<u>U</u> — <u>U</u>
دی نِ مَ نِیم	روز سُ عَا	لَسَ تَ بَس
— U U —	— U U —	— <u>U</u> —
مفتعلن	مفتعلن	فاعله

در رکن دوم مصراع اول، به جای «مفتعلن»، «مفعولن» آمده که ابدال رخ داده است.

تست و پاسخ ۴۳

کدام ابیات، اختیار شاعری وزنی دارند؟

- (الف) سزد که روی عبادت نهند بر در حکمش
(ب) چه کند پای‌بند مهر کسی
(ج) برگ خزان‌رسیده بی طاقتم رهی
(د) یعقوب اگر زنده شود باز به عالم
(ه) از عشق نرنجیم و گر مایه رنج است
- (۱) الف - ب
(۲) ج - د
(۳) ب - ه
(۴) الف - د

(علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۸)

پاسخ: گزینه ۲

تشریح: بهترین مسیر پاسخ‌گویی به چنین سؤالاتی، بررسی ابیات با اختیارات شاعری «بلند در نظر گرفتن هجای پایانی» و «آوردن فاعلاتن به جای فعلاتن» است.

بیت ب)

چ	ک	نَد	پا	ی	بَن	دِ	مِه	رِ	ک	سی
U	U	-	-	U	-	U	U	U	U	-
کِ	نَ	بی	نَد	جَ	فا	ی	اَص	حا	بَش	
U	U	-	-	U	-	U	-	-	-	
فاعلاتن	مفاعِلن						فعلِن			

در رکن آخر به جای «فعلِن»، «فعلِن» آمده که ابدال است.

بیت ه) در این بیت، هجای پایانی مصراع اول (جَست) کشیده است که باید بلند در نظر بگیریم.

تست و پاسخ ۴۴

در کدام گزینه، دو نوع اختیار وزنی رخ داده است؟

(۱) گمراهان را به ره آرد به سخن گفتن خود

(۳) هر کجا رفت چنان رفت که سلطان فرمود

(۲) شاه گیتی به سخن گفتن او دارد گوش

(۴) عالمی را برهانید ز بند احزان

(علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۸)

پاسخ: گزینه ۳

عا	لَ	می	را	بِ	رَ	ها	نی	د	زِ	بَن	دِ	آح	زاین
-	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-	U	-	-
فاعلاتن	فاعلاتن			فاعلاتن			فاعلاتن			فعلِن			

وزن اصلی این مصراع «فاعلاتن فاعلاتن فعلاتن فعلن» است. در رکن اول به جای «فاعلاتن»، «فاعلاتن» آمده است و در رکن آخر به جای «فَعِلن»، «فعلِن» آمده که ابدال است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱ وزن «مصراع فاعلاتن فاعلاتن فعلاتن فعلن» است و در رکن اول «فاعلاتن» به جای «فاعلاتن» آمده است (یک اختیار وزنی).

۲ وزن این مصراع «فاعلاتن فاعلاتن فعلاتن فعلن» است و در رکن اول به جای «فاعلاتن»، «فاعلاتن» آمده است و در رکن آخر به جای «فعلِن»، «فعلِن» آمده که ابدال است و هجای پایان مصراع کشیده است که بلند محسوب می‌شود (سه نوع اختیار وزنی).

۳ وزن این مصراع هم «فاعلاتن فاعلاتن فعلاتن فعلن» است که در رکن اول به جای «فاعلاتن»، «فاعلاتن» آمده است و در رکن آخر به جای «فعلِن»، «فعلِن» آمده که ابدال است و هجای پایان مصراع کشیده است که بلند محسوب می‌شود (سه نوع اختیار وزنی).

تست و پاسخ ۴۵

در تمام گزینه‌ها به جز اختیار وزنی به کار رفته است.

(۱) هیچ خردمند نپرسد ز مست

(۲) زیر زمین خیز و نهفتی بجو

(۳) نازنینا نیازمند توام

(۴) از باده عشق نیست گردد

مصلحت مردم هشیار را

پس به فلک بر شو بی نردبان

عمر اگر بود می‌کشم نازت

تا دل ز هر آنچه هست گیرد

(علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۸)

پاسخ: گزینه ۳

وزن این بیت «مفعول مفاعِلن فعولن» یا «مستفَعِل فاعلات مُستف» است و فاقد اختیار وزنی است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

در این گزینه، اختیار وزنی «بلند در نظر گرفتن هجای پایانی» وجود دارد و هجای کشیده «مست» بلند در نظر گرفته می‌شود.

زی	ر	رَ	مِین	خی	رُ	نَ	هَف	تی	بِ	جو
-	U	U	-	-	U	U	-	-	U	-
پس	بِ	فَ	لَک	بَر	شُو	بی	نَر	دِ	بَاز	-
-	U	U	-	-	-	-	-	U	-	-
مفتعلن			مفتعلن			مفتعلن				

در رکن دوم مصراع دوم، به جای «مفتعلن»، «مفعولن» آمده که ابدال است.

نا	رَ	نی	نا	نِ	یا	ز	مَن	دِ	تُ	آم
-	U	-	-	U	-	U	-	U	U	-
عُم	رَ	گَر	بو	د	می	کِ	شَم	نا	رَت	-
-	U	-	-	U	-	U	-	-	-	-
فعلاتن			مفاعِلن			فعلن				

در رکن اول هر دو مصراع به جای «فعلاتن»، «فاعلاتن» آمده است و در رکن آخر مصراع دوم به جای «فعلن»، «فعَلن» آمده که ابدال است.

تست و پاسخ ۴۶

مفهوم کدام بیت، در مقابل آن نادرست آمده است؟

- بگذار تا بگیرم چون ابر در بهاران
- ای صبح شب‌نشینان جانم به طاقت آمد
- چندین که برشردم از ماجرای عشقت
- سعدی به روزگاران مهری نشسته در دل
- کز سنگ ناله خیزد روز وداع یاران (اجازه وداع یافتن)
- از بس که دیر ماندی چون شام روزه‌داران (سخت‌گذشتن شب‌فراق برای عاشقان)
- اندوه دل نگفتم آلا یک از هزاران (بسیاری غم عشق)
- بیرون نمی‌توان کرد آلا به روزگاران (سخت فراموش‌شدن عشق)

(علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۹)

در این بیت، روز وداع با یاران و جدایی از معشوق توصیف شده است که در آن عاشق بسیار غمگین و گریان است. / گریستن

بیش از اندازه عاشق در روز جدایی.

مفهوم سایر ابیات درست بیان شده است.

پاسخ: گزینه ۱

گاهی مفهوم نادرست بیت، با واژه‌هایی بیان می‌شود که در بیت وجود دارند (مانند «وداع یاران» و «اجازه: بگذار» در ۱)؛ پس نباید گول ظاهر واژه‌ها را خورد. راه رسیدن به مفهوم درست واژه‌ها، تحلیل درست معنی بیت و توجه به ارتباط واژه‌هاست.

تست و پاسخ ۴۷

مفهوم کدام بیت، دورتر از مفهوم مشترک سایر ابیات است؟

- عرضه کردم دو جهان بر دل کارافتاده
- سعدی به روزگاران مهری نشسته در دل
- تو مپندار که دور از تو اگر خاک شوم
- نبرم از تو امید ای نگارین
- به جز از عشق تو باقی همه فانی دانست
- بیرون نمی‌توان کرد آلا به روزگاران
- آتش عشق من از باد هوا بنشیند
- که تا از من نبرد جان شیرین

(علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۹)

پاسخ: گزینه ۲

در این بیت، شاعر معتقد است که «عشق، همان طور که به مرور در دل نشسته به مرور باید فراموش گردد.»؛ پس مفهوم آن «از بین رفتن عشق پس از مدتی طولانی» است، اما در سایر ابیات، مفهوم «عشق، ابدی و جاودانه است و هرگز از میان نمی رود» یا «دوام عشق حتی پس از مرگ عاشق» دیده می شود.

تست و پاسخ ۴۸

مفهوم «گله از بی توجهی معشوق» در کدام ابیات دیده می شود؟

الف) ما ز سر سودای تو بگذاشتیم	دل ز تو یکبارگی برداشتیم
ب) دیربست که دلدار پیامی نفرستاد	ننوشست سلامی و کلامی نفرستاد
ج) من به زبان اشک خود می دهمت سلام و تو	بر سر آتش دلم همچو زبانه می روی
د) به صد جان ارزد آن رغبت که جانان	نخواهم گوید و خواهد به صد جان
هـ) پیش کمان ابرویش لابه همی کنم ولی	گوش کشیده است از آن گوش به من نمی کند

- (۱) الف - ج - ه (۲) ب - ه - ج (۳) د - ب - الف (۴) ج - ب - د

(علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۸)

پاسخ: گزینه ۲

مفهوم «گله از بی توجهی یار» در ابیات ذکر شده در ۲ بیان شده است.

بررسی ابیات دیگر:

الف) اظهار دل بریدن از معشوق است و بیان این که عاشق از عشق او منصرف شده است.

د) در نظر عاشق این که معشوق به زبان ناز می کند، اما دلش با اوست ارزش دارد.

تست و پاسخ ۴۹

کدام گزینه با سایر ابیات، قرابت مفهومی ندارد؟

۱) با که گویم به جهان محرم کو؟	چه خبر گویم با بی خبران؟
۲) بیگانه را ز راز دل ما چه آگهی؟	با آشنای دوست توان گفت حال دوست
۳) سعدی سخن یار نگوید بر اغیار	هرگز نبرد سوخته ای قصه به خامی
۴) کسی را در این بزم ساغر دهند	که داروی بی هوشی اش در دهند

(علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۸)

پاسخ: گزینه ۲

در ۱ تا ۳ بر محرم بودن مخاطب تأکید دارد و این که هر کسی محرم اسرار و آشنای سخن عاشق نیست؛ اما در ۴ بر نفی وجود خود در پیشگاه معشوق تأکید دارد و بیانگر این نکته است که لازمه رسیدن به تقرب، بی هوشی و بی خودی عاشق است.

تست و پاسخ ۵۰

بیت زیر با کدام گزینه قرابت معنایی ندارد؟

«تو با خدای خود انداز کار و دل خوش دار»	که رحم اگر نکنند مدعی خدا بکنند
۱) تو کار خویش به فضل خدای کن تفویض	به روز دولت و نکبت که کار، کار خداست
۲) کار خود را به خدا بازگذار	که نمی بینم از این بهتر کار
۳) از چشم رأفت حق یا رب عنایتش باد	کز چشم رأفتش هست با اهل حق عنایت
۴) این همه تکیه ها غم و هوس است	تکیه گاه رحمت خدای بس است

(علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۸)

پاسخ: گزینه ۲

بیت صورت سؤال و ۱، ۲ و ۳ بر توکل و تکیه بر خداوند تأکید دارد؛ اما بیت ۴ بیانگر طلب توجه و لطف خداوند نسبت به کسی است که به اهل حق لطف و توجه دارد.

جامعه‌شناسی یازدهم: صفحه‌های ۳۵ تا ۷۲، جامعه‌شناسی دوازدهم: صفحه‌های ۷۱ تا ۸۵

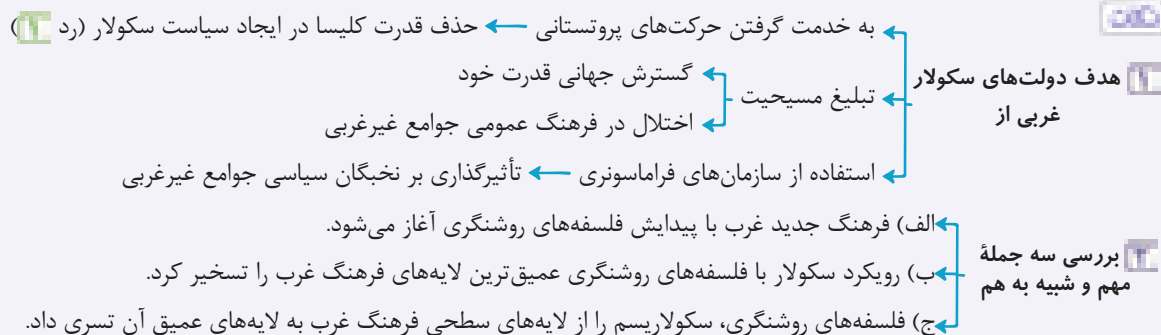
تست و پاسخ ۵۱

موارد کدام گزینه در ارتباط با «فرهنگ معاصر غرب و نظام نوین جهانی» درست است؟

- (۱) سکولاریسم، فلسفه‌های روشنگری را از لایه‌های سطحی فرهنگ غرب به لایه‌های عمیق آن تسری داد. - دولت‌های سکولار برای ایجاد یک سیاست سکولار از طریق سازمان‌های فراماسونری بر نخبگان سیاسی جوامع غربی تأثیر می‌گذاشتند.
- (۲) از پایان قرن بیستم با افول حس‌گرایی فرهنگ غرب گرفتار بحران معرفت‌شناختی شده است. - کشورهای غربی به اقتضای بازار مصرف برخی صنایع وابسته را به کشورهای استعمارزده منتقل و از این طریق توزیع جهانی ثروت را تعدیل کردند.
- (۳) به دلیل توجه ادبیات مدرن به سلوک‌های معنوی، رمان در فرهنگ غرب بیشترین اهمیت را پیدا کرده است. - در فرهنگ معاصر غرب متناسب با باورها و ارزش‌هایی مانند سکولاریسم، اومانیسم و روشنگری، یک نظام سیاسی کاملاً دنیوی شکل گرفت.
- (۴) روشنگری در معنای خاص در طول بیش از چهارصد سال فرهنگ جدید غرب، شکل‌های مختلفی پیدا کرده است. - کشورهای غربی برای تأمین منافع اقتصادی خود نیازمند در هم شکستن مقاومت فرهنگی اقوامی بودند که سلطه آن‌ها را تحمل نمی‌کردند.

(جامعه‌شناسی یازدهم - درس‌های ۵، ۶، ۷ و ۸)

پاسخ: گزینه ۳

بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۱ نادرست (فلسفه‌های روشنگری، سکولاریسم را از لایه‌های سطحی به لایه‌های عمیق فرهنگ غرب تسری داد). - نادرست (دولت‌های سکولار غربی برای ایجاد یک سیاست سکولار، از حرکت‌های پروتستانی بهره گرفتند).
- ۲ درست - نادرست (کشورهای غربی در انتقال صنایع وابسته به کشورهای غیرغربی، هدف تعدیل جهانی ثروت را دنبال نمی‌کردند).
- ۳ نادرست (به دلیل بی‌توجهی ادبیات مدرن به سلوک‌های معنوی، رمان در فرهنگ غرب بیشترین اهمیت را پیدا کرده است). - درست

تست و پاسخ ۵۲

در ارتباط با باورها و ارزش‌های بنیادین فرهنگ غرب:

- الف) حقوق انسان در فرهنگ اومانیستی غرب بر چه اساسی شکل می‌گیرد؟
 - ب) وجه مشترک اشکال مختلف روشنگری در معنای خاص کدام است؟
 - ج) مطابقت دادن حرکات نماز با حرکات ورزشی و بیان مفید بودن آن نشانه چیست؟
 - د) افرادی که درون فرهنگ دینی زندگی می‌کنند اما دنیا را هدف برتر خود قرار داده‌اند، چه عملکردی خواهند داشت؟
- (۱) تمایلات دنیوی انسان‌ها - کنار گذاشتن وحی و شهود - توجیه هنجارها و رفتارهای دینی با تفاسیر دنیوی - از آشکار کردن اهداف دنیوی خود پرهیز می‌کنند.
 - (۲) فطرت الهی انسان‌ها - همراهی با سکولاریسم و اومانیسم - پیگیری ابعاد نفسانی و معنوی در سایه نیازهای دنیوی و این جهانی - نفس‌پرستی خود را در قالب مفاهیم دنیوی پنهان می‌کنند.
 - (۳) خواسته‌ها، عادات و تمایلات طبیعی انسان‌ها - نفی حس و تجربه - به خدمت گرفتن هنجارها و رفتارهای دنیوی در جهت اهداف دینی - از آشکار کردن اهداف معنوی پرهیز می‌کنند.
 - (۴) حالات معنوی آدمیان در زندگی این جهانی - افول تجربه‌گرایی - پوشش دینی دادن به رفتارها و هنجارهای دنیوی - بدون نیاز به توجیه آسمانی و الهی، اهداف دنیوی خود را به رسمیت می‌شناسند.

(جامعه‌شناسی یازدهم - درس ۵)

پاسخ: گزینه ۱

تشریح: گول ظاهر ترسناک سؤال رو نخورید؛ با همون دو قسمت اول خیلی راحت به جواب می‌رسیم.

ترسناک (۱) ابعاد ظهور اومانیسم:

• اومانیسم در بخش‌های مختلف فرهنگ غرب نظیر هنر، ادبیات و حقوق بروز یافته است:

ابعاد	قرون وسطی	دوران مدرن (اومانیسم)
هنر	• بر بعد معنوی انسان تأکید می‌کرد. • نقاشان، چهره انسان‌های اسوه را در هاله‌ای از قداست ترسیم می‌کردند.	• بر بعد جسمانی و زیبایی‌های بدنی تمرکز می‌کند.
ادبیات	• به سلوک‌های معنوی و مکاشفات و مشاهدات الهی انسان توجه دارد. می‌کند.	• حالات روانی آدمیان در زندگی روزمره و این‌جهانی را منعکس • رمان در فرهنگ غرب بیشترین اهمیت را پیدا کرده است.
حقوق	• مبتنی بر فطرت الهی انسان است.	• حقوق بشر بر مبنای اندیشه اومانیستی، صرفاً براساس خواسته‌ها، عادت‌ها و تمایلات طبیعی آدمیان شکل می‌گیرد.

(۲) مقایسه رفتار دنیاگرایان در جهان دینی با رفتار دین‌گرایان در جهان دنیوی:

رفتار دنیاگرایان در جهان دینی	در فرهنگ معنوی و دینی، آبادی دنیا هدف مستقلی نیست؛ بلکه خود وسیله‌ای است که در خدمت اهداف معنوی قرار می‌گیرد. اگر افرادی که درون فرهنگ دینی زندگی می‌کنند، دنیا را هدف برتر خود قرار داده باشند، از آشکار کردن آن پرهیز می‌کنند و رفتار دنیوی خود را توجیه دینی می‌کنند.
رفتار دین‌گرایان در جهان دنیوی	در جهان غرب، سکولاریسم به صورت جهان‌بینی غالب درآمده است؛ به گونه‌ای که دینداران، ناگزیر هنجارها و رفتارهای دینی خود را توجیه دنیوی و این‌جهانی می‌کنند.

- (الف) حقوق بشر بر مبنای اندیشه اومانیستی، صرفاً براساس خواسته‌ها، عادت‌ها و تمایلات طبیعی آدمیان شکل می‌گیرد. (رد ۱ و ۲)
- (ب) وجه مشترک همه ابعاد روشنگری خاص، کنار گذاشتن وحی و شهود در شناخت حقیقت است. (رد ۱) (دیدید چه قدر راحت حل شد 😊)
- (ج) مطابقت دادن حرکات نماز با حرکات ورزشی و بیان مفید بودن آن برای سلامت بدن، نشانه توجیه هنجارها و رفتارهای دینی با تفاسیر دنیوی (یا همان سکولاریسم پنهان) است.
- (د) اگر افرادی که درون فرهنگ دینی زندگی می‌کنند، دنیا را هدف برتر خود قرار داده باشند، از آشکار کردن آن پرهیز می‌کنند و رفتارهای دنیوی خود را توجیه دینی می‌کنند.

تست و پاسخ ۵۳

به ترتیب هر یک از عبارت‌های زیر مربوط به کدام قسمت در جدول است؟

روشنگری در معنای خاص		
دوره زمانی	ویژگی	پیامد
قرون هفدهم و هجدهم	«ب»	«و»
قرون نوزدهم و بیستم	«ه»	«الف»
پایان قرن بیستم	«ج»	«د»

- برخی انسان‌ها در عین اعتقاد به خداوند باور دارند که او هیچ برنامه‌ای برای هدایت انسان ارائه نکرده است.
- در فرهنگ غرب، امکان تشخیص درستی یا نادرستی باورها و اندیشه‌ها و خوب یا بد بودن هنجارها و رفتارها از بشر سلب شده است.
- علم تجربی سکولار توان داوری ارزشی را ندارد و صرفاً به عنوان ابزاری در خدمت اهداف دنیوی قرار می‌گیرد.
- نوعی روشنگری با رویکردی دنیوی است که ضمن همراهی با شناخت عقلی، مرجعیت وحی را نمی‌پذیرند.

(۴) ب - ج - الف - ه

(۳) و - د - ب - ه

(۲) و - د - الف - ب

(۱) ج - د - و - ب

(پایه‌شناسی یازدهم - درس ۵)

پاسخ: گزینه ۲

تذکره: روشنگری دو بعد دارد: ۱) عام، ۲) خاص. روشنگری در معنای خاص در هر دوره‌ای ویژگی‌ها و پیامدهایی دارد. برای حل این سؤال، ابتدا باید جدول قسمت درس‌نامه را در ذهن داشته باشید و سپس عبارات صورت سؤال را با موارد جدول مطابقت دهید.

توسعه معانی و پیامدهای روشنگری

روشنگری		
معنای عام	ویژگی‌ها و پیامدها	روشنگری در اسلام
	اگر با هستی‌شناسی و انسان‌شناسی دینی همراه باشد، با استفاده از وحی، عقل و تجربه ← تفسیری دینی از انسان و جهان ارائه می‌دهد.	در فرهنگ دینی اسلام، عقل، وحی و تجربه، روش‌های شناخت حقیقت‌اند.
معنای خاص	دوره زمانی	ویژگی‌ها و پیامدها
	قرن ۱۷ و ۱۸	● ویژگی: عقل‌گرایی و نفی وحی ● پیامد: دئیسم (اعتقاد به خدایی بدون برنامه برای هدایت و سعادت بشر)
	قرن ۱۹ و ۲۰	● ویژگی: حس‌گرایی، نفی عقل و وحی ● پیامد: پدید آمدن دانش ابزاری و سکولار (علمی که توان داورى درباره ارزش‌ها و هنجارها را ندارد).
	از پایان قرن ۲۰	● ویژگی: افول تجربه‌گرایی، نفی تجربه، نفی عقل و وحی ● پیامد: بحران معرفت‌شناختی (نا توانی در تشخیص درست یا غلط بودن باورها و اندیشه‌ها و خوب یا بد بودن هنجارها و رفتارها)

- اعتقاد به خدایی که هیچ برنامه‌ای برای هدایت و سعادت بشر ندارد، بیانگر مفهوم «دئیسم» است. دئیسم، پیامد روشنگری در قرون هفدهم و هجدهم است. «و»
- از دست رفتن امکان تشخیص درستی یا نادرستی عقاید و ارزش‌ها و خوب یا بد بودن هنجارها و رفتارها، نشان‌دهنده مفهوم «بحران معرفت‌شناختی» است. بحران معرفت‌شناختی پیامد روشنگری در پایان قرن بیستم است. «د»
- علم تجربی سکولار (علم ابزاری) پیامد روشنگری در قرون نوزدهم و بیستم است. «الف»
- رویکرد دنیوی، شناخت عقلی و عدم پذیرش مرجعیت وحی، ویژگی‌های روشنگری قرون هفدهم و هجدهم است. «ب»

تست و پاسخ ۵۴

به ترتیب عبارات مرتبط با مفاهیم «رنسانس»، «حرکت‌های پروتستانی»، «لیبرالیسم» و «اومانیسم» کدام است؟

- ۱) غرب در این زمان به فرهنگ مسیحیت بازگشت. - حرکت‌های نوع دوم بخشی از اروپای مسیحی را از تسلط کلیسا خارج ساختند. - متناسب با باورها و ارزش‌های بنیادین غرب است. - سکولاریسم از نتایج منطقی اومانیسم است.
- ۲) از قرن سیزدهم تا پانزدهم میلادی را شامل می‌شود. - حرکت‌های نوع دوم مورد هجوم کاتولیک‌ها و دیگر پروتستان‌ها قرار گرفتند. - براساس اصالت‌بخشیدن به انسان دنیوی شکل می‌گیرد. - از نتایج منطقی سکولاریسم است.
- ۳) به معنای تجدید حیات و تولد دوباره است. - حرکت‌های نوع دوم امکان گسترش پیدا نکردند. - خواست و اراده آدمی را مبدأ قانون‌گذاری می‌داند. - در بخش‌های مختلف غرب نظیر هنر، ادبیات و حقوق بروز یافته است.
- ۴) در این دوره رویکرد معنوی و دینی به عالم در سطوح مختلف ظاهر شد. - حرکت‌های نوع دوم از حمایت قدرت‌های محلی برخوردار بودند. - آن را جایز دانستن همه امور در قیاس با خواست انسان تعریف کرده‌اند. - مهم‌ترین ویژگی انسان‌شناختی فرهنگ معاصر غرب است.

(پایه‌شناسی یازدهم - درس‌های ۵ و ۶)

پاسخ: گزینه ۲

حرکت‌های اعتراض‌آمیز مذهبی (پروتستانیسم) در جهت اصلاح دینی پدید آمدند و به دو گروه تقسیم می‌شدند.	
گروه اول	گروه دوم
● فقط با قدرت پاپ مخالفت داشتند و با جریان دنیاگرا تقابل نداشتند.	● رویکرد معنوی داشتند و در تقابل با جریان دنیاگرا قرار گرفتند.
● با حمایت قدرت‌های محلی توانستند بخشی از اروپای مسیحی را از تسلط کلیسا خارج سازند.	● مورد هجوم کاتولیک‌ها و دیگر پروتستان‌ها قرار گرفتند و امکان گسترش پیدا نکردند.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱ نادرست (به فرهنگ یونان و روم بازگشت). - نادرست (مربوط به حرکت‌های پروتستانی نوع اول است). - درست - نادرست (اومانیسم از نتایج منطقی سکولاریسم است).

چون انسان‌شناسی هر فرهنگ متناسب با هستی‌شناسی آن است، اومانیسم (انسان‌شناسی غرب) متناسب با سکولاریسم (هستی‌شناسی غرب) است.

۲ نادرست (رنسانس، دوره تاریخی قرن‌های چهاردهم تا شانزدهم میلادی را شامل می‌شود). - درست - درست - درست

۳ نادرست (در این دوران رویکرد دنیوی در سطوح مختلف ظاهر شد). - نادرست (مربوط به حرکت‌های پروتستانی نوع اول است). - درست - درست

تست و پاسخ ۵۵

کدام یک مقایسه درستی از جامعه جهانی قبل از ظهور غرب جدید و بعد از ظهور آن، ارائه داده است؟

- در سده‌های نوزدهم و بیستم سازماندهی اقتصادی جدیدی شکل گرفت که جوامع غربی را به جوامع مرکزی تبدیل کرد، در مقابل قبل از ظهور غرب جدید فرهنگ‌های مختلف توان عبور از مرزهای جغرافیایی خود از طریق روابط تجاری را نداشتند.
- جامعه جهانی قبل از ظهور غرب جدید به گونه‌ای بود که روابط اقتصادی، سیاسی و فرهنگی تعاملات فرهنگی را تحت تأثیر قرار نمی‌داد، اما فرهنگ غرب از سده هفدهم تا بیستم شکل جدیدی به روابط میان جوامع با جامعه جهانی بخشید.
- قبل از ظهور غرب جدید، اگر برخی کشورها مورد هجوم نظامی قرار می‌گرفتند، می‌توانستند با ظرفیت فرهنگی خود گروه مهاجم را درون خود هضم و جذب کنند، اما در فرهنگ جدید غرب، فرهنگ همه جوامع در حاشیه روابط سیاسی و اقتصادی، وضعیتی متزلزل پیدا کرده است.
- قبل از ظهور غرب جدید فرهنگ‌ها و تمدن‌های مختلف هر یک در بخشی از جهان حاکمیت سیاسی مربوط به خود را به وجود آورده بودند، در مقابل در سده‌های هفدهم و هجدهم سازماندهی مرکز و پیرامون در جامعه جهانی به وجود آمد.

(جامعه‌شناسی یازدهم - درس ۷)

پاسخ: گزینه ۲

توسعه

به صورت امروز نبوده است؛ یعنی فرهنگ‌ها و تمدن‌های مختلف، هر یک در بخشی از جهان، حاکمیت سیاسی مربوط به خود را به وجود آورده بودند. روابط اقتصادی، سیاسی، نظامی و فرهنگی بین کشورهای مختلف با حاکمیت‌های متفاوت برقرار بود و جامعه جهانی که از طریق این روابط شکل می‌گرفت به گونه‌ای نبود که سرنوشت تعاملات فرهنگی را تابع روابط سیاسی، نظامی یا اقتصادی قرار دهد.

جامعه جهانی قبل از ظهور غرب جدید

اگر برخی کشورها مورد هجوم نظامی قرار می‌گرفتند، در صورتی که از ظرفیت فرهنگی برتری برخوردار بودند، گروه مهاجم را درون خود هضم و جذب می‌کردند.

فرهنگ‌های مختلف می‌توانستند از مرزهای جغرافیایی خود از طریق روابط تجاری یا گفت‌وگوهای مستقیم علمی و معرفتی، عبور کنند.

جامعه جهانی بعد از ظهور غرب جدید

فرهنگ غرب از سده هفدهم تا بیستم، شکل جدیدی به روابط میان جوامع با جامعه جهانی بخشید.

در دو سده نوزدهم و بیستم، سازماندهی سیاسی و اقتصادی جدیدی شکل گرفت که جوامع غربی را به صورت جوامع مرکزی و دیگر جوامع را به صورت جوامع پیرامونی درآورد. طی این مدت، فرهنگ کشورهای غیرغربی نیز در حاشیه روابط و سازمان‌های سیاسی و اقتصادی جهانی، وضعیتی متزلزل و آسیب‌پذیر پیدا کرد.

در سده‌های هفدهم تا بیستم، اقتصاد گسترده‌ای شکل گرفت که تقسیم کارش از مرزهای سیاسی و فرهنگی موجود فراتر رفت و نظامی در سطح جهان با عنوان «نظام نوین جهانی» پدید آورد که جوامع غربی را به صورت مرکز و سایر جوامع را به صورت پیرامون درآورد.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۱ قبل از ظهور غرب جدید، فرهنگ‌های مختلف توان عبور از مرزهای جغرافیایی خود از طریق روابط تجاری یا گفت‌وگوهای علمی و معرفتی را داشتند.
- ۲ در غرب جدید، کشورهای غیرغربی (نه همه کشورها) در حاشیه روابط سیاسی و اقتصادی وضعیتی متزلزل پیدا کردند.
- ۳ در سده‌های نوزدهم و بیستم، سازماندهی مرکز و پیرامون به وجود آمد.

تست و پاسخ ۵۶

کدام یک، فرایند تکوین نظام نوین جهانی را به درستی ترسیم کرده است؟

- ۱) جدایی رسمی دولت‌ها از دین ← تبلیغ مسیحیت و گسترش قدرت جهانی فرهنگ غرب ← رشد تجارت، برده‌داری و انتقال برده‌های سیاه‌پوست آفریقایی به مزارع آمریکایی ← ادغام جوامع در نظام نوین جهانی
- ۲) زوال تدریجی قدرت کلیسا ← جایگاه برتر بازرگانان نسبت به زمین‌داران ← به خدمت گرفتن مبلغان مذهبی و سازمان‌های فراماسونری ← اختلال در فرهنگ عمومی جوامع غیرغربی
- ۳) حاکمیت فئودال‌ها و اربابان بزرگ ← رشد تجارت و برده‌داری و انتقال ثروت به جوامع اروپایی ← تبلیغ مسیحیت در جهت گسترش قدرت جهانی فرهنگ غرب ← نفوذ اقتصادی و سیاسی فرهنگ غرب در برخی جوامع
- ۴) جایگاه برتر بازرگانان نسبت به زمین‌داران ← سرعت‌بخشیدن به انباشت ثروت سرمایه‌داران ← شکل‌گیری دولت - ملت‌های جدید با ویژگی‌های نژادی و قومی ← استعمار و ادغام جوامع در نظام نوین جهانی

(پایه‌شناسی یازدهم - درس ۷)

پاسخ: گزینه ۳

توضیح:

شکل‌گیری (تکوین) نظام نوین جهانی دارای ۴ مرحله است. در این جا هر مرحله را با کلیدواژه‌های مربوط به آن ذکر می‌کنیم:

- ۱) پیدایش قدرت‌های سیاسی سکولار ← کلیدواژه‌ها: زوال تدریجی قدرت کلیسا - حاکمیت فئودال‌ها و اربابان بزرگ (کنت‌ها و لردها) - انقلاب فرانسه - شکل‌گیری دولت ملت‌های جدید - جدایی حکومت از دین
- ۲) پیوند قدرت با تجارت، سرمایه و صنعت ← کلیدواژه‌ها: رشد تجارت و برده‌داری - انتقال برده‌های سیاه‌پوست آفریقایی به مزارع آمریکایی - انتقال ثروت به جوامع اروپایی - پیوند منافع بازرگانان با دولت‌ها - انباشت ثروت - صنعت
- ۳) به خدمت گرفتن مبلغان مذهبی و سازمان‌های فراماسونری ← کلیدواژه‌ها: در هم شکستن مقاومت فرهنگی اقوام دیگر - حذف کلیسا و ایجاد سیاست سکولار - به خدمت گرفتن حرکت‌های پروتستانی - اختلال در فرهنگ عمومی جوامع غیرغربی از طریق تبلیغ مسیحیت - تأثیرگذاری بر نخبگان جوامع غیرغربی از طریق سازمان‌های فراماسونری
- ۴) استعمار و ادغام جوامع در نظام نوین جهانی ← کلیدواژه‌ها: اشغال کامل نظامی - نفوذ اقتصادی، سیاسی و فرهنگی - شرایط نیمه‌استعماری

سؤال به دنبال گزینه‌ای است که مراحل چهارگانه تکوین فرهنگ معاصر غرب را به درستی، به ترتیب و کامل بیان کرده باشد. در ۳، این ترتیب رعایت شده است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۱ مرحله اول - مرحله سوم - مرحله دوم - مرحله چهارم
- ۲ مرحله اول - مرحله دوم - مرحله سوم - مرحله سوم
- ۳ مرحله دوم - مرحله دوم - مرحله اول - مرحله چهارم

هر چند در ۱۲، ترتیب به درستی ذکر شده است، اما از مرحله چهارم صحبت نشده است؛ بنابراین ناقص و نادرست است.

تست و پاسخ ۵۷

علت پدیدآیی هر یک از وضعیت‌های زیر به ترتیب در کدام گزینه آمده است؟

- شناسایی و مدیریت تغییرات اقتصادی در سطح جهان
- تداوم انتقال ثروت به طرف کشورهای غربی
- خودباختگی فرهنگی در جوامع غیرغربی

- (۱) شکل‌گیری نهادهای بین‌المللی و بازارهای مشترک منطقه‌ای - سلب قدرت چانه‌زنی از کشورهای استعمارزده - از بین رفتن حالت خلاق و فعال جامعه در گزینش عناصر فرهنگی
- (۲) استفاده شرکت‌های بین‌المللی از شبکه‌های عظیم اطلاعاتی - وابستگی اقتصادی کشورهای استعمارزده به کشورهای استعمارگر - برخورد استعماری غرب
- (۳) محدودنشدن سرمایه‌گذاری شرکت‌های بین‌المللی به منطقه‌ای خاص - استعمار - برخورد استعماری غرب با جوامع غیرغربی
- (۴) حمایت اقتصاد سرمایه‌محور از سیاست‌های قومی و منطقه‌ای - تک‌محصولی‌شدن اقتصاد کشورهای استعمارزده - از بین رفتن حالت خلاق و فعال جامعه در گزینش عناصر فرهنگی

(جامعه‌شناسی یازدهم - درس ۸)

پاسخ: گزینه ۳

- شرکت‌های بین‌المللی با استفاده از شبکه‌های عظیم اطلاعاتی (علت)، تغییرات اقتصادی در سطح جهانی را شناسایی و مدیریت می‌کنند (پیامد).
- به دلیل وابستگی اقتصادی کشورهای استعمارزده به کشورهای استعمارگر (علت)، مبادلات تجاری در سطح جهانی نامتعادل می‌شود و انتقال ثروت به طرف کشورهای غربی ادامه پیدا می‌کند (پیامد).
- برخورد استعماری غرب (علت)، جوامع غیرغربی را از نظر اقتصادی و سیاسی در موضع ضعف قرار داد و موجب خودباختگی فرهنگی آن‌ها شد (پیامد).

پاسخ: «از بین رفتن حالت خلاق و فعال جامعه در گزینش عناصر فرهنگی» پیامد خودباختگی است، نه علت آن؛ در صورتی که طبق صورت سؤال ما باید دنبال علت پدیدآمدن خودباختگی فرهنگی باشیم. (رد ۱ و ۲)

برخورد استعماری غرب $\leftarrow$ علت $\leftarrow$ خودباختگی فرهنگی جوامع غیرغربی $\leftarrow$ علت $\leftarrow$ از دست رفتن حالت خلاق و فعال در گزینش عناصر فرهنگی

تست و پاسخ ۵۸

پاسخ هر یک از پرسش‌های زیر به ترتیب در کدام گزینه آمده است؟

- کدام مورد از ویژگی‌های دولت - ملت‌های جدید در اروپای غربی بود؟
- در دوره رنسانس، فرهنگ غرب به چه دلیلی به سوی حذف پوشش دینی گام برداشت؟
- کشورهای کم‌تر توسعه‌یافته به چه علت در برابر امپراتوری رسانه‌ای غرب آسیب پذیرند؟
- وضعیت کشور چین در دوره ادغام جوامع در نظام نوین جهانی چگونه بود؟

- (۱) قومی و سکولار - انکار دخالت دین در امور دنیوی - عدم انتقال دانش‌های راهبردی به کشورهای استعمارزده - فروپاشی در اثر نفوذ گروه‌های مبلغ مسیحی، فراماسونری و تهدید نظامی
- (۲) هویت معنوی و دینی - بسط و گسترش ابعاد دنیوی خود - عدم انتقال دانش‌های راهبردی به کشورهای استعمارزده - برقراری روابط تجاری تحت شرایط مورد نظر کشورهای استعمارگر پس از تهدید کشورهای اروپایی
- (۳) دینی و اساطیری - انکار دخالت دین در امور دنیوی - نداشتن منابع و امکانات لازم برای حفظ استقلال فرهنگی - وابستگی به کشورهای اروپایی از حیث اقتصاد و فروپاشی اقتصادی
- (۴) ناسیونالیستی و قومی - بسط و گسترش ابعاد دنیوی خود - نداشتن منابع و امکانات لازم برای حفظ استقلال فرهنگی - تبدیل شدن به کشوری ضعیف در اثر تهدید نظامی و نفوذ گروه‌های مبلغ مسیحی

(جامعه‌شناسی یازدهم - درس‌های ۶، ۷ و ۸)

پاسخ: گزینه ۳

توسعه

جوامع استعمارزده به دو دسته تقسیم می‌شوند:
 استعمارزده کامل $\leftarrow$ مانند هندوستان، اندونزی و الجزایر
 تحت نفوذ و نیمه‌استعماری $\leftarrow$ مانند چین، عثمانی، ژاپن و ایران؛ در ادامه وضعیت این کشورها را بررسی می‌کنیم:

(۱) چین: در قرن نوزدهم، از طریق $\leftarrow$ نفوذ گروه‌های مبلغ مسیحی $\leftarrow$ به صورت کشوری ضعیف درآمد.
 تهدید نظامی $\leftarrow$ روابط اقتصادی

(۲) عثمانی: در اثر $\leftarrow$ نفوذ گروه‌های مبلغ مسیحی و فراماسونری $\leftarrow$ از هم پاشید.
 تهدید نظامی $\leftarrow$ روابط اقتصادی

(۳) ژاپن: با تهدید کشورهای اروپایی مجبور به برقراری روابط تجاری تحت شرایط مورد نظر کشورهای استعماری غربی شد.

(۴) ایران $\leftarrow$ بخش‌هایی در شمال غربی، شمال شرقی و شرق $\leftarrow$ از ایران جدا شدند یا بخشی از روسیه شدند و یا به صورت کشوری مستقل درآمدند.
 شمال ایران تحت نفوذ روسیه، و جنوب ایران تحت نفوذ انگلیس قرار گرفت.

دولت ملت‌ها، حاکمیت‌های سیاسی و اقتصادی جدیدی بودند که نخستین بار در اروپای غربی با افول قدرت کلیسا پدید آمدند. آن‌ها برخلاف حاکمیت‌های پیشین، خود را با هویت دینی و معنوی نمی‌شناختند و کاملاً سکولار بودند. هویت آن‌ها اغلب ناسیونالیستی و قومی است. (رد ۱ و ۲)

در دوره رنسانس فرهنگ غرب برای بسط و گسترش ابعاد دنیوی خود، به سوی حذف پوشش دینی گام برداشت و به تفسیر غیرتوحیدی فرهنگ یونان و روم باستان بازگشت.

کشورهای کم‌تر توسعه‌یافته در برابر امپراتوری رسانه‌ای آسیب‌پذیرترند؛ زیرا منابع و امکانات لازم برای حفظ استقلال فرهنگی خود را ندارند. چین که بزرگ‌ترین کشور شرق آسیا بود، در قرن نوزدهم از طریق تهدید نظامی، نفوذ گروه‌های مبلغ مسیحی و روابط اقتصادی به صورت کشوری ضعیف درآمد که هر بخش آن تحت تسلط یکی از کشورهای اروپایی بود. (رد ۱)

تست و پاسخ ۵۹

در متن زیر، به ترتیب به کدام نوع از تفاوت‌ها یا نابرابری‌ها اشاره شده است؟

«عوامل محیطی بسیاری از جمله مذهب، نژاد، سطح تحصیلات والدین و ... بر نقش‌پذیری جنسیتی افراد تأثیرگذار است. از سوی دیگر این نقش‌ها نیز بر طیف وسیعی از ویژگی‌های هویتی مانند درآمد افراد اثر می‌گذارد.»

(۱) تفاوت اسمی - تفاوت اسمی - تفاوت رتبه‌ای - تفاوت اسمی - نابرابری اجتماعی

(۲) نابرابری طبیعی - نابرابری طبیعی - تفاوت رتبه‌ای - نابرابری طبیعی - تفاوت رتبه‌ای

(۳) نابرابری طبیعی - نابرابری طبیعی - نابرابری اجتماعی - تفاوت اسمی - تفاوت رتبه‌ای

(۴) تفاوت اسمی - تفاوت اسمی - تفاوت رتبه‌ای - نابرابری طبیعی - نابرابری اجتماعی

پاسخ: گزینه ۱

(جامعه‌شناسی دوازدهم - درس ۷)

● افراد از جنبه‌های مختلف با یکدیگر متفاوت‌اند. با دقت در تفاوت‌های میان افراد مشخص می‌شود که همه تفاوت‌ها از یک نوع نیستند.

(۱) تفاوت‌های اسمی
تفاوت‌هایی است که افراد را براساس آن نمی‌توان رتبه‌بندی کرد. (مثلاً جنسیت یا نژاد، عامل برتری رتبه یک گروه قاصد نمی‌شود).
مثال: جنسیت، رنگ پوست، زبان و ...

(۲) تفاوت‌های رتبه‌ای
تفاوت‌هایی است که افراد را براساس آن می‌توان رتبه‌بندی کرد.
مثال: قد، ضریب هوشی، ثروت، تحصیلات و ...
به این تفاوت‌های رتبه‌ای، چون باعث نابرابری میان افراد می‌شوند، نابرابری نیز می‌گویند. تفاوت‌های رتبه‌ای یا نابرابری‌ها نیز به دو دسته تقسیم می‌شوند:
(الف) نابرابری‌های اجتماعی: در جامعه ایجاد می‌شوند؛ مثل نابرابری در ثروت، تحصیلات و ...
(ب) نابرابری‌های طبیعی: در جامعه ایجاد نمی‌شوند؛ مانند نابرابری در سن، قد، هوش و ...

● مذهب، نژاد و جنسیت: از تفاوت‌هایی است که افراد را براساس آن نمی‌توان رتبه‌بندی کرد. ← تفاوت اسمی
● سطح تحصیلات و درآمد: از تفاوت‌هایی است که افراد را براساس آن می‌توان رتبه‌بندی کرد و از طرف دیگر این نوع نابرابری، در جامعه به وجود می‌آید. ← تفاوت رتبه‌ای و نابرابری اجتماعی

تفاوت‌های اسمی را با «نابرابری‌های طبیعی» اشتباه نگیرید. تفاوت‌های اسمی از تفاوت‌هایی است که افراد را نمی‌توان براساس آن رتبه‌بندی کرد، اما افراد را براساس نابرابری‌های طبیعی می‌توان رتبه‌بندی کرد. مثلاً نمی‌توان گفت یک نژاد از نژاد دیگر برتر است، اما می‌توان گفت هوش یک فرد از فردی دیگر بالاتر است.

تست و پاسخ ۶۰

در رابطه با رویکردهای مختلف نسبت به مسئله نابرابری اجتماعی، به ترتیب «باور رویکرد لیبرالی»، «نقطه ضعف مخالفان قشربندی اجتماعی» و «انتقاد رویکرد عادلانه نسبت به رویکرد کمونیستی» در کدام گزینه آمده است؟

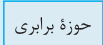
- (۱) نابرابری‌های اجتماعی برای بقای جامعه ضرورت دارد. - انگیزه رقابت را از بین می‌برند. - افرادی که در طبقه پایین متولد می‌شوند، حتی با داشتن شایستگی امکان رقابت ندارند.
- (۲) از گذشته تا به حال هیچ جامعه‌ای بدون قشربندی اجتماعی نبوده است. - با حذف مالکیت خصوصی انگیزه رقابت از بین می‌رود. - جامعه وظیفه دارد با فراهم آوردن امکان رقابت، نقطه شروع رقابت را یکسان نمایند.
- (۳) نابرابری‌های اجتماعی از تفاوت‌ها یا نابرابری‌های طبیعی ناشی می‌شوند. - با حذف مالکیت خصوصی طبقه پایین نخواهیم داشت. - افراد توانمند به اندازه استحقاقی که دارند از مزایای اجتماعی برخوردار نمی‌شوند.
- (۴) با تأکید بر کارکردهای قشربندی آن را تأیید و تثبیت می‌کنند. - به دلیل از بین رفتن انگیزه رقابت، راه پیشرفت مادی مسدود می‌گردد. - به دلیل ناعادلانه بودن با فطرت انسانی سازگار نیست و به شکست می‌انجامد.

(جامعه‌شناسی دوازدهم - درس ۷)

پاسخ: گزینه ۴

توسعه

رویکردهای مختلف نسبت به نابرابری اجتماعی			
● معتقدند که نابرابری اجتماعی برای بقای جامعه ضرورت دارد. ● نابرابری اجتماعی از تفاوت‌ها یا نابرابری‌های طبیعی ناشی می‌شود. ● طرفدار قشربندی اجتماعی هستند و معتقدند که از گذشته تا حال، هیچ جامعه‌ای بدون قشربندی اجتماعی نبوده است؛ یعنی قشربندی پدیده‌ای است که در همه زمان‌ها و مکان‌ها وجود داشته است.	عقاید	رویکرد اول (رویکرد لیبرالی) 	
	انتقادات به این رویکرد	(۱) چنین می‌پندارند که نابرابری‌های اجتماعی نتیجه تفاوت‌ها یا نابرابری‌های طبیعی هستند؛ بنابراین عادلانه‌اند، اما آن‌ها این واقعیت را نادیده می‌گیرند که نابرابری‌های اجتماعی همیشه نتیجه نابرابری‌های طبیعی نیستند. (۲) طرفداران قشربندی با طبیعی دانستن قشربندی اجتماعی، نقش انسان‌ها و جوامع در پدید آمدن و ادامه یافتن آن را نادیده می‌گیرند و تغییر در آن را چندان امکان‌پذیر نمی‌دانند. به علاوه با تأکید بر کارکردهای قشربندی، آن را تأیید و تثبیت می‌کنند. (۳) با این که طرفداران قشربندی اجتماعی رقابت را در زندگی اجتماعی، ضروری می‌دانند، اما از این نکته مهم غفلت می‌کنند که در رقابت عادلانه باید نقطه شروع رقابت یکسان باشد.	
● مخالف قشربندی اجتماعی هستند و معتقدند قشربندی اجتماعی توسط انسان‌ها پدید آمده و تداوم یا تغییر آن نیز به دست آن‌هاست. ● معتقدند که نابرابری‌های اجتماعی، ناشی از تفاوت‌ها و نابرابری‌های طبیعی نیست؛ بلکه نتیجه روابط سلطه‌جویانه میان انسان‌هاست و باید با آن مبارزه کرد. ● عدالت اقتصادی را مهم می‌دانند و معتقدند که با توزیع برابر ثروت، عدالت برقرار خواهد شد. ● مالکیت خصوصی موجب برقراری روابط ظالمانه میان افراد و در نتیجه، نابرابری اجتماعی شده است؛ بنابراین برای ایجاد برابری، باید مالکیت خصوصی را از میان برداشت. مخالفان قشربندی گمان می‌کنند، اگر مالکیت خصوصی از بین برود، دیگر طبقه پایین نخواهیم داشت و بدین ترتیب همگان شرایط یکسان خواهند داشت.	عقاید	رویکرد دوم (رویکرد کمونیستی) 	
	انتقادات به این رویکرد	(۱) با حذف مالکیت خصوصی، انگیزه رقابت از بین می‌رود؛ زیرا این امر سبب می‌شود تلاش و شایستگی افراد کوشا و توانمند نادیده گرفته شود. (۲) در این رویکرد، نقطه شروع رقابت‌ها یکسان می‌شود، اما به دلیل این که انگیزه رقابت از بین می‌رود، راه پیشرفت مادی مسدود می‌گردد.	
رویکرد اول عادلانه نیست؛ چون این واقعیت را نادیده می‌گیرد که افرادی که در طبقه اجتماعی پایین متولد می‌شوند، حتی با داشتن شایستگی و تلاش برابر با افرادی که در طبقه اجتماعی بالا متولد می‌شوند، به سادگی امکان رقابت ندارند. نتیجه: رویکرد اول، در نقطه آغاز رقابت عادلانه نیست.	انتقاد نسبت به رویکرد اول	انتقادات این رویکرد به دو رویکرد قبلی	رویکرد سوم (رویکرد عادلانه)
رویکرد دوم عادلانه نیست؛ زیرا در آن افراد توانمند و کوشا، به اندازه استحقاقی که دارند، از مزایای اجتماعی برخوردار نمی‌شوند. نتیجه: رویکرد دوم، در نقطه پایان رقابت عادلانه نیست.	انتقاد نسبت به رویکرد دوم		

بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۱ درست - درست - نادرست (از انتقادات رویکرد عادلانه نسبت به رویکرد لیبرالی است).
 ۲ درست - درست - نادرست (از راهکارهای رویکرد عادلانه برای مقابله با رویکرد لیبرالی است).
 ۳ درست - نادرست (از عقاید رویکرد کمونیستی یا مخالفان قشربندی اجتماعی است، نه انتقادات مربوط به آن‌ها). - درست

تست و پاسخ ۶۱

موارد کدام گزینه نشان‌دهنده نتایج غلبه رویکرد تبیینی در جامعه‌شناسی است؟

- ۱) ارزش، قلمرو تفسیر یعنی کشف و بازخوانی واقعیت‌ها معرفی شد. - کار داوری درباره ارزش‌ها خارج از قلمرو علوم اجتماعی قرار می‌گیرد. - از پیوند دانش و ارزش سخن به میان آمد.
 ۲) انتقاد از وضعیت موجود و تجویز راه حل برای بهتر شدن آن کار علم نیست. - از پیوند دانش و ارزش سخن به میان آمد و راه داوری علمی بسته شد. - دانش قلمرو تفسیر و ارزش قلمرو تبیین معرفی شد.
 ۳) کار داوری درباره ارزش‌ها خارج از قلمرو علوم اجتماعی قرار می‌گیرد. - دانش، قلمرو تبیین یعنی کشف و بازخوانی واقعیت‌هاست. - انتقاد از وضعیت موجود و تجویز راه حل برای بهتر شدن آن کار علم نبود.
 ۴) دانش، قلمرو تبیین یعنی خلق و بازسازی واقعیت‌ها معرفی شد. - تجویز راه حل برای بهتر شدن وضعیت موجود و رسیدن به وضعیت مطلوب کار علم نیست. - انسان در برابر وضعیت موجود منفعل و مجبور می‌شود.

(جامعه‌شناسی دوازدهم - درس ۷)

پاسخ: گزینه ۳

توسعه «پیوند دانش و ارزش» و «جدایی دانش و ارزش»

- کار داوری درباره ارزش‌ها خارج از قلمرو علوم اجتماعی قرار گرفت و غیرعلمی قلمداد شد.
 با غلبه رویکرد تبیینی انتقاد از وضعیت موجود و تجویز راه حل برای بهتر شدن آن کار علم قلمداد نمی‌شد.
 مسئله «جدایی دانش و ارزش» مطرح شد ← یعنی دانش و ارزش دو قلمرو متمایز و متقابل دارند؛ دانش، قلمرو تبیین (کشف و بازخوانی واقعیت‌ها) و ارزش، قلمرو تفسیر (خلق و بازسازی ارزش‌ها) معرفی می‌شد.
 رویکرد تبیینی به حاشیه رفت و راه بازگشت دعاوی انتقادی و تجویزی به علوم اجتماعی باز شد.
 با غلبه رویکرد تفسیری از «پیوند دانش و ارزش» سخن به میان آمد و «دانش انتقادی» شکل گرفت.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۱ نادرست (غلبه رویکرد تبیینی موجب شد که ارزش، قلمرو تفسیر (خلق و بازسازی ارزش‌ها) معرفی شود). - درست - نادرست (غلبه رویکرد تبیینی باعث جدایی دانش از ارزش شد).
 ۲ درست - نادرست (پیوند دانش و ارزش، نتیجه غلبه رویکرد تفسیری است). - درست
 ۳ نادرست (غلبه رویکرد تبیینی باعث شد که دانش، قلمرو تبیین (یعنی کشف و بازخوانی واقعیت‌ها) معرفی شود). - درست - درست

تست و پاسخ ۶۲

موارد کدام گزینه بیانگر اصول سه‌گانه‌ای است که جامعه‌شناسی انتقادی در نقد و ارزیابی زندگی اجتماعی انسان‌ها نادیده می‌گیرد؟

- ۱) اولاً حقایق و ارزش‌هایی وجود دارد که ساخته و پرداخته ذهن انسان‌ها و فرهنگ‌های بشری نیستند؛ ثانیاً انسان امکان شناخت و دریافت این حقایق را دارد؛ ثالثاً انسان به سبب اشتباهات احتمالی خود از شناخت حقایق دست نمی‌کشد.
 ۲) اولاً حقایق و ارزش‌هایی فراتر از انسان وجود دارد که هستی آن‌ها وابسته به انسان نیست؛ ثانیاً انسان ضمن توانایی شناخت این حقایق باید برای دسترسی به آن‌ها تلاش کند؛ ثالثاً انسان در شناخت صحیح حقایق و ارزش‌ها هیچ‌گاه دچار خطا و اشتباه نمی‌شود.
 ۳) اولاً حقایق و ارزش‌هایی فراتر از انسان وجود ندارد؛ ثانیاً این حقایق از جایی به جایی دیگر و از زمانی به زمان دیگر تغییر می‌کنند؛ ثالثاً انسان امکان شناخت و دریافت این حقایق را دارد و برای دسترسی به آن‌ها تلاش می‌کند.
 ۴) اولاً حقایق و ارزش‌هایی وجود دارد که ساخته و پرداخته ذهن انسان‌ها است؛ ثانیاً انسان‌ها پس از شناخت این حقایق، حتماً زندگی خود را براساس آن سامان می‌دهند؛ ثالثاً امکان خطا و اشتباه در شناخت حقایق وجود دارد.

(جامعه‌شناسی دوازدهم - درس ۷)

پاسخ: گزینه ۱

جامعه‌شناسی انتقادی بدون پذیرش اصول سه‌گانه زیر، در جست‌وجوی ملاک‌ها و معیارهایی است تا براساس آن‌ها بتواند به نقد و ارزیابی زندگی اجتماعی انسان‌ها بپردازد و با شناسایی وضع مطلوب بشر برای عبور از وضع موجود به وضع مطلوب راهی نشان دهد. در واقع جامعه‌شناسی انتقادی اصول سه‌گانه زیر را انکار می‌کند:

- (۱) حقایق و ارزش‌هایی فراتر از انسان وجود دارد که هستی آن‌ها وابسته به انسان نیست؛ یعنی این حقایق ساخته و پرداخته ذهن‌ها و فرهنگ‌های بشری نیستند که از جایی به جایی دیگر و از زمانی به زمان دیگر تغییر می‌کنند.
- (۲) انسان امکان شناخت و دریافت این حقایق را دارد و باید برای دسترسی به آن‌ها تلاش کند. البته انسان‌ها پس از شناخت این ارزش‌ها ممکن است زندگی خود را براساس آن‌ها تنظیم کنند یا برخلاف آن‌ها عمل کنند.
- (۳) انسان در شناخت صحیح این حقایق و ارزش‌ها ممکن است دچار خطا و اشتباه شود، ولی هرگز به سبب اشتباهات احتمالی خود از شناخت این حقایق دست نمی‌کشد.

پاسخ: در ۱۲ یک اشتباه وجود دارد: انسان در شناخت حقایق دچار خطا و اشتباه می‌شود. در ۱۳ به اصل سوم اشاره نشده است و قسمت اول نیز نادرست است. در ۱۴ دو اشتباه وجود دارد: این حقایق و ارزش‌ها ساخته و پرداخته انسان نیست، هم‌چنین انسان ممکن است زندگی خود را براساس حقایق سامان دهند یا برخلاف آن عمل کنند.

تست و پاسخ ۶۳

در بین عبارت‌های زیر کدام موارد درست است؟

- الف) هنگامی که یک فرهنگ در سطح جهانی غالب باشد، به میزانی که آن فرهنگ ویژگی‌های مطلوب یک فرهنگ جهانی را داشته باشد، جامعه جهانی از انسجام برخوردار خواهد بود.
- ب) از دیدگاه شهید مطهری، انسان در غرب تا حدود یک ماشین تنزل پیدا کرده و روح و اصالت او انکار شده است؛ هم‌چنین اعتقاد به علت غایی و هدف‌داشتن طبیعت، یک عقیده ارتجاعی تلقی می‌گردد.
- ج) جامعه‌شناسان انتقادی برخلاف جامعه‌شناسان تفسیری بر توانایی و خلاقیت انسان‌ها در ساختن جهان اجتماعی تأکید می‌کنند و کم‌توجهی رویکرد تفسیری به ساختارهای اجتماعی را درست نمی‌دانند.
- د) در رویکرد لیبرالی نسبت به مسئله نابرابری‌ها، عدالت اقتصادی مهم دانسته می‌شود و اعتقاد بر آن است که با توزیع برابر ثروت، عدالت برقرار می‌شود.

(۴) ب - الف

(۳) د - ج - ب

(۲) د - ج - الف

(۱) الف - د

(جامعه‌شناسی یازدهم - درس‌های ۵ و ۷ / جامعه‌شناسی دوازدهم - درس ۷)

پاسخ: گزینه ۱

تشریح: همه جای کتاب درسی مهم است و هیچ جایی از متن کتاب از لحاظ اهمیت بر سایر مباحث برتری ندارد. می‌بینید که قسمت دوم این سؤال از یک بخوانیم و بدانیم طرح شده است که احتمالاً اکثر دانش‌آموزان آن را مطالعه نمی‌کنند.

بررسی موارد نادرست:

- ج) جامعه‌شناسان انتقادی همانند جامعه‌شناسان تفسیری بر توانایی و خلاقیت انسان در ساختن جهان اجتماعی تأکید می‌کنند، اما بی‌توجهی جامعه‌شناسی تفسیری نسبت به ساختارهای اجتماعی و تأثیر این ساختارها بر زندگی انسان‌ها را درست نمی‌دانند.

نکته: مطابق متن بالا:

- شباهت جامعه‌شناسی تفسیری و انتقادی ← تأکید بر توانایی و خلاقیت انسان در ساختن جهان اجتماعی
- تفاوت جامعه‌شناسان تفسیری و انتقادی ← بی‌توجهی جامعه‌شناسی تفسیری نسبت به ساختارهای اجتماعی و توجه جامعه‌شناسی انتقادی به آن
- د) مربوط به رویکرد کمونیستی است.

پاسخ: در رویکرد عادلانه، «عدالت اجتماعی» اهمیت دارد و در رویکرد کمونیستی، «عدالت اقتصادی» مهم دانسته می‌شود.

تست و پاسخ ۶۴

به ترتیب هر یک از موارد زیر، مربوط به کدام دوره تاریخی یا کدام اندیشه است؟

- فئودالیسم نوعی برده‌داری بود؛ زیرا کشاورزان وابسته به زمین‌های اربابان خود بودند.
- برخی اندیشمندان نقش انسان‌ها و جوامع در پدید آمدن یا ادامه یافتن قشربندی را نادیده می‌گیرند.
- با غفلت از نگاه توحیدی به عالم خداوندگاران متکثر پرستیده می‌شدند.

- (۱) قرون وسطی - طبیعی دانستن قشربندی اجتماعی - فرهنگ اساطیری یونان و روم باستان
- (۲) رنسانس - بی‌توجهی به یکسان‌ساختن نقطه شروع رقابت‌ها در زندگی اجتماعی - قرون وسطی
- (۳) قرون وسطی - ضروری دانستن نابرابری اجتماعی برای زندگی انسان - فرهنگ معنوی و دینی یونان و روم باستان
- (۴) یونان و روم باستان - تأکید بر کارکردهای قشربندی اجتماعی - یونان و روم باستان

پاسخ: گزینه ۱

(جامعه‌شناسی یازدهم - درس ۴ / جامعه‌شناسی دوازدهم - درس ۷)

اقتصاد قرون وسطی بر مبنای کشاورزی و روابط اجتماعی ارباب - رعیتی بود. نظام ارباب - رعیتی در غرب که از آن با عنوان فئودالیسم یاد می‌شود، نوعی برده‌داری بود؛ زیرا کشاورزان، وابسته به زمین‌های اربابان خود بودند و امکان جابه‌جایی نداشتند. طرفداران قشربندی با طبیعی دانستن قشربندی اجتماعی، نقش انسان‌ها و جوامع در پدید آمدن و ادامه یافتن آن را نادیده می‌گیرند و تغییر در آن را چندان امکان‌پذیر نمی‌دانند. در فرهنگ اساطیری یونان و روم باستان با غفلت از نگاه توحیدی به عالم، خداوندگاران متکثر پرستیده می‌شدند.

تست و پاسخ ۶۵

پاسخ هر یک از پرسش‌های زیر به ترتیب در کدام گزینه آمده است؟

- کدام‌یک از پیامدهای تحریفات صورت‌گرفته در مسیحیت قرون وسطی از لحاظ اندیشه و نظر است؟
- چرا رویکرد انتقادی معتقد است که جامعه‌شناسی برای داوری و انتقاد به معیارهای علمی نیاز دارد؟
- کانون‌های ثروت و قدرت از چه طریقی موانع موجود بر سر راه تجارت بین‌المللی را برمی‌دارند؟
- چه گروهی پس از فرو ریختن اقتدار کلیسا فرصت بروز و ظهور پیدا کرد؟

- (۱) توجیه عملکرد دنیوی با پوشش دینی - برای فراهم کردن زمینه شکل‌گیری ساختارهای اجتماعی انسانی‌تر و اخلاقی‌تر - بازارهای مشترک منطقه‌ای - قدرت‌هایی که به دنبال توجیه رفتارهای سکولار خود در پوشش دینی بودند.
- (۲) آمیخته‌شدن مسیحیت با رویکردهای اساطیری - برای ارزیابی وضعیت مطلوب با این معیارها و ترسیم وضعیت مطلوب - سازمان‌های بین‌المللی - پادشاهان و قدرت‌های محلی که حرکت‌های دنیوی را آغاز کرده بودند.
- (۳) تقابل عقل و ایمان در اندیشه کلیسا - برای ارائه راه حل‌های علمی در جهت تثبیت نابرابری‌های اجتماعی - بازارهای مشترک منطقه‌ای - پادشاهان و قدرت‌های محلی که دخالت دین در امور دنیوی را انکار می‌کردند.
- (۴) قبول تثلیث و دورماندن از ابعاد عقلانی توحید - برای حفظ وضع موجود و تثبیت نظم اجتماعی جامعه - سازمان‌های بین‌المللی - پادشاهان و قدرت‌هایی که به انتقاد از عملکرد آباء کلیسا پرداختند.

پاسخ: گزینه ۱

(جامعه‌شناسی یازدهم - درس‌های ۴ و ۸ / جامعه‌شناسی دوازدهم - درس ۷)

در سطح اندیشه و نظر، مسیحیت قرون وسطی آمیخته با رویکردهای اساطیری شد و با قبول تثلیث از ابعاد عقلانی توحید دور ماند.

در سطح زندگی و عمل، مسیحیان و آباء کلیسا در تعامل با فرهنگ امپراتوری روم، به سوی نوعی دنیاگرایی گام برداشتند. کلیسا در این مقطع، عملکرد دنیوی خود را در پوشش معنوی و دینی توجیه می‌کرد. (رد ۱)

- جامعه‌شناسان انتقادی برای داوری و انتقاد، به معیارهای علمی نیاز دارند تا براساس آن وضعیت موجود را ارزیابی کنند، تصویری از وضعیت مطلوب ترسیم کنند و راه عبور از وضعیت موجود به سوی وضعیت مطلوب را پیشنهاد دهند.
- کانون‌های ثروت و قدرت برای حفظ منافع خود، از طریق سازمان‌های بین‌المللی، موانع موجود بر سر راه تجارت بین‌المللی را برمی‌دارند و استقلال اقتصادی و سیاسی کشورهای مختلف را مخدوش می‌سازند.
- فروریختن اقتدار کلیسا سبب شد تا در دوران رنسانس، پادشاهان و قدرت‌های محلی به عنوان رقیبان دنیاطلب کلیسا، فرصت بروز و ظهور پیدا کنند. این رقیبان، به دلیل رویکرد دنیوی خود و برای حذف کلیسا، به جای انتقاد به عملکرد آباء کلیسا به تدریج دخالت دین را در امور دنیوی انکار کردند.

روان شناسی: صفحه های ۱۱۲ تا ۱۸۵

تست و پاسخ ۶۶

- در هر یک از عبارات‌های زیر به ترتیب کدام عامل بر فرایند حل مسئله مؤثر بوده است؟
- متین که در آزمون ورودی تیزهوشان موفق بوده راحت تر از پس آزمون کنکور برمی آید.
 - مشاور سحر از او می‌خواهد که تعامل خود و همکلاسی‌هایش را با عینک تازه‌ای ببیند.
 - سولماز با وجود استفاده از تجربه تربیت فرزند اولش، در تربیت فرزند دومش ناموفق است.

(۱) اثر انتقال - اثر نهفتگی - نوع نگاه به مسئله

(۲) تجربه گذشته - نوع نگاه به مسئله - تجربه گذشته

(۳) اثر انتقال - نوع نگاه به مسئله - نوع نگاه به مسئله

(۴) تجربه گذشته - اثر نهفتگی - اثر انتقال

(درس ۵ - عوامل مؤثر بر حل مسئله)

پاسخ: گزینه ۳

عوامل مؤثر بر حل مسئله سه دسته‌اند:

- (۱) اثر انتقال: زمانی که فرد در اثر یادگیری‌های گذشته خود، در حل مسئله‌ای جدید، موفق یا ناموفق باشد، عامل اثر انتقال یا تجربه گذشته مشاهده می‌شود. این اثر می‌تواند مثبت باشد؛ برای مثال کسی که در آزمون ورودی تیزهوشان موفق بوده باشد و راحت تر از پس آزمون کنکور برمی آید (عبارت اول) و یا می‌تواند منفی باشد؛ برای مثال فردی که بدون بازبینی تجربه والدگری خود برای فرزند نخست خود تلاش کند تجربیاتش را برای فرزند دوم خود استفاده کند و در حل مسئله شکست می‌خورد (عبارت سوم).
- (۲) نوع نگاه به مسئله: عامل مؤثر دوم در حل مسئله «نوع نگاه به مسئله» است، نوع نگاه باعث می‌شود که اطلاعات متناسب فراخوانی شده و اقدامات احتمالی فرد تحت الشعاع قرار بگیرد. زمانی که مشاور سحر از او می‌خواهد تا تعامل خود و هم کلاسی‌هایش را با عینکی تازه ببیند، از او دعوت می‌کند تا نوع نگاهش را به مسئله تغییر دهد (عبارت دوم).
- (۳) اثر نهفتگی: عامل سوم اثر نهفتگی است که در طی آن فرد برای مدت زمانی موقت و مشخص سماجت بر حل مسئله را کنار می‌گذارد. هیچ یک از عبارات صورت سؤال به این مورد مربوط نمی‌شود.

تست و پاسخ ۶۷

با توجه به ویژگی‌های مسئله به ترتیب کدام یک از پیش‌بینی‌های ذکر شده در مورد افراد زیر درست تر است؟

- مهری علت بداخلاقی‌های همسرش را نمی‌داند.
- افسون برای پذیرفته شدن در آزمون تافل با جدیت تمام در کلاس‌های زبان شرکت می‌کند.
- بهرام به همکلاسی‌های جدیدش می‌گوید مراقب باشید پا روی دُم من نگذارید، من موقع عصبانیت نمی‌توانم خشم خودم را کنترل کنم.
- (۱) مهری راه حل مسئله را نمی‌داند. - احتمال انتخاب راه حل مناسب در افسون زیاد است. - بهرام از راه حل‌های غیرمنطقی استفاده می‌کند.
- (۲) درک مهری از مسئله ناقص است. - افسون موانع احتمالی را به خوبی می‌شناسد. - بهرام باید شناسایی مشکل را به مشاور بسپارد.
- (۳) مهری احتمالاً از راه‌های غیرمنطقی استفاده می‌کند. - افسون موانع احتمالی را به خوبی می‌شناسد. - درک بهرام از مسئله ناقص است.
- (۴) مهری هدف را به صراحت تعریف نکرده است. - احتمال انتخاب راه حل مناسب در افسون زیاد است. - بهرام موانع احتمالی را به خوبی نمی‌شناسد.

(درس ۵ - ویژگی‌های مسئله)

پاسخ: گزینه ۱

این مبحث کتاب درسی از قسمت‌های مورد توجه طراحان سؤال است و توجه به کلمات کلیدی آن بسیار مهم است؛ بنابراین علی‌رغم قسمت‌های دیگر کتاب که تأکید بر مفهومی خواندن مطالب کتاب علاوه بر حفظی خواندن آن‌ها داریم در مورد این قسمت تأکید به حفظ کردن روابط بین قسمت‌ها و کلمات کلیدی آن داریم.

توسعه

ویژگی های مسئله	توضیح نکات مهم
(۱) هدفمند است:	- زمانی احساس مسئله می کنیم که بدانیم هدف چیست. - وقتی هدف روشن نباشد، درک از مسئله ناقص خواهد بود. - برخی از افراد که راه حل مسئله را نمی دانند به این دلیل است که هدف را به <u>صراحت تعریف</u> نکرده اند.
(۲) مسئله یک فرایند و جریان تحت کنترل است:	- در جریان حل مسئله فرد کاملاً درگیر موضوع است. - فرد به آنچه انجام می دهد آگاهی کامل دارد. - در جریان حل مسئله هر چه <u>جدی تر</u> باشیم احتمال انتخاب راه حل بهتر، بیشتر می شود.
(۳) در مسئله توانمندی های ما محدود است:	- اصولاً زمانی با مسئله مواجه می شویم که امکانات ما محدود باشد. - افرادی که توانایی های خود را نمی شناسند از <u>راه حل های غیرمنطقی</u> استفاده می کنند.
(۴) در مسئله موقعیت فعلی یا مبدأ باید مشخص باشد:	شناخت موقعیت فعلی کمک می کند تا <u>موانع احتمالی</u> را به خوبی بشناسید و راه حل های بهتری ارائه دهید.

زمانی احساس مسئله می کنیم که بدانیم هدف چیست.

زمانی با مسئله مواجه می شویم که امکانات ما محدود باشد.

بررسی عبارات:

عبارت اول: مهری علت بداخلاقی همسرش را نمی داند، بنابراین اصلاً نمی داند مسئله چیست و نمی داند به دنبال چه هدفی باید باشد؛ بنابراین چون درک او از مسئله ناقص است راه حل مسئله را هم نمی داند.

عبارت دوم: افسون دقیقاً می داند چه هدفی دارد (قبول شدن در آزمون تافل) و برای رسیدن به آن با جدیت تلاش می کند. در جریان حل مسئله هر چه جدی تر باشیم، احتمال انتخاب راه حل بهتر بیشتر می شود، بنابراین در افسون احتمال انتخاب راه حل مناسب بیشتر است.

عبارت سوم: افرادی که توانایی های خود را نمی شناسند از راه حل های غیرمنطقی استفاده می کنند؛ بنابراین بهرام به دلیل نشناختن توانایی های خود از راه حل های غیرمنطقی استفاده می کند.

تست و پاسخ ۶۸

در ارتباط با «حل مسئله»، کدام گزینه پاسخ عبارت های زیر است؟

- این گزاره که «علی برای مشکل انتخاب اولویت برای خواندن درس هایش، از روشی که بار قبل برای برنامه نویسی به کار برده بود، استفاده کرد.» به کدام موضوع اشاره دارد؟
- چه عواملی را باید در حل مسئله «گره زدن دو طناب با انبردست» در نظر گرفت؟
- «مدیر یک کارگاه تولیدی محصولات چوبی قصد دارد برای بالابردن کیفیت محصولات، از مرغوب ترین چوب بازار استفاده کند، اما چون ممکن است هزینه تولید بالا برود، نمی تواند مطمئن باشد که فروشش بالا رفته و سود مورد نظر را به دست آورد» این مسئله از کدام نوع است؟
- (۱) تعمیم پذیری مسئله - روش های موجود، امکانات، هدف - خوب تعریف شده
- (۲) لزوم تشخیص دقیق مسئله - ظرفیت های موجود، انتخاب های ممکن، موانع - خوب تعریف شده
- (۳) تعمیم پذیری مسئله - هدف، امکانات، موانع - خوب تعریف نشده
- (۴) لزوم تشخیص دقیق مسئله - ظرفیت های موجود، انتخاب های ممکن، موانع - خوب تعریف نشده

(درس ۵ - ویژگی های مسئله، چرا حل مسئله مهم است؟، انواع مسئله)

پاسخ: گزینه ۲

فعالیت های کتاب درسی قسمت هایی مهمی از کتاب هستند که در کنکورهای سال های اخیر از آنها مستقیماً سؤال طرح شده است. قسمت دوم این سؤال هم از متن فعالیت ۵-۳ کتاب درسی طرح شده است. حتماً حواستون باشه که فعالیت های کتاب رو دقیق بخونید.

عبارت اول: هدف از تمرین‌های مختلف آموزشی، دستیابی به اصول و قوانینی در حل مسئله است که در موقعیت‌های دیگر هم قابل استفاده باشد. به همین دلیل است که یادگیری حاصل از حل مسئله، در مقایسه با سایر یادگیری‌ها قابل تعمیم است. در مثال داده شده، علی با مسئله اولویت‌دادن به درس‌ها برای مطالعه آنها مواجه است، او در موقعیتی دیگر، مسئله‌ای را حل کرده است که می‌تواند از یادگیری حاصل از آن در مسئله حاضر هم استفاده کرده و یا به عبارت دیگر، آن را تعمیم بدهد.

عبارت دوم: در مواجهه با یک مسئله باید دید این مسئله را چگونه می‌توان حل کرد؛ بنابراین باید به ویژگی‌های مسئله توجه کنیم. یعنی توجه کنیم که:

- هدف چیست؟
 - چه امکاناتی (ظرفیت‌ها، قابلیت‌ها) را در اختیار دارید؟
 - موانع (بست‌ها، مشکلات پیش‌رو) چه چیزهایی هستند؟
- عبارت سوم: مسئله‌ها با توجه به این شاخص‌ها، به دو نوع خوب تعریف شده و خوب تعریف نشده تقسیم می‌شوند: شناسایی موقعیت اولیه، فهرست اقدامات یا راهبردهای در دسترس، تعریف دقیق هدف، امکان تضمین دستیابی یا عدم دستیابی به هدف.
- با توجه به این که مدیر این تولیدی هنوز برای رسیدن به هدف خود راهی را پیدا نکرده که مطمئن باشد او را به سود بیشتر می‌رساند و نمی‌تواند موفقیت خود را تضمین کند این مسئله از نوع خوب تعریف نشده می‌باشد.

مسائلی که در علوم انسانی با آنها مواجه می‌شویم، عمدتاً از نوع خوب تعریف نشده است.

تست و پاسخ ۶۹

هر یک از موارد زیر به ترتیب مربوط به کدام نوع تصمیم‌گیری هستند؟

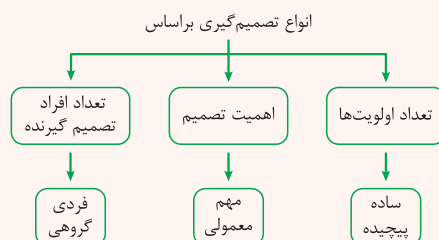
- انتخاب شغل میان وکالت و قضاوت
- انتخاب ثبت مالکیت مثنوی معنوی به نام ایران یا ترکیه
- انتخاب نظام سیاسی بین جمهوری و پادشاهی
- انتخاب رنگ مبلمان محل کار

- (۱) فردی - مهم پیچیده - گروهی مهم - ساده معمولی
- (۲) مهم پیچیده - فردی - گروهی پیچیده - معمولی پیچیده
- (۳) گروهی - گروهی پیچیده - فردی - معمولی فردی
- (۴) گروهی - مهم ساده - مهم پیچیده - ساده فردی

(درس ۶ - انواع تصمیم‌گیری)

پاسخ: گزینه ۱

توسعه

گاهی ممکن است علی‌رغم کم‌بودن تعداد اولویت‌ها به دلیل اهمیت فراوان موضوع و داشتن جنبه‌های متعدد، نوع تصمیم‌گیری پیچیده باشد.

موقعیت اول: تصمیم‌گیری براساس تعداد اولویت به دو دسته ساده (دو اولویت) و پیچیده (چند اولویت) تقسیم می‌شود. با این وجود گاهی ممکن است تعداد اولویت‌های انتخابی منحصر به دو اولویت باشد، اما به سبب اهمیت و آثار درازمدت آن، تصمیم‌گیری پیچیده به حساب بیاید. از طرفی انتخاب شغل انتخابی، فردی است. با توجه به این توضیحات انتخاب شغل فردی، مهم و پیچیده است. (حذف ۲ و ۳)

موقعیت دوم: با توجه به اهمیت تصمیم انتخاب مالکیت مثنوی معنوی مهم و پیچیده است و در کمیته‌ای متشکل از تعداد اعضا انجام می‌شود، پس این تصمیم گروهی است. (حذف ۲ و ۳)

موقعیت سوم: انتخاب نظام سیاسی میان دو گزینه با توجه به آثار درازمدت و اهمیت زیادش، پیچیده و مهم به حساب می‌آید و از آن جایی که در دستان یک ملت است تصمیم گروهی است. (حذف ۳)

موقعیت چهارم: انتخاب رنگ مبلمان محل کار با وجود تکرار اولویت‌ها با توجه به اهمیت کم، ساده و معمولی بوده و فردی است. (حذف ۳)

تست و پاسخ ۷۰

به ترتیب، هر یک از موارد «الف»، «ب» و «ج» در موقعیت‌های زیر به کدام یک از روش‌های حل مسئله اشاره دارند؟

سارا وقتی به خانه رسید، «مطابق هر شب، دو صفحه از تکلیف ده صفحه‌ای زبانش را انجام داد تا برای روزی که کلاس زبان دارد آماده شود (الف)». او «سپس مشغول مرتب کردن اتاقش شد و سعی کرد اول از میز تحریرش شروع کند، سپس به سراغ کمدش رفته و در نهایت تمام اتاق را سامان داد (ب)». «سپس سعی کرد برای انتخاب موضوع انشایش در سر میز شام از سایر اعضای خانواده کمک بگیرد و ایده‌های آن‌ها را بشنود و در نهایت با توجه به نکاتی که معلم گفته بود یک موضوع را انتخاب کرد (ج)».

۱) الف (خرد کردن - ب) کاهش تفاوت وضعیت موجود با مطلوب - ج) بارش مغزی

۲) الف (مهندسی معکوس - ب) تحلیلی - ج) کاهش تفاوت وضعیت موجود با مطلوب

۳) الف (خرد کردن - ب) اکتشافی - ج) شروع از آخر

۴) الف (شروع از آخر - ب) تحلیلی - ج) مهندسی معکوس

پاسخ: گزینه ۱

(درس ۵ - روش‌های اکتشافی حل مسئله)

الف) در روش خرد کردن، یک مسئله بزرگ به چندین مسئله کوچک تقسیم می‌شود. در این روش افراد مسئله‌های کوچک را حل می‌کنند تا به تدریج بتوانند به حل مسئله بزرگ دسترسی یابند. سارا به جای این که بخواهد ده صفحه را یک‌شبه انجام دهد که احتمال خستگی و تمام نکردن آن هم بالاست، تصمیم گرفت تکلیفش را به چند مسئله کوچک‌تر (روزی دو صفحه) خرد کند.

ب) در هر موقعیت مسئله، با دو حالت وجود مسئله (وضعیت موجود) و حالت دسترسی به راه حل (وضعیت مطلوب) مواجه هستیم. در این روش، حل‌کننده مسئله تلاش می‌کند فاصله این دو وضعیت را کاهش دهد. وقتی سارا برای مرتب کردن اتاقش از میز تحریرش شروع کرده و سپس همه اتاق را مرتب می‌کند، از این روش استفاده کرده است.

ج) یکی از شیوه‌های حل مسئله این است که همه راه حل‌های احتمالی که فکر می‌کنیم در پاسخ به یک مسئله می‌تواند درست باشد، ارائه شود. در این روش بعد از اینکه مسئله تعریف شد (مرحله ۱)، سعی می‌شود راه حل‌های مختلف ارائه شود (مرحله ۲)؛ سپس معیارهایی برای داوری درباره هر راه حل ارائه می‌شود. (مرحله ۳)، در نهایت با استفاده از این معیارها بهترین راه حل ارائه می‌گردد (مرحله ۴). سارا برای حل مسئله پیدا کردن موضوع، روش بارش مغزی را به کار برده است، او با نظرخواهی از اعضای خانواده راه حل‌هایی را به دست آورده است و براساس نکاتی که معلم گفته بوده است (معیاری برای بررسی راه حل) تصمیم گرفت که موارد نامناسب را کنار گذاشته و آن راه حلی که با معیارها منطبق بوده است، انتخاب کند.

تست و پاسخ ۷۱

رابطه کدام یک از زوج متغیرهای زیر مستقیم است؟ (یعنی با افزایش یکی از متغیرها، متغیر دیگر نیز افزوده می شود.)

(الف) حالت عاطفی ناخوشایند ناشی از ناتوانی در حل مسئله - استفاده از روش های تهاجمی

(ب) آگاهی از مهارت های حل مسئله - استفاده از روش های پرخاشگرانه

(ج) خروج از فشار روانی مستمر - آموختن روش های حل مسئله کارآمد

(د) پرورش مهارت های حل مسئله متمر ثمر - کاهش تجربه ناکامی

(۲) الف - ب - د

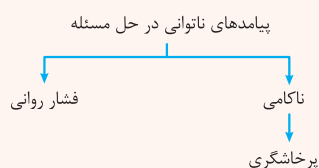
(۱) الف - ب

(۴) ج - ب

(۳) الف - ج - د

(درس ۵ - پیامدهای ناتوانی در حل مسئله)

پاسخ: گزینه ۳

• ناتوانی در حل مسئله، وضعیت عاطفی ناخوشایندی ایجاد می کند که «ناکامی» نام دارد.

• ناتوانی در حل مسئله علاوه بر ناکامی باعث فشار روانی هم می شود.

• ناکامی باعث پرخاشگری می شود.

هر قدر شهروندان جامعه از مهارت های حل مسئله آگاه باشند احتمال استفاده از روش های تهاجمی و پرخاشگری کم تر خواهد بود.

یکی از روش های کاهش فشار روانی، پرورش روش های درست حل مسئله است.

(الف) ناتوانی در حل مسئله، وضعیت عاطفی ناخوشایندی را ایجاد می کند که «ناکامی» نام دارد. ناکامی موجب پرخاشگری و روش های تهاجمی می شود. به همین جهت دو متغیر ناکامی و استفاده از روش های تهاجمی با هم ارتباط مستقیم دارند.

(ب) هر چه شهروندان جامعه از مهارت های حل مسئله آگاه باشند، احتمال استفاده از روش های تهاجمی و پرخاشگری کم تر خواهد بود. به همین جهت این دو متغیر ارتباط معکوس (نه مستقیم) با یکدیگر دارند.

(ج) یکی از روش های کاهش فشار روانی پرورش درست حل مسئله است. افرادی که مدام در فشار روانی قرار دارند، روش های کارآمد حل مسئله را نمی دانند. پس این دو متغیر ارتباط مستقیم دارند.

(د) بسیاری از افرادی که احساس شکست می کنند مشکلات عاطفی جدی ندارند، بلکه مهارت های حل مسئله را نمی دانند و با پرورش این مهارت ها افراد کم تر از گذشته احساس ناکامی خواهند کرد. پس این دو متغیر با هم ارتباط مستقیم دارند.

تست و پاسخ ۷۲

به ترتیب «در کدام یک از حالات تصمیم گیری اطمینان کافی به نتایج تصمیم گیری وجود ندارد» و «زمانی که علی رغم وجود خطر، مسیر آینده

با خطا طی می شود، چه ملاکی مد نظر بوده است؟

(۱) مواقعی که تصمیم گیری با خطا همراه است. - خطر از دست دادن

(۲) مواقعی که تصمیم گیری با خطر همراه است. - هزینه های قبلی

(۳) زمانی که میزان سودمندی کم تر از هزینه هاست. - خطر از دست دادن

(۴) زمانی که هزینه ها بیشتر از مزیت هاست. - هزینه های قبلی

(درس ۶ - ملاک های تصمیم گیری)

پاسخ: گزینه ۳

در بعضی مواقع تصمیم‌گیری با خطر همراه است. در چنین حالتی اطمینان کافی به نتایج تصمیم‌گیری وجود ندارد. گاهی اوقات افراد به دلیل هزینه‌های قبلی، مسیر آینده را با خطای می‌کنند مانند کسانی که برای تماشای بازی فوتبال با تحمل مشکلات زیاد مسیر منزل تا ورزشگاه را طی کرده، مبلغ بلیت را به سختی پرداخت می‌کنند و... ولی قبل از شروع مسابقه متوجه می‌شوند که هوا بارانی است و چون لباس گرم ندارند احتمال سرماخوردگی آنان زیاد است و بهتر است برای حفظ سلامتی خود به خانه برگردند و در یک فضای مناسب مسابقه فوتبال را تماشا کنند، ولی این کار را نمی‌کنند و می‌گویند این همه سختی کشیده‌ایم، پس در ورزشگاه باقی می‌مانند.

تست و پاسخ ۷۳

به ترتیب، سبک تصمیم‌گیری در هر یک از افراد مشخص شده در موقعیت‌های زیر کدام است؟

- میلاد متوجه شد بعد از دو هفته هنوز تعمیرکار ماشینش را آماده نکرده است و با او دست به گریبان شد.
- ستایش بعد از این که متوجه می‌شود خواهرش در دانشگاه شهر دیگری پذیرفته شده است همان رشته و دانشگاه خواهرش را انتخاب کرد.
- رضا بین گذراندن یک دوره آموزشی و شروع به کار در رشته پرستاری، باید تصمیم بگیرد. او در نهایت با توجه به اهداف بلندمدتش و مشورت با متخصصان وارد شغل پرستاری شد، ولی به دلیل شیوع یک بیماری، رضا متوجه می‌شود که شیفت‌هایش سنگین است و به فکر جابه‌جایی بخشی که در آن کار می‌کند افتاد، اما مدتی اقدام نمی‌کند تا شاید با کاهش بیماری همه چیز خودبه‌خود بهتر شده و بخش خلوت‌تر شود.

(۱) تکانشی - احساسی - اجتنابی

(۲) احساسی - وابسته - منطقی

(۳) تکانشی - وابسته - منطقی

(۴) احساسی - احساسی - اجتنابی

(درس ۴ - سبک‌های تصمیم‌گیری)

پاسخ: گزینه ۱

سبک‌های تصمیم‌گیری	توضیحات
تکانشی	فرد به صورت ناگهانی، با عجله و بدون محاسبه تصمیم می‌گیرد. بلافاصله با پشیمانی همراه است. در نوجوانان زیاد دیده می‌شود.
احساسی	ملاک تصمیم‌گیری عواطف و هیجانات زودگذر است. تصمیم‌های مهم و پایدار زندگی به روش‌های پایدار و ماندنی نیاز دارد.
وابسته	ملاک فرد این است که دیگران چنین تصمیمی گرفته‌اند. فرد به جای فکرکردن، کورکورانه از دیگران تبعیت می‌کند.
اجتناب	فرد قصد دارد تصمیم بگیرد ولی تصمیم او عملی نمی‌شود کار امروز را به فردا می‌اندازد، «دست‌دست می‌کند» زمان را از دست می‌دهد و مشککش بیشتر می‌شود.
منطقی	زیربنای آن اندیشیدن است. فرد تمامی راهکارهای ممکن را می‌سنجد، با دیگران مشورت می‌کند، علایق و انگیزه‌های خودش را در نظر می‌گیرد، فرد پله‌پله و طبق قوانین پیش می‌رود.

مورد اول: در سبک تصمیم‌گیری تکانشی، فرد به صورت ناگهانی، با عجله و بدون محاسبه قبلی دست به کاری خطرناک می‌زند که بلافاصله با پشیمانی همراه است.

مورد دوم: سبک تصمیم‌گیری ستایش از نوع وابسته بوده است. در این سبک تصمیم‌گیری افراد بدون توجه به این که آیا این تصمیم دارای بهترین منفعت است یا نه، صرفاً از دیگران پیروی کورکورانه کرده و فکر می‌کنند چون دیگران این انتخاب را کرده‌اند برای خودشان هم بهترین تصمیم است. در موقعیت صورت سؤال، ستایش به این فکر نمی‌کند که آیا توانایی زندگی در شهر دیگر را دارد یا نه و این که می‌تواند در شهر خودش و رشته بهتر پیشرفت بیشتری داشته باشد و صرفاً چون دنباله‌رو خواهرش بوده است، دست به این تصمیم زده است.

مورد سوم: ممکن است به دلیل وجود کلیدواژه «خودبه خود درست می شود»، تصمیم گیری رضا را از نوع اجتنابی قلمداد کنید، اما فراموش نکنید که گاهی صبر کردن لازمه تصمیم گیری منطقی است. تصمیم گیری رضا، از نوع منطقی بوده است؛ زیربنای این تصمیم گیری اندیشیدن است. در این سبک، تصمیم گیرنده تمامی راهکارهای ممکن را می سنجد (دیدن دوره آموزشی یا ورود به بازار کار) و همچنین تابع یک روش قاعده مند و منظم است (مشورت، در نظر گرفتن اهداف آینده)، در این سبک، فرد پله پله و طبق قوانین پیش می رود. توجه کنید که عوض نکردن بخش نمی تواند مربوط به تصمیم گیری اجتنابی باشد و آن هم تابع منطق است، چون می داند شیوع بیماری باعث شده که بخش بیش از همیشه شلوغ باشد و این مسئله همیشگی نیست و برطرف می شود؛ بنابراین او با عجله و شتاب دست به تصمیم نزنده، بلکه صبر می کند تا اوضاع بهتر شود و شرایط به حالت عادی باز گردد.

پاسخ: در نگاه اول ممکن است به دلیل عبارت: «اقدامی نمی کند تا همه چیز خودبه خود درست شود» به دام افتید و سبک تصمیم گیری رضا را اجتنابی در نظر بگیرید در حالی که صبر کردن رضا نیز به دلیل در نظر گرفتن شرایط بوده است، نه از سر اهمال و بی توجهی.

تست و پاسخ ۷۴

مدیر مدرسه ای برای انتخاب معلم درس روان شناسی مردد است. هر یک از اقدامات زیر، به ترتیب مصداق کدام یک از مراحل تصمیم گیری او است؟

- بررسی رزومه شغلی هر یک از گزینه های تدریس
- حمایت از معلم انتخاب شده در طی سال تحصیلی
- برگزاری نظرسنجی از دانش آموزان در انتهای سال

(۲) مرحله سوم - مرحله پنجم - مرحله ششم

(۴) مرحله سوم - مرحله ششم - مرحله هفتم

(۱) مرحله چهارم - مرحله پنجم - مرحله ششم

(۳) مرحله چهارم - مرحله ششم - مرحله هفتم

(درس ۶ - مراحل تصمیم گیری)

پاسخ: گزینه ۴

درسنامه: مراحل تصمیم گیری

مثال	اقدام مورد نیاز
انتخاب معلم روان شناسی	(۱) شناسایی و تعریف تصمیم مورد نظر
انتخاب بین گزینه های تدریس	(۲) شناسایی تعداد انتخاب ها یا اولیتهای آن تصمیم
بررسی رزومه شغلی هر یک از افراد داوطلب تدریس	(۳) بیان ویژگی های هر انتخاب یا اولویت
عملکرد دانش آموزان در امتحانات و رضایت خانواده ها	(۴) ارزیابی پیامدهای هر انتخاب یا اولویت
انتخاب با تجربه ترین و کارآمدترین فرد	(۵) اجرای بهترین اولویت
حمایت از معلم انتخاب شده و در اختیار قرار دادن امکانات لازم	(۶) تعهد و پایبندی به اجرای اولویت مورد نظر
برگزاری نظرسنجی از دانش آموزان در انتهای سال و بررسی نتایج امتحان نهایی	(۷) بررسی پیامدها و نتایج اجرای اولویت مورد نظر

پاسخ: در مرحله سوم تصمیم گیری، فرد به بیان ویژگی های هر انتخاب یا اولویت می پردازد. با همین الگو مدیری که رزومه شغلی هر یک از گزینه های تدریس را بررسی می کند در مرحله سوم تصمیم گیری است.

در مرحله ششم تصمیم گیری فرد متعهدانه به انتخاب خود پایبند خواهد بود. با همین تعریف مدیری که از معلم انتخاب شده در طی سال حمایت می کند، در مرحله ششم تصمیم گیری است.

در مرحله هفتم تصمیم گیری، فرد پیامدها و نتایج انتخاب خود را ارزیابی می کند. بر این اساس مدیری که عملکرد معلم خود را براساس نظرسنجی ارزیابی می کند در مرحله هفتم تصمیم گیری است.

تست و پاسخ ۷۵

- به ترتیب در هر یک از افراد زیر وجود کدام یک از موانع تصمیم گیری مشهود است؟
- سینا علی رغم تسلط به درس با این که پاسخ سؤال معلم را می دانست دستش را برای پاسخ دادن بالا نبرد.
 - مژده برخلاف توصیه های مادرش در مورد پوشیدن لباس گرم، از لچ او پلیورش را برنداشت.
 - هر چه پدر علی به او می گوید: این دوستان جدیدی که انتخاب کرده ای افراد سالمی به نظر نمی آیند و ممکن است روی تو هم تأثیر منفی بگذرانند، علی نمی پذیرد و می گوید من تحت تأثیر آن ها قرار نمی گیرم.

(۱) سوگیری تأیید - اعتماد افراطی - سوگیری تأیید

(۲) کوچک شمردن خود - کنترل نکردن هیجانات - اعتماد افراطی

(۳) سوگیری تأیید - کوچک شمردن خود - اعتماد افراطی

(۴) کوچک شمردن خود - اعتماد افراطی - سوگیری تأیید

(درس ۶ - موانع تصمیم گیری)

پاسخ: گزینه ۱

توسعه

موانع تصمیم گیری	توضیح
(۱) سوگیری تأیید	● فرد از اطلاعاتی که دیدگاهش را تأیید کند، استفاده می کند حتی اگر شواهد چیز دیگری را نشان دهد.
(۲) اعتماد افراطی	● فرد به قضاوت ها و روش های تصمیم گیری خودش اعتماد بیش از حد دارد.
(۳) کوچک شمردن خود	● دست کم گرفتن خود، عصبانی بودن، ترس بودن و «اعتماد به نفس پایین» مانع تصمیم گیری درست می شود.
(۴) کنترل نکردن هیجانات	● فرد تحت تأثیر دیگران واکنش های عاطفی غیر معقول از خود نشان می دهد.

عبارت اول: سینا دانش لازم برای پاسخ دادن به سؤال را دارد ولی چون اعتماد به نفس لازم را ندارد، دستش را بالا نمی برد؛

پس «کوچک شمردن خود» مانع از تصمیم گیری درست او شده است.

عبارت دوم: کنترل نکردن هیجانات عامل مهم دیگری است که مانع تصمیم گیری موفق می شود. در موقعیت های تصمیم گیری، با افراد و حالت های مختلفی مواجه می شویم. افراد مختلف واکنش های هیجانی متفاوتی در ما ایجاد می کنند؛ مانند مژده که به دلیل لجبازی، درست تصمیم نمی گیرد. عبارت سوم: در اعتماد افراطی فرد به قضاوت ها و روش های تصمیم گیری خودش بیش از حد اعتماد دارد؛ مانند علی که فکر می کند در کنار دوستان نامناسب تغییری نخواهد کرد.

تست و پاسخ ۷۶

به ترتیب، پاسخ هر یک از سؤالات زیر در کدام گزینه آمده است؟

الف) کدام یک عاملی مشترک در شکل دهی رفتار انسان و حیوان است؟

ب) در کدام موقعیت ماندگاری رفتار بیشتر است؟

ج) مقاومت در برابر تغییر در نگرش های شکل گرفته به دلیل تبعیت از کدام عامل است؟

(۱) انگیزه - انگیزه درونی - اصل هماهنگی شناختی

(۲) نگرش - انگیزه درونی - نظام ارزشی فرد

(۳) نگرش - اسناد بیرونی - نظام ارزشی فرد

(۴) انگیزه - اسناد بیرونی - اصل هماهنگی شناختی

(در س ۷ - انگیزه و نگرش، انگیزه های بیرونی و درونی، ناهماهنگی شناختی)

پاسخ: گزینه ۱

پاسخ تشریحی

الف) انسان و حیوان، در پاسخ به نیازهای زیستی، عوامل انگیزشی مشترکی دارند.

ب) رفتارهایی که با انگیزه درونی و به دلیل وجود لذتی در خود تکلیف انجام می‌شوند، پایدارتر و ماندگارترند.

هرگاه از ماندگاری رفتار صحبت می‌شود باید به نوع انگیزه توجه کنید و هرگاه به انگیزه برای جبران رفتار (شکست) و یا انگیزه تلاش برای کسب موفقیت، براساس قضاوت‌هایی که فرد در مورد علل موفقیت و شکست خود بیان می‌کند اشاره شود باید به نوع اسناد توجه کنید.

ج) نگرش‌ها پس از شکل‌گیری، از ثبات بیشتری برخوردار شده و تابع اصل هماهنگی شناختی هستند؛ یعنی در برابر تغییر مقاومت می‌کنند.

تست و پاسخ ۷۷

درستی و نادرستی هر یک از عبارات زیر به ترتیب در کدام گزینه آمده است؟

- اراده به معنی اعتقاد قوی به انجام‌پذیری و شدنی‌بودن کاری است.
- عوامل درون فردی مانند احساس ارزشمندی در درک کارایی و کنترل کاذب مؤثر است.
- اراده قوی فرد را از بیراهه‌رفتن و گم کردن خواسته مصون می‌دارد.
- عوامل بین فردی مانند عدم حمایت اجتماعی، هدفمندی فرد را تضعیف می‌کند.

۱) درست - درست - نادرست - درست

۲) درست - درست - درست - نادرست

۳) نادرست - نادرست - نادرست - نادرست

۴) نادرست - نادرست - درست - درست

(درس ۷ - عوامل نگرشی)

پاسخ: گزینه ۳

بررسی عبارات:

عبارت اول: باور به معنای اعتقاد راسخ و واقعی به بودن یا نبودن چیزی یا انجام‌پذیر بودن یا انجام‌ناپذیر بودن کاری است، نه اراده؛ بنابراین عبارت نادرست است.

عبارت دوم: عوامل فردی همچون احساس ناتوانی، ناامیدی، بی‌ارزشی و عوامل بیرونی همچون تحقیر دیگران، عدم حمایت اجتماعی و ... باعث شکل‌گیری باورهای غلط می‌شود و ارتباطی به ادراک کنترل و کارایی کاذب ندارد؛ پس عبارت نادرست است.

عبارت سوم: انتخاب هدف باعث انسجام در رفتار شده و فرد را از بیراهه‌رفتن و اتلاف منابع انرژی مصون می‌دارد نه اراده، پس عبارت نادرست است.

عبارت چهارم: عوامل بیرونی و بین فردی مانند عدم حمایت اجتماعی و تحقیر دیگران باعث شکل‌گیری باورهای غلط می‌شود و ارتباطی به هدفمندی و تضعیف کردن آن ندارد، پس این عبارت نادرست است.

تست و پاسخ ۷۸

کدام یک از اشخاص زیر درگیر «ناهماهنگی شناختی» نیست؟

- ۱) فردی که می‌گوید همسر خود را دوست دارد، اما نمی‌تواند به او ابراز محبت کند.
- ۲) فردی که به مراقبت همسر خود اعتماد داشته، اما نمی‌تواند فرزندشان را با او تنها بگذارد.
- ۳) فردی که به تعهد همسر خود باور داشته، اما دائماً او را کنترل می‌کند.
- ۴) فردی که باورهای همسرش را دوست دارد، اما خودش باورهای دیگری دارد.

(درس ۷ - ناهماهنگی شناختی)

پاسخ: گزینه ۳

در دو صورت ناهماهنگی شناختی به وجود می آید:

- (۱) زمانی که باور فرد با رفتار او مطابقت نداشته باشد؛ برای مثال دوست داشتن همسر و ناتوانی از ابراز محبت به او، باور به توانایی مراقبت همسر از فرزند و بی اعتمادی به تنها گذاشتن فرزند با او و باور به تعهد همسر و کنترل کردن دائمی او.
- (۲) زمانی که فرد دو شناخت متضاد همزمان داشته باشد؛ ولی در **ف** فرد دو باور همزمان متضاد ندارد، بلکه باورهای او با باورهای همسرش متفاوت است.

تست و پاسخ ۷۹

درستی یا نادرستی عبارتهای زیر به ترتیب کدام است؟

- کسی که می خواهد باورهای خود را محکم و استوار کند، عامل هدفمندی نگرش در او مطرح است.
 - هماهنگی شواهد محیطی با ادراک کنترل موجود در افراد باعث اثربخشی و سازندگی ادراک آنها می شود.
 - رفتار یک فرد برای کشیدن سیگار، متأثر از ارزیابی او از سیگار کشیدن است.
 - اشاره به معایب چیزی که انتخاب کرده ایم به ناهماهنگی شناختی منجر می شود.
- (۱) نادرست - درست - نادرست - نادرست
(۲) نادرست - درست - درست - درست
(۳) درست - درست - درست - نادرست
(۴) درست - درست - درست - درست

(درس ۷ - هدفمندی، ادراک کنترل و کارایی)

پاسخ: گزینه ۱

بررسی عبارات:

عبارت اول: هدف هر چیزی است که انسان سعی دارد به آن برسد و فکر می کند برای او مؤثر و مفید است. وقتی فردی سعی می کند نمره عالی بگیرد، به قلّه کوهی برود و یا باورهای خود را محکم و استوار کند و ... در واقع به رفتاری دست زده که هدف دارد. پس عبارت درست است.

عبارت دوم: ادراک کنترل و کارایی باید سازنده باشد؛ یعنی با شواهد محیطی هماهنگی لازم را داشته باشد. پس در صورت هماهنگی، ادراک کنترل، واقعی و اثربخش خواهد بود و در صورت ناهماهنگی، نوعی ادراک کنترل و کارایی کاذب ایجاد می شود که مانع بروز رفتار است؛ پس درست است.

عبارت سوم: ارزیابی یک فرد از سیگار یا مواد اعتیادآور، به مقدار زیاد تحت تأثیر نگرش او نسبت به مواد اعتیادآور قرار داشته و رفتار او را شکل می دهد، بنابراین رفتار فرد تحت تأثیر ارزیابی فرد از سیگار قرار می گیرد؛ پس عبارت درست است.

عبارت چهارم: هرگاه فرد مجبور شود بین دو انتخاب مطلوب، یکی را برگزیند، دچار ناهماهنگی بعد از تصمیم می شود. در چنین مواردی فرد برای این که ناهماهنگی شناختی خود را حل کند بعد از تصمیم گیری در مورد آن که انتخاب کرده مزایا و در مورد آن که رد کرده است معایب را می شمارد. بنابراین اگر بعد از انتخاب در مورد آن که انتخاب کرده است معایب را بگوید دچار ناهماهنگی شناختی می شود که انتخاب من، انتخاب خوبی نبوده است؛ بنابراین عبارت درست است.

تست و پاسخ ۸۰

به ترتیب درستی یا نادرستی عبارات زیر در کدام گزینه آمده است؟

- کسانی که شکست را به عوامل پایدار مانند استعداد و بدشانسی نسبت می دهند دچار یأس و دلسردی در مسابقات بعدی می شوند.
- افراد ناتوانی که بین رفتار خود و پیامد آن رابطه ای نمی بینند و تلاشی نمی کنند به درماندگی آموخته شده دچار شده اند.
- وقتی افراد شکست را به چیزی نسبت می دهند که نمی توانند آن را کنترل کنند انگیزه بسیار کمی برای جبران آن خواهند داشت.
- برای رشد و پیشرفت هر کشوری لازم است هم موانع بیرونی شناسایی شوند و هم از روش درست اسناددهی مانند اسناد به عوامل غیر قابل کنترل درونی و پایدار استفاده شود.

- (۱) نادرست - نادرست - درست - نادرست
(۲) نادرست - درست - درست - نادرست
(۳) درست - درست - نادرست - درست
(۴) درست - نادرست - نادرست - درست

(درس ۷ - اسناد و درماندگی آموخته شده)

پاسخ: گزینه ۱

بررسی عبارات:

عبارت اول: کسانی که شکست را به عوامل پایدار نسبت می دهند دچار یأس و دلسردی در مسابقات بعدی می شوند، ولی عوامل پایداری که در عبارت مطرح شده نادرست هستند چون شانس از عوامل ناپایدار است ← نادرست است.

عبارت دوم: افرادی که بین رفتار خود و پیامد آن، رابطه ای نمی بینند و دست از تلاش برمی دارند و به درماندگی آموخته شده دچار شده اند، توانایی لازم را دارند، ولی به این باور رسیده اند که ناتوان هستند و کنترلی بر محیط خود ندارند، نه این که به طور واقعی ناتوان باشند. فردی که ناتوان است و این ناتوانی او واقعی است و دست از تلاش برمی دارد احساس درماندگی واقعی دارد، نه درماندگی آموخته شده ← عبارت نادرست است.

عبارت سوم: وقتی یادگیرندگان، شکست را به چیزی نسبت می دهند که نمی توانند آن را کنترل کنند (مانند توانایی پائین و دشواری تکلیف) انگیزه بسیار کمی برای جبران شکست خواهند داشت؛ پس عبارت درست است.

عبارت چهارم: این عبارت، در کل عبارت درستی است، ولی اسنادهایی که به عنوان اسناددهی درست مطرح گردیده است نادرست است، چون اسنادهای درست نسبت دادن به عوامل تحت کنترل، درونی و ناپایدار است ← عبارت نادرست است.

عربی، زبان قرآن یازدهم: صفحه‌های ۳۱ تا ۶۴، عربی، زبان قرآن دوازدهم: صفحه‌های ۴۷ تا ۵۸

• عَيْنُ الْأَنْسَبِ فِي الْجَوَابِ لَتَرْجُمَةَ الْعِبَارَاتِ مِنْ أَوْ إِلَى الْعَرَبِيَّةِ (۸۱ - ۸۸):

تست و پاسخ ۸۱

﴿مَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيَجْعَلَ عَلَيْكُمْ مِنْ حَرَجٍ وَلَكِنْ يُرِيدُ لِيُطَهِّرَكُمْ وَلِيُتِمَّ عَلَيْكُمْ نِعْمَتَهُ﴾: خداوند ...

- (۱) نخواستہ است تا شما در سختی قرار بگیرید، ولی خواسته تا شما را پاک سازد و نعمت خود را بر شما تمام کند.
- (۲) نمی‌خواهد شما را در حالتی بحرانی قرار دهد، بلکه می‌خواهد تا شما پاک گردید و نعمتش بر شما تمام شود.
- (۳) نمی‌خواهد بر شما سختی قرار دهد، اما می‌خواهد شما را پاک کند و نعمت خویش را بر شما تمام نماید.
- (۴) نخواستہ تا شما در حالت بحرانی قرار بگیرید، بلکه خواسته تا شما پاکیزه شوید و نعمتش بر شما تمام گردد.

(عربی یازدهم - درس ۴)

پاسخ: گزینه ۳

تشریح: در آزمون‌ها غالباً سؤال اول عربی یکی از آیات قرآن داخل کتاب هست پس حتماً از قبل معنای آیات رو با دقت یاد بگیرید چون گاهی ممکنه نکاتی داشته باشن که نیاز به بررسی‌شدن قبل از آزمون دارن!

تشریح: «يُرِيدُ» ماضیه یا مضارع؟! / «كُم» در «يُطَهِّرْكُمْ» به شکل فاعلی ترجمه میشه یا مفعولی؟

کلمات مهم: «ما يُرِيدُ»: نمی‌خواهد / «لِيَجْعَلَ»: تا قرار دهد / «عليكم»: بر شما / «من حرج»: سختی / «و لكن»: اما / «يُرِيدُ»: می‌خواهد / «لِيُطَهِّرْكُمْ»: شما را پاک کند / «و لِيُتِمَّ»: و تمام نماید / «نعمته»: نعمت خویش
خطاهای سایر گزینه‌ها:

❌ نخواستہ است «ما يُرِيدُ» معادل مضارع اخباری است، نه ماضی نقلی! - قرار بگیرید «يَجْعَلُ» قرار بدهد» غایب است و مفرد نه مخاطب و جمع! - خواسته «يُرِيدُ» معادل مضارع اخباری است، نه ماضی نقلی!

❌ بلکه (معادل «و لكن» نیست!) - شما پاک گردید (ضمیر «کم» در «يُطَهِّرْكُمْ» مفعول است و باید به شکل «شما را پاک گرداند» ترجمه بشود) - نعمتش... تمام شود «نعمته» منصوب است، بنابراین مفعول «يُنِّمُ» است، در نتیجه باید به شکل «نعمتش را تمام نماید» ترجمه بشود!

❌ نخواستہ (مانند ۱) - قرار بگیرید (مانند ۲) - بلکه (مانند ۳) - خواسته (مانند ۴) - شما پاکیزه شوید (مانند توضیحات «شما پاک گردید» در ۱!) - نعمتش... تمام گردد (مانند ۴)

تشریح: هرگاه یکی از ضمایر متصل «هُ، هُما، هُم، هَا، هُما، هُنَّ، كَ، كُما، كُمْ، لَ، كُما، كُنَّ» به یک فعل متصل شوند، قطعاً مفعول است و آن فعل قطعاً متعدی و معلوم است.

مثال: «يُشَاهِدُكُمْ»: شما را می‌بیند ✓ شما می‌بینید ✗

تست و پاسخ ۸۲

«لَا دَابَّةَ فِي الطَّبِيعَةِ إِلَّا وَ لَهَا مَصِيرٌ فِي أَنْ تَصِيدَ وَ تُصَادَ وَ هَذِهِ مِنْ قَوَانِينِ الطَّبِيعَةِ فَإِنَّ الْحَيَوَانَ الَّذِي يَهْجُمُ عَلَى الْآخَرِينَ يَتَعَرَّضُ نَفْسَهُ لِلْأَكْلِ!»

- (۱) هیچ جنبه‌ای در طبیعت نیست مگر این که سرنوشتی برای شکارشدن و شکار کردن دارد و این از قوانین طبیعت است، چه حیوانی که به دیگران هجوم می‌برد، خودش در معرض خورده‌شدن قرار می‌گیرد!
- (۲) هیچ جنبه‌ای در طبیعت نیست، جز آن که سرنوشتی در این دارد که شکار کند و شکار شود و این از قوانین طبیعت است، زیرا حیوانی که به دیگران حمله می‌کند، خودش در معرض خورده‌شدن قرار می‌گیرد.
- (۳) این از قانون‌های طبیعت است که هیچ جنبه‌ای وجود ندارد مگر این که سرنوشتی دارد که با آن شکار کند و شکار شود چراکه حیوانی که به بقیه هجوم می‌برد خودش در برابر خوردن قرار می‌گیرد!
- (۴) هیچ جنبه‌ای در طبیعت وجود ندارد الا سرنوشتی در این دارد که شکار کند و شکار شود و این از قانون‌های طبیعت است که حیوانی که به دیگران حمله می‌کند باید خودش در معرض خورده‌شدن قرار گیرد!

(عربی دوازدهم - درس ۴)

پاسخ: گزینه ۳

تشریح: در حل تست‌های ترجمه تک‌عبارتی بهتر است ابتدا تفاوت بین گزینه‌ها را پیدا کنید!

کلید حل هر گزینه: «في أن تصيد و تُصاد» یعنی چی؟ / «يَتَعَرَّضُ» چه‌طور؟

کلمات مهم: «لا دَائِيَةَ فِي الطَّبِيعَةِ»: هیچ جنبنده‌ای در طبیعت نیست / «إِلَّا وَ لَهَا مَصِيرٌ»: جز آن که سرنوشتی دارد / «في أن تصيد و تُصاد»: در این که شکار کند و شکار شود / «هذه من قوانين الطبيعة»: این از قوانین طبیعت است / «فإنَّ»: زیرا / «الحيوان الَّذِي»: حیوانی که / «يهجم على الآخرين»: به دیگران حمله می‌کند / «يَتَعَرَّضُ نَفْسَهُ لِلْأَكْلِ»: خودش در معرض خورده شدن قرار می‌گیرد. خطاهای سایر گزینه‌ها:

❌ شکار شدن و شکار کردن («أن تصيد و تُصاد» فعل هستند، نه مصدر!)

❌ این از قانون‌های طبیعت است که... (این عبارت مربوط به بخش دوم جمله است و در جای مناسبی ترجمه نشده است!) – «في الطبيعة» ترجمه نشده است – با آن (معادل «في أن...» در این که...) نیست!

❌ باید قرار گیرد («يَتَعَرَّضُ» یعنی «در معرض قرار می‌گیرد» و «باید» اضافی است!)

تست و پاسخ ۸۳

«لن تجد لغة دون المفردات الدخيلة لأن كل لغة بحاجة إليها لكي تجعلها غنية في الأسلوب و البيان!»:

- (۱) زبانی بدون واژگان وارد شده یافت نخواهد شد، چه هر زبان به آن‌ها نیازمند است برای این که در اسلوب و شیوه و بیان، غنی گردد!
- (۲) هرگز یک زبان را خالی از کلمات دخیل نخواهی یافت، برای این که تمام زبان‌ها به آن‌ها نیازمندند، در اسلوب و بیان غنی شوند!
- (۳) یک زبان را هرگز بدون کلمات وارد شده نخواهی یافت، زیرا هر زبان برای این که در اسلوب و بیان غنی‌تر شود، به آن‌ها احتیاج دارد!
- (۴) زبانی را بدون واژگان دخیل نخواهی یافت، چرا که هر زبانی به آن‌ها احتیاج دارد تا آن را در اسلوب و بیان غنی نماید.

(عربی یازدهم - درس ۴)

پاسخ: گزینه ۴

تشریح: در حل تست‌های ترجمه تک‌عبارتی بهتر است ابتدا تفاوت بین گزینه‌ها را پیدا کنید!

کلید حل هر گزینه: فعل در «تجعلها غنية» معلومه یا مجهول؟ / «غنية» اسم تفضيله یا نه؟

توسعه لغت: ترجمه «كل»:

الف) كل + اسم معرفه ← همه، تمام

مثال: «كل اللغات»: همه زبان‌ها

ب) كل + اسم نكرة ← هر

مثال: «كل لغة»: هر زبان

ج) كل + من ← هر یک از

مثال: «كل من اللغات»: هر یک از زبان‌ها

توسعه لغت: در ترجمه ساختار «لن + مضارع» مجازیم از لفظ «هرگز» استفاده نمی‌یم!

مثال: «لن يقول»: نخواهد گفت ✓ هرگز نخواهد گفت ✓

کلمات مهم: «لن تجد»: نخواهی یافت / «لغة»: زبانی / «دون المفردات الدخيلة»: بدون واژگان دخیل / «لأن»: چرا که / «كل لغة»: هر زبانی / «بحاجة إليها»: به آن‌ها احتیاج دارد / «لكي تجعلها غنية»: تا آن را غنی نماید / «في الأسلوب و البيان»: در اسلوب و بیان خطاهای سایر گزینه‌ها:

❌ یافت نخواهد شد («لن تجد» مطمئناً معلوم است، نه مجهول، زیرا عين الفعل آن (ج) کسره دارد، در حالی که عين الفعل در مضارع مجهول، فتحه «ت» دارد! «لن تُوجد» معادل «یافت نخواهد شد» می‌باشد! - غنی گردد (ضمیر «ها» در «تجعلها» مفعول است، پس باید به شکل «آن را غنی گرداند» ترجمه بشود!)

- ۱ تمام زبان‌ها (معادل «كُلُّ اللُّغَات» است، «لغة» مفرد و نکره است در نتیجه «كُلُّ» در «كُلُّ لغة» به معنای «هر» می‌باشد نه «همه / تمام»!) - غنی شوند (مانند ۱)
- ۲ غنی تر شود («أغنى» معادل «غنى تر» است، «غنىة» اسم تفضیل نیست!) ۲

تست و پاسخ ۸۴

«على أساس التعليم الإسلامية من يُفقه الجاهل و يعلمه فناً نافعاً أفضل من الذي يدعو الله فقط!»:

- ۱) براساس تعلیمات اسلامی کسی که انسان نادان را می‌آموزد و او را هنری سودمند یاد می‌دهد، بهترین کسانی است که فقط خدا را دعا می‌کند!
- ۲) بنابر آموزه‌های اسلام آن که فرد جاهل را دانا می‌کند و هنری سودمند یاد می‌گیرد برتر است از کسی که تنها خدا را دعا می‌کند!
- ۳) بنابر تعلیمات اسلامی آن که شخص نادان را دانا می‌کند تا به او هنر سودمندی یاد دهد از کسی که فقط خدا را فرامی‌خواند، بهتر است!
- ۴) براساس آموزه‌های اسلامی کسی که انسان نادان را دانا می‌کند و به او هنر سودمندی می‌آموزد، بهتر از کسی است که فقط خدا را دعا می‌کند!

(عربی دوازدهم - درس ۳)

پاسخ: گزینه ۲

«و يُعَلِّمه» یعنی چی؟ / «أفضل من» چه طور؟

کلمات مهم: «على أساس التعليم الإسلامية»: براساس آموزه‌های اسلامی / «من يُفقه الجاهل»: کسی که انسان نادان را دانا می‌کند / «يعلمه فناً نافعاً»: به او هنر سودمندی می‌آموزد / «أفضل من الذي»: بهتر از کسی که / «يدعو الله فقط»: فقط خدا را دعا می‌کند خطاهای سایر گزینه‌ها:

- ۱ بهترین کسانی است که (معادل «أفضل الذين» است، «أفضل من الذي» یعنی «برتر از کسی که!»)
- ۲ اسلام («الإسلامية» معادل «اسلامی» است!) - یاد می‌گیرد (معادل «يتعلم» است، «يُعلم» یعنی «یاد می‌دهد» و ضمیر «ه» مفعول آن است و به شکل «به او یاد می‌دهد» ترجمه می‌شود!)
- ۳ تا (معادل «و» نیست!)

تست و پاسخ ۸۵

«قَرَّرَ المزارع أن يستشير خبير الزراعة عن سبب تعرض الخضراوات في المزرعة للتلف لعلّه يتخلص من هذه المشكلة المؤلمة!»:

کشاورز تصمیم گرفت که ...

- ۱) با کارشناس کشاورزی درباره علت در معرض تلف قرار گرفتن سبزیجات در مزرعه مشورت کند شاید او از این مشکل دردآور خلاص شود!
- ۲) درباره سبب در معرض نابودی قرار گرفتن سبزیجات در مزرعه با کارشناس کشاورزی مشورت کند شاید او را از این مشکل دردآور خلاص کند!
- ۳) سبب در معرض تلف قرار گرفتن سبزیجات در مزرعه را از یک کارشناس کشاورزی جویا شود شاید او از این مشکل دردآور خلاص شود!
- ۴) در مشورت با کارشناس کشاورزی، به علت در معرض نابودی قرار گرفتن سبزیجات در مزرعه اشاره کند شاید او از این مشکل دردآور خلاص گردد!

(عربی دوازدهم - درس ۴)

پاسخ: گزینه ۱

«أن يستشير» رو دریاب! / «يتخلص» مفعول داره یا نه؟

نویسندگان: هرگاه یک اسم به یک اسم معرفه اضافه شود، خودش نیز معرفه خواهد شد. به این نوع از معرفه‌ها، معرفه به اضافه می‌گویند که در کتاب درسی ذکر نشده است، اما خوب است که آن را بشناسید.

مثال: «كتاب» در «كتاب المعلم» معرفه به اضافه است زیرا به یک اسم معرفه (المعلم) اضافه شده است!

کلمات مهم: «قَرَّرَ المزارع»: کشاورز تصمیم گرفت / «أن يستشير خبير الزراعة»: که با کارشناس کشاورزی مشورت کند / «عن سبب تعرض الخضراوات ... للتلف»: درباره علت در معرض تلف قرار گرفتن سبزیجات / «في المزرعة»: در مزرعه / «لعلّه»: شاید او / «يتخلص من هذه المشكلة المؤلمة»: از این مشکل دردآور خلاص شود.

خطاهای سایر گزینه‌ها:

۱. او را خلاص کند («یتخلّص» لازم است نه متعدی، زیرا مفعول ندارد و «او خلاص شود» صحیح است!)
 ۲. یک کارشناس («خبیر» در این عبارت به یک اسم معرفه دیگر مضاف شده است؛ بنابراین خودش هم معرفه است، نه نکره!) – جویا شود (معادل «أن یستشیر: که مشورت کند» نیست!)
 ۳. در مشورت («أن یستشیر» فعل است، نه اسم!) – اشاره کند (اضافی است!)

تست و پاسخ ۸۶

عَيْنُ الْخَطَأِ:

- (۱) «أَلَا تَعْلَمُ أَنَّ الْحَوْتَ الْأَزْرَقَ يُعَدُّ أَكْبَرَ كَائِنٍ حَيٍّ فِي الْعَالَمِ!»: آیا نمی‌دانی که نهنگ آبی بزرگ‌ترین موجود زنده در جهان بوده است؟!
 (۲) «أَيُّ طَائِرٍ يَسَاعِدُ التَّمْسَاحَ فِي تَنْظِيفِ أَسْنَانِهِ!»: کدام پرنده به تمساح در تمیز کردن دندان‌هایش کمک می‌کند؟!
 (۳) «حَيَّةُ الصَّحْرَاءِ تَضَعُ ذَنْبَهَا فِي الرَّمْلِ ثُمَّ تَقْفُ كَالْعَصَا!»: مار صحرا دمش را در ماسه قرار می‌دهد، آن گاه به سان عصا می‌ایستد!
 (۴) «رَأَيْتُ أَفْرَاسًا كَانَتْ الْأَفْرَاسُ فِي مَزْرَعَةٍ كَبِيرَةٍ!»: اسب‌هایی را دیدم آن اسب‌ها در مزرعه‌ای بزرگ بودند!

(عربی یازدهم - درس ۴)

پاسخ: گزینه ۱

تشریح: برای حل کردن این نوع تست‌ها به تمرین و تکرار زیادی نیاز دارید؛ پس حتماً قبل از آزمون‌ها برای تمرین کردن این مدل تست‌ها وقت کافی بگذارید!

تشریح: سریعاً ترجمه تمام کلمات رو بررسی کن!

خطای این گزینه:

بوده است (معادل «يُعَدُّ»: به شمار می‌رود) نیست!
 ترجمه صحیح: «آیا نمی‌دانی که نهنگ آبی بزرگ‌ترین موجود زنده در جهان به شمار می‌رود!»

تست و پاسخ ۸۷

عَيْنُ الصَّحِيحِ:

- (۱) «لِلإِنْتِاجِ بَعْضُ الْمَلَابِسِ النِّسَائِيَّةِ وَالرَّجَالِيَّةِ يُسْتَفَادُ مِنَ الْأَقْمِشَةِ الدِّيَبَاجِيَّةِ!»: برای تولید برخی از لباس‌های زنانه و مردانه از پارچه ابریشم استفاده می‌شود!
 (۲) «لَا أَدْرِي جَيِّدًا، كِلَا الْفَرِيقَيْنِ قَوِيَّ وَتَسْجِيلُ الْهَدَفِ بَيْنَهُمَا أَمْرٌ صَعْبٌ جَدًّا!»: خوب نمی‌دانم، هر یک از دو تیم قوی هستند و به ثمر رساندن گل میان آن‌ها واقعاً کار سختی است!
 (۳) «يَا لَيْتَ صَدِيقِي إِبْرَاهِيمَ يَأْتِي قَبْلَ بَدَايَةِ الْمُبَارَاةِ وَ قَبْلَ أَنْ يَمْلَأَ الْمَلْعَبُ الْمُتَفَرِّجُونَ!»: ای کاش دوستم ابراهیم پیش از آغاز مسابقه و پیش از این‌که ورزشگاه از تماشاچیان پر شود، بیاید!
 (۴) «بِنَظَرَةٍ بَسِيطَةٍ وَ سَرِيعَةٍ إِلَى التَّارِيخِ الذَّهَبِيِّ لِلْحَضَارَةِ الْإِسْلَامِيَّةِ سَنَتَحِيرُ كَثِيرًا!»: با نگاهی ساده و گذرا به تاریخ زرین تمدن اسلامی بسیار شگفت‌زده خواهیم شد!

(عربی یازدهم - درس ۴)

پاسخ: گزینه ۱

بررسی گزینه‌های نادرست:

۱. «الأقمشة الديباجية» یعنی «پارچه‌های ابریشمی» که «الأقمشة (جمع قماش)» به اشتباه به صورت مفرد و «الديباجية (ابریشمی)» به صورت «ابریشم» ترجمه شده است.

۲. «كِلَا الْفَرِيقَيْنِ» یعنی «هر دو تیم» [«كُلٌّ مِنَ الْفَرِيقَيْنِ» یا «كُلٌّ وَاحِدٌ مِنَ الْفَرِيقَيْنِ» یعنی «هر یک از دو تیم»].
 ۳. در عبارت «قَبْلَ أَنْ يَمْلَأَ الْمَلْعَبُ الْمُتَفَرِّجُونَ»؛ «أَنْ يَمْلَأَ» فعل متعدی، «المَلْعَبُ» مفعول و «الْمُتَفَرِّجُونَ» فاعل آن است که اشتباه ترجمه شده است. ترجمه صحیح آن به صورت «... پیش از این‌که تماشاچیان ورزشگاه را پر کنند.» می‌باشد. [«قَبْلَ أَنْ يَمْتَلِئَ الْمَلْعَبُ مِنَ الْمُتَفَرِّجِينَ» یعنی «پیش از این‌که ورزشگاه از تماشاچیان پر شود»].

تست و پاسخ ۸۸

«اگر به پندهای تربیتی توجه نکنید دیگران به شما احترام نخواهند گذاشت!»

- (۱) إِنْ لَا تَهْتَمُّوا بِمَوَاعِظِ تَرْبِیَةِ فَلَنْ يَحْتَرَمُونَكُمْ الْآخَرُونَ!
- (۲) إِذَا لَا تَهْتَمُّونَ بِالْمَوَاعِظِ التَّرْبِیَّةِ فَلَنْ يَحْتَرَمَكُمُ الْآخَرُونَ!
- (۳) إِنْ لَا تَهْتَمُّوا بِمَوَاعِظِ تَرْبِیَةِ فَلَنْ يَحْتَرَمَكُمُ آخَرُونَ!
- (۴) إِذَا لَا تَهْتَمُّونَ بِالْمَوَاعِظِ التَّرْبِیَّةِ فَلَنْ يَحْتَرَمُونَكُمْ آخَرُونَ!

(عربی یازدهم - درس ۳)

پاسخ: گزینه ۲

تشریح: در این مدل سؤالات به تفاوت گزینه‌ها مثل بودن یا نبودن ضمیر، جمع یا مفرد بودن کلمات، «ال» داشتن یا نداشتن اسم‌ها و ... خیلی دقت کن!

خطای رایج: معرفه یا نکره بودن اسم‌ها رو بررسی کن به جواب می‌رسی!

کلمات مهم: اگر ... توجه نکنید: «إِنْ لَا تَهْتَمُّوا، إِذَا لَا تَهْتَمُّونَ» / به پندهای تربیتی: «بالمواعظ التربویة» / دیگران: «الآخرون» / به شما احترام نخواهند گذاشت: «لَنْ يَحْتَرَمَكُم»
خطاهای سایر گزینه‌ها:

۱ مواعظ تربویة «پندهای تربیتی» یک ترکیب معرفه است، نه نکره! - لَنْ يَحْتَرَمُونَ (حرف «لَنْ» جزء حروف ناصبه است و در انتهای فعل مضارع تغییراتی ایجاد می‌کند، در نتیجه باید «ن» از آخر فعل حذف می‌شد و با توجه به این‌که الآخرون فاعل است، فعل باید به صورت مفرد بیاید؛ بنابراین «لَنْ يَحْتَرَمَكُم» صحیح است!

۲ مواعظ تربویة (مانند ۱) - آخرون «دیگران» معرفه است، نه نکره!

۳ لَنْ يَحْتَرَمُونَ (مانند ۱) - آخرون (مانند ۲)

• اِقْرَأِ النَّصَّ التَّالِيَ ثُمَّ أَجِبْ عَنِ الْأَسْئَلَةِ (۸۹ - ۹۱) بِمَا يَنْسَبُ النَّصَّ:

«الموهبة (استعداد) أو العمل الجاد؛ في رأيكم أن الإنسان الذي يريد النجاح إلى إيهما يحتاج أكثر؟ و هل أنت ممن يعتقدون بأن كل إنسان يجب أن يعمل في المجالات التي لديه موهبة فيها فقط و العمل في المجالات الأخرى سيؤدي إلى فشله و خيبة أمه؟ أخيراً أدرك الباحثون و علماء علم التربية أن الإنسان يمكن له النجاح في أي مجال يعزم عليه، بشرط أن يحب الحصول عليه جداً و يبذل كل جهوده لتحقيقه. إذا بدأنا القيام بعمل بدیع فسنواجه صعوبات كثيرة مواجهة و سوف نفشل مرّات، ولكن علينا أن لا نشعر باليأس و التعب بعد كل فشل بل يجب أن نتعرف على نقاط الضعف لدينا لننتقل عليها.

إن ما نسميه بالموهبة ليس إلا سبباً يزيد سرعتنا في الوصول إلى الهدف فلذا من الأفضل أن نسميه استعداداً و لكنّه لا يكفي وحده. كثيراً ما شاهدنا شخصاً له استعداد في أمر و لكنّه ما ناله لأنّه لم يجتهد لها بقدر ما يحتاج إليه.»

تشریح: استعداد یا کار سخت (سخت‌کوشی)، در نظر شما انسانی که موفقیت را می‌خواهد به کدام یک از آن‌ها بیشتر نیاز دارد؟ آیا تو از کسانی هستی که به این اعتقاد دارند که هر انسانی فقط باید در زمینه‌هایی که در آن استعداد دارد کار کند و کارکردن در زمینه‌های دیگر به شکست و ناامیدی‌اش منجر خواهد شد؟ اخیراً پژوهشگران و دانشمندان علوم تربیتی دریافته‌اند که انسان می‌تواند در هر زمینه‌ای که برایش تصمیم بگیرد موفق شود، به شرط این‌که واقعاً به دست آوردنش را دوست داشته باشد و تمام تلاشش را برای محقق کردن آن بکند. هرگاه انجام یک کار جدید را آغاز کنیم قطعاً با سختی‌های زیادی مواجه خواهیم شد و بارها شکست خواهیم خورد، ولی ما نباید پس از هر شکست، احساس ناامیدی و خستگی کنیم؛ بلکه باید نقاط ضعفی را که داریم بشناسیم تا بر آن‌ها غلبه کنیم.

چیزی که ما آن را استعداد می‌نامیم فقط سببی است که سرعت ما را در رسیدن به هدف زیاد می‌کند؛ بنابراین بهتر است که آن را استعداد بنامیم ولی آن به تنهایی کافی نیست. بسیار دیده‌ایم شخصی را که در کاری استعداد دارد ولی به آن نرسیده است، زیرا به اندازه‌ای که نیاز داشته، تلاش نکرده است.

تست و پاسخ ۸۹

أَيُّ إِنْسَانٍ سَيَصِيرُ لَاعِباً مُمْتَازاً فِي كُرَةِ الْقَدَمِ؟

(۲) إِنَّ الَّذِي يَبْذُلُ كُلَّ جُهِودِهِ لَهَا وَ إِن لَّمْ يَحْبِبْهَا!

(۴) مَنْ يَسْعَى لَهَا سَعِيّاً كَثِيراً وَ هُوَ رَاغِبٌ فِيهَا!

(۱) كُلُّ مَنْ يَحِبُّ كُرَةَ الْقَدَمِ وَ لَدَيْهِ مَوْهَبَةٌ فِيهَا!

(۳) الَّذِي يَكُونُ لَدَيْهَا قُدْرَاتٌ لَا نَرَاهَا فِي الْآخِرِينَ!

پاسخ: گزینه ۴

(عربی دوازدهم - درس ۴)

تشریح: در مورد حل سؤالات درک متن چند نکته رو در نظر داشته باشیم:

(۱) سؤالات درک متن رو در آخر سؤالات عربی جواب بدین.

(۲) متن رو باید با دقت، ولی با سرعت بخونین. این کار نیاز به تمرین و تکرار زیاد داره. خوندن نصف و نیمه متن خیلی فایده ای نداره.

(۳) توی متن و گزینه ها به کلماتی که معنای «هیچ، همه، گاهی، اصلاً، فقط، همیشه، بعضی، قطعاً، ممکنه و ...» دارن، دقت کنین.

(۴) در سؤالات درک مطلب برای تشخیص گزینه صحیح یا خطا عجله نکنین و حتماً همه گزینه ها رو بخونین، سپس بهترین گزینه رو انتخاب کنین!

بررسی گزینه ها:

کدام انسان در فوتبال بازیکن ممتازی خواهد شد؟

هر کسی که فوتبال را دوست دارد و در آن استعداد دارد! (نه دیگه فقط علاقه و استعداد کافی نیست!)

کسی که برای آن تمام تلاشش را بکند حتی اگر دوستش نداشته باشد!

کسی که قدرتهایی دارد که آن ها را در دیگران نمی بینیم!

هر کسی که برایش بسیار تلاش کند در حالی که به آن علاقه مند است! (دقیقاً، ترکیب تلاش و علاقه ترکیب برنده ست!)

تست و پاسخ ۹۰

«الْفُشْلُ عِنْدَ الْقِيَامِ بِعَمَلٍ...» عَيْنُ الْخَطَا:

(۱) أَمْرٌ طَبِيعِيٌّ يَحْدُثُ لِكُلِّ مَنْ يَبْدَأُ الْعَمَلَ!

(۲) لَا يَحْدُثُ إِلَّا لِلَّذِينَ لَا يَعْرِفُونَ نَقَاطَ ضَعْفِهِمْ!

(۳) قَدْ يَنْسَبِبُ إِلَى تَقَرُّبِنَا الْأَكْثَرَ مِنَ النَّجَاحِ!

(۴) يُصْبِحُ عَامِلاً مُهِمّاً لِنَجَاحِنَا إِذَا نَوَاجِهَهُ رَاجِعِينَ!

پاسخ: گزینه ۲

بررسی گزینه ها:

«شکست هنگام انجام یک کار ...»

امری طبیعی است که برای هر کسی که کاری را آغاز می کند اتفاق می افتد!

فقط برای کسانی اتفاق می افتد نقاط ضعفشان را نمی شناسند! (نه فقط برای اون ها! برای هر کسی ممکنه پیش بیاد!)

گاهی سبب نزدیکی بیشتر ما به موفقیت می شود!

عامل مهمی برای موفقیت ما می شود زمانی که امیدوارانه با آن مواجه می شویم!

تست و پاسخ ۹۱

عَيْنُ الصَّحِيحِ:

(۱) لِلْوُصُولِ إِلَى مَا نَتَمَنَّى نَحْتَاجُ إِلَى الْعَزْمِ وَ الْإِسْتِعَادِ مَعاً!

(۲) إِنَّ الَّذِينَ لَهُمْ إِسْتِعَادٌ فِي أَمْرِ يَنَالُونَهُ وَ إِن لَّمْ يَكُونُوا دُؤْبِينَ!

(۳) النَّاجِحُ الْحَقِيقِيُّ هُوَ الَّذِي يَحِبُّ الْفُشْلَ عِنْدَ الْعَمَلِ وَ يَسْتَقْبِلُهُ!

(۴) أَمَّهُمُ الْأَسْبَابُ فِي الْوُصُولِ إِلَى مَا نَرِيدُ هِيَ مَوْهَبَةُ أُعْطَاهَا اللَّهُ!

پاسخ: گزینه ۱

(عربی دوازدهم - درس ۴)

ترجمه گزینه‌ها:

- ۱ برای رسیدن به آن چه آرزویش را داریم، با هم به اراده و استعداد نیاز داریم! (دقیقاً!)
 ۲ کسانی که در کاری استعداد دارند به آن می‌رسند حتی اگر با پشتکار نباشند! (نه فیر، از این فیرا نیست!)
 ۳ موفق حقیقی همان کسی است که شکست هنگام کار را دوست دارد و از آن استقبال می‌کند!
 ۴ مهم‌ترین دلایل در رسیدن به آن چه می‌خواهیم، استعدادی است که خداوند آن را داده است! (مهم‌ترین تلاش!)

. عَيْنُ الْخَطَا فِي الْإِعْرَابِ وَ التَّحْلِيلِ الصَّرْفِيِّ: (۹۲ - ۹۳):

تست و پاسخ ۹۲

«الْجَادُّ - يَعْتَقِدُونَ - أَدْرَكَ - النَّجَاحُ»:

- ۱) الجادُّ: اسم - مفرد مذکر - علی وزن «فاعل» - معرب - معرّف بأل / صفة و موصوفها «العمل»
 ۲) يعتقدون: فعل مضارع - للغائبين - مزيد ثلاثي - له حرفان زائدان - معلوم / فعل و فاعل و الجملة فعلية
 ۳) أدرك: فعل ماضٍ - للمخاطب - مزيد ثلاثي - من باب إفعال - متعدّ / فعل و فاعله «الباحثون»
 ۴) النّجاح: اسم - مفرد مذکر - مصدر من «نَجَحَ، يَنْجَحُ» - معرب - معرفة / فاعل و مرفوع بالضمة

(عربی دوازدهم - درس ۴)

پاسخ: گزینه ۲

مثال: در این مدل تست‌ها حتماً دقت کنید که صحیح رو می‌خواند یا خطا رو!!!

اول موارد سمت راست رو بررسی کن چون نیاز به بررسی جمله ندارن بعد اگر سؤال حل نشد، موارد سمت چپ رو بررسی کن!

خطای این گزینه:

للمخاطب («أدرك» للغائب است نه للمخاطب؛ «أدركت» للمخاطب می‌باشد!)

اسم‌هایی که بر آهنگ «فأل» هستند در واقع بر وزن فاعل بوده و اسم فاعل هستند!
 مثال: «الحادّ، الشابّ، الحارّ، الهامّ، الجادّ...»

تست و پاسخ ۹۳

«سنووجه - يزيد - استعداد - شاهدنا»:

- ۱) سنووجه: فعل مستقبل - للمتكلم مع الغير - مزيد ثلاثي من باب مفاعلة - معلوم / فعل و مفعوله «صعوبات»
 ۲) يزيد: فعل مضارع - للغائب - حروفه اصلية كلها (= مجرد ثلاثي) - متعدّ / فعل مع فاعله يصف نكرة
 ۳) استعداداً: مفرد مذکر - مصدر مزيد ثلاثي (ماضيه: استعدّ) - معرب - نكرة / مفعول و منصوب بالفتحة
 ۴) شاهدنا: فعل ماضٍ - للمتكلم مع الغير - اسم مفعوله: مشهود - متعدّ - معلوم / فعل و مفعوله «شخصاً»

(عربی دوازدهم - درس ۴)

پاسخ: گزینه ۲

توسعه: برای ساختن اسم مفعول از یک فعل ثلاثی مجرّد کافیست آن را به وزن «مفعول» ببریم.

مثال: اسم مفعول از «شَهِدَ، يَشْهَدُ» ← مَشْهُود

اما برای ساختن اسم مفعول از یک فعل ثلاثی مزيد باید از فعل مضارع آن و ساختار «مُ... -...» استفاده کنیم.

مثال: اسم مفعول از «شَاهَدَ، يُشَاهِدُ» ← مُشَاهَد

خطای این گزینه:

اسم مفعوله: مشهود («شاهدنا» فعل ماضی از باب «مفاعلة» است، بنابراین اسم مفعول آن «مُشاهد» می‌باشد نه «مشهود»! «مشهود» بر وزن «مفعول» است و از یک فعل ثلاثی مجرّد ساخته شده است نه ثلاثی مزيد!

تست و پاسخ ۹۴

عین الخطأ فی ضبط حركات الكلمات:

- (۱) الطَّلَابُ يَهْتَمُونَ بِتَدْرِيسِ مُعَلِّمِهِمْ مِنْ بَدَايَةِ الدَّرْسِ إِهْتِمَامًا دَقِيقًا!
- (۲) كَانَ مُسْلِمُو الْعَالَمِ يَجْتَهِدُونَ لَتَقْدُمَ الْعُلُومُ عِنْدَ الْمُسْلِمِينَ مِنَ الْقَدِيمِ!
- (۳) إِنْ تُحَاوَلِ فِي مَسِيرِ أَهْدَاكَ تَصْلِيَّ إِلَيْهَا حَتَّى لَوْ اسْتَغْرَقَ وَقْتًا طَوِيلًا!
- (۴) الْبَخِيلُ يَعِيشُ فِي الدُّنْيَا عَيْشَ الْفُقَرَاءِ وَ يُحَاسِبُ فِي الْآخِرَةِ مُحَاسِبَةَ الْأَغْنِيَاءِ!

(عربی دوازدهم - درس ۴)

پاسخ: گزینه ۱

توضیح: در این تست ها لازم نیست همه حرکت ها بررسی بشن!!!

ابتدا برو سراغ وزن فعل ها و مصدرهای مزید و حرکت نون در آخر جمع های مذکر سالم و مثنی! بعد به اسم تفضیل ها، اسم فاعل ها و اسم مفعول ها و در نهایت به فعل های مجهول دقت کن!

خطای این گزینه:

إِهْتِمَامًا (این کلمه مصدر باب «افتعال» است بنابراین بر وزن «افْتَعَلَ» است، نه «افْتَعَلَ»؛ در نتیجه «إِهْتِمَامًا» صحیح است!)

تست و پاسخ ۹۵

عَيْنَ مَا يَسْتَنْتِجُ مِنَ الْآيَةِ: ﴿لَا يَبْأَسُ مِنْ رَوْحِ اللَّهِ إِلَّا الْقَوْمُ الْكَافِرُونَ﴾

- (۱) كُلُّ النَّاسِ يَبْأَسُونَ مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ إِلَّا الْكَافِرَ!
- (۲) إِنَّ الْكَافِرَ يَبْأَسُونَ مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ!
- (۳) الْقَوْمُ الْوَحِيدُ الَّذِينَ يَبْأَسُونَ مِنْ رَوْحِ اللَّهِ هُمُ الْكَافِرُونَ!
- (۴) لَا يَبْأَسُ الْقَوْمُ الْكَافِرَ إِلَّا مِنْ رَوْحِ اللَّهِ!

(عربی دوازدهم - درس ۳)

پاسخ: گزینه ۳

توضیح: این تست در واقع یک تست ترجمه است و خیلی شبیه به تست های رایج مفهوم نیست!

به نکات ترجمه «إِلَّا» خوب دقت کن!

ترجمه صورت سؤال: «فقط قوم کافر از رحمت خداوند ناامید می شوند!» ترجمه گزینه ها:

- ۱ تمام مردم به جز کافران از رحمت خداوند ناامید می شوند! (دقیقاً برعکس!)
- ۲ قطعاً کافران از رحمت خداوند ناامید می شوند! (دقت کنید که «إِلَّا» فقط بر روی «القوم» حصر و تأکید ایجاد می کند، ولی «إِنَّ» بر تمام جمله بعد از خودش تأکید می کند و اصلاً حصر ایجاد نمی کند، یعنی به معنای «فقط» نیست!)
- ۳ تنها قومی که از رحمت خداوند ناامید می شوند همان کافران هستند! (دقیقاً همون مفهوم صورت سؤال!)
- ۴ قوم کافر فقط از رحمت خداوند ناامید می شوند! (حصر و تأکید به اشتباه روی «از رحمت خدا» ایجاد شده است، نه «قوم کافر»!)

تست و پاسخ ۹۶

عَيْنَ اسْمًا لَهُ تَتَوَيْنَ وَلَكِنَّهُ مَعْرِفَةً:

- (۱) مَعْلَمُنَا سَعِيدٌ لِأَنَّ تَلَامِيذَهُ يَنْجَحُونَ فِي إِمْتِحَانَاتِ نَهَايَةِ الْعَامِ الدَّرَاسِيِّ!
- (۲) رَأَيْتُ صَدِيقِي وَحِيدًا عَلَى الرِّصِيفِ الْمَقَابِلِ وَ هُوَ يَرْجِعُ إِلَى الْبَيْتِ!
- (۳) سَافَرْنَا مَعَ أَصْدِقَانِنَا إِلَى الْقَرْيَةِ وَ نَوَاجِهُ شَخْصًا كَرِيمًا يُسَاعِدُنَا!
- (۴) الْمُسْتَشَارُ الدَّرَاسِيَّ يَسْأَلُ مُحَمَّدًا عَنْ دِرَاسَتِهِ فَيُجِيبُهُ!

(عربی یازدهم - درس ۴)

پاسخ: گزینه ۲

مثال: تشخیص اسم‌های علم از مهم‌ترین سوالات مبحث معرفه و نکره است.

خوب حل‌کن! به اسم علم پیدا کن!

تنها اسم‌هایی که حتی اگر تنوین بگیرند باز هم معرفه هستند، اسم‌های علم می‌باشند! در **۱** «محمداً» اسم علم و پاسخ صحیح است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

در **۱** «سعید» به معنای «خوشبخت» است و علم نمی‌باشد.

در **۲** «وحیداً» به معنای «تنها» است و علم نمی‌باشد.

در **۳** «کریماً» به معنای «بخشنده» است و علم نمی‌باشد.

نکته: اگر اسم‌های علم به صورت یک ویژگی ترجمه بشوند دیگر اسم علم نیستند! مانند «سعید، وحید و کریم» در این سؤال!

تست و پاسخ ۹۷

عین فعل شرط لا یمكن أن یترجم بشکلین:

(۱) من توکل علی الله لا یقط من رحمته! (۲) من تبسم فی وجه أخیه المؤمن کتب الله له حسنة!

(۳) من تأمل حول قوانین الطبیعة رأی أننا نستفید منها فی کلّ الأمور! (۴) من تعلّم الآخرين علماً فقد دفعت زکاة علمها!

(عربی یازدهم - درس ۳)

پاسخ: گزینه ۲

مثال: نکات ترجمه در جملات شرطی از مباحث پرتکرار در کنکور سراسری است!

خوب حل‌کن! فعل شرطی پیدا کن که ماضی نباشه!

توسعه ذهن: اگر فعل شرط یا جواب شرط مضارع باشد، فقط مجازیم آن را به شکل مضارع ترجمه کنیم، اما هر کدام از این فعل‌ها اگر معادل ماضی باشند، می‌توانیم آن را به شکل مضارع هم ترجمه کنیم.

مثال: «إن تقصد ...»: اگر قصد کنی ✓ اگر قصد کردی ✗

«إن قصدت ...»: اگر قصد کردی ✓ اگر قصد کنی ✗

پاسخ تشریحی: اگر فعل شرط، یک فعل ماضی باشد، می‌توانیم آن را ماضی یا مضارع ترجمه کنیم! (بشکلین: به دو صورت) در **۱** «توکل»، در **۲** «تبسم» و در **۳** «تأمل» ماضی از باب تفعیل است، اما در **۴** «تعلّم» یاد می‌دهد مضارع از باب تفعیل است و فقط به شکل مضارع ترجمه می‌شود، نه به دو شکل!

تست و پاسخ ۹۸

عین المستثنی منه یختلف فی نوع الجمع:

(۱) جعلت قوانین فی مدرستنا للأمر إلا للبعض منها!

(۲) انسحب عملاء العدو عن المعركة خائفین إلا قليلاً منهم!

(۳) حضر معلّمو مدینتنا فی یوم المعلم إلا واحداً منهم!

(۴) إنکسرت غصون أشجار حدیقتنا إلا ما کانت محکمة!

(عربی دوازدهم - درس ۳)

پاسخ: گزینه ۲

مثال: در تشخیص مستثنی منه باید به ترجمه جمله خوب دقت کنید!

خوب حل‌کن! بررسی کن ببین در کدام گزینه نوع جمع (یعنی جمع سالم یا جمع مکسر) در مستثنی منه با بقیه فرق می‌کند!

بررسی گزینه‌ها:

در ۱ «الأمور» جمع مکسر «الأمر» مستثنی منه است. (در مدرسه ما قوانینی برای کارها قرار داده شده است، جز برای برخی از آنها!)
 در ۲ «عُمَلَاء» جمع مکسر «عَمِلَ: مزدور» مستثنی منه است. (مزدوران دشمن با ترس از میدان جنگ عقب‌نشینی کردند، جز تعداد کمی از آنها!)

در ۳ «مَعْلَمُو» جمع مذكر سالم «مَعْلَم» مستثنی منه است. (در روز معلم، معلمان شهرمان حاضر شدند، مگر یکی از آنها!)
 در ۴ «غُصُون» جمع مکسر «غُصِن: شاخه» مستثنی منه است. (شاخه‌های درختان باغ ما شکسته شد، مگر آن‌هایی که محکم بودند!)

نکته: وقتی جمع‌های مذكر سالم و اسم مثنی به یک اسم دیگر اضافه می‌شوند، «ن» آخر آن‌ها حذف می‌شود.

مثال: «مَعْلَمُونَ + المَدِينَةُ» ← «مَعْلَمُو المَدِينَةُ»

تست و پاسخ ۹۹

عَيْن «إِلَّا» يَخْتَلِفُ مَعْنَاهُ عَنِ الْبَاقِي:

(۱) لَمْ يَلْتَقِ إِلَى الشَّابِّ الَّذِي كَانَ يَتَطَاهَرُ بِالْغُرُقِ أَمَامَ النَّاسِ إِلَّا أَحَدُ أَصْدِقَائِهِ!

(۲) لَنْ يَذْهَبَ إِلَى الْنَهَائِيِّ بَعْدَ انْتِهَاءِ هَذِهِ الْمُبَارَاةِ إِلَّا فَرِيقَانِ!

(۳) لَمَّا دَخَلَ الطَّلَابُ الصَّفَّ لَمْ يَرَوْا إِلَّا زَمِيلًا كَانَ قَدْ جَلَسَ وَحِيدًا!

(۴) قَدْ قَرَّرَ أَبِي أَلَّا يَغْرِسَ فَسِيلَةً فِي مَزْرَعَتِنَا الْجَدِيدَةِ إِلَّا فَسَائِلَ جَوْزٍ!

پاسخ: گزینه ۳

(عربی دوازدهم - درس ۳)

تمام نکات ترجمه «إِلَّا» به بودن یا نبودن مستثنی منه و جایگاه «إِلَّا» بستگی دارد.

بررسی کن ببین کدام گزینه‌ها مستثنی منه دارن کدوما ندارن، هر کدام فرق کنه جوابه!

ترجمه: کلمه «إِلَّا» به جز» در جملات منفی می‌تواند به شکل «فقط، تنها» ترجمه شود به شرط آن که مستثنی منه از جمله حذف شده باشد. ضمناً در این حالت جمله به صورت مثبت ترجمه می‌شود.

مثال: «لَا يَقُولُ الْمُؤْمِنُ إِلَّا الْحَقَّ»:

مؤمن چیزی جز حق نمی‌گوید. ✓

مؤمن فقط حق می‌گوید. ✓

«لَا يَقُولُ الْمُؤْمِنُ كَلَامًا إِلَّا الْحَقَّ»:

مؤمن کلامی جز حق نمی‌گوید. ✓

مؤمن فقط حق می‌گوید. ✗ (نادرست است، زیرا کلمه «كَلَامًا» مستثنی منه است!)

در ۱، ۲ و ۳ مستثنی منه به کار نرفته است؛ بنابراین «إِلَّا» به معنای «فقط، تنها» نیز می‌باشد. اما در ۴ «فَسَائِلَ»

مستثنی و «فَسِيلَةً» مستثنی منه است؛ بنابراین در آن «إِلَّا» معادل «فقط، تنها» نمی‌باشد!

تست و پاسخ ۱۰۰

عَيْن مَا لَيْسَ فِيهِ فِعْلٌ يُعَادِلُ الْمَضَارِعَ الْإِتْرَامِيَّ:

(۱) هُنَاكَ نَسِيجٌ فِي رَأْسِ نَقَارِ الْخَشَبِ يَسَبِّبُ أَلَّا يَنْتَضِرَ دِمَاغُهُ الصَّغِيرُ!

(۲) ذَاكِرَةٌ جَدَى أَصْبَحَتْ ضَعِيفَةً جَدًّا فَاجْتَهَدَتْ كَثِيرًا حَتَّى تَنْكَرَنِي!

(۳) إِنْ اسْتَدَّتَّ الْحُرُوبُ فِي الْعَالَمِ أَصَابَ الْفُقَرَاءَ أَكْثَرُ مِنَ الْآخِرِينَ!

(۴) وَعَظَنِي أَبِي لَكَيْلًا أَحْزَنَ عَلَيَّ مَا فَاتَنِي لِأَنَّ كُلَّ مَا عِنْدَنَا مِنْ إِلَهٍ!

پاسخ: گزینه ۳

(عربی یازدهم - درس ۴)

مثال: این که یک فعل عربی چه وقت‌هایی در زبان فارسی به صورت مضارع التزامی ترجمه می‌شود، موضوع بسیار مهمی هستش که قواعد و نکات مربوط به اون در درس‌های مختلفی از کتاب درسی به صورت پراکنده اومده. حتماً سعی کن که یک جمع‌بندی و دسته‌بندی مناسب از همه اون‌ها داشته باشی.

نکته: به نظرت حروف ناصبه با هر فعلی بیان، به صورت مضارع التزامی ترجمه می‌شه؟ اصلاً امکان داره حروف ناصبه با فعل‌های ماضی هم بیان؟

توسعه ذهن

در حالت‌های زیر یک فعل عربی را در فارسی به صورت مضارع التزامی ترجمه می‌کنیم:

- (۱) فعل مضارعی که با یکی از حروف ناصبه به کار رفته باشد. حتی وقتی منفی باشد. — «أَنْ تَفْهَمَ»: که بفهمی — «كَيْ لَا تَكْذِبِي»: تا دروغ نگوئی
حرف «أَنْ» وقتی همراه با «لَا» نافی به کار برود به صورت «أَلَا» هم نوشته می‌شود. — «أَلَا نَخَافُ» (أَنْ لَا نَخَافُ): که نترسیم.
گاهی حروف ناصبه «أَنْ» و «حَتَّى» همراه فعل ماضی هم به کار می‌روند که در این صورت تأثیری در معنای آن نخواهند داشت. «بَعْدَ أَنْ وَصَلْنَا إِلَى الْبَيْتِ ...»: بعد از این که به خانه رسیدیم ...
- (۲) فعل شرط در جمله شرطیه (حتی اگر ماضی باشد). — «إِنْ فَكَّرْتَ قَبْلَ الْكَلَامِ لَا تَنْتَدِمَ»: اگر قبل از حرف زدن فکر کنی پشیمان نمی‌شوی.
- (۳) فعل مضارعی که همراه «لَيْتَ» یا «لَعَلَّ» بیاید. — «يَا لَيْتَ النَّاسَ يَعْرِفُونَ أَنْفُسَهُمْ»: ای کاش مردم خودشان را بشناسند.
تذکره: موارد دیگری هم هست که در درس‌های بعدی مرور خواهد شد.

بررسی گزینه‌ها:

- ۱ فعل «أَلَا يَتَضَرَّرُ» در واقع «أَنْ لَا يَتَضَرَّرَ» است که به صورت مضارع التزامی منفی ترجمه می‌شود: «که آسیب نبیند».
- ۲ «تَذَكَّرُ» بر وزن «تَفَعَّلَ» یک فعل ماضی است بنابراین با حضور «حَتَّى» معنای آن تغییر نمی‌کند و به همان صورت ماضی ترجمه می‌شود: «حَتَّى تَذَكَّرَنِي»: تا مرا به یاد آورد.
- ۳ در این گزینه جمله شرطیه داریم پس «اشْتَدَّتْ» که فعل شرط است را می‌توانیم به صورت مضارع التزامی ترجمه کنیم: «أَنْ اشْتَدَّتْ الْحُرُوبُ ...»: اگر جنگ‌ها شدت بگیرند ...
- ۴ «لَيْكِلَا أَحْزَنَ» در واقع «لَيْكِي لَا أَحْزَنَ» بوده است که با توجه به وجود ضمیر «ي» (من) در «أَبِي» و «وَعِظْنِي» متوجه می‌شویم که «أَحْزَنَ» فعل مضارع متکلم وحده است پس همراه با «لَيْكِي» به صورت مضارع التزامی ترجمه می‌شود. «لَيْكِي لَا أَحْزَنَ»: تا این که ناراحت نشوم.

تاریخ یازدهم: صفحه‌های ۴۲ تا ۸۸، تاریخ دوازدهم: صفحه‌های ۹۹ تا ۱۲۶

تست و پاسخ ۱۰۱

چرا طلحه و زبیر، بیعت خود را با امام علی (ع) شکستند و پیامد سه جنگی که در زمان امامت آن حضرت بر جامعه اسلامی تحمیل شد، چه بود؟

- (۱) برکناری آن‌ها و سایر بزرگان قریش از مناصب مهم حکومتی - انتقال مرکز حکومت از مدینه به کوفه توسط امام علی (ع)
- (۲) خون‌خواهی عثمانی خلیفه سوم و حمایت کردن از معاویه پسر ابوسفیان - ایجاد و تداوم رقابت منطقه‌ای بین شام و عراق
- (۳) تصمیم امام علی (ع) برای عمل به کتاب خدا و سنت پیامبر - انتقال مرکز حکومت از مدینه به کوفه توسط امام علی (ع)
- (۴) مخالفت امام علی (ع) با تقاضای آن‌ها برای تصدی حکومت برخی شهرها - ایجاد و تداوم رقابت منطقه‌ای بین شام و عراق

(تاریخ یازدهم - درس ۵ - خلافت امام علی (ع) و اوضاع اجتماعی دوران خلفای نخستین)

پاسخ: گزینه ۴

بارها گفتیم و بار دیگر می‌گوییم که توی درس تاریخ، «علت»‌ها و «پیامد»‌ها خیلی خیلی مهم‌اند.

توسعه: پس از عثمان، مردم در مدینه به اصرار از حضرت علی (ع) خواستند که خلافت را بپذیرد و با آن حضرت بیعت کردند. امام مصمم بود که مطابق کتاب خدا و سنت پیامبر (ص) عمل نماید؛ از این‌رو، سران قریش و به‌ویژه اشراف بنی‌امیه که از بیعت با ایشان خودداری کرده بودند، به مخالفت و دشمنی برخاستند. از جمله، معاویه (پسر ابوسفیان) که توسط امام علی (ع) از حکومت شام برکنار شده بود، به بهانه خون‌خواهی عثمان، به سرکشی پرداخت.

نکته: نصیحت‌ها و کوشش‌های مسالمت‌آمیز امام علی (ع) برای بازداشتن مخالفان از سرکشی و جلوگیری از جنگ داخلی میان مسلمانان، به نتیجه نرسید و آن حضرت ناگزیر به دفع سرکشی‌ها و آشوبگری‌هایی شد که اشراف بنی‌امیه نقش مهمی در ایجاد آن داشتند. بدین منظور، امام مرکز خلافت را از مدینه به کوفه منتقل نمود و در سه جنگ «جمل، صفین و نهروان» با دشمنان مقابله کرد.

معدودی از بزرگان قریش مانند طلحه و زبیر که ابتدا با حضرت علی (ع) بیعت کرده بودند، چون امام با تقاضایشان برای به دست گرفتن حکومت برخی شهرها و مناطق موافقت نکرد، بیعت خود را شکستند و به صف مخالفان پیوستند. امام علی (ع) در دوران حکومت خود تلاش کرد با عمل به تعالیم اسلام و سنت رسول خدا، برادری و یگانگی دینی را به امت اسلامی بازگرداند، اما کسانی که در زمان خلافت عثمان، سال‌ها به مال‌اندوزی و رفاه‌طلبی خو گرفته بودند، با اقدامات عدالت‌جویانه آن حضرت به مقابله برخاستند و سه جنگ را بر جامعه اسلامی تحمیل کردند. این جنگ‌ها تأثیرات اجتماعی نامطلوبی بر جا گذاشت و باعث به وجود آمدن رقابت منطقه‌ای بین عراق و شام شد که تا سال‌ها پس از آن ادامه داشت.

تجرب: درسته که مخالفت امام علی (ع) با تقاضای طلحه و زبیر ناشی از تصمیم آن حضرت برای عمل به کتاب خدا و سنت پیامبر بود، اما انتقال مرکز حکومت از مدینه به کوفه، مقدم بر جنگ‌های صفین و نهروان بوده؛ بنابراین ۱۲ نمی‌تونه پاسخ درست باشه. خون‌خواهی عثمان هم بهانه معاویه (نه طلحه و زبیر) برای سرکشی علیه امام علی (ع) بود؛ پس ۱۳ هم درست نیست.

تست و پاسخ ۱۰۲

سفر خلیفه دوم از مدینه به بیت المقدس (ایلیا)، گواهی بر کدام مدعاست؟

- (۱) ساکنان شام برای رفع اختلافات خود با طبقه حکومتگر رومی، از مسلمانان درخواست کمک کردند.
- (۲) برای فتح امپراتوری روم شرقی، مسلمانان به جلب همراهی و حمایت مسیحیان شام نیاز داشتند.
- (۳) مسلمانان تمایل داشتند سرزمین‌ها و آبادی‌های مختلف را به روش‌های صلح‌آمیز فتح کنند.
- (۴) مسلمانان می‌خواستند که تا درباره اختلافات مذهبی با کلیسای قسطنطنیه صلح نمایند.

(تاریخ یازدهم - درس ۵ - فتح شام)

پاسخ: گزینه ۳

توسعه: منطقه شام هنگام حمله اعراب مسلمان، زیر سلطه امپراتوری روم شرقی قرار داشت. در آن زمان، تعدادی از قبیله‌های عرب در آن منطقه حضور داشتند. بسیاری از این اعراب و دیگر ساکنان بومی منطقه شام، پیرو آیین مسیحیت بودند، اما در برخی از مسائل مذهبی با کلیسای قسطنطنیه، پایتخت امپراتوری روم شرقی اختلافات اساسی داشتند.

نکته: اختلافات مذهبی و تفاوت‌های قومی، فرهنگی و زبانی که میان توده‌های مردم شام با طبقه حکومتگر رومی وجود داشت، سبب شده بود که پایه‌های حاکمیت امپراتوری روم شرقی در این منطقه سست شود.

نتیجه: تمایل اعراب مسلمان به فتح صلح‌آمیز سرزمین‌ها و آبادی‌های مختلف از این نکته معلوم می‌شود که در جریان محاصره شهر بیت‌المقدس (ایللیا)، ساکنان مسیحی شهر اعلام کردند که فقط در حضور خلیفه مسلمانان، قرارداد صلح و تسلیم شهر را امضا می‌کنند. مسلمانان با بردباری این شرط را پذیرفتند و بدین منظور، خلیفه دوم از مدینه به بیت‌المقدس (ایللیا) رفت.

نتیجه: درسته که شام تحت سیطره امپراتوری روم شرقی بود و اهالی شام با طبقه حکومتگر رومی اختلاف داشتند، اما این اختلاف فقط باعث شد در برابر حمله اعراب مقاومت چندانی نکنند، نه این‌که از مسلمانان کمک بخوانند؛ پس **۱۱** نمی‌تونه درست باشه.

تست و پاسخ ۱۰۳

کدام شخصیت‌های تاریخی زیر به درستی معرفی نشده‌اند؟

الف) مغیره بن شعبه: فرماندهی سپاه اعراب مسلمان را در حمله به سرزمین مصر بر عهده داشت.

ب) عبدالله بن زبیر: مانند امام حسین (ع) از بیعت با یزید سر باز زد و پس از مرگ یزید خود را خلیفه خواند.

ج) قیس بن سعد بن عبادان: فرمانده سپاهی بود که همراه امام حسن (ع) برای مقابله با معاویه از کوفه خارج شد.

د) عبدالرحمان بن اشعث: به نفس زکیه معروف بود و چون خلافت عباسیان را به رسمیت نمی‌شناخت، در بصره قیام کرد.

(۲) «الف» - «د»

(۱) «ب» - «ج»

(۴) «ج» - «الف»

(۳) «د» - «ب»

پاسخ: گزینه ۲ (تاریخ یازدهم - درس ۵ (فتح مصر) / درس ۶ (حکومت معاویه بر شام؛ تأسیس خلافت امویان، سیاست و حکومت امویان، قیام‌ها و جنبش‌های دوره اموی) / درس ۷ (استقرار و تثبیت خلافت عباسیان))

نتیجه: فکر نکن توی درس تاریخ، اسم آدم‌ها مهم نیست و از شون سؤال نمیداد! اگه یه نگاهی به کنکور سال‌های قبل بندازی می‌بینی اسم آدم‌ها و اقدامات منسوب به اون‌ها، کم و بیش مورد توجه طراحان سؤال بوده و احتمالاً در آینده هم خواهد بود.

نتیجه: فرماندهی سپاه اعراب مسلمان را در حمله به مصر، «عمرو عاص» به عهده گرفت. (نادرستی عبارت «الف»)

نکته: معاویه با وعده حکومت شهرها و مناطق مختلف و بذل و بخشش فراوان از بیت‌المال، عده‌ای از سیاستمداران زیرک، اما دنیاطلب مانند «عمرو عاص» و «مغیره بن شعبه» را به خدمت گرفت و با خدعه عمرو عاص بود که معاویه از شکست حتمی در جنگ صفین نجات پیدا کرد.

«محمد بن عبدالله»، معروف به نفس زکیه و برادرش ابراهیم از نوادگان امام حسن (ع) که خلافت خاندان عباسی را به رسمیت نمی‌شناختند، به ترتیب در مدینه و بصره قیام کردند. (نادرستی عبارت «د»)

نکته: عبدالرحمان بن اشعث، رهبر یکی از قیام‌های ضد اموی بود که در آن، موالی حضور چشمگیری داشتند.

بررسی سایر عبارت‌ها:

معاویه و حاکم منصوب او در مدینه و مکه، به اقدام‌های مختلفی از قبیل تطمیع و تهدید متوسل شدند تا بزرگان این دو شهر را به بیعت با یزید وادار کنند، که به‌جز امام حسین (ع) و «عبدالله بن زبیر»، دیگران را ناگزیر به بیعت کردند. عبدالله بن زبیر پس از مرگ یزید خود را خلیفه خواند و از مردم بیعت گرفت، اما سرانجام در جریان حمله سپاه اموی به مسجد الحرام به فرماندهی حجاج بن یوسف ثقفی کشته شد. (درستی عبارت «ب»)

پس از شهادت حضرت علی (ع)، معاویه در شام خود را خلیفه خواند و از مردم آن جا بیعت گرفت. امام حسن (ع)، نخست با ارسال نامه‌هایی به معاویه، او را از طغیانگری و تلاش برای جنگ و خونریزی برحذر داشت؛ اما معاویه بدون توجه به نصایح آن حضرت، به عراق لشکرکشی کرد و امام حسن به منظور مقابله با او، همراه با سپاهی که فرماندهی آن را «قیس بن سعد بن عبادہ انصاری» بر عهده داشت، از کوفه خارج شد. (درستی عبارت «ج»)

پاسخ: اگر اسم واقعی نفس زکیه (یعنی محمد بن عبدالله) رو به یاد نیاری و اون رو با عبدالله بن زبیر اشتباه بگیری، ممکنه عبارت «د» رو درست فرض کنی و توی دام ۱۲ بیفتی. خواست باشه که عبدالله بن زبیر علیه امویان قیام کرد و محمد بن عبدالله علیه عباسیان شورش کرد.

تست و پاسخ ۱۰۴

کدام یک از وقایع زیر، می‌توانسته در زمان حیات امام موسی کاظم (ع) رخ داده باشد؟

- ۱) مرکز علمی و آموزشی بیت‌الحکمه در بغداد (پایتخت عباسیان) تأسیس گشت.
- ۲) عبیدالله مهدی، حکومت فاطمیان را در شمال آفریقا (تونس و مراکش) بنیاد نهاد.
- ۳) خط و زبان تشکیلات اداری و مالی حکومت اسلامی، از فارسی به عربی برگردانده شد.
- ۴) سپاهی از ترکان در سرحدات ماوراءالنهر به قدرت رسیدند و بر امور خلافت تسلط یافتند.

پاسخ: گزینه ۱ (تاریخ یازدهم - درس ۷ - دوره نیرومندی و شکوفایی عباسیان، اوج‌گیری فعالیت‌های علمی و فکری مسلمانان، نقش علمی و فرهنگی امامان)

پاسخ: برای پاسخ به این سؤال، ابتدا باید تشخیص بدی که امام موسی کاظم (ع) با کدوم یک از خلفای عباسی هم‌عصر بوده و بعد بری سراغ تشخیص این‌که توی عصر اون خلیفه، کدوم وقایع رخ داده.

دوره حیات امام موسی کاظم (ع): سال‌های ۱۲۸ تا ۱۸۳ ق.
دوره خلافت هارون الرشید (پنجمین خلیفه عباسی): سال‌های ۱۷۰ تا ۱۹۳ ق.
از آن‌جا که بیت‌الحکمه در دوره خلافت هارون الرشید در بغداد تأسیس شد، پس ایجاد این مرکز علمی و آموزشی می‌توانسته در زمان حیات امام موسی کاظم (ع) صورت گرفته باشد.
بررسی سایر گزینه‌ها:

۱۲ خلافت فاطمیان در سال ۲۹۷ ق. تأسیس شد. (تقریباً یک قرن پس از شهادت امام موسی کاظم (ع))
۱۳ به دستور عبدالملک مروان، خلیفه اموی، خط و زبان دیوان از فارسی به عربی برگردانده شد؛ در حالی که امام موسی کاظم (ع) در زمان خلافت عباسیان می‌زیسته است.
۱۴ جانشینان مأمون (پسر و جانشین هارون الرشید)، سپاهی از ترکان را که در سرحدات ماوراءالنهر به اسارت مسلمانان درآمده بودند و در سوارکاری و تیراندازی مهارت داشتند، تشکیل دادند.

پاسخ: چون امام کاظم (ع) فرزند امام صادق (ع) بوده و خلافت فاطمیان رو هم یکی از نوادگان امام صادق (ع) تشکیل داده، ممکنه به اشتباه ۱۲ رو درست فرض کرده باشی.

تست و پاسخ ۱۰۵

کدام موارد درباره خلافت فاطمیان درست است؟

- الف) فاطمیان در شهرهای تحت سلطه خود، به نام خلفای عباسی خطبه می‌خواندند.
- ب) حکومت فاطمیان در جریان جنگ‌های صلیبی و توسط صلاح‌الدین ایوبی منقرض شد.
- ج) خلفای فاطمی برای ترویج اصول عقاید خود، به فلسفه و علم کلام علاقه نشان می‌دادند.
- د) بی‌توجهی خلفای فاطمی به مظاهر شکوه و جلال، به رکود هنرهای تزئینی و معماری انجامید.

۴) «د» - «الف»

۳) «ج» - «د»

۲) «ب» - «ج»

۱) «الف» - «ب»

(تاریخ یازدهم - درس ۷ - خلافت فاطمیان)

پاسخ: گزینه ۲

توسعه نطفه... در شرایطی که خلافت عباسی در سراسری ضعیف و انحطاط افتاده بود، یکی از نوادگان اسماعیل، پسر امام جعفر صادق (ع) به نام عبیدالله مهدی، حکومتی را در شمال آفریقا (تونس و مراکش) بنیاد نهاد که به «خلافت فاطمیان» معروف شد. خلفای فاطمی پس از مدتی، مصر را نیز به تصرف خود درآوردند و شهر قاهره را به عنوان پایتخت خود بنا کردند تا با بغداد رقابت کند. آنان سپس، منطقه شام را نیز گرفتند.

خلافت فاطمیان در زمان «مستنصر» به اوج قدرت سیاسی، شکوفایی فرهنگی و رونق اقتصادی دست یافت و قلمرو آن به نهایت وسعت خود رسید.

از اواخر دوران مستنصر، حکومت فاطمیان دچار ضعف سیاسی و بحران اقتصادی شد. حملات پیاپی سلجوقیان به قلمرو خلافت فاطمی و شروع جنگ‌های صلیبی، وضعیت آن را بدتر کرد. حکومت فاطمیان سرانجام توسط صلاح‌الدین ایوبی منقرض شد. (درستی عبارت «ب») خلفای فاطمی اسماعیلی مذهب بودند و مذهب اسماعیلیه نیز از مذاهب عقل‌گرا بود؛ در نتیجه، اسماعیلیان و از جمله خلفای فاطمی، برای ترویج اصول عقاید خود، علاقه فراوان و توجه خاصی به علوم مختلف به‌ویژه فلسفه و کلام نشان می‌دادند. (درستی عبارت «ج»)

بررسی عبارت‌های نادرست:
الف) فاطمیان در شهرهای قلمرو خود، به نام «امامان خود» (نه خلفای عباسی) خطبه می‌خواندند. یادمون نره که فاطمیان و عباسیان به خون هم تشنه بودن!
د) عصر فاطمیان، از جمله دوره‌های برجسته تاریخ معماری و هنر اسلامی شناخته می‌شود. علاقه خلفای فاطمی به مظاهر شکوه و جلال، به توسعه هنرهای تزئینی و معماری کمک کرد.

نکته: اگر توی دام ۱۱ افتادی، یعنی عبارت «الف» رو درست فرض کردی، احتمالاً حواست به این نکته مهم نبوده که روابط فاطمیان و عباسیان همواره خصومت‌آمیز بوده؛ چون فاطمیان خلافت رو حق خودشون می‌دونستن.

تست و پاسخ ۱۰۶

کدام موارد توصیف درستی از حکومت اعراب بر ایران در عصر خلفای نخستین ارائه می‌دهند؟

الف) مناطق و شهرهای مختلف ایران تحت فرمان و نظارت والی عراق اداره می‌شد.

ب) دفترهای دیوانی به خط و زبان پهلوی نوشته می‌شد و سکه‌های ساسانی در گردش بود.

ج) تا زمانی که قرارداد صلح نقض نمی‌شد، اعراب در اداره امور شهرها و روستاها دخالتی نمی‌کردند.

د) یکی از فرماندهان سپاه که خلیفه انتخاب می‌کرد، وظیفه محاسبه و دریافت مالیات‌ها را بر عهده داشت.

۱) «ب» - «د» ۲) «د» - «الف» ۳) «الف» - «ج» ۴) «ج» - «ب»

(تاریخ یازدهم - درس ۸ - دو قرن حکومت اعراب بر ایران (عصر خلفای نخستین))

پاسخ: گزینه ۳

توسعه نطفه... به دنبال پیروزی اعراب در جنگ نهاوند، سپاهیان مسلمان از هر سوی به داخل ایران پیش تاختند و تا دوران خلافت عثمان، بیشتر شهرها و ولایات مختلف ایران را یکی پس از دیگری به جنگ یا صلح گشودند. ساکنان برخی شهرها و مناطق ایران مانند همدان، ری، فارس و به خصوص شهر استخر که خاستگاه خاندان ساسانی بود، بارها بر اعراب شوریدند، اما از آن جایی که میان این شورش‌ها هماهنگی وجود نداشت، اعراب موفق به سرکوب آن‌ها شدند.

خلافت فاطمیان در زمان «مستنصر» به اوج قدرت سیاسی، شکوفایی فرهنگی و رونق اقتصادی دست یافت و قلمرو آن به نهایت وسعت خود رسید.

پس از فتح هر شهر و منطقه توسط اعراب مسلمان، به فرمان خلیفه، فردی از میان فرماندهان سپاه، سران قبیله‌ها و یا صحابه به حکومت آن‌جا منصوب می‌شد. از آن‌جا که اعراب تجربه چندانی در کشورداری نداشتند، اداره امور دیوانی همچون گذشته در اختیار ایرانیان باقی ماند. محاسبه و دریافت مالیات‌ها هم‌چنان توسط دبیران و دهقانان ایرانی انجام می‌گرفت (نادرستی عبارت «د»). دفترهای دیوانی مثل گذشته به خط و زبان پهلوی نوشته می‌شد و سکه‌های ضرب‌شده توسط ساسانیان هم‌چنان در گردش بود (درستی عبارت «ب»). به طور کلی، اعراب مسلمان تا زمانی که نافرمانی صورت نمی‌گرفت و قراردادهای صلح نقض نمی‌شد، در اداره امور شهرها و روستاها دخالتی نمی‌کردند (درستی عبارت «ج»). در زمان حکومت بنی‌امیه (نه خلفای نخستین)، مناطق مختلف ایران تحت فرمان و نظارت والی عراق اداره می‌شد (نادرستی عبارت «الف»).

توضیح: اگر حواست نباشه که عبارت «الف» مربوط به دوره خلافت امویانه (نه خلفای نخستین)، ممکنه توی دام ۱ بیفتی.

تست و پاسخ ۱۰۷

در کدام گزینه، مقایسه درستی میان قیام‌های ضد امویان و قیام‌های ضد عباسیان صورت گرفته است؟

- (۱) هدف از قیام علیه امویان، گرفتن انتقام واقعه کربلا و هدف از قیام علیه عباسیان، ایجاد حکومت‌های نیمه‌مستقل ایرانی بود.
- (۲) اگرچه هر دوی این قیام‌ها در نهایت شکست خوردند، اما زمینه مناسبی را برای شکل‌گیری سلسله‌های ایرانی مسلمان فراهم آوردند.
- (۳) قیام‌های ضد امویان در واکنش به تفاخرطلبی امویان و مهم‌ترین قیام‌های ضد عباسیان به خون‌خواهی ابومسلم یا تکریم خاطره او شکل گرفتند.
- (۴) رهبران و اعضای هر دوی این قیام‌ها، از طریق مقایسه زندگی ایرانیان باستان با زندگی اعراب عصر جاهلیت، درصدد تحقیر و تمسخر اعراب مسلمان برآمدند.

پاسخ: گزینه ۳ تاریخ یازدهم - درس ۶ (قیام‌ها و جنبش‌های دوره اموی) و درس ۸ (جنبش‌های ایرانیان در دو قرن نخست هجری)

ترسناک

خلافت اموی، یک دولت عرب‌گرا بود و نسبت به غیرعرب‌ها، خشونت و نفرت نشان می‌داد و به تحقیر آنان می‌پرداخت. ایرانیان خصوصاً مسلمانان ایرانی که «موالی» خوانده می‌شدند، در برابر رفتار تفاخرطلبانه، تحقیرآمیز و قوم‌گرایانه بنی‌امیه، در دو بعد «سیاسی - نظامی» و «اجتماعی - فرهنگی» عکس‌العمل نشان دادند و به مبارزه پرداختند.	جنبش‌های عصر خلافت امویان	جنبش‌های ایرانیان در دو قرن نخست هجری
● گرچه خاندان بنی‌عباس با کوشش ایرانیان به حکومت رسیدند، اما تداوم سلطه اعراب و برخی اقدامات خلفای عباسی (مانند قتل ابومسلم و ابوسلمه خلال)، نابودی خاندان‌های برمکیان و سهل و سخت‌گیری و ستم به شیعیان و اهل بیت پیامبر، نارضایتی و خشم مردم ایران را برانگیخت و زمینه‌ساز قیام‌هایی در گوشه و کنار کشور شد. ● مهم‌ترین این قیام‌ها به خون‌خواهی ابومسلم یا تکریم خاطره او صورت گرفت و برای سال‌های متمادی عباسیان را به زحمت انداخت.	جنبش‌های عصر خلافت عباسیان	

توضیح: جنبش‌های ضد عباسیان، هرچند سرکوب شدند، اما سلطه خلفای عباسی را بر مناطق شرقی ایران (به‌ویژه خراسان) سست کردند و زمینه مناسبی را برای شکل‌گیری سلسله‌های ایرانی در آن مناطق فراهم آوردند.

تذکره: علت درستی ۱ که از جدول بخش درس نامه مشفیه؛ پس بریم ببینیم چرا سایر گزینه‌ها نادرست اند!

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱ تنها برخی از قیام‌های ضد اموی (مانند قیام مختار و قیام توایین) در واکنش به واقعه کربلا شکل گرفتند و تأسیس سلسله‌های ایرانی مسلمان نیز پیامد جنبش‌های ضد عباسیان بود، نه هدف از شکل‌گیری آن‌ها.

۲ قیام‌های ضد اموی نقش چندانی در شکل‌گیری سلسله‌های ایرانی مسلمان نداشتند؛ زیرا اکثر آن‌ها در سرزمین‌های عربی (شبه‌جزیره عربستان و عراق) به وقوع پیوستند.

۳ این گزینه درباره «شعوبیان» درست است که یکی از جنبش‌های اجتماعی - فرهنگی علیه امویان را شکل دادند.

تذکره: اگر به محدوده جغرافیایی قیام‌های اموی که اکثراً خارج از ایران بودن و نیز به رهبران این قیام‌ها که اکثراً غیرایرانی بودن، توجه کافی نداشته باشی، ممکنه توی دام ۱ بیفتی.

تست و پاسخ ۱۰۸

- کدام رویدادها در نیمه نخست جنگ جهانی دوم به وقوع پیوستند؟
- (الف) پس از فتح پاریس، هیتلر از انگلیسی‌ها خواست که تسلیم شوند.
- (ب) نیروهای متفقین در خاک فرانسه پیاده شدند و این کشور را آزاد کردند.
- (ج) قوای شوروی اجازه دادند نیروهای آلمانی وارد مناطق غربی سرزمینشان شوند.
- (د) پس از حمله نیروهای محور به بالکان و شرق اروپا، شمال آفریقا نیز عرصه جنگ شد.
- (۱) «ب» - «د» (۲) «د» - «الف» (۳) «ج» - «ب» (۴) «الف» - «ج»

(تاریخ دوازدهم - درس ۸ - شروع جنگ و سال‌های پیروزی دولت‌های محور، پیروزی متفقین)

پاسخ: گزینه ۲

نازی‌ها به رهبری هیتلر که به دنبال گسترش مرزهای خود در اروپا و در مستعمرات بوده و برای رسیدن به آن خود را مجهز کرده بودند، در اول سپتامبر ۱۹۳۹ م، ناگهان به لهستان حمله و نیمه غربی این کشور را تصرف کردند. بلافاصله بعد از حمله آلمان به لهستان، فرانسه و انگلستان به آلمان اعلان جنگ کردند و این‌گونه جنگ جهانی دوم آغاز شد.

هیتلر تصمیم نداشت هم‌زمان در دو جبهه شرقی (شوروی) و غربی (فرانسه و انگلستان) بجنگد؛ بنابراین با استالین مصالحه کرد و حتی به ارتش شوروی اجازه داد تا نیمه شرقی لهستان را اشغال کند. اما علی‌رغم این مصالحه، آلمان از آغاز سال ۱۹۴۱ م. به شوروی حمله کرد.

آلمان، محور اتحاد را با ایتالیا و ژاپن تشکیل داد (دولت‌های محور) و با زنجیره‌ای از لشکرکشی‌ها، توانست بر بخش زیادی از غرب اروپا چیره شود. شکست و اشغال فرانسه، مهم‌ترین دستاورد ارتش نازی بود. هیتلر بعد از فتح پاریس، از انگلیسی‌ها خواست که تسلیم شوند، ولی انگلستان که از کمک‌های آمریکا برخوردار بود، جنگ را ادامه داد (درستی عبارت «الف»). نیروهای محور هم‌زمان با حمله به فرانسه و انگلستان، به شرق اروپا و بالکان نیز هجوم بردند و کشورهای آن منطقه را زیر سلطه درآوردند و سپس سرتاسر شمال آفریقا را صحنه جنگ نمودند (درستی عبارت «د»). حدود دو سال از جنگ سپری شد و دولت‌های محور پیروز میدان بودند، اما نیمه دوم جنگ اوضاع به تدریج عوض شد. بررسی عبارت‌های نادرست:

آزادی فرانسه از اشغال نازی‌ها (عبارت «ب») و ورود قوای آلمان به خاک روسیه (عبارت «ج») مربوط به نیمه دوم جنگ جهانی دوم هستند. اگر به نکته‌ای که در بخش درس‌نامه گفته شده، توجه نداشته باشی و فکر کنی که هیتلر به همه کشورهای متفق (فرانسه، انگلیس و شوروی) با هم حمله کرد و هم‌زمان وارد خاک اون‌ها شد، ممکنه توی دام بیفتی؛ اما خب ورود نازی‌ها به خاک شوروی مربوط به نیمه دوم جنگ بوده.

تست و پاسخ ۱۰۹

- در رابطه با تحولات رخ داده پس از پایان جنگ جهانی دوم، کدام گزینه درست است؟
- (الف) با اوج‌گیری جنگ سرد، دولت شوروی بین دو قسمت غربی و شرقی برلین دیوار کشید.
- (ب) مردم الجزایر، پس از سال‌ها مبارزه سخت، بر استعمار پیروز شدند و به استقلال دست یافتند.
- (ج) حزب کنگره ملی هند به رهبری گاندی، انگلستان را وادار به پذیرش استقلال کامل این کشور کرد.
- (د) سازمان ملل با فشار شبکه صهیونیسم و حمایت انگلستان و آمریکا، دولت اسرائیل را به رسمیت شناخت.
- (۱) «ج» و «د» تقریباً هم‌زمان و مقدم بر «الف» و «ب» به وقوع پیوستند.
- (۲) «ب» و «ج» تقریباً هم‌زمان و مقدم بر «د» و «الف» به وقوع پیوستند.
- (۳) «الف» تقریباً هم‌زمان با «ج»، و «ب» تقریباً هم‌زمان با «د» رخ داده است.
- (۴) «د» تقریباً هم‌زمان با «الف»، و «ج» تقریباً هم‌زمان با «ب» رخ داده است.

(تاریخ دوازدهم - درس ۸ - جهان پس از جنگ جهانی دوم)

پاسخ: گزینه ۱

تاریخ: علاوه بر تقدم و تاخر زمانی رویدادهای تاریخی، بهتره به «همزمانی تقریبی» رویدادها هم توجه داشته باشی؛ چون خیلی از اوقات، وقتی یه گوشه از جهان داشته یه اتفاقی می افتاده، همون زمان، توی گوشه دیگه ای از دنیا یه خبرهای دیگه ای بوده. البته این همزمانی وقایع و رویدادها رویه جور دیگه هم می شه مورد سؤال قرار داد که برای دیدن نمونه اش می تونی یه نگاهی به سؤال ۱۰۷ درس تاریخ در کنکور تیرماه ۱۴۰۲ (داخل کشور) بندازی.

درس تاریخ: برخی از مهم ترین وقایع سیاسی پس از جنگ جهانی دوم را می توان به شرح زیر برشمرد:

نام کشور	تحولات سیاسی
آلمان	به دو بخش شرقی و غربی تقسیم شد؛ روس ها نیمه شرقی و سایر دولت های متفق نیمه غربی آن را تحت سلطه خود گرفتند. تقسیم برلین (پایتخت آلمان) به دو بخش شرقی و غربی، بارزترین نماد «جنگ سرد» به شمار می رود.
ژاپن (صنعتی ترین کشور آسیا)	پس از شکست در جنگ جهانی دوم، به اشغال آمریکا درآمد. قانون اساسی جدید این کشور، دموکراسی را تقویت و قدرت سیاسی را از اختیار امپراتور و فرماندهان نظامی خارج کرد و به نمایندگان منتخب ملت سپرد.
چین	پس از شکست و تسلیم ژاپن، جنگ داخلی در چین میان ملی گرایان و کمونیست ها شدت گرفت. در این میان، آمریکا از ملی گرایان و شوروی از کمونیست ها پشتیبانی می کردند. سرانجام، «کمونیست ها» به رهبری مائو بر ملی گراها پیروز شدند و جمهوری خلق چین را تأسیس کردند.
هندوستان	حزب کنگره ملی به رهبری مهاتما گاندی با کمک مبارزه متحدانه مسلمانان و هندوها، استقلال کامل این کشور را درخواست کرد و انگلستان فرسوده و زخم خورده از دو جنگ جهانی، به ناچار تسلیم شد.
الجزایر	دولت فرانسه تلاش کرد با استفاده از نیروی نظامی، جنبش استقلال خواهی را سرکوب کند، اما مردم آن کشور، پس از سال ها مبارزه سخت، بر استعمار پیروز شدند و به استقلال دست یافتند.
فلسطین	در میانه جنگ جهانی اول، انگلستان نظر مساعد خود را با ایجاد سرزمین یهودی در فلسطین اعلام کرده بود و پس از جنگ جهانی دوم، سازمان ملل، تشکیل دولت جعلی اسرائیل در سرزمین فلسطین را به رسمیت شناخت.

ترتیب درست وقایع مندرج در صورت سؤال، از این قرار است:

۱۹۴۷ م: آزادی هندوستان از استعمار انگلستان به رهبری مهاتما گاندی (عبارت «ج»)

۱۹۴۸ م: به رسمیت شناخته شدن دولت جعلی اسرائیل از سوی سازمان ملل متحد (عبارت «د»)

۱۹۶۱ م: اقدام شوروی برای کشیدن دیوار بین دو قسمت غربی و شرقی برلین (عبارت «الف»)

تاریخ: در سال ۱۹۹۱ م. اتحاد جماهیر شوروی فروپاشید و به دنبال آن، بلوک شرق از صفحه تاریخ محو شد. خراب شدن دیوار برلین، نماد این فروپاشی است.

۱۹۶۲ م: پیروزی جنبش استقلال خواهی مردم الجزایر و رهایی این کشور از استعمار فرانسه (عبارت «ب»)
بنابراین وقایع مندرج در عبارت های «ج» و «د» تقریباً همزمان با هم و هر دو مقدم بر رویدادهای مندرج در عبارت های «الف» و «ب» به وقوع پیوسته اند.

تاریخ: اگه فکر کنی که همه جنبش های استقلال طلبانه مردم تحت استعمار (مثلاً در هند و الجزایر) همزمان با هم به پیروزی رسیدن، ممکنه توی دام یا بیفتی.

تست و پاسخ ۱۱۰

کدام گزاره دربارهٔ اوضاع ایران در فاصلهٔ سال‌های ۱۳۲۰ تا ۱۳۲۵ ش. درست است؟

- (۱) سپهبد رزم‌آرا در مقام نخست‌وزیر، ضمن جانبداری از سیاست انگلستان، با ملی‌شدن صنعت نفت ایران به شدت مخالف بود.
- (۲) قرارداد نفتی جدیدی با انگلستان منعقد شد که ضمن افزودن بر مدت قرارداد قبلی، سهم ایران را از سود خالص افزایش می‌داد.
- (۳) شاه فقط بر ارتش تسلط داشت و نظارت و قدرت اداری و اجرایی کشور در اختیار هیئت دولت و مجلس شورای ملی بود.
- (۴) احزاب و مطبوعات در اثر محدودشدن فعالیت‌هایشان، نقش مؤثری در تحولات سیاسی و اجتماعی نداشتند.

(تاریخ دوازدهم - درس ۹ - اوضاع سیاسی و اجتماعی ایران پس از شهریور ۱۳۲۰)

پاسخ: گزینه ۲

تشریح: بازه‌های زمانی مندرج در کتاب درسی رو خوب به خاطر بسپار؛ مثلاً در این سؤال، منظور نخستین سال‌های حکومت محمدرضاشاه پهلوی؛ این‌جوری، ۲ که مربوط به زمان رضاشاه می‌ره کنار.

توسعه: محمدرضاشاه پهلوی در ابتدای سلطنتش، به منظور تحکیم جایگاه خویش، به اقدامات مختلفی دست زد:

- (۱) هنگام ادای سوگند در مجلس شورای ملی متعهد شد که مطابق قانون اساسی به عنوان یک پادشاه مشروطه، فقط سلطنت کند، نه حکومت.
- (۲) املایی را که پدرش تصرف کرده بود، در اختیار دولت گذاشت تا آن‌ها را به صاحبانشان بازگرداند.
- (۳) به مراجع تقلید اطمینان داد که حجاب را محدود یا ممنوع نخواهد کرد.

در فاصلهٔ سال‌های ۱۳۲۰ تا ۱۳۳۲ (که بازهٔ زمانی ۱۳۲۰ تا ۱۳۲۵ رو هم در دل خودش داره)، شاه فقط بر ارتش مسلط بود و نظارت و قدرت اداری و اجرایی کشور در اختیار هیئت دولت و مجلس شورای ملی بود. اعیان و اشراف زمین‌دار و غیرزمین‌دار در مجلس، هیئت دولت و در سطح محلی، قدرت و نفوذ زیادی داشتند.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱ مربوط به زمان ملی‌شدن صنعت نفت (یعنی سال ۱۳۲۹ ش.) است.

۲ مربوط به دورهٔ حکومت رضاشاه پهلوی است.

۳ تا سال ۱۳۳۲، مطبوعات و احزاب نیز به صورت گسترده و با شور و شوق فراوان فعالیت می‌کردند و نقش مؤثری در تحولات سیاسی و اجتماعی داشتند.

تجربه: اگه توی دام ۲ افتادی، احتمالاً به این نکته توجه نکردی که رضاشاه برای چی مجبور شد بره و حکومت رو بده به پسرش. محمدرضاشاه هم برای این‌که به سرنوشت پدرش دچار نشه، مجبور شد اوایل حکومتش با دل مردم راه بیاد و آزادی‌های بیشتری به اون‌ها بده؛ پس ۲ نمی‌تونه درست باشه.

تست و پاسخ ۱۱۱

در تاریخ نفت ایران، از کدام اقدام به منزلهٔ اعلام نارضایتی رسمی و علنی از قرارداد نفتی ایران با انگلستان و تلاش برای تجدید نظر در آن، یاد می‌شود؟

- (۱) به پیشنهاد دکتر مصدق طرحی به تصویب رسید که دولت را از مذاکره و انعقاد قرارداد نفتی بدون تأیید مجلس منع می‌کرد.
- (۲) نمایندگان عضو جبههٔ ملی به رهبری دکتر مصدق، با مخالفت مؤثر خود، مانع رأی‌گیری دربارهٔ قرارداد الحاقی و تصویب آن شدند.
- (۳) نمایندگان مجلس، ضمن مخالفت با امتیازنامهٔ نفت شمال، دولت را مکلف کردند برای گرفتن حقوق ملی در موضوع نفت جنوب مذاکره کند.
- (۴) رضاشاه امتیازنامهٔ داری را یک‌طرفه لغو کرد و به جای آن، قرارداد جدیدی با انگلستان منعقد نمود که منافع ایران را بیشتر تضمین می‌کرد.

(تاریخ دوازدهم - درس ۹ - اعتراض به قرارداد نفت جنوب)

پاسخ: گزینه ۲

درس نهم: سیاست‌های دوگانه ایران در قبال اعطای امتیازات نفتی به قدرت‌های بزرگ

سیاست موازنه مثبت	تسلیم شدن در برابر قدرت‌های بزرگ و اعطای امتیاز به آن‌ها را توصیه می‌کرد؛ یعنی هر امتیازی به انگلیس دادیم، مشابهش رو هم به روسیه بدیم و این‌جوری توازن رو در سیاست خارجی برقرار کنیم.
سیاست موازنه منفی	ایستادگی در برابر امتیازخواهی دولت‌های سلطه‌جو را توصیه می‌کرد؛ یعنی نه به انگلستان باج و امتیاز بدیم و نه به روسیه و این‌جوری توازن رو در سیاست خارجی برقرار کنیم.

نمایندگان مجلس شورای ملی، در مخالفت با اعطای امتیاز نفت شمال به شوروی، دولت را مکلف ساختند که برای گرفتن تمامی حقوق ملی در موضوع نفت جنوب مذاکره کند و اقدامات لازم را انجام دهد (مهر ۱۳۲۶). این اقدام به معنای اعلام نارضایتی رسمی و علنی از قرارداد نفتی ایران با انگلستان (قرارداد ۱۹۳۳ م.) و تلاش برای تجدید نظر در آن به حساب می‌آمد. پس از آن، انتقاد و اعتراض نسبت به این قرارداد در محافل سیاسی و مطبوعاتی ایران گسترش یافت.

اگر مخالفت نمایندگان و جلوگیری از رأی‌گیری درباره قرارداد نفتی رو به منزله اعتراض رسمی و علنی در نظر بگیری، ممکنه توی دام ۱۲ بیفتی، اما خب این جریان مربوط به بعد از اون مخالفت اولیه می‌شه.

تست و پاسخ ۱۱۲

انگلیسی‌ها برای جلوگیری از تصویب و اجرای قانون ملی شدن نفت، به کدام اقدامات دست زدند؟

- (الف) تهدید اقتصادی ایران با تعطیلی شعب بانک انگلیس و تحریم خرید نفت
 - (ب) تلاش برای انحلال نهضت مقاومت ملی ایران و قطع رابطه سیاسی با تهران
 - (ج) فرستادن کشتی‌های جنگی خود به خلیج فارس و بنادر ایران و تهدید نظامی
 - (د) ایجاد آشوب‌های خیابانی در ایران و به راه انداختن جنگ روانی علیه رژیم پهلوی
- (۱) «ج» - «ب»
(۲) «د» - «الف»
(۳) «ب» - «د»
(۴) «الف» - «ج»

(تاریخ دوازدهم - درس ۹ - اقدامات انگلستان برای ممانعت از ملی شدن نفت)

پاسخ: گزینه ۴

درس نهم: در اردیبهشت ۱۳۳۰، دکتر مصدق نخست‌وزیر شد تا قانون ملی شدن صنعت نفت و خلع ید از شرکت نفت ایران و انگلیس را با قاطعیت به اجرا درآورد؛ در نتیجه انگلیسی‌ها برای جلوگیری از اجرای این قانون، به اقدامات سیاسی، اقتصادی و نظامی متعددی دست زدند که مهم‌ترین آن‌ها عبارت بودند از:

- (۱) تحریک کارگران صنعت نفت به اعتصاب گسترده از طریق منع شرکت نفت ایران و انگلیس از پرداخت فوق‌العاده دستمزد آنان
- (۲) فرستادن کشتی‌های جنگی خود به خلیج فارس و بنادر ایران و تهدید نظامی
- (۳) طرح شکایت از ایران در مجامع بین‌المللی
- (۴) تهدید اقتصادی ایران با تعطیلی شعب بانک انگلیس، خارج کردن سرمایه‌های شرکت نفت و تحریم خرید نفت از ایران

از مطالب بخش درس نامه مشفقه که عبارت‌های «الف» و «ج» درست‌اند؛ پس بریم سراغ علت نادرستی سایر عبارت‌ها؛
(ب) انگلستان قصد نداشت که رابطه سیاسی خود را با تهران قطع کند؛ بلکه مصدق پس از این‌که انگلستان تقاضای ایران برای پرداخت بدهی‌های شرکت نفت را نپذیرفت، اقدام به قطع رابطه سیاسی با لندن کرد، یعنی ایران بود که رابطه رو قطع کرد، نه انگلستان.
(د) براساس طرح مشترک انگلیس و آمریکا، ایجاد آشوب‌های خیابانی در ایران و به راه انداختن جنگ روانی علیه مصدق (نه رژیم پهلوی) در دستور کار شبکه جاسوسی دو کشور قرار گرفت.

تست و پاسخ ۱۱۳

قیام سی تیر در اعتراض به کدام واقعه شکل گرفت و چه نتیجه‌ای در پی داشت؟

- (۱) نخست‌وزیری قوام - مصدق نخست‌وزیر شد و شاه را از برقراری ارتباط مستقیم با سفرای خارجی منع کرد.
- (۲) متحدشدن آمریکا با انگلستان در براندازی دولت مصدق - فضل‌الله زاهدی نخست‌وزیر شد و اعلام حکومت نظامی کرد.
- (۳) فراموش شدن اهداف نهضت ملی شدن نفت در پی نزاع رهبران ملی و مذهبی - شاه به استعفای قوام و بازگشت مجدد مصدق رضایت داد.
- (۴) مخالفت شاه با درخواست مصدق برای تصدی نخست‌وزیری و وزارت جنگ - ضمن ابقای قوام در سمت نخست‌وزیر، وزارت جنگ به مصدق واگذار شد.

پاسخ: گزینه ۱

(تاریخ دوازدهم - درس ۹ - قیام ۳۰ تیر)

در تیر ۱۳۳۱، دکتر مصدق برای کاستن از نفوذ و قدرت دربار و مقابله با کارشکنی‌هایی که در اداره امور کشور صورت می‌گرفت، از محمدرضاشاه خواست که اختیار وزارت جنگ و فرماندهی ارتش را به او بسپارد و چون شاه با این تقاضا مخالفت کرد، از مقام خود استعفا نمود. شاه نیز احمد قوام را مأمور تشکیل دولت کرد. در پی این رویداد، آیت‌الله کاشانی ضمن مخالفت با نخست‌وزیری قوام، مردم را به مبارزه فراخواند. نیروهای نظامی و انتظامی تظاهرکنندگان را سرکوب کردند، اما با ادامه تظاهرات و اعتراض نمایندگان طرفدار نهضت ملی در مجلس شورای ملی، شاه ناگزیر به استعفای قوام و بازگشت مجدد دکتر مصدق رضایت داد. دکتر مصدق دوباره نخست‌وزیر شد و وزارت جنگ و فرماندهی نیروهای مسلح را در اختیار گرفت. هم‌چنین، شاه را از برقراری ارتباط مستقیم با سفرای خارجی منع کرد.

پس از پیروزی قیام ۳۰ تیر، شرایط تغییر کرد؛ همکاری و اتحاد اکثر رهبران، شخصیت‌ها، احزاب و گروه‌های دست اندر کار نهضت بر اثر غلبه روحیه لجاجت، خودمحوری، قدرت‌طلبی و منفعت‌جویی‌های فردی و گروهی به تفرقه و دشمنی تبدیل شد. با گسترش اختلاف‌ها و نزاع‌های سیاسی میان شخصیت‌ها و گروه‌های ملی و مذهبی، منافع کشور و اهداف نهضت ملی شدن نفت به فراموشی سپرده شد.

اگرچه توی دام افتادی حواست نبوده که فضل‌الله زاهدی بعد از کودتای ۲۸ مرداد یعنی در سال ۱۳۳۲ (نه ۱۳۳۱) نخست‌وزیر شد و اگر هم توی دام افتادی، حواست نبوده که بعد از قیام سی تیر، قوام رفت و دوباره خود مصدق نخست‌وزیر شد، هرچند که این نخست‌وزیری دولت مستعجل بود و عمر کوتاهش با یه کودتا به سر رسید.

جغرافیای یازدهم: صفحه‌های ۳۷ تا ۸۲، جغرافیای دوازدهم: صفحه‌های ۷۳ تا ۹۷

تست و پاسخ ۱۱۴

کدام گزینه درباره دره‌های V شکل درست است؟

- (۱) در نتیجه حرکت مورن‌ها توسط یخچال‌های کوهستانی پدید می‌آیند و دامنه‌های تنگ و پرشیب دارند.
- (۲) در پی شکستن گسل‌ها در محل چین‌خوردگی‌ها پدید می‌آیند و دامنه‌های کوتاه و کم‌شیب دارند.
- (۳) بر اثر جریان آب رودها و فرسایش آبی شکل می‌گیرند و دامنه‌های تنگ و پرشیب دارند.
- (۴) بر اثر پیشرفت پدیده کارست شکل می‌گیرند و دامنه‌های کوتاه و کم‌شیب دارند.

(مغرافیای یازدهم - درس ۴ - فرسایش طبیعی در کوهستان)

پاسخ: گزینه ۳

اگر می‌بینی اکثر آزمون‌ها بایه سوال ساده شروع می‌شن، به وقت فکر نکنی کنکور هم همین قدر مهربونه و سوالات ساده داره! قصد ما اینه که آزمون بایه سوال نسبتاً ساده شروع بشه که ناامید نشی و با انگیزه بیشتر به سراغ سوالات بعدی بری؛ فقط همین و بس!

ترسناک! در نواحی کوهستانی، دره‌ها معمولاً به دو شکل دیده می‌شوند:

نوع دره	علت تشکیل
V شکل	بر اثر جریان آب رودها و فرسایش آبی شکل می‌گیرند.
U شکل	بر اثر فرسایش یخچالی طی هزاران سال پدید آمده‌اند.

دره‌های V شکل در طی زمان، به تدریج عمیق‌تر و وسیع‌تر می‌شوند.

دره‌های V شکل بر اثر فرسایش توسط آب‌های جاری ایجاد می‌شوند و علت این که آن‌ها را با حرف V نام‌گذاری کرده‌اند این است که دامنه‌های پرشیب و تنگ دارند.

بررسی سایر گزینه‌ها:

قسمت اول گزینه درباره دره‌های U شکل درست است.

هر دو قسمت گزینه نادرست است.

شاید قسمت اول گزینه رو بشه به پورایی درست فرض کرد، اما قسمت دوم گزینه قطعاً نادرست است.

درسته که پدیده کارست هم به نوع فرسایش آبی (نفوذ آب به درون سنگ)، اما اولاً پدیده کارست با انحلال سنگ‌های آهکی، بیشتر غار ایجاد می‌کنه تا دره، و ثانیاً قسمت دوم نادرسته؛ پس بپا توی دام این گزینه نیفتی.

تست و پاسخ ۱۱۵

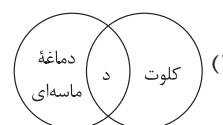
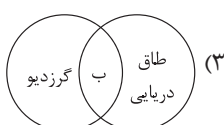
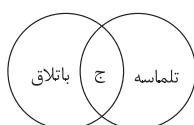
با توجه به موارد زیر، کدام مورد به درستی ترسیم شده است؟

(الف) نفوذ آب به درون شکاف‌ها و درزهای سنگ‌ها

(ج) ایجاد در مناطق فاقد پوشش گیاهی و دارای ماسه‌های نرم

(ب) اشکال کاوشی و حاصل کنده‌شدن ذرات و انتقال آن‌ها

(د) اشکال تراکمی و حاصل انباشته‌شدن ذرات بر روی یکدیگر

(مغرافیای یازدهم - درس ۴ - فرسایش طبیعی در کوهستان‌ها (فرسایش انحرافی)، پیابان‌ها و سواحل)

پاسخ: گزینه ۳

مثال: برای پاسخ به این سؤال، ابتدا باید کنار هر کدوم از اشکال فرسایش که توی گزینه‌ها اومده (مثلاً باتلاق، گرز دیو و ...) برای خودت بنویسی که کاوشیه یا فرسایشیه، بعد ببینی دوتا مورد کدوم گزینه از یک نوع هستن و اون گزینه رو با عبارت‌های صورت سؤال مطابقت بدی؛ به همین سادگی.

نکته: فرسایش در بیابان‌ها و سواحل بر دو نوع است:

نوع فرسایش	در بیابان‌ها	در سواحل
کاوشی (کنده‌شدن ذرات و انتقال آن‌ها)	دشت ریگی (رگ)؛ چاله‌های بادی؛ کلوت (یاردانگ)؛ ستون سنگی (گرزدیو یا دودکش جن)	ستون‌های سنگی دریایی؛ غارها؛ طاق‌های دریایی
تراکمی (انباشته‌شدن ذرات روی هم)	تپه‌های ماسه‌ای (تلماسه)	آب‌سنگ‌ها؛ جزایر مرجانی؛ باتلاق‌ها؛ زبانه یا دماغه ماسه‌ای

نکته: در نواحی بیابانی، «باد» مهم‌ترین عامل فرسایش است و نواحی ساحلی تحت تأثیر «امواج دریا، جزر و مد و باد» دچار فرسایش می‌شوند.

«طاق‌های دریایی» در سواحل و «ستون‌های سنگی یا گرز دیوها» در بیابان‌ها، هر دو در اثر فرسایش کاوشی یعنی کنده‌شدن ذرات از محل خود و انتقال آن‌ها به مکان‌های دیگر ایجاد می‌شوند.

بررسی سایر گزینه‌ها:

1 کلوت از اشکال فرسایش کاوشی (کنده‌شدن ذرات) در بیابان‌ها و دماغه ماسه‌ای از اشکال فرسایش تراکمی (انباشت مواد) در سواحل است.

2 آب‌سنگ‌ها و ستون‌های سنگی دریایی هر دو از اشکال فرسایش در سواحل هستند که اولی از نوع تراکمی (انباشت مواد) و دومی از نوع کاوشی (کنده‌شدن ذرات) است.

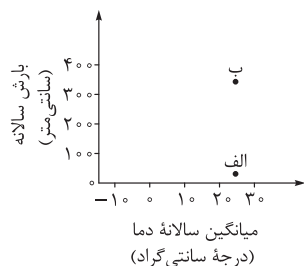
3 تلماسه (تپه‌های ماسه‌ای) و باتلاق‌ها هر دو از اشکال فرسایش تراکمی هستند که اولی در بیابان‌ها و دومی در سواحل ایجاد می‌شود.

نکته: ایجاد باتلاق‌ها ربطی به جابه‌جایی ماسه‌های نرم ندارد و باتلاق‌ها فاقد پوشش گیاهی نیز نیستند.

پاسخ: درسته که هر دو مورد مذکور در 1 در سواحل شکل می‌گیرند و هر دو با سنگ و آب سروکار دارن، اما خب فرایند ایجادشون با هم فرق داره؛ پس بپا توی دام این گزینه نیفتی.

تست و پاسخ ۱۱۶

با توجه به نمودار زیر (طبقه‌بندی زیست‌بوم‌ها براساس دو عامل بارش و دما)، کدام گزینه در خصوص انواع هوازدگی در نقاط «الف» و «ب» درست است؟

۱) در «ب» هر سه نوع هوازدگی و در «الف» بیشتر هوازدگی شیمیایی رخ می‌دهد.

۲) در «الف» بیشتر هوازدگی فیزیکی و در «ب» هوازدگی شیمیایی و زیستی رخ می‌دهد.

۳) در «ب» هوازدگی شیمیایی و فیزیکی و در «الف» هوازدگی زیستی و بیشتر شیمیایی رخ می‌دهد.

۴) در «الف» هوازدگی فیزیکی و بیشتر زیستی و در «ب» هوازدگی شیمیایی و زیستی رخ می‌دهد.

(یغرافیای یازدهم - درس ۴ - انواع هوازدگی، درس ۵ - تقسیم‌بندی و پراکندگی زیست‌بوم‌های جهان)

پاسخ: گزینه ۳

مثال: برای آمادگی هر چه بیشتر برای پاسخ‌گویی به سؤالات درس جغرافی در کنکور سراسری، دست و پنجه نرم کردن با سؤالات ترکیبی از نون شب هم واجب‌تره. این هم یه نمونه‌اش؛ برای پاسخ به این سؤال، ابتدا باید با توجه به تقسیم‌بندی وایتکر از زیست‌بوم‌های جهان (صفحه ۵۵ کتاب درسی)، تشخیص بدی که نقاط «الف» و «ب» در کدوم زیست‌بوم‌ها واقع شدن و سپس با توجه به عوامل مؤثر در انواع هوازدگی (جدول بخش درس‌نامه)، تعیین کنی که در هر یک از این زیست‌بوم‌ها، کدوم انواع هوازدگی ممکنه بیشتر رخ بده.

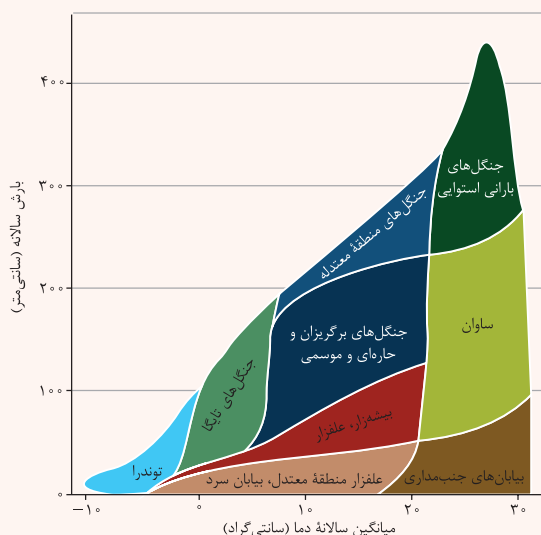

ترسنامه در سنامه این سؤال شامل دو بخش است:

اول: هوازدگی عبارت است از فرایندی که طی آن سنگ‌ها خرد، متلاشی و تجزیه می‌شوند. هوازدگی انواعی دارد که عبارت است از:

نوع هوازدگی	عامل ایجاد	توضیحات
فیزیکی	اختلاف دما، گرم و سرد شدن و یا انبساط و انقباض سنگ‌ها در هنگام روز و شب و فصل زمستان و تابستان یا یخ‌زدن آب در شکاف سنگ‌ها	سنگ‌ها به قطعات کوچک‌تر خرد می‌شوند، اما در ترکیب شیمیایی آن‌ها تغییری به وجود نمی‌آید.
شیمیایی	اکسیژن و رطوبت	ساختمان کانی‌ها و ترکیب شیمیایی سنگ‌ها تغییر می‌کند.
زیستی	فعالیت‌های موجودات زنده (گیاهان و جانوران)	در سنگ‌ها، تغییرات فیزیکی (توسط جانداران حفار) و تغییرات شیمیایی (در اثر تنفس گیاهان یا پوسیدن آن‌ها و یا باکتری‌های تجزیه‌کننده) ایجاد می‌شود.

دوم: وایتکر، بوم‌شناس، در طبقه‌بندی معروف خود از زیست‌بوم‌ها، به دو عامل بارش و دما توجه کرده و چنین مدلی را ارائه داده است:

نقطه «الف» در زیست‌بوم «بیابان‌های جنب‌مداری» واقع شده است و می‌دانیم که در بیابان‌ها، اختلاف دمای روز و شب زیاد است؛ در نتیجه، این منطقه تحت تأثیر هوازدگی فیزیکی قرار دارد.

نقطه «ب» در زیست‌بوم «جنگل‌های بارانی استوایی» واقع شده است و با توجه به نمودار، رطوبت در این منطقه زیاد است؛ در نتیجه، این منطقه تحت تأثیر هوازدگی شیمیایی قرار دارد. همچنین، چون این زیست‌بوم از پوشش گیاهی و جانوری غنی برخوردار است، هوازدگی زیستی (فعالیت جانداران حفار و پوسیدگی گیاهان) نیز رخ می‌دهد.

بررسی سایر گزینه‌ها:

الف) رطوبتش کم بود، که هوازدگی شیمیایی داشته باشد؟

ب) همون دلیل بالا (الف) و دلیل پایین (ب)، این گزینه هم درست نیست!

ج) توی «الف» بی‌آب و علف، فبری از هوازدگی زیستی نیست!

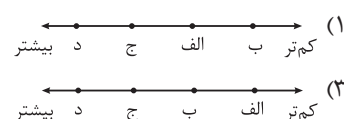
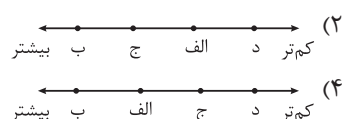
تست و پاسخ ۱۱۷

با توجه به میزان تولید ترکیبات آلی و توده زیستی در زیست‌بوم‌های جهان، نمودار کدام گزینه به درستی ترسیم شده است؟

الف) تایگا

ب) جنگل‌های پهن برگ

ج) بیشه‌زارها و مراتع مدیترانه‌ای

یغرفای یازدهم - درس ۵ - تقسیم‌بندی و پراکندگی زیست‌بوم‌های جهان

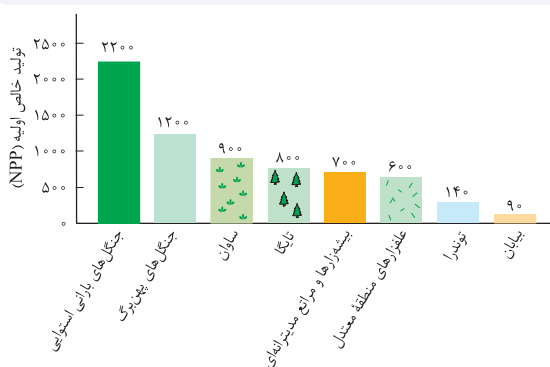
پاسخ: گزینه ۴

مثال: چون میزان تولید ترکیبات آلی و توده زیستی با میزان پوشش گیاهی رابطه مستقیم دارد، بیشترین تولید مواد آلی مربوط به نواحی «جنگلی» و کمترین اون مربوط به نواحی «توندرا» و «بیابانی»؛ پس در این سؤال، هر گزینه‌ای رو که بیشترین جنگل یا کمترینش توندرا نیست، سریع بذار کنار. در ضمن، اینوهم بگیریم و بریم سراغ درس نامه؛ نمودارهای کتاب درسی فراموش نشه.

توسعه: گیاهان موجودات زنده تولیدکننده‌ای هستند که با عمل نورساخت (فتوسنتز)، ترکیبات آلی تولید و اکسیژن آزاد می‌کنند. به علاوه، هر چه سرعت رشد پوشش گیاهی در یک ناحیه بیشتر باشد، میزان تولید ماده آلی در آنجا بیشتر است. انتشار انرژی خورشید در سطح زمین یکنواخت نیست و به همین دلیل، زیست‌بوم‌ها از نظر میزان تولید ترکیبات آلی و توده زیستی که از آن‌ها حاصل می‌شود، تفاوت دارند.

نکته: انرژی دریافتی روزانه در مناطق نزدیک قطبی حدود ۱۰۰، در مناطق معتدله حدود ۴۰۰ و در مناطق استوایی ۸۰۰ کالری در سانتی‌متر مربع است.

مقدار ماده خشک آلی به گرم در یک متر مربع در یک سال ($g/m^2/yr$)

نمودار مقابل، میزان تولید خالص اولیه (NPP) را در زیست‌بوم‌های مختلف نشان می‌دهد. گیاهان در نتیجه فتوسنتز، موادی تولید می‌کنند؛ به این تولید، تولید ناخالص می‌گویند. گیاه مقداری از این مواد را برای رفع نیازهای خود، مثل تنفس، مصرف می‌کند. آن‌چه باقی می‌ماند، تولید خالص اولیه است. پس با توجه به نمودار، مشخص می‌شود که **جنگل‌های بارانی استوایی** پاسخ درست سؤال است.

پاسخ: اگر توی دام افتادی، سر و ته نمودار رو با هم اشتباه گرفتی.

تست و پاسخ ۱۱۸

به ترتیب، محدودیت مشترک نواحی بیابانی و کوهستانی و راهکار مشترک حفاظت از نواحی ساحلی و بیابانی در کدام گزینه بیان شده است؟

- (۱) خطر زمین‌لرزه، آتشفشان‌های فعال و لغزش زمین - کاشت گیاهان سازگار با محیط
- (۲) محدودیت خاک و دشواری فعالیت‌های کشاورزی - کاشت گیاهان سازگار با محیط
- (۳) خطر زمین‌لرزه، آتشفشان‌های فعال و لغزش زمین - ایجاد تپه‌های ماسه‌ای مصنوعی
- (۴) محدودیت خاک و دشواری فعالیت‌های کشاورزی - ایجاد تپه‌های ماسه‌ای مصنوعی

پاسخ: گزینه ۳ (مغرافیای یازدهم - درس ۵ - حفاظت از نواحی زیستی (بیابانی، ساحلی و کوهستانی))

مثال: چون دوتا سؤال قبلی، یه کم سخت بودن، اینم یه سؤال نسبتاً آسون که سختی اون‌ها رو بشوره و ببره!

یکی از محدودیت‌های نواحی بیابانی، کمبود آب و خاک برای کشاورزی است. شیب زمین و محدودیت خاک (که خانه‌سازی و فعالیت‌های کشاورزی را با مشکل مواجه می‌کند)، یکی از محدودیت‌های نواحی کوهستانی است. کاشت گیاهان سازگار و مقاوم با نواحی خشک مانند بنه، اکالیپتوس و افاقیا، یکی از راهکارهای بیابان‌زدایی (پیشگیری از گسترش بیابان‌ها) است. یکی از راهکارهای حفاظت از سواحل هم، حفاظت از تپه‌های ماسه‌ای، یعنی تثبیت تپه‌های ماسه‌ای از طریق کشت گیاهان سازگار با محیط روی آن‌هاست. بررسی سایر گزینه‌ها:

جواب ۱: خطر زمین‌لرزه، آتشفشان و لغزش زمین، از محدودیت‌های نواحی کوهستانی است، نه نواحی بیابانی.

جواب ۲: و **جواب ۴:** مالچ‌پاشی برای تثبیت ماسه‌های روان (نه ایجاد تپه‌های ماسه‌ای مصنوعی)، یکی از راهکارهای حفاظت از نواحی بیابانی است.

پاسخ: اگر توی دام افتادی، احتمالاً به تفاوت بین تثبیت تپه‌های ماسه‌ای طبیعی و ایجاد تپه‌های ماسه‌ای مصنوعی دقت نکردی.

تست و پاسخ ۱۱۹

- با مشاهده یک معبد بودایی در چین، به درستی کدام گزاره‌ها پی می‌بریم؟
- (الف) در بین عناصر فرهنگی، دین، نقش مهمی در خلق چشم‌اندازهای فرهنگی دارد.
- (ب) پدیده‌های فرهنگی بیشتر بدون تماس مستقیم فرهنگ‌ها با یکدیگر انتقال می‌یابند.
- (ج) عناصر یک پدیده فرهنگی مانند دین، در محل ظهور یا کانون آن نمود بیشتری دارد.
- (د) انتقال پدیده فرهنگی از یک ناحیه به ناحیه مجاور، پخش فرهنگی مستقیم را رقم می‌زند.

(۱) «ج» - «د» (۲) «ج» - «ب» (۳) «الف» - «د» (۴) «الف» - «ج»

(پغرافیای یازدهم - درس ۶ - دین و چشم‌اندازهای فرهنگی و پخش (انتشار) فرهنگی)

پاسخ: گزینه ۱

توسعه: پدیده پخش یا انتشار، فرایندی است که طی آن، یک موضوع یا پدیده (مانند زبان، مذهب، افکار و ایده‌ها، نوآوری، وسایل و ابزار، لباس، شیوه زندگی و حتی بیماری) از یک مکان به سایر مکان‌ها گسترش می‌یابد. پخش یا انتشار بر دو نوع است:

نوع پخش	توضیح	مثال
پخش مستقیم	دو ناحیه فرهنگی به هم خیلی نزدیک‌اند و پدیده فرهنگی در اثر تماس مستقیم مردم، از ناحیه‌ای به ناحیه مجاور منتقل می‌شود.	رواج ورزش هاکی که مبدأ آن کاناداست در میان مردم ایالات متحده آمریکا
پخش غیرمستقیم	پخش و انتشار از یک فرهنگ به فرهنگ‌های دیگر بدون آن‌که فرهنگ‌ها در تماس مستقیم با یکدیگر باشند، اتفاق می‌افتد.	مانند تأسیس پیتزافروشی‌های متعدد در ایران در حالی که خاستگاه پیتزا کشور ایتالیاست.

امروزه، با توجه به گسترش رسانه‌ها، پخش غیرمستقیم، پخش فرهنگی غالب در سطح جهان است.

در بین عناصر فرهنگی، دین نقش مهمی در خلق چشم‌اندازهای فرهنگی دارد (درستی عبارت «الف»). پیروان یک دین با توجه به باورها و اعتقادات خود، چشم‌اندازهای خاصی را در قالب معماری، هنر، نقاشی، مجسمه‌سازی، ایجاد مکان‌های مقدس و زیارتگاهی به وجود می‌آورند. دین بودایی در هند ظهور کرد و در اثر نزدیکی دو فرهنگ چین و هند، از طریق پخش یا انتشار مستقیم، از هند به چین راه یافت (درستی عبارت «د»).

یادداشت: یادداشت می‌آید تو در ۵ تاریخ دهم درباره راهیابی آیین بودا از هند به چین چی خوندی؟! آباریکلا، توی دوره حکومت «سلسله هان» این اتفاق افتاد.

بررسی عبارت‌های نادرست:

عبارت‌های «ب» و «ج» اگرچه می‌توانند در جای خود درست باشند، اما چون سؤال پرسیده با توجه به «مشاهده معبد بودایی در چین»، نمی‌توانند درست باشند؛ چون از یک سو، خاستگاه دین بودایی، هند بوده است، نه چین (نادرستی عبارت «ج») و از سوی دیگر، دین بودایی به علت مجاورت چین و هند (یعنی در اثر پخش یا انتشار مستقیم)، از هند به چین انتقال یافته است (نادرستی عبارت «ب»).

تذکره: اگر حواست به این نکته نباشه که خاستگاه دین بودا، هند بوده (نه چین) به سادگی ممکنه توی دام بیفتی.

تست و پاسخ ۱۲۰

مهمترین کاربرد انواع دستگاه‌های گیرنده جی‌پی‌اس (GPS) چیست؟

- (۱) مسیریابی، ردیابی، کنترل ترافیک و تخمین زمان و مسافت مسیرهای مختلف
- (۲) تعیین موقعیت جغرافیایی و طول و عرض و ارتفاع مکان‌ها و زمان مورد نظر
- (۳) عملیات امداد و نجات در حوادث مختلف مانند زمین‌لرزه، سیل و طوفان
- (۴) امور نظامی - دفاعی و ناوبری هواپیماها، کشتی‌ها و زیردریایی‌ها

(پغرافیای دوازدهم - فنون و مهارت‌های پغرافیایی ۲ - سامانه موقعیت یاب جهانی)

پاسخ: گزینه ۱

مثال: حواستون باشه که «عرصه مورد استفاده» جی پی اس، با «مهمترین کاربرد» اون فرق داره! مهمترین کاربرد جی پی اس، تعیین موقعیت جغرافیاییه و حالا از این تعیین موقعیت جغرافیایی در عرصه های مختلفی مثل امور نظامی، امداد رسانی، نقشه برداری و... استفاده می شه! حله؟!

توسعه: سامانه موقعیت یاب جهانی یا جی پی اس (GPS)، متشکل از حداقل ۲۴ ماهواره است که به طور شبانه روزی در یک مدار دقیق، زمین را دور می زنند و سیگنال های اطلاعات را به زمین می فرستند. اطلاعاتی را که این ماهواره ها ارسال می کنند، می توان با گیرنده های جی پی اس دریافت کرد.

توسعه: سامانه جی پی اس که متخصصان در ایالات متحده آمریکا آن را طراحی کرده و در فضا قرار داده اند، ابتدا برای مقاصد «نظامی» تولید شد، اما از سال ۱۹۸۰ م. بخشی از این سامانه به طور رایگان در اختیار عموم مردم جهان قرار گرفته است.

توسعه: دستگاه های گیرنده جی پی اس (GPS)، انواع گوناگون دارند که مهم ترین کاربرد همه آنها «تعیین موقعیت جغرافیایی و طول و عرض و ارتفاع مکان ها و زمان مورد نظر» است. بررسی سایر گزینه ها:

سایر گزینه ها به اموری اشاره دارند که دستگاه های گیرنده جی پی اس (GPS) در آنها مورد استفاده و بهره برداری قرار می گیرند.

توضیح: یعنی امور نظامی، اولین عرصه ای بود که دستگاه های گیرنده جی پی اس (GPS) در اون مورد استفاده قرار گرفت، نه مهم ترین کاربردش.

تست و پاسخ ۱۲۱

کدام گزینه درباره «شدت» و «بزرگی» زمین لرزه درست است؟

- (۱) شدت، میزان تخریب زمین لرزه است که با مقیاس ریشتر اندازه گیری می شود و با عمق کانونی زمین لرزه رابطه مستقیم دارد.
 - (۲) بزرگی، مقدار انرژی آزاد شده در اثر زمین لرزه است که با مقیاس مرکالی اندازه گیری می شود و با عمق کانونی زمین لرزه رابطه معکوس دارد.
 - (۳) شدت، میزان تخریب زمین لرزه است که با مقیاس مرکالی اندازه گیری می شود و با عمق کانونی زمین لرزه رابطه معکوس دارد.
 - (۴) بزرگی، مقدار انرژی آزاد شده در اثر زمین لرزه است که با مقیاس ریشتر اندازه گیری می شود و با عمق کانونی زمین لرزه رابطه مستقیم دارد.
- (پغرافیه ای دوازدهم - درس ۵ - کانون زمین لرزه و اندازه گیری زمین لرزه ها)

پاسخ: گزینه ۲

توسعه: برای پاسخ به این پرسش، باید به دو مطلب زیر توجه شود:

(۱) در زمین لرزه ها، جابه جایی زمین براساس «شدت» و «بزرگی» اندازه گیری می شود.

مقیاس	مفهوم	
ریشتر	مقدار انرژی آزاد شده در جریان زمین لرزه	بزرگی زمین لرزه
مرکالی	میزان تخریب ناشی از زمین لرزه	شدت زمین لرزه

(۲) هر زمین لرزه دارای یک «کانون» و یک «مرکز سطحی» است.

نقطه ای در عمق زمین که در آن، انرژی انباشته شده در سنگ برای نخستین بار آزاد می شود و گسل شروع به از هم گسیختن می کند.	کانون زمین لرزه
ناحیه ای از سطح زمین که روی کانون زلزله قرار دارد.	مرکز سطحی زمین لرزه

پاسخ: هرچه عمق کانونی زمین لرزه بیشتر باشد، یعنی امواج مجبور به پیمودن مسیر طولانی تری برای رسیدن به سطح باشند، از میزان تخریب و خسارت کاسته می شود و این یعنی: بین عمق کانونی زمین لرزه و میزان تخریب (= شدت) رابطه معکوس وجود دارد.

پاسخ: با توجه به مطالب بخش درس نامه، منظور از شدت زمین لرزه، میزان «تخریب» زمین لرزه است که با مقیاس «مرکالی» اندازه گیری می شود و با عمق کانونی زمین لرزه رابطه «معکوس» دارد.

پاسخ: آگه توی دام افتادی، به این نکته توجه نداشتی که میان عمق کانونی زمین لرزه و انرژی آزاد شده، رابطه خاصی وجود ندارد و ممکنه توی هر عمقی، انرژی کم یا زیادی آزاد بشه.

تست و پاسخ ۱۲۲

با توجه نوع حرکت صفحات پوسته زمین نسبت به یکدیگر، کدام گزینه درست است؟

(الف) صفحه کف اقیانوس آرام

(ب) صفحه تشکیل دهنده قاره آسیا - اروپا

(ج) صفحه هند و استرالیا

(د) صفحه آمریکای شمالی

(ه) صفحه جنوبگان

(۱) حرکت «الف» نسبت به «ه»، برخلاف حرکت «ب» نسبت به «ج» و همانند حرکت «الف» نسبت به «د»، از نوع همگرا است.

(۲) حرکت «د» نسبت به «الف»، همانند حرکت «ب» نسبت به «د» و برخلاف حرکت «ج» نسبت به «ه»، از نوع واگرا است.

(۳) حرکت «ب» نسبت به «الف»، برخلاف حرکت «الف» نسبت به «ج» و همانند حرکت «ج» نسبت به «ب»، از نوع همگرا است.

(۴) حرکت «ج» نسبت به «ه»، همانند حرکت «ه» نسبت به «الف» و برخلاف حرکت «ب» نسبت به «ج»، از نوع واگرا است.

پاسخ: گزینه ۴ (جغرافیای دوازدهم - درس ۵ - پراکنندگی زمین لرزه ها در سطح کره زمین / جغرافیای یازدهم - درس ۴ - پراشکال مختلف ناهموازی در سطح زمین پدید می آید؟ (عوامل درونی))

پاسخ: برای پاسخ به این سؤال ترکیبی، لازم به سه تا مطلب به صورت هم زمان توجه داشته باشی:

(۱) انواع حرکات پوسته زمین نسبت به یکدیگر

(۲) مهمترین کمربندهای لرزه خیز جهان

(۳) نقشه پراکندگی صفحات کره زمین

که دو مورد اول رو توی بخش درس نامه می تونی ببینی و برای دیدن مورد سوم هم باید به سری به صفحه ۴۰ کتاب درسی جغرافیای یازدهم بندازی.

توسعه

لیتوسفر یا سنگ کره (بخش سخت و سنگی کره زمین)، یکپارچه نیست و در محل های معین، گسستگی دارد و تشکیل واحدهایی را می دهد که به هر یک، صفحه (پلیت) گفته می شود. این صفحات ثابت نیستند و حرکت می کنند و حرکات آن ها نسبت به یکدیگر می تواند به یکی از اشکال سه گانه زیر باشد:

(۱) یا از هم دور می شوند (واگرا)؛

(۲) یا به هم نزدیک می شوند (همگرا)؛

(۳) یا در کنار هم می لغزند (امتداد لغز یا برشی).

در یک منطقه، زمانی زمین لرزه اتفاق می افتد که سنگ های پوسته زمین مقاومت خود را در برابر نیروهای واگرا، همگرا و برشی از دست بدهند.

مهم ترین مناطق زلزله خیز جهان عبارت اند از:

(۱) کمربند کوهستانی آلپ - هیمالیا: جایی که پوسته تشکیل دهنده قاره آسیا - اروپا به پوسته تشکیل دهنده قاره آفریقا برخورد می کند. (حرکت همگرا)

(۲) کمربند اطراف اقیانوس آرام: محلی که پوسته کف اقیانوس آرام به پوسته قاره آسیا - اروپا، آمریکای جنوبی، استرالیا و آمریکای شمالی برخورد می کند. (حرکت همگرا)

(۳) کمربند میانی اقیانوس اطلس: جایی که پوسته اقیانوس اطلس در حال باز شدن و گسترش است. (حرکت واگرا)

حرکت «ج» (صفحه هند و استرالیا) نسبت به «ه» (صفحه جنوبگان) همانند حرکت «ه» (صفحه جنوبگان) نسبت به «الف» (صفحه کف اقیانوس آرام) و برخلاف حرکت «ب» (صفحه تشکیل دهنده قاره آسیا - اروپا) نسبت به «ج» (صفحه هند و استرالیا) از نوع واگرا است.

توی ۱۲، اگر به جای واژه «برخلاف»، واژه «همانند» اومده بود، این گزینه هم درست می شد؛ پس هیچ بعید نیست که توی دام این گزینه افتاده باشی.

تست و پاسخ ۱۳۳

کدام گزینه، عبارت زیر را به درستی تکمیل می کند؟

«چرای بی رویه دام ها در حوضه آبخیز موجب تشدید سیل می شود؛ زیرا»

- (۱) نفوذپذیری خاک، کاهش و سرعت رواناب حاصل از بارش، افزایش می یابد
- (۲) بقایای گیاهان کنده شده با انسداد آبراهه، باعث بالا آمدن سطح آب می شوند
- (۳) سرعت رواناب حاصل از بارش، کاهش و نفوذپذیری خاک، افزایش می یابد
- (۴) از بین رفتن پوشش گیاهی، سبب تنگ تر شدن آبراهه و مجرای رود می شود

(پغرافای دوازدهم - درس ۵ - عوامل مؤثر در وقوع سیل)

پاسخ: گزینه ۱

توسعه انسان با دخالت های نابه جا می تواند موجب وقوع سیل یا تشدید آن شود؛ موارد زیر از جمله دخالت های انسانی هستند:

نوع دخالت انسان	علت تشدید وقوع سیل
احداث سازه های نامناسب در مسیر رودها، مانند ساختن پلهایی با دهانه های تنگ و پایه های زیاد	در اثنای وقوع سیل، تنه ها و شاخه های درختان کنده شده نمی توانند از دهانه های این پل ها عبور کنند و سرانجام باعث سرریز شدن آب و حتی تخریب پل ها می شوند.
ساختن دیواره های سیمانی و سنگ چین کردن کناره ها	مجرای رود را تنگ تر می کند و در زمان وقوع سیل باعث سرریز آن می شود.
ریختن زباله های شهری یا نخاله های ساختمانی	موجب تنگ تر شدن آبراهه می شود و وقوع سیل را به دنبال دارد.
از بین بردن پوشش گیاهی، بوته کنی، چرای بی رویه دام ها در حوضه آبخیز	با از بین رفتن پوشش گیاهی، نفوذپذیری خاک کاهش می یابد و در نتیجه، سرعت رواناب حاصل از بارش بیشتر می شود.

چرای بی رویه دام ها در حوضه آبخیز، موجب تشدید سیل می شود؛ زیرا با از بین رفتن پوشش گیاهی، نفوذپذیری خاک، کاهش می یابد و در نتیجه، سرعت رواناب حاصل از بارش بیشتر می شود.

بررسی سایر گزینه‌ها:

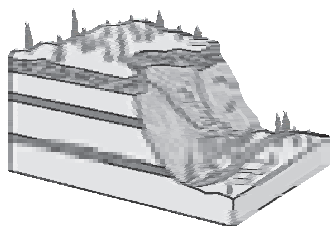
۱ و ۲ انسداد (مسدودشدن) یا تنگ‌ترشدن آبراهه، در نتیجه ریختن زباله‌های شهری یا نخاله‌های ساختمانی و یا احداث سازه‌های نامناسب در مسیر رودها صورت می‌گیرد.

۳ واژگان «کاهش» و «افزایش» جابه‌جا آمده‌اند.

۴ اگر توی دام افتادی، حواست نبوده که گیاهان مثل سرعت‌گیر عمل می‌کنند و باعث میشن حرکت آب کندتر بشه و در نتیجه، آب به جای جاری‌شدن روی سطح زمین و ایجاد سیل، در زمین فرو بره! بنابراین، از بین رفتن گیاهان در نتیجه چرای دام، سرعت رواناب رو زیاد می‌کنه، نه کم.

تست و پاسخ ۱۳۴

به ترتیب، کدام گزینه درباره نوعی از حرکت دامنه‌ای که در تصویر زیر مشاهده می‌کنید، درست است و مهم‌ترین و خسارت‌بارترین حرکت دامنه‌ای کدام است؟

- ۱) سقوط آزاد سنگ‌ها و خرده‌سنگ‌ها در سطح دامنه‌های پرشیب - مدل ریزش
- ۲) سقوط آزاد سنگ‌ها و خرده‌سنگ‌ها در سطح دامنه‌های پرشیب - مدل لغزش
- ۳) جابه‌جایی حجم عظیم مواد در سطح دامنه‌های پرشیب - مدل ریزش
- ۴) جابه‌جایی حجم عظیم مواد در سطح دامنه‌های پرشیب - مدل لغزش

((جغرافیای دوازدهم - درس ۵ - زمین‌لغزش (حرکات دامنه‌ای))

پاسخ: گزینه ۲

طرح سؤال از شکل‌های کتاب درسی، مخصوصاً وقتی آموزش یک مطلب داره بر اساس تصویر انجام می‌شه، هیچ ممنوعیتی نداره! پس حواست به شکل‌ها و تصاویر کتاب درسی و توضیحات پیرامون اون‌ها باشه.

توسعه

در دامنه‌ها و نواحی پایکوهی، سنگ‌ها و موادی که بر اثر فرسایش تخریب شده‌اند، تحت تأثیر نیروی جاذبه زمین به سمت پایین‌دست حرکت می‌کنند که به آن «حرکت دامنه‌ای» گفته می‌شود. حرکات دامنه‌ای انواع مختلفی به شرح زیر دارند:

حرکت دامنه‌ای	توضیحات	شکل
مدل خزش	حرکت کند و نامحسوس رسوبات سطح دامنه در مدت‌زمان طولانی	برای دیدن شکل هر کدام، به سری به صفحه ۹۳ کتاب جغرافیای دوازدهم بزن.
مدل ریزش	سقوط آزاد سنگ‌ها و خرده‌سنگ‌ها در سطح دامنه‌های پرشیب و پرتگاهی	
مدل لغزش	جابه‌جایی حجم عظیم مواد در سطح دامنه‌های پرشیب	
مدل جریان گلی	جریان‌یافتن رسوبات ریزدانه اشباع‌شده از آب، به صورت گل‌ولای	

تصویر مورد سؤال، حرکت دامنه‌ای از نوع «ریزش» یعنی سقوط آزاد سنگ‌ها و خرده‌سنگ‌ها در سطح دامنه‌های پرشیب و پرتگاهی را نشان می‌دهد.

مهم‌ترین و خسارت‌بارترین حرکات دامنه‌ای نیز «زمین‌لغزش» (مدل لغزش) است. بررسی سایر گزینه‌ها:

۱ در قسمت دوم گزینه، مدل ریزش نادرست است.

۲ قسمت اول گزینه بیانگر مدل لغزش است و در قسمت دوم گزینه، مدل ریزش نادرست است.

۳ قسمت اول گزینه بیانگر مدل لغزش است.

تست و پاسخ ۱۲۵

در ارتباط با عوامل مؤثر در ایجاد زمین لغزش‌ها، کدام موارد درست‌اند؟

- (الف) بارش‌هایی که مدت آن‌ها کم اما شدت آن‌ها زیاد است، تأثیر بیشتری در ناپایداری دامنه‌ها دارند.
 (ب) ذوب تدریجی برف‌ها باعث اشباع مواد رسوبی سطح دامنه‌ها و از بین رفتن مقاومت آن‌ها می‌شود.
 (ج) ساخت‌وساز بر روی دامنه‌ها، با افزایش وزن دامنه‌ها و ایجاد تکیه‌گاه، ناپایداری آن‌ها را کاهش می‌دهد.
 (د) در دره‌های پرشیب کوهستانی، رودها با حفر و فرسایش کناره آبراهه‌ها، تکیه‌گاه دامنه را از بین می‌برند.

(۱) «د» - «ب» (۲) «ج» - «الف» (۳) «ب» - «ج» (۴) «الف» - «د»

(پغرافضای دوازدهم - درس ۵ - عوامل مؤثر در ایپار زمین لغزش‌ها)

پاسخ: گزینه ۱

توسعه

بسیاری از زمین لغزش‌ها بر اثر دخالت و با مشارکت یک یا چند عامل خاص و تحریک‌کننده روی می‌دهند. مهم‌ترین این عوامل عبارت‌اند از:

بارش سنگین	بارش‌هایی که شدت آن‌ها کم‌تر، اما مدت آن‌ها بیشتر است، تأثیر بسیار بیشتری در ناپایداری دارند؛ زیرا بارش‌های شدید به سرعت جاری می‌شوند و کم‌تر نفوذ پیدا می‌کنند تا موجب لغزش شوند.
ذوب برف	ذوب تدریجی برف، امکان نفوذ بیشتری را فراهم می‌کند و موجب اشباع مواد رسوبی سطح دامنه‌ها و از بین رفتن مقاومت آن‌ها و سرانجام حرکتشان می‌شود.
زمین‌لرزه	لرزش‌های ناشی از وقوع یک زلزله شدید، موجب گسیختگی مواد منفصل از سطح پایدار زیربنای دامنه می‌شود.
فوران‌های آتشفشانی	خروج و انباشته‌شدن خاکسترهای آتشفشانی با ضخامت زیاد بر سطح دامنه‌ها و سپس وقوع بارش، موجب اشباع آن‌ها می‌شود. دوغاب گلی حاصل به صورت روانه‌های بسیار سیال درمی‌آید که بسیار خطرآفرین‌اند.
فعالیت‌های انسانی روی دامنه‌ها	ساخت‌وساز بر روی دامنه‌ها باعث افزایش وزن دامنه‌ها، فشار روی آن‌ها و ناپایداریشان می‌شود. زیربُری دامنه برای ساخت جاده باعث می‌شود که دامنه، تکیه‌گاه خود را از دست بدهد و دچار زمین لغزش شود.
زیربُری رودخانه‌ها	در دره‌های پرشیب کوهستانی، رودها با حفر و فرسایش کناره آبراهه‌ها، تکیه‌گاه دامنه را از بین می‌برند و باعث لغزش در آن می‌شوند.

لغزشی که در نتیجه زیربُری رودخانه‌ها ایجاد می‌شود، از فراوان‌ترین نوع لغزش‌های دامنه‌ای به حساب می‌آید.

مطابق با سطر دوم جدول بخش درس‌نامه، ذوب تدریجی برف‌ها باعث اشباع مواد رسوبی سطح دامنه‌ها و از بین رفتن

مقاومت آن‌ها می‌شود. (درستی عبارت «ب»)

مطابق با سطر آخر جدول بخش درس‌نامه، در دره‌های پرشیب کوهستانی، رودها با حفر و فرسایش کناره آبراهه‌ها، تکیه‌گاه دامنه را از بین

می‌برند. (درستی عبارت «د»)

بررسی عبارت‌های نادرست:

(الف) بارش‌هایی که «شدت آن‌ها کم‌تر، اما مدت آن‌ها بیشتر است»، تأثیر بیشتری در ناپایداری دامنه‌ها دارند.

(ج) ساخت‌وساز بر روی دامنه‌ها، با افزایش وزن دامنه‌ها و «از بین بردن» تکیه‌گاه آن‌ها، ناپایداری دامنه‌ها را «افزایش» می‌دهد.

منطق: صفحه‌های ۸۳ تا ۹۶، فلسفه یازدهم: صفحه‌های ۶۹ تا ۸۲، فلسفه دوازدهم: صفحه‌های ۵۹ تا ۷۷

تست و پاسخ ۱۲۶

با در نظر گرفتن انواع قضایای شرطی، بگویید کدام گزینه درست است؟

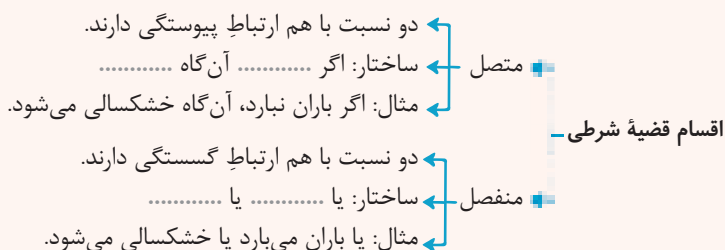
- (۱) ملاک اصلی تشخیص قضایای شرطی اتصالی، استفاده از ادات شرط می‌باشد.
- (۲) از آن‌جا که در قضایای شرطی انفصالی، میان اجزا عداوت وجود دارد، پس نمی‌توان ارتباطی را در این قضایا متصور بود.
- (۳) ترتیب موجود میان مقدم و تالی، لزوماً از نظر معنایی و لفظی نباید یکسان باشد.
- (۴) در قضایای انفصالی مانعة‌الجمع، جمع دو قضیه در کذب محال است.

(منطق - درس ۹)

پاسخ: گزینه ۳

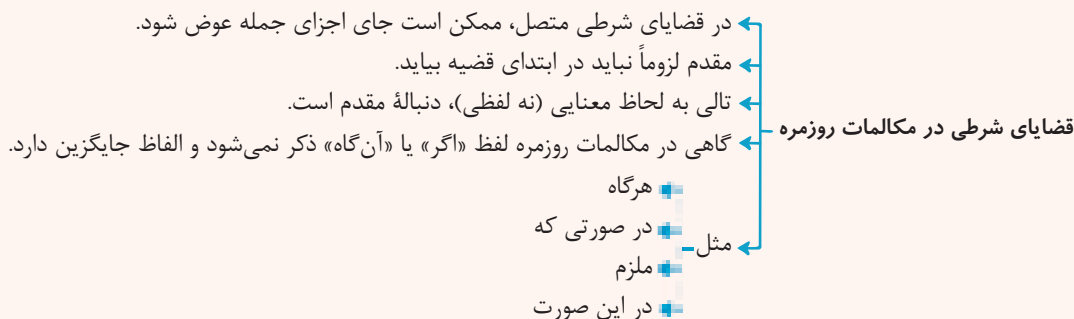
توسعه

● قضیه شرطی: قضیه‌ای که در آن به اتصال یا انفصال میان دو نسبت حکم شود، قضیه شرطی است.

● قضیه شرطی متصل: از آن‌جا که در این قضایا به پیوستگی، اتصال و ملازمه دو نسبت حکم می‌شود، این قضایا را «شرطی متصل» می‌نامند.

شرط = مقدم
اجزا - جواب شرط = تالی = مشروط = تابع

● قضیه شرطی منفصل: دو بخش قضیه در قضایای شرطی منفصل با هم ارتباط دارند و میان آن‌ها به ناسازگاری، عناد و انفصال حکم شده است.

در قضایای شرطی متصل، ترتیب مقدم و تالی از نظر معنایی این‌گونه است که ابتدا مقدم می‌آید (شرط)، سپس تالی (جواب شرط)؛ اما از نظر لفظی امکان دارد ترتیب آن‌ها جابه‌جا شود.

بررسی سایر گزینه‌ها:

❌ لزومی ندارد که در قضایای شرطی اتصالی حتماً ادات شرط (حرف شرط) به کار رفته باشد.

❌ عداوت، انفصال و ناسازگاری در واقع همان، ارتباط است.

❌ مانعة‌الجمع به معنای این است که دو قضیه در صدق قابل جمع نیستند.

تست و پاسخ ۱۲۷

در کدام گزینه نوع قضیه منفصل به درستی تعیین شده است؟

- (۱) استدلال استقرایی، یا استقرای تعمیمی است یا استقرای تمثیلی. (حقیقی)
- (۲) دلالت الفاظ بر معانی، یا التزامی است یا مطابقی. (مانعةالرفع)
- (۳) عدم، یا غیرتصور است یا تصدیق نیست. (مانعةالجمع)
- (۴) اندیشه یا تعریف نیست یا استدلال نیست. (حقیقی)

پاسخ: گزینه ۳

(منطق - درس ۹)

توسعه

- اقسام قضایای شرطی منفصل
- (۱) منفصل حقیقی - مثال: یا این عدد طبیعی زوج است یا فرد.
 - هر دو بخش قضایا همزمان صادق و همزمان کاذب نیستند.
 - انفصال میان دو بخش قضیه، انفصال تام یا حقیقی است.
 - الف یا ب - نه هر دو (قابل جمع در صدق نیستند).
 - نه هیچ کدام (قابل جمع در کذب نیستند).
 - (۲) منفصل مانعةالجمع - مثال: یا ب - شاید هیچ کدام (قابل جمع در کذب هستند).
 - دو بخش این قضایا قابل جمع در صدق نیستند.
 - دو بخش این قضایا قابل جمع در کذب هستند.
 - نه هر دو (قابل جمع در صدق نیستند).
 - شاید هیچ کدام (قابل جمع در کذب هستند).
 - (۳) منفصل مانعةالرفع - الف یا ب - شاید هر دو (قابل جمع در صدق هستند).
 - دو بخش این قضایا قابل جمع در صدق هستند.
 - دو بخش این قضایا قابل جمع در کذب نیستند.
 - شاید هر دو (قابل جمع در صدق هستند).
 - نه هیچ کدام (قابل جمع در کذب نیستند).
- مثال: در انتخابات از میان چهار نامزد، می توان هم به نامزد «الف» رأی داد و هم به «ب»؟ خیر یا می توانی به نامزد «الف» رأی بدهی یا «ب».
- مثال: در سایت سنجش آمده: داوطلبان برای مشاهده کارنامه یا شماره پرونده را وارد کنند یا کد ملی را.
- راه تشخیص اقسام قضایای شرطی منفصل
- پاسخ دادن به سؤال ۲ - (۱) آیا امکان دارد دو جزء قضیه منفصل با هم صادق باشند؟
 - (۲) آیا امکان دارد دو جزء قضیه منفصل با هم کاذب باشند؟
 - جواب هر دو منفی - منفصل حقیقی
 - انواع پاسخ به سؤال ۲ فوق - فقط جواب سؤال اول منفی - منفصل مانعةالجمع
 - فقط جواب سؤال دوم منفی - منفصل مانعةالرفع

اندیشه (فکر) فقط دو قسم دارد: تعریف و استدلال؛ پس قضیه منفصلی که طرفینش تعریف و استدلال باشند یا غیرتعریف و غیراستدلال باشند، حقیقی است.

بررسی سایر گزینه ها:

مانعةالجمع است، چراکه ممکن است استنتاج بهترین تبیین باشد.

مانعةالجمع است، چراکه می تواند تضمینی باشد.

حقیقی است.

تست و پاسخ ۱۲۸

در یک قیاس استثنایی اتصالی معتبر اگر نتیجه، نقیض مقدم مقدمه شرطی باشد، مقدمه دوم قیاس کدام است؟

- (۱) رفع مقدم (۲) وضع مقدم (۳) رفع تالی (۴) وضع تالی

(منطق - درس ۹)

پاسخ: گزینه ۲

توسعه

- قیاسی که در آن عین نتیجه یا نقیض آن در یکی از مقدمات استدلال (به عنوان بخشی از مقدمه، نه کل مقدمه) ذکر شده باشد، قیاس استثنایی است.
- این قیاس از دو مقدمه تشکیل می شود که یکی شرطی (معمولاً مقدمه اول) و دیگری حملی (حتماً مقدمه دوم) است.
- قیاس استثنایی - متناسب با انواع قضیه شرطی، قیاس استثنایی دارای چهار حالت اتصالی، انفصالی حقیقی، انفصالی مانع الجمع و انفصالی مانع الرفع است.
- مثال: اگر باران می بارد، هوا ابری است.
- هوا ابری نیست.
- ∴ باران نمی بارد.

این قیاس چهار حالت قابل فرض دارد که تنها دو حالت آن معتبر است.

وضع مقدم - اثبات مقدم → اثبات تالی
اگر الف، آن گاه ب
الف
∴ ب

دو حالت معتبر -

رفع تالی - نفی تالی → نفی مقدم
اگر الف، آن گاه ب
غیر ب
∴ غیر الف

قیاس استثنایی اتصالی -

دو حالت نامعتبر - نفی مقدم - اثبات تالی → این دو حالت مغالطه «رفع مقدم» و «وضع تالی» هستند.

می توان خانه را به کمک شوفاژ یا بخاری گازی یا بخاری برقی یا شومینه گرم کرد.

اگر از بخاری برقی استفاده کرده باشد، آن گاه اتاق گرم شده است.

وضع مقدم - مقدم - تالی
از بخاری برقی استفاده کرده است. (وضع مقدم = اثبات مقدم)
∴ اتاق گرم شده است. (اثبات تالی)

مثال -

اگر از بخاری برقی استفاده کرده باشد، آن گاه اتاق گرم شده است.

رفع تالی - مقدم - تالی
اتاق گرم نشده است. (رفع تالی = نفی تالی)

∴ از بخاری برقی استفاده نکرده است. (نفی مقدم)

در قیاس استثنایی اتصالی، فقط وضع مقدم و رفع تالی معتبر است (رد ۱ و ۲). نقیض مقدم در شرایطی نتیجه می شود که تالی برقرار نباشد، لذا مقدمه دوم این استدلال باید رفع تالی باشد.

تست و پاسخ ۱۲۹

کدام قضیه، شرطی منفصل محسوب نمی شود؟

- (۱) هر دانش آموز یا نمره زیر ۱۲ می گیرد یا قبول می شود.
(۲) ساعت من یا فلزی است یا عقبه ای.
(۳) توربین برق یا با آب کار می کند یا با گاز.
(۴) خورشید یا از مشرق طلوع می کند یا از مغرب.

(منطق - درس ۹)

پاسخ: گزینه ۲

پاسخ: قضایای شرطی منفصل، به ۳ دسته منفصل حقیقی، منفصل غیر قابل جمع در صدق (مانعة الجمع) و منفصل غیر قابل جمع در کذب (مانعة الرفع) تقسیم می‌شوند، ولی در **۱** هم صدق دو طرف ممکن است و هم کذب دو طرف؛ بنابراین قضیه منفصل محسوب نمی‌شود. بررسی سایر گزینه‌ها:

۱ منفصل غیر قابل جمع در کذب است، چون محال است که نمرة زیر ۱۲ نگیرد و قبول نشود، ولی ممکن است نمرة زیر ۱۲ نگیرد و قبول شود (شرط قبولی نمرة ۱۰ است).

۲ توربین‌های برق محال است که هم با آب و هم با گاز کار کنند، ولی ممکن است که نه با آب و نه با گاز کار کنند، پس این گزینه منفصل مانعة الجمع است.

۳ چون هم صدق دو طرف و هم کذب دو طرف محال است، منفصل حقیقی محسوب می‌شود.

تست و پاسخ ۱۳۰

کدام قیاس معتبر است؟

(۱) اگر این لیوان داغ است، درونش آب جوش است. درون این استکان آب جوش است؛ پس داغ است.

(۲) اگر برادر من منزل نبود، چراغ‌ها خاموش بودند. چراغ‌ها روشن‌اند؛ پس برادر من منزل است.

(۳) اگر تکالیفم را ننوشته باشم، نمرة خوبی نمی‌گیرم. تکالیفم را نوشتم؛ پس نمرة خوبی می‌گیرم.

(۴) اگر جسمی پلاستیکی باشد، در اثر حرارت زیاد ذوب می‌شود. این قاشق، پلاستیکی نیست؛ پس بر اثر حرارت زیاد ذوب نمی‌شود.

(منطق - درس ۹)

پاسخ: گزینه ۲

پاسخ: بیانگر حالت رفع تالی است و معتبر می‌باشد.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱ وضع تالی و نامعتبر است.

۳ رفع مقدم و نامعتبر است.

۴ رفع مقدم و نامعتبر است.

تست و پاسخ ۱۳۱

اگر قضیه «یا امیر گلدان را شکسته یا ناصر» یک قضیه مانعة الخلو باشد، با قراردادن کدام یک از قضایا در کنار آن می‌توان یک قیاس معتبر تشکیل داد؟

(۱) امیر گلدان را شکسته. امیر و ناصر با هم گلدان را شکسته‌اند.

(۳) ناصر گلدان را شکسته. امیر و ناصر هیچ کدام گلدان را شکسته‌اند.

(منطق - درس ۹)

پاسخ: گزینه ۲

پاسخ: «مانعة الخلو» بودن این قضیه به این معناست که «حتماً لا اقل یکی از این دو گلدان را شکسته‌اند»؛ بنابراین وقتی بدانیم ناصر گلدان را شکسته» قطعاً می‌فهمیم که «امیر گلدان را شکسته است».

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱ ممکن است ناصر هم در شکستن گلدان نقش داشته یا نداشته باشد.

۳ نتیجه‌ای به دست نمی‌آید.

۴ اساساً خلاف فرض است و نتیجه‌ای ندارد.

منظور از «مانعة الخلو» همان «مانعة الرفع» است که در مقابل «مانعة الجمع» قرار دارد.

تست و پاسخ ۱۳۳

کدام عبارت درست است؟

- (۱) ارسطو در مورد فعلیت‌های نفس در ابتدای تولد، با استادش موافق نیست.
- (۲) داروینیست‌ها در مورد منشأ اصول اخلاقی با افرادی مانند توماس هابز اختلاف نظر دارند.
- (۳) از زبان افلاطون می‌توان گفت: «ای برادر تو همه اندیشه‌ای / مابقی خود استخوان و ریشه‌ای».
- (۴) کانت اختیار را از وجود نفس مجرد نتیجه می‌گیرد، ولی دکارت، وجود نفس مجرد را از اختیار نتیجه می‌گیرد.

(فلسفه یازدهم - درس ۹)

پاسخ: گزینه ۱

توسعه

ارسطو برخلاف افلاطون (نه مشابه او)، نفس را در ابتدای تولد، کاملاً بالقوه می‌دانست.

بررسی سایر گزینه‌ها:

توماس هابز یک ماتریالیست است و ماتریالیست‌ها نیز مانند داروینیست‌ها، اصول اخلاقی را ابداعی می‌دانند.

در این بیت حقیقت برتر انسان، اندیشه دانسته شده، اما از نظر افلاطون حقیقت برتر انسانی نفس است که دارای اندیشه است، نه خود اندیشه.

دکارت بدن را محصور در قواعد فیزیکی می‌داند، اما معتقد است نفس که غیرمادی است، محکوم به این قواعد نیست و آزاد است. از نظر کانت، چون اختیار ویژگی ماده نیست، انسان نفس مجرد دارد؛ به عبارتی کانت، وجود نفس مجرد را از اختیار نتیجه می‌گیرد.

تست و پاسخ ۱۳۳

کدام گزینه دربارهٔ انسان‌شناسی کانت و دکارت درست است؟

- (۱) هر دو با استدلالی شبیه به یکدیگر وجود نفس یا روح مجرد را در انسان اثبات می‌کنند.
- (۲) کانت برخلاف دکارت که معتقد بود بدن حقیقت انسان را تشکیل می‌دهد، نفس را حقیقت انسان می‌داند.
- (۳) دکارت اعمال بدن را غیرارادی و خودکار می‌داند، چراکه تحت کنترل نفس است.
- (۴) دکارت معتقد بود که روح یا نفس مرکز اندیشه‌های انسان است و روح و بدن کاملاً با یکدیگر همراه و متحد هستند.

(فلسفه یازدهم - درس ۹)

پاسخ: گزینه ۲

توسعه

به نظر دکارت نفس مرکز اندیشه‌های انسان است، اما بدن ماشین پیچیده‌ای است که غیرارادی عمل می‌کند، چراکه بدن ابزار نفس است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱ استدلال کانت و دکارت با یکدیگر متفاوت بود.

۲ دکارت معتقد بود که «نفس یا روح» حقیقت انسان را تشکیل می‌دهد.

۳ از نظر دکارت روح و بدن کاملاً از یکدیگر مجزا هستند.

تست و پاسخ ۱۳۴

کدام گزینه عامل اصلی توجه ماتریالیست‌ها و داروینیست‌ها به اخلاق و ابداع اصول اخلاقی است؟

- (۱) توجه به هویت فردی و اخلاقی انسان
- (۲) انسان مانند یک ماشین پیچیده است.
- (۳) انسان یک حیوان راست‌قامت است.
- (۴) جبر وارد شده از طرف زیست اجتماعی انسان‌ها

(فلسفه یازدهم - درس ۹)

پاسخ: گزینه ۳

توسعه

- اصولاً وجود «نفس» را انکار می کنند ← «اصل مجرد و مستقل بودن «نفس» را انکار می کنند، نه کلیت آن را.
- انسان را موجودی مادی می دانند.
- نفس را چیزی فرعی نسبت به بدن تلقی می کنند و از آثار و لوازم بدن به شمار می آورند. ← نفس مجرد و مستقل از بدن نیست.
- همه موجودات و از جمله انسان فقط یک بُعد و یک ساحت دارند که همان بُعد مادی و جسمانی است.
- ماتریالیست ها معتقدند که ذهن و روان (نفس)، چیزی جز همان مغز و سلسله اعصاب انسان نیست ← پس = کاملاً منکر نفس نیستند.
- مادی گرایان انسان یک ماشین مادی بسیار پیچیده است، نه فراتر از آن ← دقت کنید که دکارت بدن را ماشینی پیچیده می دانست ← می توان گفت ماتریالیست ها نظر دکارت را قبول دارند، اما دکارت نظر ماتریالیست ها را نمی پذیرد.

معتقدین به انسان تک ساحتی

- ماتریالیست قرن هفدهم انگلستان
- توماس هابز- ذهن (مغز) انسان را یک ماشین پیچیده مادی تلقی می کرد که شبیه یک دستگاه مکانیکی مثل موتور اتومبیل است.

- فیلسوف ماتریالیست قرن نوزدهم
- انسان فقط یک موجود مادی است که نیازهای اصلی او را نیازهای مادی تشکیل می دهند.
- مارکس - نیاز به اجتماع،
- نیازهای غیرمادی، مستقل از نیازهای مادی - نیاز به قانون،
- نیاز به اخلاق - نیاز به اخلاق
- نیستند و از آثار آن هستند.
- و ...
- به خاطر نیازهای مادی پیدا شدند.

- فیلسوفان پیرو داروین (زیست شناس)
- عقاید نزدیک به ماتریالیست ها دارند.
- از نظریه داروین درباره پیدایش حیات و تحول تدریجی موجودات زنده و پیدایش انسان از حیوان، نتایج فلسفی گرفتند.
- داروینیست ها - معتقد بودند که انسان چیزی نیست جز یک حیوان راست قامت، با این تفاوت که از سایر حیوانات پیچیده تر است.
- انسان به جز پیچیدگی، تفاوت حقیقی یا واقعی با سایر حیوانات ندارد.
- علت: تفاوت واقعی میان انسان و سایر حیوانات وجود ندارد. ← معلول: نمی توان برای انسان ارزش ویژه ای قائل شد.
- این ویژگی ها، فطری و ذاتی نیستند، بلکه قراردادی
- نظر درباره اخلاق و فضایل اخلاقی - است بر مبنای نیازهای مادی.
- زیست اجتماعی انسان ها آن ها را وادار به ابداع اصول اخلاقی کرده است.

ماتریالیست ها و داروینیست ها که معتقدند تفاوت واقعی بین انسان و سایر حیوانات وجود ندارد، می گویند: «اگر انسان به اخلاق و وظایف اخلاقی توجه می کند، به این دلیل نیست که فضیلت گرایی در روح و فطرت او وجود دارد، بلکه به این دلیل است که انسان ها وارد زندگی اجتماعی شده اند و زیست اجتماعی آن ها را وادار به ابداع اصول اخلاقی و رعایت آن ها کرده است تا بتوانند با هم زندگی کنند.»

تست و پاسخ ۱۳۵

کدام گزینه نشان دهنده دیدگاه کسی است که قائل به حدوث روح در بدن است؟

- (۱) روح، پرنده ای در قفس است که بی قرار رهایی از آن و رسیدن به جایگاه اصلی اش می باشد.
- (۲) روح نورانی انسان، گرفتار غروب شده و تلاش می کند به مشرق عالم برسد.
- (۳) روح آخرین مرحله تکاملی انسان است که از جسم به روح رسیده است.
- (۴) اختیار و اراده که عامل به فعلیت رسیدن و محقق توانایی روح است، متعلق به بعد مجرد است.

پاسخ: گزینه ۱

(فلسفه یازدهم - درس ۱۰)

توسعه

- ابن سینا نظر ارسطو درباره حقیقت انسان را پذیرفت و برای بیان عمیق تر آن، تلاش کرد (ابن سینا نظر خود را داشت، با الهام از نظر ارسطو).
- وقتی بدن انسان دوره جنینی را در رحم مادر می گذراند.
- مراحل شکل گیری انسان به نظر ابن سینا
- به مرحله ای می رسد که صاحب همه اندام های بدنی می شود.
- آن هنگام، خداوند روح انسانی را به او عطا می کند. روح در بدن حادث می شود.
- از جانب بالا = حقیقت انسان از نظر ابن سینا
- جنبه غیرمادی دارد.
- از جنس موجودات مجرد است.
- ویژگی های روح از نظر ابن سینا
- استعداد کسب علم از طریق تفکر را دارد.
- می تواند اموری از قبیل اخلاق، عشق، دوستی، نفرت، پرستش و معنویت را دریابد و آن ها را از خود پدید آورد.
- ابن سینا همچون عارفان برای روح جایگاهی بسیار رفیع در نظام خلقت قائل شد.
- قصیده عینیة ابن سینا
- شعری به زبان عربی سرود.
- وضعیت روح را با بیان تمثیلی، در آن شرح داد.
- برای توصیف بی قراری و کوشش روح برای رسیدن به جایگاه اصلی اش
- تمثیل ابن سینا: روح، پرنده ای است که در قفس بدن است و تلاش می کند تا به عالم بالا برگردد.

حدوث روح بر جسم یعنی اضافه شدن روح به جسم. این مطلب دیدگاه ابن سینا است. ابن سینا برای توصیف بی قراری روح در رسیدن به جایگاه اصلی اش، قصیده ای به زبان عربی سرود که در آن روح را به پرنده ای در قفس تمثیل می کند. بررسی سایر گزینه ها:

نور، مفهومی است که سهروردی به کار می برد که البته او روح را نور نمی داند، بلکه خدا نور است و روح هم از نور بهره مند است و تلاش می کند به مشرق عالم برود.

به نظر ملاصدرا، روح آخرین درجه تکاملی موجودات زنده در طبیعت است.

ملاصدرا، اختیار و اراده را عامل به فعلیت رسیدن ظرفیت بی نهایت روح می داند.

تست و پاسخ ۱۳۶

کدام مورد می تواند توصیف درستی از مخلوقات، از دیدگاه سهروردی باشد؟

- اشیایی نورانی که با حقیقتی ظلمانی درآمیخته اند.
- اشیایی ظلمانی که بر اثر تابش نورالانوار، از نور بهره مند شده اند.
- واقعیتی که تفاوت آنان با یکدیگر را می توان براساس درجه نورانیتشان تبیین کرد.
- واقعیتی که بر اثر اختلافشان در میزان نور، سراسر مشرق تا مغرب عالم را فراگرفته اند.

پاسخ: گزینه ۱

(فلسفه یازدهم - درس ۱۰)

درس نهم

از نظر سهروردی، هستی، مراتب نور است. هر چه بهره یک مخلوق از نور وجود بیشتر باشد، رتبه وجودی‌اش بالاتر است و موجودات بر اثر این تفاوت درجه، با یکدیگر متفاوت‌اند.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱ و ۲ وی اساساً هستی را مراتب نور می‌داند و غیر از نور، چیزی وجود ندارد که نور بخواهد به آن بتابد یا حقیقتی باشد که بخواهد با نور، آمیخته گردد.

۳ از نظر وی مشرق عالم، خداوند است و مخلوق نیست.

تست و پاسخ ۱۳۷

کدام گزینه از شعر «بار دیگر از ملک قربان شوم / آن‌چه اندر وهم ناید آن شوم»، قابل برداشت است؟

- (۱) اشاره به ظرفیت بی‌نهایت روح انسانی دارد. (۲) اشاره به محدودبودن کمالات انسان دارد. (۳) اشاره به کمال حتمی و قطعی در انسان دارد. (۴) اشاره به کمال غیراختیاری انسان دارد.

(فلسفه یازدهم - درس ۱۰)

پاسخ: گزینه ۱

این شعر و ابیات ماقبل آن بیان می‌کند که انسان از مرتبه پایین جهان به بالاترین مرتبه جهان رسیده است و این یعنی ظرفیت روح انسانی بی‌نهایت و پایان‌ناپذیر است و تا جایی پیشرفت می‌کند که در وهم نیز نمی‌گنجد.

بررسی سایر گزینه‌ها:

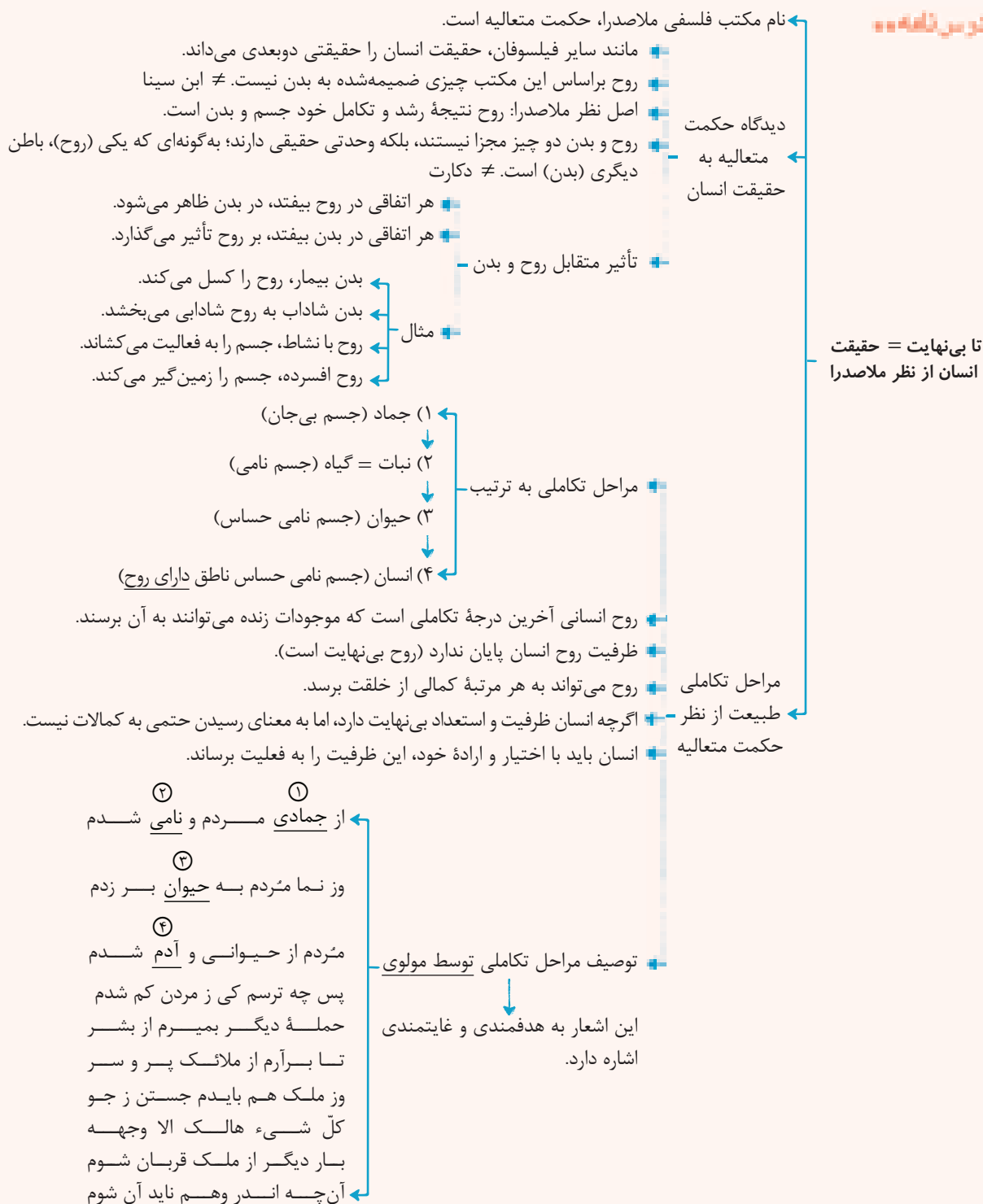
۲ کمالات انسانی نامحدود هستند.

۳ اگرچه روح انسان ظرفیت و استعداد بی‌نهایت را دارد، ولی این به معنای رسیدن حتمی و قطعی به کمالات نیست.

۴ کمالات به صورت اختیاری برای انسان ایجاد می‌شوند؛ براساس سبک زندگی انسان‌ها.

توسعه

تست و پاسخ ۱۳۸

عدم تقسیم فلاسفه مسلمان به عقل‌گرا و تجربه‌گرا، مبتنی بر چیست؟

- (۱) چون این تقسیم‌بندی از زمان رنسانس آغاز شد و بزرگان فلسفه اسلامی پیش از این تاریخ می‌زیستند.
- (۲) چون فیلسوفان مسلمان عقل‌گرا هستند و به هیچ وجه تجربه و حس را در فلسفه دخالت نمی‌دهند.
- (۳) چون برخی فلاسفه مسلمان از جمله سهروردی معتقد بودند باید در فلسفه از شهودهای قلبی بهره برد تا به حقیقت رسید.
- (۴) چون از نظر فلاسفه مسلمان تمام راه‌های شناخت مثل حس، عقل و قلب معتبر هستند.

تقسیم‌بندی فلاسفه اروپایی به عقل‌گرا و تجربه‌گرا در دورهٔ رنسانس به بعد به این سبب بود که تجربه‌گرایان به هیچ وجه عقل محض را معتبر نمی‌دانستند و عقل‌گرایان آن را معتبر می‌دانستند. از آن‌جا که فیلسوفان مسلمان تمام راه‌های شناختی از جمله «حس، عقل، شهود و وحی» را معتبر می‌دانند و هر کدام را در جایگاه خود درست می‌دانند، وارد تقسیم‌بندی فوق نمی‌شوند.

فلاسفهٔ مسلمان ابزار کسب معرفت را منحصر به عقل نمی‌دانند و تمام ابزار معرفت را معتبر می‌دانند و معتقدند این ابزار، در موضوع‌های یکسان، انسان را به حقیقت واحد می‌رساند.

تست و پاسخ ۱۳۹

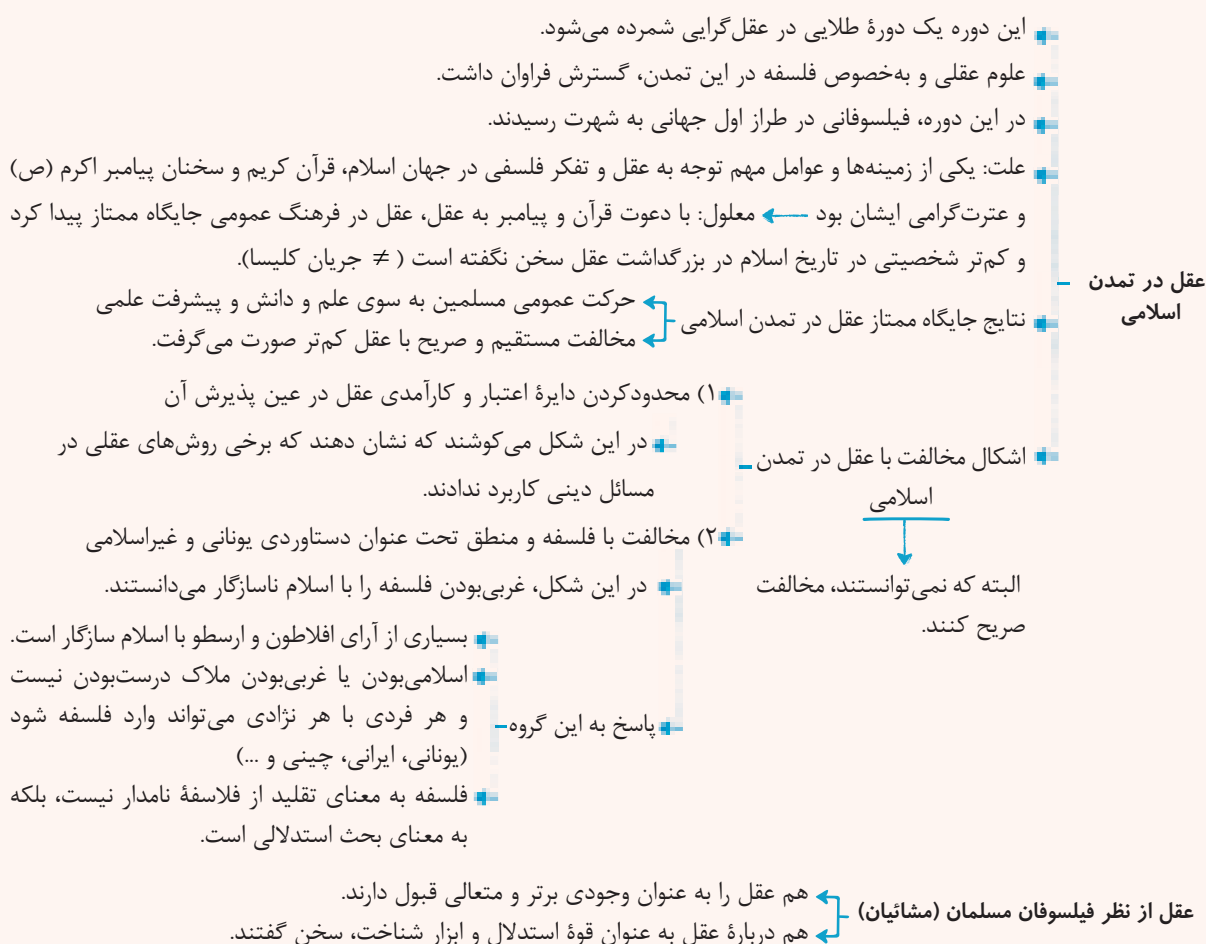
اگر بخواهیم به شکل دوم مخالفت با عقل در اسلام پاسخی داده باشیم، کدام گزینه مناسب خواهد بود؟

- (۱) قرآن کریم و روایات پیشوایان دین به صورت صریح به علم‌آموزی دعوت کرده‌اند.
- (۲) عقل در تمام مسائل دینی کاربرد دارد و اگر هم تعارضی به نظر برسد، مربوط به علم ناقص انسان است.
- (۳) ایمان اگر تهی از پشتوانهٔ عقلی باشد، نه تنها سودمند و هدایتگر نیست، بلکه می‌تواند گمراه‌کننده باشد.
- (۴) غربی‌بودن یا اسلامی‌بودن ملاکی برای تشخیص درستی یا نادرستی یک عقیده نیست.

(فلسفه دوازدهم - درس ۸)

پاسخ: گزینه ۴

توسعه

شکل دوم مخالفت با عقل، مخالفت با فلسفه و منطق به عنوان دستاوردی یونانی و غیراسلامی است. پاسخ فلاسفهٔ مسلمان این است که آن‌ها از فلاسفهٔ یونانی تقلید نکردند، بلکه آراء آن‌ها را نقد و بررسی کرده و سپس با استدلال آن‌ها را پذیرفته‌اند؛ پس ملاک درستی یا نادرستی یک عقیده استدلال است، نه غربی‌بودن و نه حتی اسلامی‌بودن آن.

تست و پاسخ ۱۴۰

کدام عبارت با دیدگاه فلاسفهٔ مسلمان سازگار است؟

- (۱) عقل انسان که پرتوی از عالم عقول است، اگر تربیت شود، می‌تواند از مرحلهٔ استدلال عبور کند و مانند موجودات آن عالم، حقایق را شهود کند.
- (۲) تا چیزی از عالم عقول مجرد به عقل انسان نرسد، امکان هیچ فعالیت عقلی برای انسان وجود ندارد.
- (۳) فقط موجودات عالم عقول هستند که فیض را مستقیماً از خداوند دریافت می‌کنند.
- (۴) تعقل انسان، در حقیقت، همان اتصال به عقل فعال است.

پاسخ: گزینهٔ ۱

(فلسفهٔ دوازدهم - درس ۸)

توسعه

عقل فعال - که از موجودات عالم عقول است - نخست، چیزی به عقل آدمی می‌رساند (مدد‌رسانی باطنی عقل فعال (عقل دهم)

به عقل و خرد انسان)، به طوری که فعالیت عقلی برای انسان ممکن می‌شود.

بررسی سایر گزینه‌ها:

عقل انسان، از استدلال عبور نمی‌کند، بلکه می‌تواند به مرحله‌ای برسد که علاوه بر استدلال، حقایق را از طریق شهود دریابد.

- ۱۳ از نظر فلسفی تنها موجودی که فیض را مستقیماً از خداوند دریافت می‌کند، عقل اول است و سایر موجودات و عقول، به ترتیب، فیض را از او دریافت می‌کنند، نه به طور مستقیم از خداوند.
- ۱۴ عقل فعال، زمینه را برای تعقل انسان فراهم می‌کند، نه این که خود اتصال به آن، تعقل باشد.

تست و پاسخ ۱۴۱

هر کدام از موارد زیر، به ترتیب بیانگر کدام یک از مراحل رشد عقلی انسان است؟

- ادراک قوانین حرکت اجسام
- ادراک امکان معرفت

- (۱) عقل بالملکه - عقل بالملکه
(۲) عقل بالفعل - عقل بالفعل
(۳) عقل بالملکه - عقل بالفعل
(۴) عقل بالفعل - عقل بالملکه

(فلسفه دوازدهم - درس ۸)

پاسخ: گزینه ۴

توسعه

قوانین حرکت اجسام، مربوط به علم فیزیک است. کسب دانش‌ها، در مرحله عقل بالفعل صورت می‌گیرد. امکان معرفت، امری بدیهی است. شناخت بدیهیات، در مرحله عقل بالملکه صورت می‌گیرد.

تست و پاسخ ۱۴۲

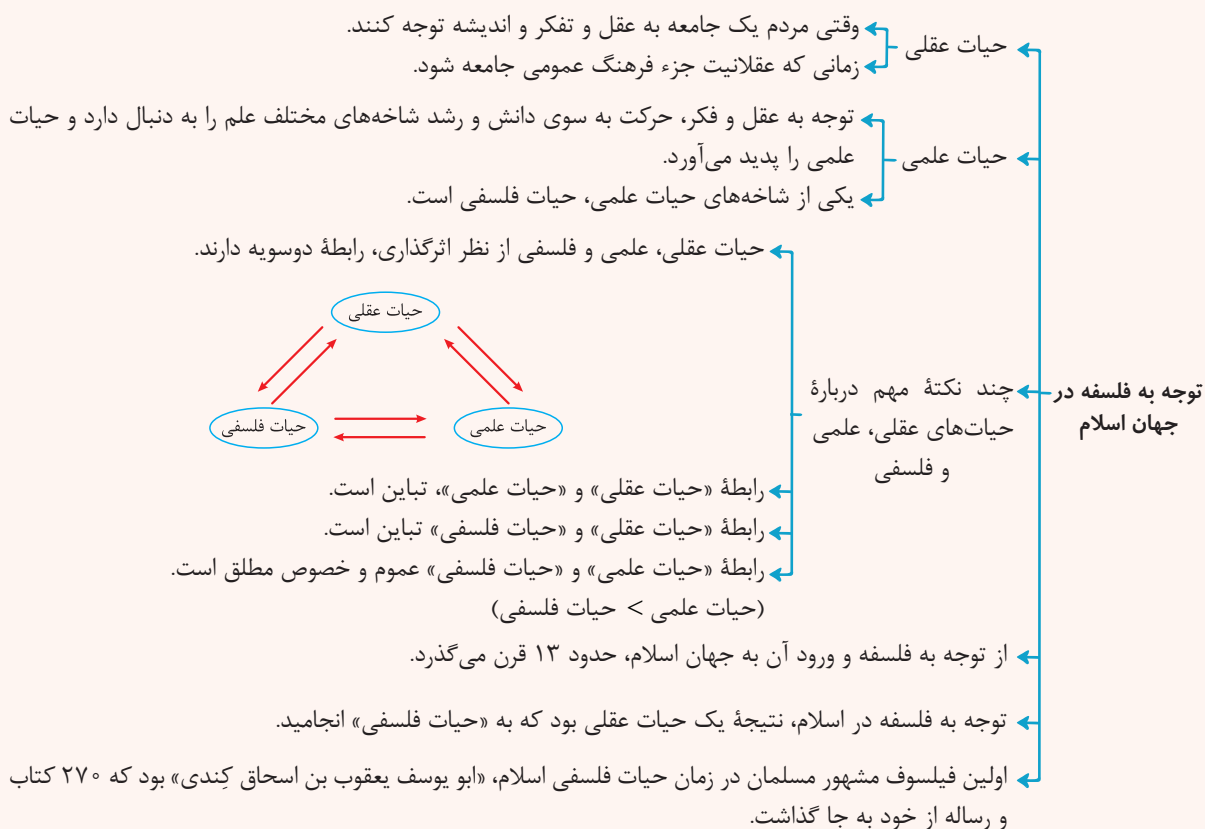
کدام مورد می‌تواند نشان‌دهنده نسبت بین «حیات علمی» و «حیات فلسفی» باشد؟

پاسخ: گزینه ۱

(فلسفه دوازدهم - درس ۹)

توسعه تفکر

حیات فلسفی، یکی از شاخه‌های حیات علمی است و لذا اخص از آن است.

تست و پاسخ ۱۴۳

کسانی که علی‌رغم میل باطنی خویش زمینه‌ساز ظهور فلسفه شدند برای تلاش می‌کردند و این کار را با روش انجام می‌دادند. ظهور آن‌ها به برمی‌گردد.

- (۱) ترجمه متون علوم گوناگون - عقلی - قرن اول هجری
- (۲) گفت‌وگو در مباحث اعتقادی - عقلی - قرن اول هجری
- (۳) گفت‌وگو در مباحث اعتقادی - علمی - قرن دوم هجری
- (۴) ترجمه متون علوم گوناگون - علمی - قرن دوم هجری

پاسخ: گزینه ۲

(فلسفه دوازدهم - درس ۹)

توسعه

- زمینه دوم رشد فلسفه در اسلام، گسترش مباحث اعتقادی میان مسلمانان است.
- بحث و گفت‌وگو درباره مباحث اعتقادی از زمان رسول خدا (ص) آغاز شد.
- مباحث اعتقادی که بسیاری از آن‌ها فلسفی بود، موجب ظهور دانشمندانی در قرن اول هجری (۱۰۰ سال پس از ظهور اسلام) شد.
- دانشمندان ظهور کرده از قرن اول هجری
- در مسائل اعتقادی مانند اثبات وجود خدا، صفات خدا، ضرورت معاد و ... تبصر داشتند.
 - درباره مسائلی مانند جبر و اختیار و ... متبحر بودند.
 - به تعلیم و کتابت در این زمینه‌ها پرداختند.
 - از استدلال‌های عقلی استفاده می‌کردند، حتی درباره اصول عقاید.
 - این دانشمندان که موسوم به متکلمین بودند، زمینه‌ساز فلسفه شدند.
- حیات عقلی مسلمین از همان ابتدای ظهور اسلام آغاز شد و بعد از دو قرن (۲۰۰ سال)، به حیات فلسفی انجامید.

متکلمین کسانی بودند که مخالف فلسفه بودند. آن‌ها که در قرن اول هجری ظهور کردند، در مسائل و مباحث اعتقادی گفت‌وگو می‌کردند، اما با روش عقلی و به همین دلیل (روش عقلی)، ناخواسته زمینه‌ساز ظهور فلسفه شدند.

تست و پاسخ ۱۴۴

کدام عبارت نادرست است؟

- ۱) ابن سینا حکمت را عاملی می‌داند که انسان را به جهانی واقعی، مشابه با جهان موجود تبدیل می‌کند.
- ۲) اساسی‌ترین تفاوت مردم مدینه فاضله و مدینه جاهله را باید در هدف جامعه جست‌وجو کرد.
- ۳) اولین اصل فلسفه سیاسی فارابی، از فطرت و طبیعت انسانی نشأت می‌گیرد.
- ۴) فارابی زمینه را برای فهم آرای ارسطو توسط ابن سینا فراهم کرد.

(فلسفه دوازدهم - درس ۹)

پاسخ: گزینه ۱

بررسی سایر گزینه‌ها: وی حکمت را عاملی می‌داند که انسان را به جهانی عقلی، مشابه با جهان موجود تبدیل می‌کند. بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۱) فارابی مدینه جاهله را در مقابل مدینه فاضله قرار می‌دهد و معتقد است مهم‌ترین تفاوت آن با مدینه فاضله در هدف آن است.
- ۲) از نظر او انسان موجودی مدنی بالطبع است که به حسب فطرت و طبیعت خود به جامعه گرایش دارد و می‌خواهد با هم‌نوعان خویش زندگی کند. این اولین مبنای وی برای ورود به مباحث اجتماعی و فلسفه سیاسی است.
- ۳) فارابی در کتابی به نام «اغراض ارسطو فی کتاب ما بعدالطبیعه» با دقت و توانایی بسیار، نظرات ارسطو را شرح می‌کند و نکات پیچیده آن را آشکار می‌سازد؛ چنان‌که بعدها راهنمای ابن سینا در فهم کتاب ارسطو می‌شود.

در مورد ۱) که نظر فلاسفه مشاء است یک شعر مرتبط وجود دارد:

هر آن کس به دانش برد توشه‌ای جهانی است بنشسته در گوشه‌ای

تست و پاسخ ۱۴۵

در مورد سیاست فارابی کدام گزینه درست است؟

- ۱) مبنای مباحث اجتماعی و فلسفه سیاسی فارابی این است که انسان فطرتاً اخلاقی است.
- ۲) در مدینه فاضله فارابی هیچ عضوی بر عضو دیگر جامعه تقدم ندارد، بلکه همه با یکدیگر برابر هستند.
- ۳) رهبر جامعه فاضله از نظر فارابی لازم است یک پیامبر باشد و محال است بدون او به سعادت برسد.
- ۴) شاخصه اصلی اهالی مدینه جاهله این است که تعریف درستی از سعادت ندارند.

(فلسفه دوازدهم - درس ۹)

پاسخ: گزینه ۲

توسعه

فارابی هرگز مشاغل سیاسی را نپذیرفت و با اهل سیاست معاشرت نداشت، اما در سیاست بسیار اندیشید و آثاری را در این زمینه نوشت.

● دقت کنید که فیلسوف سیاسی، ضرورتی ندارد که سیاستمدار باشد.

■ انسان موجودی مدنی بالطبع است که برحسب فطرت و طبع خود به جامعه و زندگی با هموعان، گرایش دارد.

● دقت کنید که مدنی بالطبع در نظر گرفتن انسان، اولین مبنای فارابی برای ورود به مباحث اجتماعی و فلسفه سیاسی است.

■ علت: مسیر سعادت و کمال انسان از زندگی اجتماعی گذر می کند ← معلول: باید هدف اصلی جامعه و مدینه نیز سعادت انسان در دنیا و آخرت باشد.

← بهترین مدینه ها، مدینه فاضله است.

← در مدینه فاضله مردم به فضایل آراسته اند و به سوی سعادت می روند.

← مدینه فاضله مانند یک بدن سالم است.

← تشبیه فارابی ← مردم مانند اعضای بدن هستند که هر کدام متناسب با ویژگی های خود، وظیفه خود را به نحو احسن انجام می دهند.

← به نظر او باید در مدینه برخی بر برخی دیگر تقدم داشته باشند و سلسله مراتب باشد (همان طور که در بدن قلب بر همه اعضا ریاست دارد).

← در مدینه فاضله باید کسی که ویژگی های ممتازی دارد بر سایرین ریاست کند.

← در تقابل با مدینه فاضله، مدینه جاهله وجود دارد.

← مهم ترین تفاوت مدینه جاهله و فاضله در هدف است.

← هدف مدینه جاهله: فقط سلامت جسم و فراوانی لذت دنیایی

← در مدینه جاهله، رسیدن به سعادت را در گرو رسیدن به لذات دنیایی می دانند.

← در مدینه جاهله هم برای سعادت معنایی قائل اند، اما آن را رسیدن به لذات دنیایی می دانند.

← رئیس مدینه جاهله کسی است که فراوانی لذات دنیایی را فراهم کند.

← (۱) روحی بزرگ و سرشتی عالی دارد.

← (۲) به عالی ترین درجات تعقل رسیده است.

← (۳) می تواند احکام و قوانین الهی را دریافت کند.

← رئیس مدینه فاضله رهبر جامعه کسی جز پیامبر خدا نیست ← البته نبوت شرط ریاست نیست و ائمه هم می توانند این مقام را داشته باشند.

← علت: از آن جا که پیامبران و امامان اتصال پیوسته به عالم بالا دارند ← معلول: جامعه را به درستی و در جهت نیل به سعادت حقیقی رهبری می کنند.

اهالی مدینه جاهله فقط به دنبال سلامت جسم و فراوانی لذت ها هستند و اگر به چنین لذت هایی دست یابند گمان می کنند

که به سعادت رسیده اند و اگر دست نیافتند، گمان می کنند که به بدبختی افتاده اند.

بررسی گزینه ها:

۱ مبنای اولیه فارابی در بحث سیاست مدنی بالطبع بودن انسان است، یعنی انسان فطرتاً اجتماعی است.

۲ در مدینه فاضله برخی اعضا بر برخی دیگر تقدم دارند، مانند قلب در بدن که بر بقیه اعضا ریاست دارد.

۳ فارابی معتقد است رئیس مدینه باید با فرشته وحی (عالم بالا) اتصال دائمی داشته باشد که این ویژگی ها برای امامان و جانشینان پیامبر نیز هست.

اقتصاد: صفحه‌های ۸۱ تا ۱۳۹

تست و پاسخ ۱۴۶

طبق آمارگیری در کشوری با ۹۰ میلیون نفر جمعیت، با احتساب افرادی که به امید یافتن شغلی بهتر کار خود را رها کرده‌اند و در جست‌وجوی کار جدیدی هستند و افرادی که به تازگی وارد بازار کار شده‌اند، جمعیت بیکار معادل ۲۰ میلیون نفر است. اگر در این کشور جمعیت شاغل معادل ۳۰ میلیون نفر و جمعیت پایین‌تر از ۱۵ سال معادل ۲۸ میلیون نفر باشد؛ آن‌گاه:

(الف) جمعیت غیرفعال در این کشور چند نفر است؟

(ب) در این کشور چه نوعی از بیکاری در زمان فعلی مشهودتر است؟

(ج) نرخ بیکاری چند درصد است؟

(۱) الف (۱۲ میلیون نفر / ب) بیکاری ساختاری / ج (۴۰)

(۲) الف (۴۳ میلیون نفر / ب) بیکاری اصطکاکی / ج (۶۰)

(۳) الف (۱۲ میلیون نفر / ب) بیکاری اصطکاکی / ج (۴۰)

(۴) الف (۴۳ میلیون نفر / ب) بیکاری ساختاری / ج (۶۰)

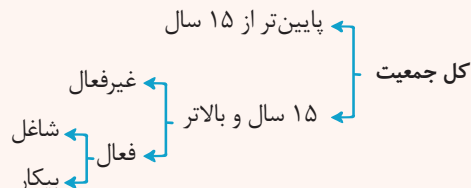
(درس ۸ - اشتغال و بیکاری، نرخ بیکاری)

پاسخ: گزینه ۳

توسعه

نرخ بیکاری: اساسی‌ترین شاخص ارزیابی، وضعیت اشتغال کشور است. نرخ بیکاری از نسبت تعداد بیکاران به کل جمعیت فعال کشور ضرب در عدد ۱۰۰ به دست می‌آید.

$$100 \times \frac{\text{جمعیت بیکار}}{\text{جمعیت فعال}} = \text{نرخ بیکاری}$$

جمعیت زیر ۱۵ سال + جمعیت ۱۵ سال و بالاتر = جمعیت کل کشور

جمعیت فعال + جمعیت غیر فعال = جمعیت ۱۵ سال و بالاتر

جمعیت شاغل + جمعیت بیکار = جمعیت فعال

نوع بیکاری	توضیحات
بیکاری اصطکاکی	- این نوع بیکاری شامل کسانی می‌شود که شغل قبلی خود را به دلایلی رها کرده و به امید یافتن شغلی بهتر در جست‌وجو هستند. - هم‌چنین شامل کسانی است که به تازگی در حال ورود به بازار کار هستند. - این نوع بیکاری کوتاه‌مدت است و در همه کشورها وجود دارد.
بیکاری فصلی	- زمانی اتفاق می‌افتد که کارگران به دلیل تغییرات فصلی، شغل خود را از دست می‌دهند. - مانند بیکاری برخی کارگران ساختمانی و کشاورزان در فصل زمستان.
بیکاری ساختاری	- بیکاری‌ای که ناشی از عدم تطبیق بین افراد جویای کار و انواع شغل‌های موجود به دلایلی از جمله عدم تطابق مهارت‌هاست. - مثلاً نیروی کار ساده در اقتصاد وجود دارد، ولی نیروی کار متخصص مورد نیاز است.
بیکاری دوره‌ای	- بیکاری‌ای که هنگام «رکود اقتصادی» رخ می‌دهد. - در دوره رکود، تولید کاهش می‌یابد و به همین دلیل شرکت‌ها استخدام خود را متوقف می‌کنند یا بخشی از نیروهای خود را بیکار می‌کنند.

(الف)

جمعیت زیر ۱۵ سال + جمعیت ۱۵ سال و بالاتر = جمعیت کل کشور

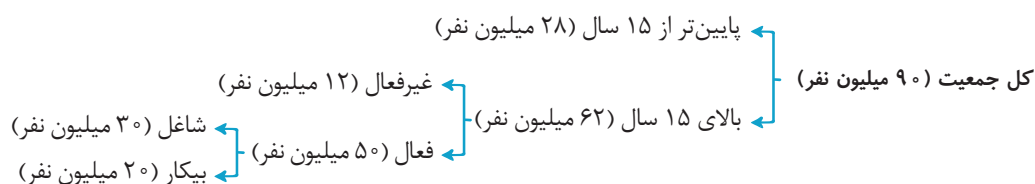
میلیون نفر $۶۲ = ۹۰ - ۲۸$ = جمعیت ۱۵ سال و بالاتر $\Rightarrow ۲۸$ + جمعیت ۱۵ سال و بالاتر $= ۹۰$

جمعیت شاغل + جمعیت بیکار = جمعیت فعال

میلیون نفر $۵۰ = ۲۰ + ۳۰$ = جمعیت فعال

جمعیت فعال + جمعیت غیرفعال = جمعیت ۱۵ سال و بالاتر

میلیون نفر $۱۲ = ۶۲ - ۵۰$ = جمعیت غیرفعال $\Rightarrow ۵۰$ + جمعیت غیرفعال $= ۶۲$

(ب) بیکاری اصطلاحاً: این نوع بیکاری شامل کسانی می‌شود که شغل قبلی خود را به دلایلی رها کرده و به امید یافتن شغلی بهتر در جست‌وجو هستند. هم‌چنین شامل کسانی است که به تازگی در حال ورود به بازار کار هستند. این نوع بیکاری کوتاه‌مدت است و در همه کشورهای وجود دارد.

(ج)

درصد $۴۰ = \frac{۲۰}{۵۰} \times ۱۰۰ = \frac{\text{جمعیت بیکار}}{\text{جمعیت فعال}} \times ۱۰۰$ = نرخ بیکاری

نکته: با پاسخ به قسمت «الف» در ۱ و ۲ رد می‌شوند، در ۱ و ۲ قسمت «ج» یکسان است؛ در نتیجه با پاسخ به قسمت «ب» می‌توان گزینه صحیح را بدون محاسبه نرخ بیکاری مشخص کرد و سر جلسه از این راه می‌توانستید زمان را برای خودتان نگه دارید.

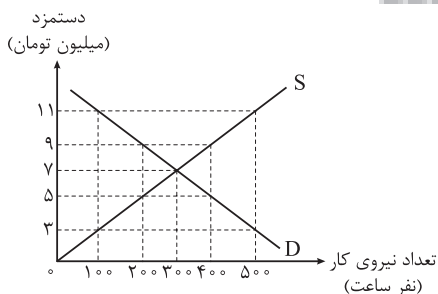
تست و پاسخ ۱۴۷

طبق نمودار مقابل:

(الف) در چه سطحی از دستمزد، بازار به تعادل می‌رسد؟

(ب) در سطح دستمزد ۵ میلیون تومان، بازار در چه شرایطی قرار می‌گیرد؟

(ج) در سطح دستمزد ۱۱ میلیون تومان، کل دستمزد پرداختی در کشور چه قدر است؟

(۱) الف) در سطح دستمزد ۹ میلیون تومان / ب) کمبود تقاضای نیروی کار / ج) ۵۵۰۰ میلیون تومان

(۲) الف) در سطح دستمزد ۷ میلیون تومان / ب) مازاد تقاضای نیروی کار / ج) ۱۱۰۰ میلیون تومان

(۳) الف) در سطح دستمزد ۷ میلیون تومان / ب) کمبود عرضه نیروی کار / ج) ۵۵۰۰ میلیون تومان

(۴) الف) در سطح دستمزد ۹ میلیون تومان / ب) مازاد عرضه نیروی کار / ج) ۱۱۰۰ میلیون تومان

(درس ۸ - بازار نیروی کار)

پاسخ: گزینه ۱

(الف) در محل تلاقی منحنی عرضه و منحنی تقاضا، یعنی در سطح دستمزد ۷ میلیون تومان و ۳۰۰ نفر نیروی کار، بازار به تعادل می‌رسد و در این سطح نه کمبود و نه مازاد نیروی کار خواهیم داشت. (رد ۱ و ۲)

(ب) در سطح دستمزد ۵ میلیون تومان، بازار با کمبود عرضه نیروی کار و یا مازاد تقاضای نیروی کار مواجه است، چراکه سطح دستمزد از دستمزد تعادلی (۷ میلیون تومان) پایین‌تر است و تعداد کمی از نیروی کار حاضر به استخدام در این سطح از دستمزد هستند (۲۰۰ نفر عرضه نیروی کار)، اما بنگاه اقتصادی یا تقاضاکنندگان نیروی کار با این سطح از پرداختی مایل‌اند تعداد زیادتری نیروی کار (۴۰۰ نفر تقاضای نیروی کار) استخدام کنند. (رد ۱ و ۲)

(ج) در سطح دستمزد ۱۱ میلیون تومان، چون سطح پرداختی از دستمزد تعادلی بیشتر است، ۱۰۰ نفر نیروی کار تقاضا می‌شود، اما عرضه نیروی کار ۵۰۰ نفر است، چون دستمزد بالاست و تعداد بیشتری از افراد مشتاق استخدام در این سطح از دستمزد هستند؛ بنابراین در این سطح از دستمزد حداکثر ۱۰۰ نفر نیروی کار استخدام می‌شود و خواهیم داشت:

$$\text{میلیون تومان } 1,100 = 11 \times 100 = \text{کل دستمزد پرداختی در کشور در سطح دستمزد ۱۱ میلیون تومان}$$

↑ دستمزد
↓ حداکثر نیروی کار استخدام شده

تست و پاسخ ۱۴۸

کدام گزینه دربردارنده پاسخ صحیح پرسش‌های زیر است؟

(الف) اگر یک واحد پول، نتواند طی یک دوره ارزش خود را حفظ کند، کدام یک از وظایفش با چالش مواجه می‌شود؟

(ب) کدام گزینه تعریف درست‌تری از «پشتوانه پول» ارائه می‌دهد؟

(۱) (الف) وسیله پس‌انداز و حفظ ارزش - وسیله پرداخت‌های آینده / (ب) امروزه پشتوانه تمامی پول‌ها، طلا و نقره موجود در خود پول و شمش‌های طلای نگهداری شده نزد بانک مرکزی است.

(۲) (الف) وسیله پرداخت در مبادلات - وسیله پرداخت‌های آینده / (ب) اطمینانی که مردم به ارزش پول در مبادلات دارند، پشتوانه پول به شمار می‌رود.

(۳) (الف) وسیله پرداخت در مبادلات - وسیله پس‌انداز و حفظ ارزش / (ب) امروزه پشتوانه تمامی پول‌ها، طلا و نقره موجود در خود پول و شمش‌های طلای نگهداری شده نزد بانک مرکزی است.

(۴) (الف) وسیله پرداخت‌های آینده - وسیله پس‌انداز و حفظ ارزش / (ب) اطمینانی که مردم به ارزش پول در مبادلات دارند، پشتوانه پول به شمار می‌رود.

پاسخ: گزینه ۳

(درس ۹ - پول چیست؟، وظایف پول)

(الف) در صورتی که پول نتواند حفظ ارزش کند، نمی‌تواند وسیله مناسبی برای پس‌انداز و حفظ ارزش و یا پرداخت‌های آینده باشد، اما کماکان می‌تواند وسیله‌ای برای پرداخت در مبادلات و وسیله‌ای برای سنجش ارزش باشد. (یعنی پی؟ وقتی پول نتونه ارزش خودش رو تو یه بازه (مثلاً یه سال) حفظ بکنه، نمی‌تونه انتظاب خوبی برای پس‌انداز باشه. مثلاً شما پونصد میلیون تومن که امروز می‌شه باهاش یه خودرو فرید) رو پس‌انداز می‌کنی تا دو سال دیگه بری خودرو بفری، ولی دو سال دیگه ممکنه ارزش پول پایین بیاد و تو مبهور باشی ۲ میلیارد تومن پول برای فرید خودرو بدی.)

(ب) پشتوانه پول = اطمینان مردم به ارزش پول در مبادلات

نوع پول	پشتوانه پول
زمانی که پول فلزی (طلا و نقره) رایج بود.	همان طلا و نقره موجود در خود پول بود.
زمانی که پول کاغذی (رسیدها) رایج بود.	پول‌های فلزی و شمش‌های طلا و جواهراتی بود که نزد صراف یا بانک بود.
پول‌های فلزی، کاغذی، تحریری و الکترونیکی که امروزه در دست افراد یا در حساب آن‌ها است.	قدرت اقتصادی کشورها

تست و پاسخ ۱۴۹

در یک جامعه، در ابتدای سال قیمت سبب بازار برابر با ۳,۰۰۰ واحد پولی بوده است و در پایان سال به ۳,۴۵۰ واحد پولی رسیده است.

(الف) نرخ تورم در این جامعه چند درصد است؟

(ب) قدرت خرید پول چه تغییری کرده است؟

(ج) اگر نرخ تورم در سال بعد ۱۰ درصد کاهش یابد، قیمت سبب بازار در انتهای سال بعد چند واحد پولی خواهد شد؟

(۱) (الف) ۱۵ درصد / (ب) ۱۵ درصد کاهش پیدا کرده است. / (ج) ۳۱۰۵

(۲) (الف) ۲۲/۵ درصد / (ب) ۲۲/۵ درصد کاهش پیدا کرده است. / (ج) ۳۶۲۲/۵

(۳) (الف) ۲۲/۵ درصد / (ب) ۲۲/۵ درصد افزایش پیدا کرده است. / (ج) ۳۱۰۵

(۴) (الف) ۱۵ درصد / (ب) ۱۵ درصد کاهش پیدا کرده است. / (ج) ۳۶۲۲/۵

پاسخ: گزینه ۳

(درس ۹ - چگونه نرخ تورم را محاسبه می‌کنند؟)

الف) برای به دست آوردن نرخ تورم باید از فرمول زیر استفاده کنیم:

$$\text{درصد} = \frac{\text{هزینه سبد بازار در ابتدای سال} - \text{هزینه سبد بازار در پایان سال}}{\text{هزینه سبد بازار در ابتدای سال}} \times 100 = \frac{3,450 - 3,000}{3,000} \times 100 = 15\%$$

ب) به هر میزان که نرخ تورم باشد (یا به عبارتی به هر میزان که سطح عمومی قیمت‌ها افزایش یابد) به همان میزان قدرت خرید پول کاهش پیدا می‌کند. در این مثال نرخ تورم برابر با ۱۵ درصد است؛ پس قدرت خرید پول ۱۵ درصد کاهش پیدا کرده است. (یادت باشه رابطه قدرت خرید پول و نرخ تورم (یا سطح عمومی قیمت‌ها)، رابطه معکوسه.)

ج) اگر در سال بعد نرخ تورم ۱۰ درصد کاهش پیدا کند، نرخ تورم برابر با ۵ درصد خواهد شد ($10\% - 15\% = 5\%$)؛ یعنی قیمت سبد بازار ۵٪ افزایش پیدا می‌کند. (هواست باشه، کم شدن نرخ تورم به معنی پایین آمدن سطح عمومی قیمت‌ها نیست، صرفاً به معنی اینکه قیمت‌ها رشد کم‌تری نسبت به قبل داشتن، همین!)

$$\text{نرخ تورم} = \frac{\text{هزینه سبد بازار در انتهای سال جاری} - \text{هزینه سبد بازار در انتهای سال بعد}}{\text{هزینه سبد بازار در انتهای سال جاری}} \times 100$$

$$5 = \frac{3,450 - \text{هزینه سبد بازار در انتهای سال بعد}}{3,450} \times 100$$

$$\Rightarrow 3,450 - \text{هزینه سبد بازار در انتهای سال بعد} = \frac{5 \times 3,450}{100}$$

$$\Rightarrow \text{واحد پولی} = \frac{5 \times 3,450}{100} + 3,450 = 3,622.5$$

اگر نرخ تورم را داشته باشیم و سطح عمومی قیمت‌ها (هزینه سبد بازار) در سال جدید را از ما بخواهند، راحت می‌توانیم به جواب برسیم. کافی است نرخ تورم را به صورت یک عدد اعشاری بنویسیم، سپس آن را با عدد یک جمع کنیم و در مرحله بعد عدد به دست آمده را در میزان سطح عمومی قیمت‌ها (هزینه سبد بازار) در سال قبل ضرب کنیم تا سطح عمومی قیمت‌ها (هزینه سبد بازار) در سال جدید را به دست آوریم؛ در نتیجه در این سؤال خواهیم داشت:

$$1 + 0.05 = 1.05 \rightarrow \text{با عدد یک جمع می‌کنیم.} \quad \frac{5}{100} = 0.05 \rightarrow \text{به صورت عدد اعشاری می‌نویسیم.} \quad 5\% = \text{نرخ تورم}$$

$$\text{واحد پولی} = \frac{1}{0.05} \times 3,450 = 3,622.5$$

عدد به دست آمده را در میزان هزینه سبد بازار در سال قبل ضرب می‌کنیم.

تست و پاسخ ۱۵۰

با توجه به اطلاعات جدول زیر که مربوط به یک جامعه فرضی است:

ارزش کل اسکناس‌های در گردش	۱۵۰۰۰ واحد پولی
ارزش چک پول	۱۰۰۰ واحد پولی
ارزش سپرده‌های جاری	۲۵۰۰ واحد پولی
ارزش حساب‌های پس‌انداز بلندمدت	۱۱۰۰۰ واحد پولی
ارزش کل مسکوکات	$\frac{1}{12}$ ارزش کل اسکناس‌های در گردش
ارزش کل شبه پول خلق شده توسط بانک‌ها	$\frac{2}{5}$ برابر ارزش حجم پول

الف) میزان حجم پول در گردش در این جامعه چند واحد پولی است؟

ب) ارزش کل نقدینگی در این جامعه چند واحد پولی است؟

ج) ارزش حساب‌های پس‌انداز کوتاه‌مدت در این جامعه چند واحد پولی است؟

(الف) ۱۹۷۵۰ (ب) ۶۵۱۹۲ (ج) ۳۶۷۵۰

(الف) ۲۵۲۵۰ (ب) ۶۹۱۲۵ (ج) ۳۶۷۵۰

(الف) ۱۹۷۵۰ (ب) ۶۹۱۲۵ (ج) ۳۸۳۷۵

(الف) ۲۵۲۵۰ (ب) ۶۵۱۹۲ (ج) ۳۸۳۷۵

(درس ۹ - نقدینگی)

پاسخ: گزینه ۱

توسعه فرمول های مهم

چک پول + سپرده های دیداری + اسکناس و مسکوکات = حجم پول
 حساب های پس انداز بلندمدت + حساب های پس انداز کوتاه مدت = شبه پول
 شبه پول + حجم پول = نقدینگی

سپرده های دیداری همان حساب های جاری هستند.

(الف)

$$(\text{ارزش کل اسکناس های در گردش}) \times \frac{1}{13} = \text{ارزش مسکوکات}$$

$$\text{واحد پولی } 1,250 = \frac{1}{13} \times 15,000 = \text{ارزش مسکوکات}$$

چک پول + سپرده های دیداری (جاری) + اسکناس و مسکوکات = حجم پول

$$\text{واحد پولی } 19,750 = 1,000 + 2,500 + 15,000 + 1,250 = \text{حجم پول}$$

(ب)

$$(\text{ارزش حجم پول}) \times \frac{2}{5} = \text{شبه پول}$$

$$\text{واحد پولی } 49,375 = \frac{2}{5} \times 19,750 = \text{شبه پول}$$

شبه پول + حجم پول = نقدینگی

$$\text{واحد پولی } 69,125 = 49,375 + 19,750 = \text{نقدینگی}$$

(ج)

حساب های پس انداز کوتاه مدت + حساب های پس انداز بلندمدت = شبه پول

$$49,375 = 11,000 + \text{حساب های پس انداز کوتاه مدت}$$

$$\text{واحد پولی } 38,375 = 49,375 - 11,000 = \text{حساب های پس انداز کوتاه مدت} \Rightarrow$$

تست و پاسخ ۱۵۱

کشوری در سال گذشته با رکود اقتصادی مواجه بوده است، در این صورت:

(الف) این کشور دارای کدام نوع از بیکاری بوده است؟

(ب) کدام سیاست پولی، می تواند شرایط اقتصادی این کشور را بهبود دهد؟

(۱) (الف) دوره های / (ب) افزایش نقدینگی در گردش (سیاست پولی انبساطی) مانند خرید اوراق مشارکت در دست مردم

(۲) (الف) ساختاری / (ب) کاهش نقدینگی در گردش (سیاست پولی انقباضی) مانند فروش اوراق مشارکت به مردم

(۳) (الف) دوره های / (ب) کاهش نقدینگی در گردش (سیاست پولی انقباضی) مانند فروش اوراق مشارکت به مردم

(۴) (الف) ساختاری / (ب) افزایش نقدینگی در گردش (سیاست پولی انبساطی) مانند خرید اوراق مشارکت در دست مردم

(درس ۸ - انواع بیکاری / درس ۹ - علل تورم و نقش دولت)

پاسخ: گزینه ۱

توسعه انواع سیاست های پولی

انواع سیاست های پولی	شرایط اخذ این سیاست توسط بانک مرکزی	یکی از روش های اعمال این سیاست: (سیاست بازار باز (فروش یا خرید اوراق مشارکت))
کاهش نقدینگی در گردش (سیاست پولی انقباضی)	زمانی که اقتصاد کشور دچار تورم می شود، برای پیشگیری از افزایش قیمت ها یا کاهش سرعت آن	بانک مرکزی می تواند با فروش اوراق مشارکت به مردم، به طور مستقیم از مقدار پول در دست مردم بکاهد و تورم را کنترل و نقدینگی در گردش را کاهش دهد.
افزایش نقدینگی در گردش (سیاست پولی انبساطی)	در حالت رکود اقتصادی که سطح تولید کاهش و بیکاری افزایش می یابد.	بانک مرکزی می تواند با خرید اوراق مشارکت در دست مردم، به طور مستقیم نقدینگی بیشتری را به جامعه تزریق کند.

الف) در صورت سؤال داریم: کشور در سال گذشته با رکود اقتصادی مواجه بوده است. با توجه به تعریف بیکاری دوره‌ای (بیکاری‌ای که هنگام رکود اقتصادی رخ می‌دهد) می‌توان نتیجه گرفت نوع بیکاری در این کشور، «بیکاری دوره‌ای» است. (ب) در حالت رکود اقتصادی که سطح تولید کاهش و بیکاری افزایش می‌یابد، بانک مرکزی می‌تواند با اعمال سیاست پولی انبساطی (افزایش نقدینگی در گردش) از طریق خرید اوراق مشارکت در دست مردم، به طور مستقیم نقدینگی بیشتری را به جامعه تزریق کند و شرایط اقتصادی کشور را بهبود دهد.

تست و پاسخ ۱۵۲

هر یک از جملات زیر به ترتیب با کدام دوران تاریخی اقتصاد ایران در ارتباط است؟

- در این دوران لغو قرارداد رژی و بیانیه‌هایی در حمایت از تولید ملی، چندان در جبران کاستی‌ها اثربخش نبود.
- مصادف با این دوران، کشورهای مصر و ترکیه در روند تجارت و گسترش تولید و صادرات محصولات کشاورزی رشد مطلوبی داشتند.
- در این دوران نظم جهانی، اقتصاد ایران را به سمت وابستگی به قدرت‌های جهانی سوق داد.
- در این زمان عدم توانایی دولتمردان در انتخاب روش درست و بهره‌برداری از اوضاع خاص آن زمان، باعث شد جریان پیشرفت و نوسازی در کشور آغاز نشود.

- ۱) دوران قاجار - دوران قاجار - حکومت پهلوی - دوره پایانی حکومت صفویه
- ۲) حکومت پهلوی - دوران قاجار - نیمه اول حکومت صفویه - حکومت پهلوی
- ۳) دوران قاجار - حکومت پهلوی - حکومت پهلوی - نیمه اول حکومت صفویه
- ۴) حکومت پهلوی - حکومت پهلوی - دوران قاجار - دوره پایانی حکومت صفویه

(درس ۱۰ - مسیر تاریخی اقتصاد ایران)

پاسخ: گزینه ۱

- عبارت‌های اول و دوم هر دو مربوط به حکومت قاجار است. (رد ۲ و ۳)
- ویژگی عمده حکومت پهلوی، جدا شدن اقتصاد ایران از ابعاد هویتی، فرهنگی، اجتماعی، تاریخی و دینی خود بود و نظم جهانی آن روز، اقتصاد ایران را به سمت وابستگی به قدرت‌های جهانی سوق داد، با این حال ضعف‌های ساختاری اقتصاد ایران همچنان پابرجا بود.
- در دوره پایانی حکومت صفویه، اقتصاد ایران به تدریج رو به ضعف نهاد و حاکمان وقت از موقعیت جهان و وظایف خطیر تاریخی خود تصور درستی نداشتند و نتوانستند با انتخاب روش درست و بهره‌برداری از اوضاع خاص آن زمان، جریان پیشرفت و نوسازی را آغاز کنند.

تست و پاسخ ۱۵۳

مفهوم «رفع مشکلات با اتکال به قابلیت‌ها و ظرفیت‌های داخلی و استفاده از فرصت‌های بیرونی» با کدام عبارت متناسب است؟

- ۱) استقلال اقتصادی
- ۲) رشد اقتصادی
- ۳) اقتصاد پایدار
- ۴) اقتصاد مقاومتی

(درس ۱۰ - اقتصاد مقاومتی و استقلال اقتصادی)

پاسخ: گزینه ۴

اقتصاد مقاومتی، اقتصادی است پیشرفته، مردمی و دانش‌بنیان که در برابر تهدیدات و تکانه‌های داخلی و خارجی، آسیب‌ناپذیر است و با اتکال به قابلیت‌ها و ظرفیت‌های داخلی و استفاده از فرصت‌های بیرونی، نیازها و مشکلات اقتصادی را رفع می‌کند و با تحریم‌ها و تهدیدات دشمنان به زانو در نمی‌آید.

۱ و ۲ و ۳: زیرمجموعه‌ای از اقتصاد مقاومتی هستند.

توجه: توی کنکور ۱۴۰۲ این شکل سؤالات مفهومی اومده بوده؛ حواستون باشه که باید معنا و مفهوم واژه‌ها را خوب یاد بگیرید تا از پس هر جور سؤالی بریایید.

تست و پاسخ ۱۵۴

چند مورد از موارد زیر در تولید ناخالص داخلی کشور ایران محاسبه می‌شود؟

(الف) درآمد حاصل از فروش مواد مخدر

(ب) درآمد حاصل از خرید و فروش اتومبیل دست دوم

(ج) تعمیر کولر همسایه بدون دریافت دستمزد

(د) ارزش محصولات نظیر پنبه، نخ و پارچه به‌کاررفته در تولید پوشاک

(ه) ارزش تولیدات افراد ایرانی ساکن در خارج از کشور

(و) ارزش پولی تولیدات یک سال یک کارخانه چینی مستقر در داخل کشور ایران

۴ (۴)

۳ (۳)

۲ (۲)

۱ (۱)

(درس ۱۱ - مواردی که در تولید ناخالص داخلی محاسبه نمی‌شوند.)

پاسخ: گزینه ۱

توضیح:

مواردی که در تولید ناخالص داخلی محاسبه نمی‌شوند:

به دلیل دشواری‌های محاسباتی، برخی از اقلام تولیدی در اندازه‌گیری تولید ناخالص داخلی لحاظ نمی‌شوند:

اول: کار بدون دستمزد؛ مانند کارهایی که در خانه انجام می‌گیرد یا خدماتی که در خیریه‌ها به صورت داوطلبانه ارائه می‌شود و پولی برای

آنها رد و بدل نمی‌گردد؛ اگرچه دارای ارزش بالایی هستند، اما در محاسبات تولید ناخالص داخلی غایب‌اند!

دوم: ارزش حاصل از خرید و فروش کالاهای دست دوم از جمله خودرو، مبلمان یا خانه در محاسبات لحاظ نمی‌شوند. این قبیل کالاها زمانی

که برای اولین بار تولید و فروخته شده‌اند، به حساب آمده‌اند.

سوم: تولیدات اقتصاد زیرزمینی، غیرقانونی و قاچاق که اطلاعات دقیقی از آنها در دست نیست و عملاً محاسبه آنها مشروعیت‌بخشی به

این گونه فعالیت‌ها تلقی می‌شود.

بررسی عبارت‌های صورت سؤال:

(الف) درآمد حاصل از فروش مواد مخدر: در تولید ناخالص داخلی کشور ایران محاسبه نمی‌شود. تولیدات اقتصاد زیرزمینی، غیرقانونی و قاچاق که اطلاعات دقیقی از آنها در دست نیست و عملاً محاسبه آنها مشروعیت‌بخشی به این گونه فعالیت‌ها تلقی می‌شود.

(ب) درآمد حاصل از خرید و فروش اتومبیل دست دوم: ارزش حاصل از خرید و فروش کالاهای دست دوم از جمله خودرو، مبلمان یا خانه در محاسبات لحاظ نمی‌شوند. این قبیل کالاها زمانی که برای اولین بار تولید و فروخته شده‌اند، به حساب آمده‌اند.

(ج) تعمیر کولر همسایه بدون دریافت دستمزد: کار بدون دستمزد؛ مانند کارهایی که در خانه انجام می‌گیرد یا خدماتی که در خیریه‌ها به صورت داوطلبانه ارائه می‌شود و پولی برای آنها رد و بدل نمی‌گردد؛ اگرچه دارای ارزش بالایی هستند، اما در محاسبات تولید ناخالص داخلی غایب‌اند!

(د) ارزش محصولات نظیر پنبه، نخ و پارچه به‌کاررفته در تولید پوشاک: برای اندازه‌گیری تولید ناخالص داخلی، تنها کالا و خدمات نهایی را در نظر می‌گیریم، نه محصولات واسطه‌ای را، چراکه کالاها و خدمات واسطه‌ای همگی در تولیدات نهایی محاسبه شده‌اند و اگر آنها را هم جداگانه محاسبه کنیم، دچار خطای محاسبه مجدد می‌شویم.

(ه) ارزش تولیدات افراد ایرانی ساکن در خارج از کشور در محاسبات تولید ناخالص ملی منظور می‌گردد، نه تولید ناخالص داخلی.

(و) ارزش پولی تولیدات یک سال یک کارخانه چینی مستقر در داخل کشور ایران: در محاسبات تولید ناخالص داخلی ایران و همچنین تولید ناخالص ملی چین منظور می‌گردد.

تست و پاسخ ۱۵۵

با توجه به اطلاعات مندرج در جدول زیر:

الف) تولید ناخالص داخلی واقعی در سال ۱۳۹۰ چه قدر است؟

ب) تولید ناخالص داخلی اسمی در سال ۱۳۹۰ چه قدر است؟

ج) نرخ رشد تولید ناخالص داخلی اسمی در سال ۱۳۹۰ چه قدر است؟

کالا	سال ۱۳۸۹		سال ۱۳۹۰	
	قیمت (به ریال)	مقدار (به کیلو)	قیمت (به ریال)	مقدار (به کیلو)
A	۱۰۰	۵۰	۱۵۰	۲۵
B	۲۰	۱۵۰	۵۰	۳۰۰

(۱) الف) (الف) ۵۸۰۰ ریال / ب) (ب) ۱۷۸۵۰ ریال / ج) (ج) ۳۴٪

(۲) الف) (الف) ۸۵۰۰ ریال / ب) (ب) ۱۸۷۵۰ ریال / ج) (ج) ۱۴۴٪

(۳) الف) (الف) ۵۸۰۰ ریال / ب) (ب) ۱۷۸۵۰ ریال / ج) (ج) ۴۴٪

(۴) الف) (الف) ۸۵۰۰ ریال / ب) (ب) ۱۸۷۵۰ ریال / ج) (ج) ۱۳۴٪

(درس ۱۱ - مناسبه تولید ناخالص داخلی و نرخ رشد آن)

پاسخ: گزینه ۱

هرگاه در صورت سؤال اشاره‌ای به این که کدام سال، سال پایه است، نشده بود، کمترین سال را به عنوان سال پایه در نظر بگیرید؛ در نتیجه در این سؤال، سال ۱۳۸۹، سال پایه است.

(الف)

(قیمت کالای A در سال ۸۹ × مقدار کالای A تولیدشده در سال ۹۰) = تولید ناخالص داخلی واقعی در سال ۹۰
(قیمت کالای B در سال ۸۹ × مقدار کالای B تولیدشده در سال ۹۰) +

ریال ۸۵۰۰ = ۶۰۰۰ + ۲۵۰۰ = (۳۰۰ × ۲۰) + (۲۵ × ۱۰۰) = تولید ناخالص داخلی واقعی در سال ۹۰

(ب)

(قیمت کالای A در سال ۹۰ × مقدار کالای A تولیدشده در سال ۹۰) = تولید ناخالص داخلی اسمی در سال ۹۰
(قیمت کالای B در سال ۹۰ × مقدار کالای B تولیدشده در سال ۹۰) +

ریال ۱۸۷۵۰ = ۳۷۵۰ + ۱۵۰۰۰ = (۳۰۰ × ۵۰) + (۲۵ × ۱۵۰) = تولید ناخالص داخلی اسمی در سال ۹۰

(ج)

(قیمت کالای A در سال ۸۹ × مقدار کالای A تولیدشده در سال ۸۹) = تولید ناخالص داخلی اسمی در سال ۸۹
(قیمت کالای B در سال ۸۹ × مقدار کالای B تولیدشده در سال ۸۹) +

ریال ۸۰۰۰ = ۳۰۰۰ + ۵۰۰۰ = (۱۵۰ × ۲۰) + (۵۰ × ۱۰۰) = تولید ناخالص داخلی اسمی در سال ۸۹

$\frac{\text{تولید ناخالص داخلی اسمی در سال ۸۹} - \text{تولید ناخالص داخلی اسمی در سال ۹۰}}{\text{تولید ناخالص داخلی اسمی در سال ۸۹}} \times ۱۰۰ = \text{نرخ رشد تولید ناخالص داخلی اسمی در سال ۹۰}$

درصد ۱۳۴ / ۳۷۵ = $\frac{۱۸۷۵۰ - ۸۰۰۰}{۸۰۰۰} \times ۱۰۰ = \text{نرخ رشد تولید ناخالص داخلی اسمی در سال ۹۰}$

تست و پاسخ ۱۵۶

طبق اطلاعات داده شده در جدول زیر، اگر اختلاف سهم دهک دهم و دهک اول در کشور D برابر با ۱۵ درصد باشد، آن گاه:

الف) کدام کشور از لحاظ وضعیت توزیع درآمد نامناسب ترین وضعیت را دارد؟

ب) اگر جمعیت کشور C برابر با ۳۰ میلیون نفر و درآمد سرانه آن ۵۰ دلار باشد، سهم دهک دهم از درآمد ملی در این کشور چه قدر است؟

کشور	سهم دهک اول	سهم دهک دهم
A	۳ درصد	۲۴ درصد
B	۴/۵ درصد	۲۰ درصد
C	۴ درصد	۱۸ درصد
D	؟	۲۰ درصد

۱) الف) D / ب) ۲۷۰ میلیون دلار

۲) الف) D / ب) ۲۵۰ میلیون دلار

۳) الف) A / ب) ۲۷۰ میلیون دلار

۴) الف) A / ب) ۲۵۰ میلیون دلار

(درس ۱۱ - شاخص دهک ها، وضعیت توزیع درآمد)

پاسخ: گزینه ۳

توسعه وضعیت توزیع درآمد

$$\frac{\text{سهم دهک دهم}}{\text{سهم دهک اول}} = \text{شاخص وضعیت توزیع درآمد}$$

هر چه این نسبت بیشتر، توزیع درآمد در آن جامعه نامناسب تر است و بالعکس هر چه این نسبت کمتر، توزیع درآمد در آن جامعه مناسب تر است.

اقتصاددانان برای به دست آوردن شاخص مقایسه وضعیت توزیع درآمد می توانند روش های زیر را به کار گیرند:

• ۲۰ درصد بالا را نسبت به ۲۰ درصد پایین جامعه می سنجند:

$$\frac{\text{مجموع سهم دهک نهم و دهم}}{\text{مجموع سهم دهک اول و دوم}}$$

• ۱۰ درصد بالا را نسبت به ۴۰ درصد پایین جامعه می سنجند:

$$\frac{\text{سهم دهک دهم}}{\text{مجموع سهم دهک های اول تا چهارم}}$$

الف) در خصوص کشور D، داریم:

$$\text{درصد } ۱۵ = \text{سهم دهک اول} - \text{سهم دهک دهم}$$

$$\Rightarrow \text{درصد } ۵ = ۲۰ - ۱۵ = \text{سهم دهک اول} \Rightarrow ۱۵ = \text{سهم دهک اول} - ۲۰$$

حال می توان شاخص دهک ها در کشور D را محاسبه نمود:

$$\frac{\text{سهم دهک دهم}}{\text{سهم دهک اول}} = \frac{۲۰}{۵} = ۴ = \text{شاخص دهک ها در کشور «D»}$$

$$\frac{\text{سهم دهک دهم}}{\text{سهم دهک اول}} = \frac{۲۴}{۳} = ۸ = \text{شاخص دهک ها در کشور «A»}$$

$$\frac{\text{سهم دهک دهم}}{\text{سهم دهک اول}} = \frac{۲۰}{۴/۵} = ۴/۴ = \text{شاخص دهک ها در کشور «B»}$$

$$\frac{\text{سهم دهک دهم}}{\text{سهم دهک اول}} = \frac{۱۸}{۴} = ۴/۵ = \text{شاخص دهک ها در کشور «C»}$$

هر چه شاخص وضعیت توزیع درآمد (شاخص دهک ها - نسبت سهم دهک دهم به سهم دهک اول) بیشتر باشد: توزیع درآمد در آن جامعه نامناسب تر است و بالعکس؛ در نتیجه:

• وضعیت توزیع درآمد در کشور «A» با شاخص دهک های ۸، نامناسب تر از وضعیت توزیع درآمد در سایر کشورهاست.

• وضعیت توزیع درآمد در کشور «D» با شاخص دهک های ۴، عادلانه تر از وضعیت توزیع درآمد در سایر کشورهاست.

(ب)

$$\frac{\text{درآمد ملی کشور}}{\text{جمعیت کشور}} = \frac{\text{درآمد سرانه}}{\text{جمعیت کشور}} \Rightarrow 50 = \frac{\text{درآمد ملی کشور}}{3,000,000}$$

$$\Rightarrow \text{میلیون دلار } 1,500 = \text{دلار } 1,500,000,000 = 50 \times 3,000,000 = \text{درآمد ملی کشور}$$

در کشور «C» دهک دهم از ۱۸ درصد درآمد ملی برخوردار است؛ در نتیجه خواهیم داشت:

$$\text{میلیون دلار } 270 = 1,500 \times \frac{18}{100} = \text{سهام دهک دهم از درآمد ملی در کشور «C»}$$

تست و پاسخ ۱۵۷

درست (د) یا غلط (غ) بودن عبارات زیر در کدام گزینه به درستی بیان شده است؟

الف) مؤلفه‌هایی نظیر نرخ باروری، نابرابری‌های جنسیتی، دسترسی به آب آشامیدنی سالم، بهداشت عمومی، شاخص‌های فقر و شاخص‌های پایداری محیطی، تشکیل‌دهنده شاخص توسعه انسانی است.

ب) شاخص توسعه انسانی، تصویر کامل‌تری از پیشرفت اقتصادی یک کشور را ارائه می‌دهد.

ج) در گزارش توسعه انسانی، ایران در رتبه ۷۵ است و جزء کشورهای با توسعه‌یافتگی پایین به شمار می‌رود.

د) الگوی پیشرفت اسلامی - ایرانی، آغاز حرکتی مستمر و بلندمدت برای دستیابی به یک الگوی پیشرفت بومی (سازگار با فرهنگ ما) است.

ه) برخی از کشورها و سازمان‌های بین‌المللی در طول سده‌های گذشته با استفاده از شاخص‌های توسعه و نهادهایی که ظاهراً با هدف توسعه اقتصادی به وجود آمده‌اند، برای تحمیل الگوها و سبک زندگی غربی استفاده کرده‌اند.

(۲) غ - د - غ - د - د

(۱) غ - د - غ - د - د

(۴) د - غ - د - غ - د

(۳) د - د - غ - د - د

(درس ۱۱ - شاف‌ف توسعه انسانی، الگوی پیشرفت اسلامی - ایرانی)

پاسخ: گزینه ۱

بررسی عبارت‌های صورت سؤال:

الف) غلط است؛ مؤلفه‌هایی نظیر میزان امید به زندگی در بدو تولد، میانگین سال‌های تحصیل، سرانه درآمد ناخالص ملی و شاخص‌های نابرابری تشکیل‌دهنده شاخص توسعه انسانی است.

ب) درست است.

ج) غلط است؛ در گزارش توسعه انسانی، ایران در رتبه ۶۵ است و جزء کشورهای با توسعه‌یافتگی بالا به شمار می‌رود.

د) درست است.

ه) درست است.

تست و پاسخ ۱۵۸

چند مورد از عبارات زیر صحیح است؟

• دخل یا کسب درآمد، شامل فعالیت‌هایی نظیر پس‌انداز و سرمایه‌گذاری است.

• حفظ و رشد درآمد شامل فعالیت‌هایی می‌شود که بیشتر افراد برای درآمدزایی و پول درآوردن انجام می‌دهند.

• مخارج را می‌توان به انواع (قابل پیش‌بینی و برنامه‌ریزی / بدون برنامه‌ریزی و اتفاقی) یا (ثابت / متغیر) طبقه‌بندی کرد.

• در جدول ثبت هزینه‌ها و درآمدها، نخست باید میزان درآمد مشخص شود.

• هر یک از عبارت‌های «مجموع درآمدها، و هزینه‌های خود را ماهیانه با یکدیگر مقایسه کنید.» و «هزینه‌های متغیر و ثابت خود را به صورت ماهیانه فهرست کنید.» مربوط به مرحله اول و مرحله سوم از مراحل بودجه‌ریزی ماهیانه است.

• کسانی که توان کار و فعالیت اقتصادی ندارند، از منابع خمس استفاده می‌کنند تا بتوانند ادامه حیات دهند.

(۴) ۴

(۳) ۳

(۲) ۲

(۱) ۱

(درس ۱۲ - ثبت هزینه‌ها و درآمدها، مراحل بودجه‌ریزی ماهیانه، تعیین سال فمسی در برنامه مقارچ)

پاسخ: گزینه ۱

توسعه

مراحل بودجه ریزی ماهیانه	
مرحله ۱	از هر منبعی که درآمدی به دست آوردید، آن درآمد را ماهیانه مشخص کنید و بنویسید.
مرحله ۲	هزینه های متغیر و ثابت خود را به صورت ماهیانه فهرست کنید.
مرحله ۳	مجموع درآمد و هزینه های خود را ماهیانه با یکدیگر مقایسه کنید.
مرحله ۴	اگر هزینه ها بیشتر از درآمد بود، مخارج غیر ضروری را کم کنید یا فرصت هایی را که فراموش کردید، به نظر آورید تا درآمدها افزایش یابد.

بررسی عبارت های صورت سؤال:

- نادرست است؛ دخل یا کسب درآمد، شامل فعالیت هایی می شود که بیشتر افراد برای درآمدزایی و پول درآوردن انجام می دهند.
- نادرست است؛ حفظ و رشد درآمد شامل فعالیت هایی نظیر پس انداز و سرمایه گذاری است.
- صحیح است.
- نادرست است؛ در جدول ثبت هزینه ها و درآمدها، نخست باید نوع مخارج مشخص شود.
- نادرست است؛ هر یک از عبارت های «مجموع درآمدها، و هزینه های خود را ماهیانه با یکدیگر مقایسه کنید.» و «هزینه های متغیر و ثابت خود را به صورت ماهیانه فهرست کنید.» مربوط به مرحله سوم و مرحله دوم از مراحل بودجه ریزی ماهیانه است.
- صحیح است.

تست و پاسخ ۱۵۹

جدول زیر مخارج سالیانه شخصی را نشان می دهد که ماهیانه مبلغ ۱۸ میلیون تومان درآمد دارد، با توجه به اطلاعات جدول زیر:

دسته بندی هزینه	نام هزینه	مقدار هزینه (میلیون تومان)
مسکن	اجاره	۱۲۰
	قبوض	۲/۵
	نگهداری	۶
حمل و نقل	بنزین	۳/۵
	استهلاک	۸
	بیمه	۴/۵
آموزش		۳
فعالیت های فرهنگی - هنری		۵
بهداشت و درمان		۱۰/۵
غذا		۲۵
سایر		۱۲

الف) به ترتیب هزینه مسکن، حمل و نقل و فعالیت های فرهنگی - هنری چند درصد از مخارج این فرد را تشکیل می دهد؟

ب) مجموع کل مخارج ماهیانه این فرد چند میلیون تومان است؟

ج) مقدار پس انداز سالیانه و سرمایه گذاری این شخص چند میلیون تومان است؟

۱) الف) $\frac{43}{25}\%$ - $\frac{8}{5}\%$ - $\frac{4}{5}\%$ (ب) ۱۸ (ج) ۱۶

۲) الف) $\frac{64}{25}\%$ - $\frac{8}{5}\%$ - $\frac{2}{5}\%$ (ب) ۱۶/۶۶ (ج) ۱۶

۳) الف) $\frac{64}{25}\%$ - $\frac{8}{5}\%$ - $\frac{2}{5}\%$ (ب) ۱۸ (ج) ۲۰

۴) الف) $\frac{43}{25}\%$ - $\frac{8}{5}\%$ - $\frac{4}{5}\%$ (ب) ۱۶/۶۶ (ج) ۲۰

(درس ۱۲ - ثبت هزینه ها و درآمد)

پاسخ: گزینه ۲

الف) برای محاسبه درصد هزینه‌های مختلف، ابتدا باید میزان کل هزینه‌ها را به دست بیاوریم:

$$\text{میلیون تومان } 120 + 2/5 + 6 = 128/5$$

$$\text{میلیون تومان } 3/5 + 8 + 4/5 = 16$$

مسکن:

حمل و نقل:

آموزش: ۳ میلیون تومان

فعالیت‌های فرهنگی - هنری: ۵ میلیون تومان

بهداشت و درمان: ۱۰/۵ میلیون تومان

غذا: ۲۵ میلیون تومان

سایر: ۱۲ میلیون تومان

جمع کل هزینه‌های سالیانه فرد:

$$\text{میلیون تومان } 128/5 + 16 + 3 + 5 + 10/5 + 25 + 12 = 200$$

$$\frac{\text{هزینه هر دسته}}{\text{کل هزینه‌ها}} \times 100$$

حال می‌توانیم درصد هزینه هر دسته را از کل هزینه‌ها محاسبه کنیم:

$$\frac{128/5}{200} \times 100 = 64/25 \text{ درصد}$$

درصد هزینه مسکن از کل مخارج فرد:

$$\frac{16}{200} \times 100 = 8 \text{ درصد}$$

درصد هزینه حمل و نقل از کل مخارج فرد:

$$\frac{5}{200} \times 100 = 2/5 \text{ درصد}$$

درصد هزینه فعالیت‌های فرهنگی - هنری از کل مخارج فرد:

ب) مخارج کل سالیانه را قبل‌تر به دست آورده بودیم، کافی است آن را به ۱۲ تقسیم بکنیم تا مخارج ماهیانه به دست بیاید:

$$\text{میلیون تومان } 200 \div 12 = 16/66 \text{ (ماه)}$$

ج) صورت سؤال درآمد ماهیانه را به ما داده است، ابتدا باید درآمد سالیانه را به دست آوریم:

$$\text{میلیون تومان } 216 = 12 \text{ (ماه)} \times \text{میلیون تومان } 18 = \text{درآمد سالانه فرد}$$

مقدار پس‌انداز هر فرد برابر با اختلاف درآمد و هزینه‌ها (مخارج) است:

$$\text{میلیون تومان } 16 = 200 \text{ میلیون تومان} - 216 \text{ میلیون تومان}$$

تست و پاسخ ۱۶۰

با توجه به جدول مخارج سالیانه مقابل، خمس پرداختی شخصی با درآمد سالیانه ۵۳۱ میلیون تومان چه قدر است؟ (ارزش اقلام مصرفی خریداری شده ولی استفاده نشده توسط فرد برابر با ۳۰ درصد ارزش پوشاک است.)

(۱) ۲۵ میلیون و ۲۰ هزار تومان

(۲) ۳۰ میلیون و ۶۰ هزار تومان

(۳) ۲۶ میلیون و ۶۰ هزار تومان

(۴) ۲۹ میلیون تومان

مقدار (میلیون تومان)	مخارج
۱۲۰	اجاره خانه
۸۰	قبوض
۳۵/۲۰۰	مخارج بنزین و حمل و نقل
۴۰	پوشاک
۶۰/۸۰۰	خوراک
۴۰٪ هزینه قبوض	سایر هزینه‌ها
۳/۴ ارزش پوشاک	تفریحات

(درس ۱۲ - ثبت هزینه‌ها و درآمدها، تعیین سال فمسی در برنامه مقارح)

پاسخ: گزینه ۴

ابتدا تمام مخارج را با هم جمع می‌کنیم:

$$\text{میلیون تومان } 398 = 120 + 80 + 35/200 + 40 + 60/800 + \left(\frac{40}{100} \times 80\right) + \left(\frac{3}{4} \times 40\right)$$

● سپس مخارج را از درآمد کسر می‌کنیم:

میلیون تومان $133 = 531 - 398 =$ مانده درآمد سالانه فرد

● خمس، معادل $\frac{1}{5}$ یا 20% درآمدی است که از سال مالی قبل باقی مانده، به همراه اقلام مصرفی که خریده‌اید، اما از آن استفاده نکرده‌اید. طبق صورت مسئله اقلام مصرفی که فرد خریده است، اما از آن استفاده نکرده است؛ معادل 30% ارزش پوشاک است، در نتیجه خواهیم داشت:

میلیون تومان $12 = \frac{30}{100} \times 40 =$

میلیون تومان $29 = \frac{1}{5} \times 145 = \frac{1}{5} (133 + 12) =$ خمس پرداختی فرد